

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΕ ΘΕΜΑ**

**«Σχεδιασμός ενεργειών για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη
του Δήμου Γορτυνίας της Περιφερειακής Ενότητας Αρκαδίας».**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Λιαργκόβας Παναγιώτης
ΣΥΝΤΑΚΤΡΙΑ: Πετροπούλου Θεοδώρα
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια (Α.Μ. 13003)**

ΤΡΙΠΟΛΗ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2015

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία αυτή δημιουργήθηκε στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Υπηρεσιών, Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων, του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, με την οποία ολοκληρώνεται για μένα ένας σημαντικός κύκλος σπουδών.

Θέμα της εργασίας είναι ο «Σχεδιασμός ενεργειών για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Γορτυνίας της Περιφερειακής Ενότητας Αρκαδίας». Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος δεν έγινε τυχαία. Η προσωπική μου επαφή με την συγκεκριμένη περιοχή, ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες την περίοδο των παιδικών μου χρόνων, καθότι είναι ο τόπος όπου διέμεναν οι γονείς του πατέρα μου, αποτέλεσε το βασικό ερέθισμα, ώστε να την επιλέξω ως μέσο διαπραγμάτευσης της διπλωματικής μου εργασίας.

Οι φυσικές ομορφιές της περιοχής, αλλά κυρίως η εγκατάλειψη που υφίσταται με την πάροδο των χρόνων, αποτέλεσαν το δεύτερο βασικότερο ερέθισμα, προκειμένου να αποτελέσει η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Γορτυνίας, το μέρος εκείνο που αναλύω με την παρούσα εργασία.

Για την ολοκλήρωσή της διπλωματικής εργασίας, θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ.Λιαργκόβα Παναγιώτη για την πολύτιμη βοήθειά του κατά τη διάρκεια της συγγραφής της και την ευκαιρία που μου έδωσε να την πραγματοποιήσω.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τις Δημόσιες Υπηρεσίες του Δήμου Γορτυνίας και της Περιφερειακής Ενότητας Αρκαδίας που πρόθυμα μου παραχώρησαν τα στοιχεία που τους ζήτησα, το φίλο μου Δημήτρη Κομνηνό, καθώς επίσης το σύζυγό μου Νίκο και την κόρη μου Μαρκέλλα για τη βοήθειά τους και την αστείρευτη υπομονή τους.

Στη μνήμη του πατέρα μου που έφυγε από τη ζωή
ξαφνικά τον Νοέμβριο 2009, σε ηλικία 62 ετών και
ο οποίος καταγόταν από την Καμενίτσα, χωριό της
Γορτυνίας.

Πίνακας Περιεχομένων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	ii
Κατάλογος Πινάκων	ix
Κατάλογος Χαρτών.....	xi
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	xii
Περίληψη	xvi
Abstract	xviii
Εισαγωγή.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
1.ΟΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	3
1.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	5
1.1.1 Γεωγραφικά και Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά.....	5
1.1.2 Φυσικό Περιβάλλον	6
1.1.3 Υποδομές Μεταφορών	8
1.1.4 Πηγές Ηλεκτρικής Ενέργειας και Τηλεπικοινωνίες.....	9
1.1.5 Δίκτυο Ύδρευσης, Άρδευσης και Διαχείρισης Στερεών και Υγρών Αποβλήτων.....	9
1.1.6 Υγεία και Αθλητισμός.....	10
1.1.7 Ιστορικά Αξιοθέατα και Παραδοσιακοί Οικισμοί.....	11
1.1.8 Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν και Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία	12
1.1.9 Πρωτογενής, Δευτερογενής και Τριτογενής Τομέας	12
1.1.10 Στόχοι Ανάπτυξης	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο.....	18
2. Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	18
2.1 Γεωγραφικά και Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά.....	18
2.2 Φυσικό Περιβάλλον	21
2.3 Ιστορία.....	22
2.4 Εξέταση των Λιγότερο Ευνοημένων Περιοχών	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	27
3. Ο ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	27
3.1 Γεωγραφική Θέση	27
3.2 Διάρθρωση.....	28
3.3 Όργανα Διοίκησης.....	32
A. Φυσικό Περιβάλλον	35
A.1 Ανάγλυφο της Περιοχής	35
A.2 Φυσική Βλάστηση	36
A.3 Πανίδα	37
A.4 Κλιματολογικά Χαρακτηριστικά.....	38
B. Δημογραφικές Εξελίξεις.....	40
B.1 Εξέλιξη Πληθυσμού Δήμου Γορτυνίας	40
B.2 Εργατικό Δυναμικό.....	43
B.2.1 Απασχόληση Κατά Τομέα Οικονομικής Δραστηριότητας.....	44
Γ. Κοινωνικές Υποδομές.....	48
Γ.1 Εκπαίδευση και Μορφωτικό Επίπεδο.....	48
Γ.2 Υγεία	50
Δ. Τεχνικές Υποδομές.....	52

Δ.1 Οδικό Δίκτυο	52
Δ.2 Συγκοινωνίες.....	54
Δ.3 Δίκτυο Ύδρευσης, Άρδευσης και Αποχέτευσης.....	54
Δ.4 Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων	56
Δ.5 Τηλεπικοινωνίες και Χρήση Νέων Τεχνολογιών	57
Δ.6 Πηγές Ενέργειας	58
E. Πολιτισμός.....	60
E.1 Ιστορία	60
E.2 Ιστορικά Αξιοθέατα	61
E.3 Μουσεία	65
E.4 Ιερές Μονές.....	66
E.5 Πολιτιστικοί Πόροι	70
E.5.1 Πολιτιστικές Εκδηλώσεις	71
E.5.2 Αθλητικές Εκδηλώσεις	74
E.5.3 Ιστορικές Εκδηλώσεις.....	76
Z. Ο Πρωτογενής Τομέας	77
Z.1 Κατανομή Εκτάσεων Γης	77
Z.2 Κτηνοτροφικοί Κλάδοι	83
Z.2.1 Αιγοπροβατοτροφία	83
Z.2.2 Βοοτροφία.....	91
Z.2.3 Πτηνοτροφία	92
Z.2.4 Χοιροτροφία.....	94
Z.2.5 Μελισσοκομία.....	95
Z.3 Τα Προβλήματα του Πρωτογενή Τομέα.....	97

H. Ο Δευτερογενής Τομέας.....	100
H.1 Παραγωγή και Μεταποίηση Κτηνοτροφικών-Γεωργικών Προϊόντων	100
H.1.1 Γάλα.....	100
H.1.2 Τυρί.....	102
H.1.3 Κρέας.....	104
H.1.4 Ελαιόλαδο.....	105
H.1.5 Μέλι.....	107
H.1.6 Τοπικά και Παραδοσιακά Προϊόντα	111
H.1.7 Ζωοτροφές.....	112
H.2 Τα Προβλήματα του Δευτερογενή Τομέα.....	113
Θ. Ο Τριτογενής Τομέας.....	114
Θ.1 Τουρισμός και Επιχειρηματικότητα	114
Θ.2 Τα Προβλήματα του Τριτογενή Τομέα	118
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	119
4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	119
4.1 PESTEL ανάλυση.....	119
4.2 SWOT ανάλυση.....	121
4.3 Αναπτυξιακές Προτεραιότητες Δήμου Γορτυνίας	125
4.4 Καθορισμός των Γενικών Στόχων σε Μέτρα και Άξονες.....	126
4.5 Στρατηγικό Ρολόι	130
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	132
5. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	132
5.1 Σκοπός Έρευνας.....	132

5.2 Εξασφάλιση Αξιοπιστίας της Έρευνας	132
5.3 Εξασφάλιση Εγκυρότητας της Έρευνας	134
5.4 Μέγεθος Δείγματος	137
5.5 Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίου	137
5.6 Περιγραφική Στατιστική	138
5.6.1 Στοιχεία Δημογραφικά και Κοινωνικά.....	138
5.6.2 Στοιχεία Υποδομών, Κοινωνικά και Πολιτισμικά	143
5.6.3 Στοιχεία Γεωργικής Εκμετάλλευσης και Απασχόλησης.....	149
5.7 Χρήση του Συντελεστή Αξιοπιστίας Cronbach Alpha.....	155
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο	157
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	157
6.1 Σχέδια Επίτευξης Ανάπτυξης του Δήμου Γορτυνίας	158
6.1.1 Ανάπτυξη του Πρωτογενή Τομέα	158
6.1.2 Ανάπτυξη του Δευτερογενή Τομέα	161
6.1.3 Ανάπτυξη του Τριτογενή Τομέα	163
6.2 Αναπτυξιακές Προτάσεις	167
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	175
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	177
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	182
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	184
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	186
1. Κατάλογος Περιφερειών και Πληθυσμού.....	186
2. Πληθυσμός Νομού Αρκαδίας	188
3. Πληθυσμός Δήμου Γορτυνίας.....	188

4. Καλλιέργειες Δήμου Γορτυνίας.....	194
5. Εξέλιξη Παραγωγής Μελιού.....	208
6. Αδειοδοτημένοι Στάβλοι Δήμου Γορτυνίας.....	209
7. Ερωτηματολόγιο Έρευνας	211

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ Περιφέρειας Πελοποννήσου.....	13
Πίνακας 2: Συγκριτικά στοιχεία πληθυσμού ΠΕ Αρκαδίας ανά Δήμο και έκταση	19
Πίνακας 3: Αναλυτικά στοιχεία κλιματολογικών χαρακτηριστικών των μετεωρολογικών σταθμών Ελάτης και Στεμνίτσας περιόδου 2010-2012 ...	39
Πίνακας 4: Ο πληθυσμός του Δήμου Γορτυνίας βάση της απογραφής έτους 2011.....	41
Πίνακας 5: Μόνιμος πληθυσμός ανά ΔΕ στο Δήμο Γορτυνίας για τα έτη 2011, 2001 και 1991.....	42
Πίνακας 6: Πληθυσμός Δήμου Γορτυνίας κατά ηλικιακή κατανομή, απογραφή έτους 2001	43
Πίνακας 7: Κατανομή απασχολούμενων Δήμου Γορτυνίας κατά κλάδο δραστηριότητας έτους 2001	44
Πίνακας 8: Κατανομή στην απασχόληση του Δήμου Γορτυνίας ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας έτους 2001	45
Πίνακας 9: Πληθυσμός Δήμου Γορτυνίας κατά κατάσταση απασχόλησης, απογραφή έτους 2001	46
Πίνακας 10: Περιοχές του Δήμου Γορτυνίας που λειτουργούν σχολεία.....	49
Πίνακας 11: Πληθυσμός κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης στο Δήμο Γορτυνίας έτους 2001	50
Πίνακας 12: Κέντρα Υγείας και Περιφερειακά Ιατρεία Δήμου Γορτυνίας .	50

Πίνακας 13: Ποσοστιαία κατανομή εκτάσεως γης της Ελλάδας, του Ν. Αρκαδίας και του Δήμου Γορτυνίας κατά κατηγορία χρήσεως (1999-2000)	79
Πίνακας 14: Καλλιεργούμενες εκτάσεις ανά είδος καλλιέργειας στο Δήμο Γορτυνίας έτους 2011	81
Πίνακας 15: Αριθμός Αιγοπροβάτων στο Δήμο Γορτυνίας βάση στοιχείων έτους 2011	85
Πίνακας 16: Αιγοπροβατοτρόφοι ανά Δημοτική Ενότητα του Δήμου Γορτυνίας	86
Πίνακας 17: Ο ζωικός πληθυσμός αιγοπροβάτων Δήμου Γορτυνίας έτους 2013.....	88
Πίνακας 18: Ο ζωικός πληθυσμός αιγοπροβάτων της ΠΕ Αρκαδίας	88
Πίνακας 19: Εκτροφή βοοειδών στο Δήμο Γορτυνίας έτους 2011.....	91
Πίνακας 20: Ο ζωικός πληθυσμός βοοειδών Δήμου Γορτυνίας έτους 2013.....	92
Πίνακας 21: Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός βοοειδών ΠΕ Αρκαδίας των 4 τελευταίων ετών	92
Πίνακας 22: Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός πτηνών (ορνίθων) ΠΕ Αρκαδίας των 4 τελευταίων ετών	93
Πίνακας 23: Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός χοίρων Δήμου Γορτυνίας	94
Πίνακας 24: Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός χοίρων ΠΕ Αρκαδίας των 4 τελευταίων ετών	95
Πίνακας 25: Αριθμός κυψελών και μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων στο Δήμο Γορτυνίας έτους 2013.....	96
Πίνακας 26: Εξέλιξη αριθμού μελισσοκόμων	97
Πίνακας 27: Παραδόσεις γάλακτος αιγοπροβάτων και αριθμός κτηνοτρόφων στο Δήμο Γορτυνίας.....	101
Πίνακας 28: Μονάδες έκθλιψης ελαιοκάρπου στο Δήμο Γορτυνίας.....	106
Πίνακας 29: Αριθμός επιχειρήσεων Δήμου Γορτυνίας.....	115

Πίνακας 30: Επιχειρηματικότητα Δήμου Γορτυνίας κατά κλάδο έτους 2005	117
Πίνακας 31: SWOT Ανάλυση.....	124
Πίνακας 32: Γενικοί Στόχοι Τοπικής Ανάπτυξης Δήμου Γορτυνίας ανά θεματικό τομέα.....	126
Πίνακας 33: Άξονες Προτεραιότητας, Μέτρα και Γενικοί Στόχοι του Οράματος του Δήμου Γορτυνίας	127
Πίνακας 34: Κατάλογος Περιφερειών (Έκταση-Πληθυσμός-Πυκνότητα πληθυσμού-ΑΕΠ-Κατά κεφαλήν ΑΕΠ)	186
Πίνακας 35: Συγκριτικά στοιχεία πληθυσμού Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά Δήμο.....	187
Πίνακας 36: Πληθυσμός Νομού Αρκαδίας.....	188
Πίνακας 37: Πραγματικός πληθυσμός στο Δήμο Γορτυνίας από 1839 έως 2011.....	189
Πίνακας 38: Μόνιμος και πραγματικός πληθυσμός στο Δήμο Γορτυνίας για τα έτη 2011, 2001 και 1991	189
Πίνακας 39: Απογραφή μόνιμου πληθυσμού Δήμου Γορτυνίας 2011 αναλυτικά ανά χωριό και οικισμό	192
Πίνακας 40: Καλλιέργειες και ποικιλίες Δήμου Γορτυνίας.....	205
Πίνακας 41: Αριθμός Μελισσοκόμων Νομού Αρκαδίας έτους 2014.....	208
Πίνακας 42: Εξέλιξη της παραγωγής μελιού	209
Πίνακας 43: Αδειοδοτημένοι στάβλοι Δήμου Γορτυνίας	210

Κατάλογος Χαρτών

Χάρτης 1: Οι Περιφέρειες της Ελλάδας	4
Χάρτης 2: Η θέση της Περιφέρειας Πελοποννήσου στην Ελλάδα.....	5
Χάρτης 3: Οι Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Πελοποννήσου	5
Χάρτης 4: Η Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας.....	20

Χάρτης 5: Ο Δήμος Γορτυνίας.....	32
Χάρτης 6: Απόσπασμα οδικού δικτύου υποδομών πρόσβασης στο Δήμο Γορτυνίας	52
Χάρτης 7: Ένταση της κτηνοτροφικής δραστηριότητας στο Δήμο Γορτυνίας	90
Χάρτης 8: Θεσμοθετημένες περιοχές ΠΟΠ Μελιού Ελάτης Μαινάλου-Βανίλια στο Δήμο Γορτυνίας	110
Χάρτης 9: Κατάταξη ορεινών και μειονεκτικών κοινοτήτων του Δήμου Γορτυνίας	193
Χάρτης 10: Διασπορά της ελαιοκαλλιέργειας στο Δήμο Γορτυνίας	206
Χάρτης 11: Χωροταξική κατανομή των ελαιοτριβείων στο Δήμο Γορτυνίας	207

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Απεικόνιση Διοικητικού Διαχωρισμού του Κράτους	34
Διάγραμμα 2: Ομβροθερμικό της περιοχής	39
Διάγραμμα 3: Ποσοστιαία μεταβολή μόνιμου πληθυσμού ανά ΔΕ στο Δήμο Γορτυνίας για τα έτη 2001-2011	41
Διάγραμμα 4: Κατανομή χρήσεων γης στο Δήμο Γορτυνίας	79
Διάγραμμα 5: Κατανομή της γεωργικής δραστηριότητας στο Δήμο Γορτυνίας	81
Διάγραμμα 6: Γεωργική δραστηριότητα στο Δήμο Γορτυνίας έτους 2011.	82
Διάγραμμα 7: Αιγοπροβατοτροφική δραστηριότητα στο Δήμο Γορτυνίας.	86
Διάγραμμα 8: Επιχειρηματικότητα ανά Δημοτική Ενότητα στο Δήμο Γορτυνίας	115
Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία κατανομή Δημοτικών Ενοτήτων στο Δήμο Γορτυνίας	192
Διάγραμμα 10: Εξέλιξη Μελισσοκομικών Εκμεταλλεύσεων	208

Συντομογραφίες

A

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΜΕΑ	Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
ΑΠΑ	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΑΓΡΟCERT	Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (ΥΠΑΑΤ)

B

ΒΠΠΕ	Βιομηχανική Περιοχή
------	---------------------

Γ

ΓΓ	Γενική Γραμματεία
ΓΠΝΤ	Γενικό Παναρκαδικό Νοσοκομείο Τρίπολης
ΓΠΣ	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο

Δ

Δ.Εκπ.	Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
ΔΑΟΚ	Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής
ΔΔΠ	Δημοτική Διαδικτυακή Πύλη
ΔΕ	Δημοτική Ενότητα (Καλλικράτης)
ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ	Διαχειριστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας Ανώνυμη Εταιρεία
ΔΕΥΑ	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης
ΔΕΥΑΓ	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Γορτυνίας
ΔΕΥΑΤ	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Τρίπολης
ΔΤΕ	Διεύθυνση Τεχνικών Έργων

Ε

ΕΑΔ	Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο
ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΔΑΑ	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΔΠ	Επιτροπή Διαχείρισης Προγράμματος
ΕΔΕΤ	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΤΑΑ	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Αποκέντρωσης
ΕΘΙΑΓΕ	Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας
ΕΛΓΑ	Ελληνικές Γεωργικές Ασφαλίσεις
ΕΛΟΓΑΚ	Ελληνικός Οργανισμός Γάλακτος & Κρέατος
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΕΞΕΝ	Εξοικονόμηση Ενέργειας
ΕΟ	Εθνική Οδός
ΕΠΑ	Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης
ΕΠΜ	Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΣ	Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο
ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Η	
Η	Ημιορεινή περιοχή
Κ	
ΚΓΠ	Κοινή Γεωργική Πολιτική
ΚΕΔΕ	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας
ΚΕΠ	Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
ΚΗΦΗ	Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
κλπ.	και λοιπά
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΚΣΠ	Κοινοτικό Στρατηγικό Πλαίσιο
ΚτΠ	Κοινωνία της Πληροφορίας
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
Λ	
LEADER	"Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale", που σημαίνει «Δεσμοί μεταξύ των δράσεων για Αγροτική Οικονομία και Ανάπτυξη»
Μ	
Μ	Μειονεκτική περιοχή (σύμφωνα με την Οδηγία 75/268)
μ.Χ	μετά Χριστού
Ν	
ΝΑ	Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ο	
Ο	Ορεινή περιοχή (σύμφωνα με την Οδηγία 75/268)
ΟΕΥ	Οργανισμός Εσωτερικών Υπηρεσιών
ΟΠΑΑΧ	Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου
ΟΠΕΚΕΠΕ	Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΟΧΣ	Ομαδικοί Χώροι Σταβλισμού
Π	
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΠΑΚ	Περιοχή Αιολικής Καταλληλότητας
ΠΓΕ	Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
Π.Εκπ.	Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΟΠ	Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης
ΠΠ	Περιφέρεια Πελοποννήσου
π.χ.	παραδείγματος χάριν
π.Χ	προ Χριστού
Σ	
ΣΑΤΑ	Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΣΔΑΕ	Σχέδιο Δράσης Αειφόρου Ενέργειας
ΣΕΚ	Σύνδεσμος Ελληνικής Κτηνοτροφίας
Τ	
Τ.Εκπ.	Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
τετρ. χλμ.	τετραγωνικά χιλιόμετρα
ΤΚ	Τοπική Κοινότητα
ΤΠΕ	Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας
Υ	
Υ.Εκπ.	Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης
ΥΠΕΚΑ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΥΠΕΣΔΔΑ	Υπουργείο Προεδρίας, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
Φ	
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
Χ	
ΧΑΔΑ	Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων
χλμ.	Χιλιόμετρα

Περίληψη

Στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Υπηρεσιών, Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων, του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, θα αναφερθώ αρχικά στην αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης της Περιφέρειας Πελοποννήσου και της Περιφερειακής Ενότητας Αρκαδίας και στα βασικά χαρακτηριστικά τους.

Στη συνέχεια θα προσπαθήσω να αναλύσω τον Δήμο Γορτυνίας, την ορεινή αυτή περιοχή που θεωρείται μία από τις προβληματικότερες περιοχές της Περιφερειακής Ενότητας Αρκαδίας.

Στόχοι της εργασίας είναι να αναδειχθούν οι ιδιομορφίες της περιοχής και να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες και τα χαρακτηριστικά εκείνα που μπορούν να συμβάλλουν στην άρση της απομόνωσής της και στη διακοπή της σταδιακής εγκατάλειψης των χωριών του Δήμου.

Με βάση την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης, θα προσπαθήσω να δομήσω σενάρια-προτάσεις που θα συμβάλλουν στην οικονομική, τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου.

Οι τομείς που θα συμβάλλουν θα είναι η ανάπτυξη της αιγοπροβατοτροφίας και της μελισσοκομίας με σκοπό την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων και παράλληλη ανάπτυξη της μεταποιητικής δραστηριότητας, η κατασκευή δομών που θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων, καθώς και η δημιουργία μουσείων και ενός πολυχώρου γνώσης και προβολής των συγκριτικών και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, τα οποία θα βοηθήσουν στην άνοδο του τουρισμού, καθιστώντας τον Δήμο Γορτυνίας, αλλά και ευρύτερα τον Νομό της Αρκαδίας, πόλο έλξης στον Ελλαδικό και Ευρωπαϊκό χώρο.

Συμπερασματικά, η νέα αναπτυξιακή πνοή που θα δοθεί θα δημιουργήσει νέα δεδομένα σε περιφερειακό επίπεδο και σε επίπεδο μικροζώνης-

μικροπεριοχής, με απώτερο στόχο νέες πηγές εσόδων και νέες προοπτικές για τον τόπο και τους πολίτες, ωθώντας σε μια ολοκληρωμένη γεωγραφική αναπτυξιακή ενότητα.

Abstract

Elaborating on my thesis of Post Graduate Studies in the Organization and Administration of Public Services, Public Enterprises and Agencies of the Peloponnese Economics University I will initially refer to the existing situation of the Peloponnese region and the peripheral Arcadian community and their key features.

Secondly I will try to analyze the Gortinia municipality, this mountainous area which is considered one of the most problematic area in Arcadia province.

The aim of the project is to highlight the peculiarities of the region and to exploit the potential and features that can help reduce the isolation and at the same time decrease the gradual abandonment of the villages in the municipality.

Based on the analysis of the existing situation I will try to put forward scenarios-proposals that can help the economic touristic and cultural development of the area.

The sector that will benefit is the increase of goat breeding and beekeeping in order to produce quality products and at the same time increase the manufacturing activity, creating the foundation that can improve the residents' quality of life, the creation of museums and a multiplex of knowledge and promotion of the comparative and competitive advantages of the region which will help raise tourism and make Gortinia Municipality but also the whole Arcadia region the center of attraction in Greece and Europe as well.

To conclude this new air of development will set new standards in regional and local level aiming at new sources of profit and new prospects for our area and the citizens leading to a complete development of our region.

Εισαγωγή

Η παρακάτω εργασία αφορά την Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Στα πλαίσια αυτής της εργασίας μελετήθηκε ειδικότερα το πρόβλημα ανάπτυξης που αντιμετωπίζουν τα χωριά και οι οικισμοί του ορεινού Δήμου Γορτυνίας του Νομού Αρκαδίας, καθώς και το φαινόμενο της μείωσης του πληθυσμού, για το οποίο θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα ώστε να δημιουργηθούν οι συνθήκες παραμονής του ενεργού πληθυσμού στην περιοχή και ν' αυξηθεί η προσέλκυση τουριστών. Με ορθολογική αξιοποίηση και υποστήριξη έργων υποδομής και έργων ανάπτυξης, θα δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις βελτίωσης του επιπέδου ζωής και παραμονής των κατοίκων στην περιοχή.

Οι στόχοι της εργασίας είναι η ανάδειξη των ιδιομορφιών της περιοχής και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που θα μπορέσουν να συμβάλλουν στην άρση της απομόνωσής της, στη διακοπή της σταδιακής εγκατάλειψης των χωριών του Δήμου και στην ανάπτυξη της περιοχής.

Αναλυτικά λοιπόν στο **πρώτο κεφάλαιο** γίνεται αναφορά στις Διοικητικές Περιφέρειες της Ελλάδας και αναλύεται η υφιστάμενη κατάσταση της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Μέσα από την παρουσίαση των δημογραφικών, πολεοδομικών και οικονομικών χαρακτηριστικών προσδιορίζονται τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντα χώρου μέσα στον οποίο λειτουργεί ο Νομός Αρκαδίας και κατ' επέκταση ο Δήμος Γορτυνίας. Στο **δεύτερο κεφάλαιο** παρουσιάζονται τα δημογραφικά, περιβαλλοντικά και κάποια γενικά ιστορικά στοιχεία της Περιφερειακής Ενότητας Αρκαδίας.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** και τα υποκεφάλαια του παρουσιάζονται τα στοιχεία που αφορούν την περιοχή μελέτης, δηλαδή το Δήμο Γορτυνίας. Γίνεται αναφορά στα γεωμορφολογικά και κλιματολογικά στοιχεία, στη διάρθρωση του Δήμου, στα Όργανα Διοίκησης και στο φυσικό περιβάλλον. Στη συνέχεια αναλύονται οι δημογραφικές εξελίξεις με την πάροδο των ετών, το

εργατικό δυναμικό, οι κοινωνικές και τεχνικές υποδομές, ενώ ακολουθεί και μια αναδρομή στην ιστορία του τόπου και στα πολιτιστικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν την περιοχή. Ακολουθεί η ανάλυση των παραγωγικών κλάδων του πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα, καθώς και των παραγόμενων προϊόντων.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** παρουσιάζεται η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης. Πραγματοποιείται η PESTEL και η SWOT ανάλυση, οι αναπτυξιακές προτάσεις που στηρίζονται στις αναλύσεις αυτές, καθώς και ο καθορισμός των γενικών στόχων και ακολουθεί το στρατηγικό ρολόι.

Στο **πέμπτο κεφάλαιο** παρουσιάζεται η διαδικασία συλλογής, ταξινόμησης και ανάλυσης των πληροφοριών που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια στην περιοχή μελέτης, καθώς και οι πίνακες με τις πληροφορίες που προκύπτουν από την έρευνα.

Από την ανάγνωση όλων των κεφαλαίων μπορεί κάποιος να αντιληφθεί την παρούσα κατάσταση του Δήμου, των προβλημάτων του και την ανάγκη αντιμετώπισης αυτών με συστηματικές προσπάθειες.

Στο **έκτο κεφάλαιο** καταγράφονται τα συμπεράσματα που απορρέουν σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο από την έρευνα και την ανάλυση των πληροφοριών και δίνονται προτάσεις που θα πρέπει να υλοποιηθούν για την περαιτέρω ολοκληρωμένη ανάπτυξη της ζωής του τόπου, ώστε ν' αξιοποιηθούν οι δυνατότητες, προκειμένου να καλυτερεύσει η ζωή όλων των κατοίκων της περιοχής, να παραμείνουν οι νέοι στον τόπο τους και να αυξηθεί ο αριθμός προσέλκυσης επισκεπτών.

Στο **τελευταίο μέρος** της μελέτης παρατίθεται η βιβλιογραφία που έχει χρησιμοποιηθεί κατά τη συγγραφή της εργασίας (ελληνική και ξενόγλωσση) και το παράρτημα που περιέχει πίνακες, χάρτες και το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε κατά την έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ανάπτυξη της χώρας μας έχει απασχολήσει έντονα όλους τους πολίτες τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα την επιστημονική κοινότητα, τους ενασχολούντες με την πολιτική και τους επιχειρηματίες, λόγω της δυσμενούς θέσης όπου έχει επέλθει η Ελλάδα, κυρίως μετά την οικονομική κρίση.

Σύμφωνα με τους Oberle, Stowers και Darby «ανάπτυξη είναι μια διαδικασία όπου ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός ατόμων μιας δεδομένης περιοχής ή ενός δεδομένου περιβάλλοντος υλοποιεί κοινωνικά υπεύθυνες αποφάσεις, η πιθανή συνέπεια των οποίων είναι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης μερικών ατόμων χωρίς να χειροτερεύουν τις ζωές των άλλων». Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη που εμφανίζεται στο επιστημονικό προσκήνιο στοχεύει στην ταυτόχρονη προώθηση διαφόρων τομέων και κλάδων που αλληλοστηρίζονται σε μια περιοχή, ώστε το αναπτυξιακό αποτέλεσμα να είναι μεγαλύτερο (Αποστολόπουλος, 2004).

Κατά συνέπεια η ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της χώρας μας αποτελεί βασικό στοιχείο της ανασυγκρότησης της υπαίθρου.

1.ΟΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Οι Περιφέρειες μπορούν να θεωρηθούν ως ζωντανοί οργανισμοί που συντελούν στη διαμόρφωση του αναπτυξιακού προγράμματος και της πολιτικής με έννοια δυναμική και όχι στατική. Η οικονομική ή αναπτυξιακή Περιφέρεια μπορεί να νοηθεί ως μια γεωγραφική ενότητα τα όρια της οποίας προσδιορίζονται από τις διαχρονικές κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές της, καθώς και από τις αλληλεξαρτήσεις των χωρικών μονάδων από τις οποίες αποτελείται (Κόνσολας, 1997). Η περιφερειακή ανάπτυξη¹

---

¹ Ως περιφερειακή ανάπτυξη μπορεί να οριστεί η διαδικασία για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των επί μέρους Περιφερειών μιας χώρας.

1.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

1.1.1 Γεωγραφικά και Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά

Χάρτης 2: Η θέση της Περιφέρειας Πελοποννήσου στην Ελλάδα
Πηγή: www.kalimera-arkadia.gr

Χάρτης 3: Οι Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου (ΠΠ) με συνοδοιπόρο την κοινωνία και αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της, μπορεί στα πλαίσια της ανάπτυξης να καταστεί ένας φιλόξενος, ασφαλής και ανταγωνιστικός οικοδεσπότης μιας ποικιλομορφίας αναπτυξιακών δραστηριοτήτων στο χώρο της νότιας Ελλάδας.

Η γεωγραφική θέση της Περιφέρειας Πελοποννήσου την καθιστά κοινωνικοοικονομικό και πολιτιστικό σταυροδρόμι. Καταλαμβάνει ένα μέρος του δυτικού τμήματος, ένα μέρος του βόρειου τμήματος και ολόκληρο το νοτιοανατολικό τμήμα της Πελοποννήσου καλύπτοντας το 11,7% της συνολικής έκτασης της χώρας⁴ και ταυτόχρονα έχει το προνόμιο όλες οι Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ) της να βρέχονται από θάλασσα. Αποτελείται από τις ακόλουθες πέντε ΠΕ: Αρκαδία, Αργολίδα, Κορινθία,

⁴ με συνολική έκταση 15.490 τετρ.χλμ.

Λακωνία και Μεσσηνία. Η Τρίπολη είναι η πρωτεύουσα του Νομού Αρκαδίας και ταυτόχρονα το διοικητικό κέντρο της ΠΠ.

Χαρακτηριστικό της ΠΠ είναι οι μεγάλοι ορεινοί της όγκοι όπως ο Ταΰγετος, το Μαίναλο, ο Πάρνωνας και το Αρτεμίσιο που καλύπτουν το 50,1% της συνολικής της έκτασης. Το υπόλοιπο 30% είναι ημιορεινό και το 19,9% είναι πεδινό, διαθέτοντας μερικές από τις πιο εύφορες περιοχές της χώρας όπως ο Αργολικός και ο Κορινθιακός κάμπος.

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Πελοποννήσου ανέρχεται στους 581.980 κατοίκους με βάση την απογραφή του 2011, καταλαμβάνοντας το 5,4% του συνολικού πληθυσμού της χώρας, ενώ παρατηρήθηκε μείωση του μόνιμου πληθυσμού κατά 2,62% από την απογραφή του 2001. Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι 37,31 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο⁵.

1.1.2 Φυσικό Περιβάλλον

Το κύριο χαρακτηριστικό της Πελοποννησιακής γης είναι ο ορεινός χαρακτήρας του τοπίου, όπου υψηλές και υπερήφανες κορυφές εναλλάσσονται με εύφορα οροπέδια και διάσπαρτες πεδινές εκτάσεις, πλούσια σε χλωρίδα και πανίδα συντελώντας σημαντικά στο οικοσύστημα του Ελλαδικού χώρου ενώ μεγάλο τμήμα της καλύπτεται και από γεωργικές και δασικές εκτάσεις.

Οι ορεινοί της όγκοι είναι ο Ταΰγετος, το Μαίναλο, ο Πάρνωνας, το Αρτεμίσιο, ο Ερύμανθος, ο Ολίγυρτος, το Λύκαιο Όρος, το Λύρκειο, ο Κτενιάς, τα Αροάνια, ο Φωκάς, το Αραχναίο, το Δίδυμο και το Τραχύ Όρος, η Μίνθη, η Κυλλήνη, η Φολόη, τα Όρη της Κυπαρισσίας και πολλά άλλα.

Οι κυριότεροι ποταμοί είναι ο Αλφειός, ο Ευρώτας, ο Λάδωνας, ο Λούσιος, ο Ερύμανθος, ο Βελίκας, η Νέδα, ο Νέδωνας, ο Τάνος, ο Ίναχος, ο Ερασινός, ο Σέλλας, ο Μεσσηνιακός, ο Πάμισος και το Κεφαλάρι. Εκτός

---

⁵ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

των ποταμών υπάρχουν και αρκετοί χείμαρροι όπως ο Σύθος, ο Δερβένιος, ο Κρείος, ο Βουραϊκός, ο Κερυνίτης, ο Ασωπός, ο Σελινούντας, ο Γκούρας και ο Φοίνικας, αν κι από πολλούς πολίτες οι χείμαρροι Ασωπός και Σελινούντας θεωρούνται ποταμοί. Λιγосτές λίμνες υπάρχουν στην Πελοπόννησο και συγκεκριμένα η Τάκα, η Στυμφαλία, η τεχνητή λίμνη του Λάδωνα που δημιουργήθηκε με την κατασκευή των υδροηλεκτρικών έργων και η τεχνητή λίμνη Δόξα που βρίσκεται σε υψόμετρο 900 μέτρων στο Φενεό.

Όσο αφορά τα σπήλαια επισκέψιμα είναι στο χωριό Κάψια του Νομού Αρκαδίας, στον Άγιο Ανδρέα Καστανιάς στο Νομό Λακωνίας και το μοναδικό στο είδος του σπήλαιο στη Γλυφάδα Διρού του Νομού Λακωνίας. Το οικοσύστημα της ΠΠ έχει χαρακτηριστεί ως ένας βοτανικός παράδεισος με περισσότερα από 260 ενδημικά είδη, εκ των οποίων 44 έχουν καταγραφεί ως τοπικά ενδημικά. Κατέχει την πρώτη θέση σε αριθμό προστατευόμενων διατηρητέων μνημείων της φύσης και την τρίτη θέση σε αριθμό προστατευόμενων δασών, ενώ 26 παραλίες και μια μαρίνα έχουν βραβευτεί με τη γαλάζια σημαία.

Υπάρχει επίσης σημαντικός αριθμός θεσμοθετημένων περιοχών προστασίας, όπως αισθητικά δάση και καταφύγια άγριας ζωής και 26 περιοχές έχουν χαρακτηριστεί και ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura⁶ καταστρώντας τον τόπο ιδανικό για αγροτουρισμό, για παρατήρηση της φύσης και φυσιολατρικές περιηγήσεις.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ) προωθεί μία καινοτόμο πιλοτική πρωτοβουλία για την ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της Πελοποννήσου. Βασικός σκοπός του έργου, το οποίο θα χρηματοδοτηθεί από το επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020» είναι η ανάδειξη σημαντικών προστατευόμενων περιοχών του δικτύου

---

⁶ Οι περιοχές Natura στην Ελλάδα είναι 419 και καλύπτουν το 27,1% της συνολικής έκτασης της χώρας .
Πηγή: εφημερίδα ΕΠΙ ΓΗΣ-Agrobusiness, Τεύχος 2^ο, Σεπτέμβριος 2014, σελ.2.

Natura 2000 της Πελοποννήσου, μέσω της ανάπτυξης ολοκληρωμένων στρατηγικών δράσεων, με άμεσο όφελος για την τοπική κοινωνία και οικονομία⁷.

1.1.3 Υποδομές Μεταφορών

Το οδικό δίκτυο της Περιφέρειας Πελοποννήσου καλύπτει 5.580χλμ. με κύριους άξονες τις εθνικές οδούς Κορίνθου-Τρίπολης-Καλαμάτας και Κορίνθου-Πάτρας⁸.

Σημαντικό ρόλο στις θαλάσσιες μεταφορές παίζουν τα λιμάνια της Μεσσηνίας (Καλαμάτα, Πύλος, Κυπαρισσία), της Αργολίδας (Ναύπλιο, Πορτοχέλι, Ερμιονίδα), της Αρκαδίας (Λεωνίδιο, Παράλιο Άστρος το οποίο βρίσκεται υπό κατασκευή επεκτάσεως), της Κορινθίας (Κόρινθος, Κιάτο) και της Λακωνίας (Γύθειο, Νεάπολη), ενώ παράλληλα έχει δοθεί υψηλή προτεραιότητα στην ανάπτυξη μικρών για να εξυπηρετούνται τα σκάφη αναψυχής. Με την αξιοποίηση και βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών και την αναβάθμιση των λιμενικών εγκαταστάσεων, καθώς και την ανάπτυξη των θαλάσσιων μεταφορών η ΠΠ αποσκοπεί να έχει πρόσβαση στις διεθνείς αγορές.

Το σιδηροδρομικό δίκτυο δεν λειτουργεί πια, παρά μόνο ο προαστιακός που συνδέει το Κιάτο με την Αττική.

Διαθέτει επίσης δύο αεροδρόμια, το πολιτικό της Καλαμάτας και το στρατιωτικό της Τρίπολης που ήδη αποφασίστηκε με Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ)⁹ στις 16 Σεπτεμβρίου 2014 η μετατροπή του και σε πολιτικό, το οποίο θα λειτουργεί ως χαμηλού κόστους (low cost) και θα είναι συμπληρωματικό του μεγάλου διεθνούς αερολιμένα της Καλαμάτας, δίνοντας νέα πνοή και ανοίγοντας νέους ορίζοντες για την ΠΠ.

⁷ Πηγή: ΥΠΕΚΑ και εφημερίδα «Η ζωή στην Αρκαδία» 29-30/11/2014.

⁸ Πηγή: Διεύθυνση Τεχνικών Έργων ΠΠ.

⁹ μεταξύ των συναρμοδίων υπουργών Αμυνας (κ. Αβραμόπουλου) και Υποδομών (κ. Χρυσοχοϊδη) – Πηγή: εφημερίδα Αρκαδικά Νέα (9/2014 αρ. φύλλου 2679), εφημερίδα «Καθημερινά Νέα» (17-9-2014) και www.arcadiapress.gr.

Το δίκτυο μεταφορών της ΠΠ εξελίσσεται συνεχώς, ολοκληρώνεται η ανάπτυξη των κύριων οδικών αξόνων και του Περιφερειακού οδικού δικτύου δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες πρόσβασης τόσο για τους κατοίκους και τους επισκέπτες, όσο και στα διευρωπαϊκά δίκτυα.

1.1.4 Πηγές Ηλεκτρικής Ενέργειας και Τηλεπικοινωνίες

Η ενέργεια είναι ένα οικονομικό πεδίο στο οποίο η Πελοπόννησος πρωταγωνιστεί σε εθνικό επίπεδο. Πανελλαδικά παράγεται στην ΠΠ περίπου το 8% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ με τη συμβολή του θερμοηλεκτρικού σταθμού στη Μεγαλόπολη και του υδροηλεκτρικού σταθμού στο Λάδωνα¹⁰. Η ΔΕΗ έχει προγραμματίσει να εγκαταστήσει φωτοβολταϊκό πάρκο στην Μεγαλόπολη ισχύος 50MW¹¹, ενώ το αιολικό δυναμικό της ΠΠ θεωρείται αξιόλογο.

Παράλληλα από το Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Φυσικού Αερίου (ΕΣΜΦΑ) προβλέφθηκε η κατασκευή αγωγού υψηλής πίεσης για την μεταφορά φυσικού αερίου, μήκους 159χλμ. που θα συνδέει το ΕΣΜΦΑ από το σταθμό στους Αγίους Θεοδώρους του νομού Κορινθίας μέχρι τον σταθμό ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη διερχόμενος από την ευρύτερη περιοχή της Κορίνθου, του Άργους, του Ναυπλίου, της Τρίπολης και της Μεγαλόπολης και ήδη την περίοδο αυτή κατασκευάζεται ο αγωγός.

Οι τηλεπικοινωνιακές υποδομές έχουν αναπτυχθεί στο σύνολό τους και πολλές δημόσιες υπηρεσίες μείωσαν το κόστος επικοινωνίας με την ένταξή τους στο δίκτυο «Σύζευξης» και την εγκατάσταση ψηφιακών κέντρων σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες.

1.1.5 Δίκτυο Ύδρευσης, Άρδευσης και Διαχείρισης Στερεών και Υγρών Αποβλήτων

Η ύδρευση της ΠΠ πραγματοποιείται μέσω γεωτρήσεων, πηγών και υπόγειων υδάτινων πόρων και παράλληλα αποθηκεύονται μεγάλες

---

¹⁰ με 4 μονάδες έχει εγκατεστημένη ισχύ 850KWp στη Μεγαλόπολη και 70KWp στο Λάδωνα.

¹¹ Πηγή: ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ Αρκαδίας

ποσότητες νερού σε δεξαμενές. Οι Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ) κάθε Νομού προβαίνουν πολύ συχνά σε αντικατάσταση σωληνώσεων και γενικά στις απαραίτητες παρεμβάσεις, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τυχόν απώλειες. Επίσης λειτουργούν 68 οργανωμένα αρδευτικά δίκτυα που μπορούν να καλύψουν συνολική έκταση περίπου 300.000 στρεμμάτων¹².

Δυστυχώς στην ΠΠ για πολλά χρόνια δεν υπήρχε σωστή διαχείριση των στερεών αποβλήτων με αποτέλεσμα να αναπτύσσονται άνευ ελέγχου αμέτρητοι Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ).

Η ΠΠ πρόκειται να προχωρήσει στην κατασκευή εργοστασίου για την ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, γεγονός που προκάλεσε την έντονη αντίδραση των πολιτών για τον χώρο που επιλέχθηκε για την κατασκευή αυτού. Όσο αφορά την επεξεργασία των λυμάτων, αυτή πραγματοποιείται σε 23 εγκαταστάσεις ενώ παράλληλα κατασκευάζονται μονάδες βιολογικών καθαρισμών.

Η ανακύκλωση έχει επεκταθεί σε πολλούς Δήμους της ΠΠ, οι οποίοι έχουν τοποθετήσει ειδικούς μπλε κάδους, μοιράζουν ειδικές σακούλες για την μεταφορά των ανακυκλώσιμων υλικών και ενημερώνουν με έντυπο υλικό τους πολίτες, προσπαθώντας συνεχώς να τους ευαισθητοποιήσουν και να τονίσουν την μεγάλη σημασία της ανακύκλωσης για την προστασία του περιβάλλοντος. Παρόλα αυτά το 2010 η ΠΠ είχε επιτύχει μόνο το 20% του στόχου ανακύκλωσης¹³.

1.1.6 Υγεία και Αθλητισμός

Στην ΠΠ λειτουργούν 9 Γενικά Νοσοκομεία με σύνολο 1552 κλινών, 22 Κέντρα υγείας, 177 Περιφερειακά Ιατρεία και 1 Ψυχιατρικό Νοσοκομείο, το οποίο τείνει να καταργηθεί και να λειτουργήσει σε νέες κτιριακές

---

¹² Πηγή: Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Τρίπολης.

¹³ Πηγή: Περιφέρεια Πελοποννήσου.

εγκαταστάσεις, δίπλα στο Γενικό Παναρκαδικό Νοσοκομείο Τρίπολης (ΓΠΝΤ)¹⁴, χωρίς εσώκλειστους ασθενείς.

Δυστυχώς, λόγω της οικονομικής κρίσης και της περικοπής των κονδυλίων από το Υπουργείο Υγείας, υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις σε φάρμακα, υλικά, ειδικότητες γιατρών, νοσηλευτικό προσωπικό και γενικότερα η παροχή των υπηρεσιών που προσφέρονται στους συνανθρώπους μας που χρήζουν ιατρικής περίθαλψης¹⁵ είναι ελλιπής.

Όσο αφορά τις αθλητικές υποδομές λειτουργούν περίπου 455 αθλητικές εγκαταστάσεις με το μεγαλύτερο ποσοστό να καλύπτεται από γήπεδα ποδοσφαίρου και γήπεδα 5x5. Στα θέματα αθλητισμού η ΠΠ είναι πολύ ευαισθητοποιημένη και γι' αυτό το λόγο υποστηρίζει οικονομικά πολλές αθλητικές δράσεις, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην αθλητική παιδεία και ενθαρρύνοντας τους νέους να ασχοληθούν με αυτήν.

1.1.7 Ιστορικά Αξιοθέατα και Παραδοσιακοί Οικισμοί

Ο πολιτισμός της Πελοποννήσου είναι σπουδαίος και ιδιαίτερα ισχυρός. Υπάρχουν συνολικά 40 μουσεία (αρχαιολογικά, λαογραφικά, βυζαντινά και θεματικά)¹⁶, 37 αρχαιολογικοί χώροι και 6 μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO¹⁷ (ο Ναός του Επικούρειου Απόλλωνος με χρονολογία ένταξης το 1986, το Ιερό του Ασκληπιού στην Επίδαυρο το 1988, οι αρχαιολογικοί χώροι του Μυστρά και της Ολυμπίας το 1989 και οι αρχαιολογικοί χώροι των Μυκηνών και της Τίρυνθας το 1999) που προσελκύουν κάθε χρόνο πλήθος τουριστών¹⁸.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι οι επαναλαμβανόμενες ετήσιες θεατρικές παραστάσεις που πραγματοποιούνται, κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες, στο αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου και σε άλλα θέατρα της ΠΠ,

¹⁴ Το ΓΠΝΤ λειτουργεί σαν νοσοκομείο βαριάς δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας περίθαλψης (με σύνολο 285 κλινών) καλύπτοντας την ευρύτερη υγειονομική Περιφέρεια Πελοποννήσου.

¹⁵ Πηγή: Διοίκηση Γενικού Παναρκαδικού Νοσοκομείου Τρίπολης.

¹⁶ Αναλυτικότερα υπάρχουν 12 μουσεία στην Αργολίδα, 11 στην Αρκαδία, 7 στην Λακωνία, 5 στην Μεσσηνία και 5 στην Κορινθία.

¹⁷ Τα οποία βρίσκονται στην Πελοπόννησο από τα 17 συνολικά μνημεία της Ελλάδας.

¹⁸ Πηγή: <http://www.unesco-hellas.gr/>

καθώς και οι πολυποίκιλες εκδηλώσεις, φεστιβάλ και τοπικά πανηγύρια που υλοποιούνται στις περισσότερες περιοχές της ΠΠ για τη ψυχαγωγία και για την προώθηση των τοπικών προϊόντων, αποτελούν πόλο έλξης πολλών επισκεπτών.

Στην ΠΠ έχουν καταγραφεί 150 παραδοσιακοί οικισμοί θεσμοθετημένοι και προστατευόμενοι. Αναλυτικά 4 στην ΠΕ Αργολίδας, 40 στην ΠΕ Αρκαδίας, 3 στην ΠΕ Κορινθίας, 5 στην ΠΕ Μεσσηνίας και 76 στην ΠΕ Λακωνίας, οι οποίοι κατά κύριο λόγο βρίσκονται στους ορεινούς όγκους και δημιουργούν ένα μοναδικό κράμα φυσικής και ανθρώπινης δημιουργίας αποτελώντας ιδανικούς τόπους αναψυχής.

1.1.8 Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν και Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) της ΠΠ ανήλθε περίπου σε 10.000 εκατ. € το 2009 και παρήγαγε περίπου το 4,23% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανήλθε στις 16.600€ το 2009, στις 15.968€ το 2010 και στις 15.166€ το 2011 μειωμένος κατά 5%¹⁹. Γενικά ο ρυθμός αύξησης του Περιφερειακού ΑΕΠ σε σχέση με το σύνολο της χώρας είναι χαμηλός.

Η ΠΠ συμμετείχε το 2009 στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) του πρωτογενή τομέα κατά 9,5% και κατά 6,3% στη συνολική Περιφερειακή ΑΠΑ. Το 2010 η ΑΠΑ ήταν 8.291 εκατ. € και το 2011 ήταν 7.885 εκατ. € μειωμένη κατά 4,9%²⁰. Η συμμετοχή της ΠΠ στη δημιουργία της ΑΠΑ το 2011 ήταν 4,3%.

1.1.9 Πρωτογενής, Δευτερογενής και Τριτογενής Τομέας

Ο **Πρωτογενής Τομέας** της ΠΠ διατηρεί ένα πολύ σημαντικό μέγεθος της οικονομικής ζωής, συμβάλει στη διαμόρφωση της συνολικής Περιφερειακής ΑΠΑ κατά 7,0% και απασχολείται σ' αυτό το 32% του

---

¹⁹ Πηγή: Γ.Γ. ΕΣΥΕ 2011

²⁰ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ-Αποτελέσματα Εθνικών Λογαριασμών σε επίπεδο Περιφέρειας (13-1-2014). Τα στοιχεία καταρτίστηκαν μ βάση το Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών ESA95 και είναι σε συνέπεια με τα αντίστοιχα ετήσια εθνικά μεγέθη.

συνόλου των απασχολουμένων με το μερίδιο απασχόλησης να αγγίζει το 29,4%, ποσοστό που την καθιστά στην πρώτη θέση, όταν ο μέσος όρος της χώρας ανέρχεται στο 12,5%, ενώ παρουσιάζει σημαντική κάμψη στην ΑΠΑ μεταξύ 2005 & 2011 (-28%). Επίσης διατηρεί το 12,6% των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της χώρας και παράγεται το 10,8% της συνολικής αξίας της φυτικής παραγωγής της χώρας²¹. Ο αριθμός εκμεταλλεύσεων και ζώων στην ΠΠ βάση στοιχείων του ΟΠΕΚΕΠΕ 2009 ήταν αντίστοιχα 7.586 και 822.739.

Η ΠΠ είναι η μεγαλύτερη παραγωγός νωπών φρούτων, εσπεριδοειδών, σταφυλιών και κρασιού στην Ελλάδα και η δεύτερη παραγωγός βρώμης και μειγμάτων θερινών δημητριακών, πατάτας, φρούτων, ελαιολάδου και ελαιούχων σπόρων.

Επίσης παράγει έναν σημαντικό αριθμό προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) τα οποία παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Τυριά	Φέτα ΠΟΠ, Σφέλα ΠΟΠ
Ελιές	Ελιά Καλαμάτας ΠΟΠ
Ελαιολάδο	Λακωνία ΠΓΕ, Φοινίκι-Πετρίνα-Κροκεές Λακωνίας ΠΟΠ, Καλαμάτα ΠΟΠ, Λυγουριό Ασκληπιείου ΠΟΠ, Κρανίδι Αργολίδας ΠΟΠ, Τροιζηνία ΠΟΠ
Φρούτα- Λαχανικά- Ξηροί καρποί- Όσπρια	Τσακωνική μελιτζάνα Λεωνιδίου ΠΟΠ Μήλα Ντελίσιους Πιλαφά Τριπόλεως ΠΟΠ Κορινθιακή σταφίδα Βοστίτσα ΠΟΠ
Προϊόντα ζωικής προέλευσης	Μέλι Ελάτης Μαινάλου Βανίλια ΠΟΠ

Πίνακας 1: Προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ Περιφέρειας Πελοποννήσου

Πηγή: Περιφέρεια Πελοποννήσου

Τα τελευταία χρόνια η ΠΠ κάνει μεγάλη προσπάθεια για να αναδείξει τα τοπικά προϊόντα διοργανώνοντας το Φεστιβάλ Προώθησης των

²¹ Πηγή ΕΛΣΤΑΤ έτους 2007

Πελοποννησιακών Προϊόντων «Μυθική Πελοπόννησος»²² και παράλληλα συμμετέχει συχνά σε εγχώριες και διεθνείς εκθέσεις τροφίμων και ποτών²³ καθώς και τουρισμού προβάλλοντας τα προϊόντα σε διεθνές επίπεδο και φέρνοντας τα σε επαφή με αγοραστικό κοινό παγκόσμιας κλίμακας. Επίσης έχει υιοθετήσει ως θεσμό «Το καλάθι της Πελοποννήσου» που έχει ως στόχο να συμβάλλει στην ανάδειξη και την προώθηση του συνόλου της αγροτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής της περιοχής. Όσο αφορά τα κτηνοτροφικά προϊόντα που παράγονται στην ΠΠ αγγίζουν το 7,3% των συνολικών προϊόντων που παράγονται στην Ελλάδα, καταλαμβάνοντας την όγδοη θέση στη χώρα. Επίσης γίνεται προσπάθεια στην ιχθυοκαλλιέργεια τσιπούρας και λαυρακιού κατατάσσοντας την ΠΠ στην δεύτερη θέση μετά την Στερεά Ελλάδα.

Όσο αφορά το **Δευτερογενή Τομέα** παρατηρούμε ότι κυρίαρχη δραστηριότητα είναι η μεταποίηση, με δεύτερη κατά σειρά δραστηριότητα τις κατασκευές, οι οποίες και οι δυο φθίνουν έντονα διαχρονικά. Υπάρχει μικρό μέγεθος επιχειρήσεων, ενώ οι κύριες ειδικεύσεις των νομών της Περιφέρειας αφορούν κυρίως τους κλάδους τροφίμων, ξύλου, ποτών και μη μεταλλικών ορυκτών, δηλαδή κλάδοι που είτε αναφέρονται στην επεξεργασία προϊόντων του πρωτογενή τομέα, είτε στις κατασκευές (Λιαργκόβας, 12-14 περίπτωση μελέτης).

Οι κλάδοι μεταποίησης και οι κλάδοι των κατασκευών είχαν αυξητική τάση έως το 2009 που επήλθε η έντονη οικονομική κρίση. Η μεταποίηση και η ενέργεια παράγουν το 72,1% της ΑΠΑ. Οι απασχολούμενοι στον τομέα συμμετέχουν κατά 14,3% στο σύνολο των εργαζομένων. Το ύψος του ποσοστού αυτού στην Περιφέρεια οφείλεται κυρίως στη λειτουργία των δύο

---

²² δίνοντας έμφαση στην ταυτότητα των προϊόντων και στη βάση της αξίας τους στη διατροφική αλυσίδα.

²³ π.χ. στη Διεθνή Έκθεση Τροφίμων και Ποτών «Salon International de l' Agroalimentaire» στο Παρίσι, στις Διεθνείς Εκθέσεις Τουρισμού «Vakantiebeurs» στην Ολλανδία, «TT Warsaw» στην Πολωνία, «Philoxenia» στη Θεσσαλονίκη, «Meat Days-Dairy EXPO» στην Τρίπολη κλπ-Πηγή: Εφημερίδες «Η ζωή στην Αρκαδία» (20-1-2015), «Καθημερινά Νέα» (26-11-2014 και 3-12-2014), «Αρκαδικοί Ορίζοντες» (Νοέμβριος 2014, σελ.9) και ιστοσελίδα www.arcadia.portal.gr και ΠΠ.

μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Αρκαδία (Μεγαλόπολη) και των διυλιστηρίων στην Κορινθία.

Το ποσοστό των ακαθάριστων επενδύσεων της Περιφέρειας είναι χαμηλότερο συγκρινόμενο με αυτό της Ελλάδας. Στην Τρίπολη, την Καλαμάτα και τον Μελιγαλά έχουν αναπτυχθεί οργανωμένες βιομηχανικές περιοχές προσπαθώντας να ενδυναμώσουν τον κλάδο της βιομηχανίας, ενώ υψηλή είναι και η συγκέντρωση επιχειρηματικών μονάδων στη βιομηχανική ζώνη Κορίνθου και Μεγαλόπολης (ενεργειακό κέντρο).

Ο **Τριτογενής Τομέας** στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε μη παραγωγικές δραστηριότητες, όπως η Δημόσια Διοίκηση και η Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, ενώ το εμπόριο και ο τουρισμός που παράγουν το μεγαλύτερο ποσοστό της ΑΠΑ του τριτογενή τομέα, φθίνουν διαχρονικά (-16% μεταξύ 2009 και 2011). Γενικά αρχίζει να παρουσιάζει ένα δυναμισμό, με τον κλάδο ιδιαίτερα του λιανικού και χονδρικού εμπορίου να ενισχύει το ρόλο του σημαντικά στην οικονομία της ΠΠ.

Σημαντικό κλάδο αποτελεί και ο τουρισμός που το τελευταίο διάστημα παρουσιάζει αυξητικές τάσεις. Η ΠΠ συγκεντρώνει το 8,37% των ξενοδοχειακών και το 6,95 των τουριστικών κλινών της χώρας. Η κατανομή των τουριστικών κλινών ανά ΠΕ είναι: 31% Αργολίδα, 26% Μεσσηνία, 26% Λακωνία, 19% Κορινθία και 8% Αρκαδία. Σ' αυτό το γεγονός έχουν συμβάλλει σημαντικά οι προωθητικές ενέργειες που πραγματοποιούνται από την ΠΠ, μέσω της συμμετοχής της σε εκθέσεις του εξωτερικού και της χώρας μας.

Ο τριτογενής τομέας γενικά κυριαρχεί στην οικονομία της ΠΠ, συμβάλλοντας κατά 68,5% στην συνολικά παραγόμενη ΑΠΑ της Περιφέρειας, απασχολεί το 53,7% των εργαζομένων, ενώ αρχίζει να φθίνει έντονα ο τομέας από το 2010 (-10% η ΑΠΑ από το 2009 μέχρι το 2011).

Η ΠΠ τονίζει την πλεονεκτική της θέση εμφανίζοντας μια σειρά από συγκριτικά αναπτυξιακά πλεονεκτήματα, τα οποία αναφέρονται στη γεωγραφική της θέση (ιδιαίτερα στη γειτνίασή της με την Αθήνα, αλλά και

στ' ότι είναι το νοτιότερο χερσαίο άκρο της Ελλάδας), στους πλούσιους φυσικούς της πόρους, στα αρχαιολογικά, ιστορικά και πολιτιστικά της μνημεία και στην εξειδίκευσή της στην παραγωγή υψηλής ποιότητας αγροτικών προϊόντων. Τα πλεονεκτήματα αυτά δημιουργούν μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης μίας σύγχρονης και εξωστρεφούς αγροτικής παραγωγής με παράλληλη ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων, τόσο του παράλιου, όσο και του ορεινού και εναλλακτικού τουρισμού (Λιαργκόβας, 12-14 περίπτωση μελέτης).

1.1.10 Στόχοι Ανάπτυξης

Η στρατηγική της Περιφέρειας Πελοποννήσου έχει σαν πρώτο στόχο την ανάσχεση και άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης της χώρας και σαν δεύτερο παράλληλο στόχο την αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου για μια αειφόρο, βιώσιμη και ανατροφοδοτούμενη ανάπτυξη, με την αξιοποίηση της έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας.

Ειδικότερα στοχεύει στη βελτίωση της ελκυστικότητάς της, ενισχύοντας τις υποδομές για τη λειτουργική διασύνδεση των περιοχών της ενδοχώρας μεταξύ τους, αλλά ταυτόχρονα και με τα αστικά και ημιαστικά κέντρα της Περιφέρειας, που συγκεντρώνουν σημαντικές υπηρεσίες τοπικής και περιφερειακής κλίμακας. Δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης για πραγματική σύγκλιση με αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης, ανάδειξη και προώθηση της υψηλής ποιότητας των αγροτικών προϊόντων, ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης σε συνδυασμό με την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, έτσι ώστε να ενισχυθεί ο αναπτυξιακός άξονας που συγκροτείται γύρω από τα κύρια αστικά κέντρα της.

Επίσης δίνει έμφαση στην ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και προϊόντων στις επιχειρήσεις και στην εφαρμογή καινοτομιών για τη βελτίωση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, καθώς και στην αξιοποίηση των φυσικών-

πολιτιστικών πόρων και τη βελτίωση των συνθηκών προστασίας του περιβάλλοντος, προκειμένου να δημιουργήσει συνθήκες βελτίωσης της ποιότητας ζωής των πολιτών και να συμβάλλει στην αύξηση του αριθμού προσέλκυσης επισκεπτών.

Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη της ΠΠ θα κινητοποιήσει μέσα από τις αναδυόμενες δικτυώσεις, και την ανάπτυξη των περιοχών αμέσου επιρροής δηλαδή την ύπαιθρο που την περιβάλλει, αλλά και την ανάπτυξη μικρότερων αστικών κέντρων που βρίσκονται στην ακτίνα επιρροής της.

Σημαντική σε όλη αυτή την αναπτυξιακή προσπάθεια της ΠΠ θα είναι η συμβολή όλων των τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020, με την συγχρηματοδότηση όλων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ). Έτσι θα αξιοποιηθούν αποτελεσματικά όλοι οι διαθέσιμοι κοινοτικοί και εθνικοί πόροι που αναλογούν στην ΠΠ γι' αυτή την περίοδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

2. Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

2.1 Γεωγραφικά και Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά

Ο Νομός Αρκαδίας είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση Νομός της Πελοποννήσου (4.418.736 τετρ.χλμ.), καταλαμβάνει το κεντρικό τμήμα της κι έχει το προνόμιο να συνορεύει με όλους τους υπόλοιπους Νομούς²⁴. Ανατολικά βρέχεται από τα νερά του Αργολικού κόλπου και του Μυρτώου πελάγους, ενώ την περιτείχιστη με υψίκορφα βουνά ενδοχώρα διατρέχει ο όγκος του Μαινάλου χωρίζοντάς την σε ανατολική και δυτική.

Η Αρκαδία είναι η πιο ορεινή περιοχή της Πελοποννήσου. Στο βόρειο μέρος της βρίσκεται το Αφροδίσιο όρος (1.456μ.), το Σαϊτά (1.814μ.) και το Ολίγυρτο (1.935μ.) που αποτελούν το φυσικό όριο με την Αχαΐα και την Κορινθία. Στ' ανατολικά το όριο με την Αργολίδα χαράζουν τα βουνά Αρτεμίσιο (1.771μ.), Λύρκειο (1.648μ.), Τραχύ (1.808μ.), Κτενιάς (1.620μ.) και το Παρθένιο όρος (1.217μ.). Τα σύνορα με την Μεσσηνία και τη Λακωνία στο δυτικό μέρος διαχωρίζουν η Φολόη (900μ.), η Μίνθη (1.226μ.), το Λύκαιο (1.421μ.), το Τετράζι (1.389μ.), τα Βρωμοβρυσάικα βουνά (1.270μ.) και οι κορυφές του Ταΰγετου, ενώ η οροσειρά του Πάρνωνα κυριαρχεί στην Κυνουρία. Στο εσωτερικό της Αρκαδίας, τα ορεινά συγκροτήματα σχηματίζουν δύο μεγάλα λεκανοπέδια, της Τρίπολης και της Μεγαλόπολης (Σαραντάκης, 2010:16-29 και <http://el.wikipedia.org/>).

Ο Νομός Αρκαδίας ή όπως πλέον λέγεται Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας αποτελείται από τους Δήμους: Τρίπολης, Μεγαλόπολης, Γορτυνίας, Βόρειας Κυνουρίας και Νότιας Κυνουρίας.

Πρωτεύουσα του Νομού είναι η Τρίπολη αποτελώντας ταυτόχρονα το αγροτικό, εμπορικό και οικονομικό κέντρο του Νομού και παράλληλα το

---

²⁴ Βόρεια με Ν. Αχαΐας, ΒΑ με Ν. Κορινθίας και Ν. Αργολίδας, Νότια με Ν. Λακωνίας, ΝΔ με Ν. Μεσσηνίας και Δυτικά με Ν. Ηλείας Πηγή: <http://el.wikipedia.org/>

διοικητικό κέντρο της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Η έκταση της πόλης φτάνει τα 119.287τ.χλμ. καθιστώντας τη ως τη μεγαλύτερη πόλη του Νομού. Βρίσκεται στο κέντρο του ονομαζόμενου Λεκανοπεδίου Τριπόλεως ή Αρκαδικού Οροπεδίου²⁵, σε υψόμετρο 665 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας και περικλείεται από σημαντικούς ορεινούς όγκους, ενώ οι ορεινές και ημιορεινές εκτάσεις του Νομού φτάνουν το 90%. Λόγω της μορφολογίας του εδάφους, του ανάγλυφου και της γεωγραφικής θέσης της Αρκαδίας, το Λεκανοπέδιο Τρίπολης αποτελεί το σταυροδρόμι όλων των οδικών αξόνων της Περιφέρειας Πελοποννήσου²⁶.

Ο νόμιμος πληθυσμός της ΠΕ Αρκαδίας ανέρχεται στους 107.459 κατοίκους με βάση την απογραφή του 2011 και παρουσιάζεται παρακάτω αναλυτικά ανά Δήμο.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ								
Δήμος	Πραγματικός πληθυσμός		Νόμιμος πληθυσμός		Μόνιμος πληθυσμός		Διαφορά νόμιμου πληθυσμού	Έκταση 2001
	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001-2011	
Βόρειας Κυνουρίας	12.825	10.665	14.965	12.922	11.589	10.341	-2.043	576.981
Νότιας Κυνουρίας	9.001	9.435	9.692	9.686	7.633	8.294	-6	592.439
Γορτυνίας	18.327	12.362	25.657	20.598	12.492	10.109	-5.059	1.050.882
Μεγαλόπολης	13.152	11.014	14.940	13.981	11.044	10.687	-959	722.629
Τρίπολης	48.730	47.467	50.735	48.267	48.568	47.254	-2.468	1.475.805
ΣΥΝΟΛΟ	102.035	90.943	115.989	105.454	91.326	86.685	-10.535	4.418.736

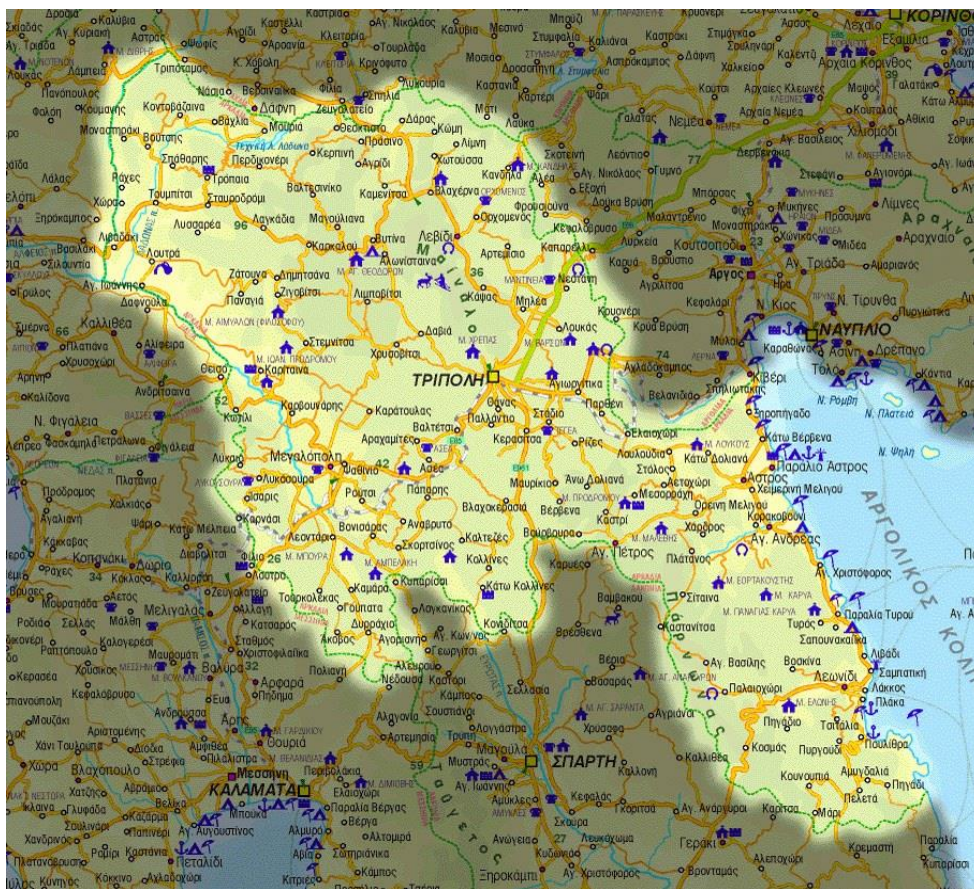
Πίνακας 2: Συγκριτικά στοιχεία πληθυσμού ΠΕ Αρκαδίας ανά Δήμο και έκταση
 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και vatera.gr/apografi2011.doc ΕΕΤΑΑ

Ο πληθυσμός της ΠΕ Αρκαδίας καταλαμβάνει το 0,9% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας Πελοποννήσου, ενώ παρατηρήθηκε, στις πληθυσμιακές μεταβολές μείωση του μόνιμου πληθυσμού κατά 10.535 κατοίκους (-9,8%) από την απογραφή του 2001, γεγονός που οφείλεται

²⁵ Βρίσκεται ανατολικά του όρους Μαινάλου, στη βορειοδυτική πλευρά του Μαντινειακού λεκανοπεδίου.

²⁶ Απέχει από την Αθήνα 156 χλμ, από τη Σπάρτη 60 χλμ, από την Καλαμάτα 90 χλμ και από την Ολυμπία 130 χλμ.

στην μετανάστευση, στο αρνητικό φυσικό ισοζύγιο (γεννήσεις μείον θανάτους) επηρεάζοντας αρνητικά τον δείκτη γήρανσης. Επίσης η αναλογία των μαθητών Δημοτικού ανά 1.000 κατοίκους είναι πολύ χαμηλή (50 έναντι 59 που είναι ο μέσος όρος της Ελλάδας)²⁷. Η Αρκαδία κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό αγροτικού πληθυσμού της Περιφέρειας που αγγίζει το 67,8%, παράγει όμως μόλις 1% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

Χάρτης 4: Η Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας

Πηγή: www.google.gr

²⁷ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

2.2 Φυσικό Περιβάλλον

Το μεγαλύτερο μέρος του Νομού Αρκαδίας παρουσιάζει σπουδαία περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά και ιδιαίτερη μορφολογία, ξεχωρίζοντας επιμέρους περιοχές για την οικολογική τους αξία, οι οποίες έχουν ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000, όπως η περιοχή του Μαινάλου, οι υγροβιότοποι των λιμνών Τάκα και Μουστου, η κύρια κορυφογραμμή του Πάρνωνα και η χαράδρα του Δαφνώνα στην περιοχή του Λεωνιδίου. Επίσης το φαράγγι του Λούσιου στη Δημητσάνα έχει χαρακτηριστεί από το Υπουργείο Πολιτισμού ως περιοχή ενιαίου αρχαιολογικού χώρου με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος.

Το Δάσος Δενδροκέρδων στην Κυνουρία και συγκεκριμένα στο όρος Πάρνωνα κοντά στη Μονή Μαλεβής, η Δρυς του Περθωρίου, η Δρυς της Δόριζας και ο Πλάτανος στη Δημητσάνα Γορτυνίας έχουν συμπεριληφθεί στον κατάλογο των συνολικά 51 διατηρητέων μνημείων της φύσης από την ελληνική πολιτεία²⁸, η οποία αναγνώρισε την περιβαλλοντική και ιστορική αξία των σπάνιων δασών και κάποιων μεμονωμένων δέντρων²⁹.

Από τα αρκαδικά οροπέδια και συγκεκριμένα από το οροπέδιο της Ασέας πηγάζει ο ποταμός Αλφειός με 3 παραπόταμους (Άνω Αλφειό, Ερύμανθο και Λάδωνα) που ενώνονται στην ημιορεινή Ηλεία (Μέσος Αλφειός) και εκβάλλει στον Κυπαρισσιακό κόλπο (Κάτω Αλφειός). Άλλοι ποταμοί της Αρκαδίας είναι ο Λούσιος που αρχίζει την υδάτινη διαδρομή του από το οροπέδιο της Καρκαλούς, ο Σαρανταπόταμος, ο Δαφνώνας κοντά στο

---

²⁸ Βάση του ΦΕΚ 121/Δ/1980.

²⁹ Η θεσμοθέτηση των παραπάνω βασίστηκε στον δασικό κώδικα, ενώ στον κατάλογο του Εθνικού Κέντρου Βιότοπων-Υγρότοπων με τα μνημεία της φύσης, περιλαμβάνονται μεμονωμένα δένδρα ή συστάδες δένδρων με ιδιαίτερη βοτανική, οικολογική, αισθητική ή ιστορική και πολιτισμική αξία. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν επίσης εκτάσεις με σπουδαίο οικολογικό, παλαιοντολογικό, γεωμορφολογικό ή άλλο ενδιαφέρον. Η συνολική έκταση των διατηρητέων μνημείων είναι 16.840 εκτάρια.

Λεωνίδιο, ο Μυλάοντας, ο Μαλοίτας, ο Λάδωνας, ο Τάνος, ο Βρασιάτης του Αγίου Ανδρέα και ο Ερύμανθος.

Οι λίμνες της Αρκαδίας είναι η Τάκα που βρίσκεται ανάμεσα στον κάμπο της Τεγέας και το βόρειο όρος Γκράβαρη, η τεχνητή λίμνη του Λάδωνα που δημιουργήθηκε με την κατασκευή των υδροηλεκτρικών έργων, η τεχνητή λίμνη της Δόξας που βρίσκεται σε υψόμετρο 900 μέτρων στο Φενεό και ο υδροβιότοπος του Μουστού κοντά στο Άστρος (Σαραντάκης, 2010:16-29). Επίσης υπάρχουν πολλά είδη ενδημικών φυτών, λουλουδιών (ανεμώνες, κυκλάμινα, κρόκοι, νάρκισσοι κλπ) και μανιταριών, ενώ τα πυκνά δάση από κεφαλληνιακή ελάτη κατατάσσουν την περιοχή της Αρκαδίας και ειδικότερα το Μαίναλο στην πρώτη δεκάδα των ελληνικών βουνών ως προς τη δασοκάλυψή τους.

Όσο αφορά τις κλιματολογικές συνθήκες η Αρκαδία γενικά έχει ορεινό κλίμα με χαμηλές θερμοκρασίες κατά τη διάρκεια του χειμώνα και δροσερά καλοκαίρια.

Έχουν καταγραφεί 40 παραδοσιακοί οικισμοί θεσμοθετημένοι και προστατευόμενοι που κατά κύριο λόγο βρίσκονται στους ορεινούς όγκους, δημιουργώντας ένα μοναδικό κράμα φυσικής και ανθρώπινης δημιουργίας και οι οποίοι με σεβασμό στο μέτρο και την ιστορία, αποτελούν ιδανικούς τόπους αναψυχής.

2.3 Ιστορία

Η Αρκαδία είναι γενικά ένας τόπος που ιστορικά έχει υποστεί μεγάλα δεινά, όπως πολέμους, πυρκαγιές, κακουχίες και κρίσεις (Λιαργκόβας, 2010: 229). Κατά την αρχαιότητα, ως παλαιότεροι κάτοικοι της Πελοποννήσου θεωρούνταν οι κάτοικοι της Αρκαδίας και ένας από τους επώνυμους ηγεμόνες ήταν και ο Αρκάδας. Στις αρχές των ιστορικών χρόνων πραγματοποιήθηκε συμπύκνωση σε διάφορους συνοικισμούς δημιουργώντας μεγάλες πόλεις όπως την Τεγέα, την Μαντινεία, τον Ορχομενό και άλλους συνοικισμούς.

Οι Σπαρτιάτες από τους Μεσσηνιακούς πολέμους ασκούσαν επεκτατική πίεση στην Αρκαδία. Κατά τη διάρκεια του Γ' Μεσσηνιακού πολέμου και μετά τη μάχη της Μαντίνειας (418π.Χ.)³⁰, οι Μαντινείς ηττήθηκαν από τους Σπαρτιάτες, γεγονός που τους ανάγκασε να ζουν κάτω από την επιρροή της Σπάρτης.

Η Σπαρτιατική ηγεμονία κατέρρευσε και μετά τη μάχη των Λεύκτρων (371π.Χ.)³¹ απελευθερώθηκαν και οι Αρκάδες. Στη συνέχεια στράφηκαν προς τους Μακεδόνες κάνοντας το 303π.Χ. δεκτό τον Φίλιππο στην Αρκαδία, ενώ ταυτόχρονα οι Αρκάδες παραδόθηκαν στη μακεδονική δύναμη.

Από τα πρώτα μεταχριστιανικά χρόνια και μετά από πολλά δεινά που είχαν περάσει, έπεσαν σε αφάνεια, ενώ στην ερήμωση και την εξασθένηση της περιοχής συνέβαλλαν και οι πολλές βαρβαρικές επιδρομές που σημειώθηκαν από τους Γότθους, διευκολύνοντας τους Φράγκους να την καταλάβουν και να ιδρύσουν πολλά φρούρια. Η Αρκαδία ακολούθησε την τύχη που είχαν και οι υπόλοιπες περιοχές της Πελοποννήσου.

Η Αρκαδία ανακτήθηκε από τον Ανδρόνικο Παλαιολόγο το 1330μ.Χ. και τα τελευταία βυζαντινά χρόνια όλη η περιοχή είχε την όψη έρημης χώρας, ενώ την περιοχή κατέλαβε ο Μωάμεθ Β΄ ο Πορθητής το 1458μ.Χ.

Την περίοδο της τουρκοκρατίας σημειώθηκε πρόοδος και ανάπτυξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Κατά τη δεύτερη Βενετοκρατία υπήρξαν πολλά δεινά, γι' αυτό η δεύτερη περίοδος της τουρκοκρατίας (1715μ.Χ.) έτυχε ευμενούς υποδοχής από τους κατοίκους. Η Αρκαδία την περίοδο που ακολούθησε, γνώρισε μεγάλη ακμή και η πόλη της Τρίπολης έγινε εμπορικό και πολιτικό κέντρο του Μοριά και έδρα της Πελοποννήσου.

Κατά την επανάσταση του 1821 υπήρξαν πολλές σφοδρές πολεμικές συγκρούσεις, αλλά οι Έλληνες έχοντας ως αρχηγό τον γενναίο Θεόδωρο

---

³⁰ Πηγή: <http://www.militaryhistory.gr/articles/view/121>, Παγκόσμια Πολεμική Ιστορία-Μάχη της Μαντίνειας Γιώργος Ψαρουλάκης και <http://www.livepedia.gr/index.php/>

³¹ <https://feltor.wordpress.com/2011/07/02/leuctra-371-bc/> και <http://el.wikipedia.org/wiki/>

Κολοκοτρώνη πέτυχαν λαμπρές νίκες εναντίον των Τούρκων σε διάφορες περιοχές τις Αρκαδίας όπως στα Δολιανά, στα Βέρβαινα και στο Βαλτέτσι. Η απελευθέρωση της Αρκαδίας ξεκίνησε στις 23 Σεπτεμβρίου 1821 με την κατάληψη της Τρίπολης. Κατά τη χρονική περίοδο 1823-1825 διεξήχθησαν εμφύλιοι πόλεμοι στην περιοχή και μεταξύ των ετών 1825-1827 οι Αιγύπτιοι του Ιμπραήμ πραγματοποίησαν επιδρομές και μεγάλες καταστροφές στην περιοχή. Η απελευθέρωση επήλθε αργότερα, το 1829 από τα τακτικά στρατεύματα του Νικολάου Μαιζών.

Αξίζει στο σημείο αυτό να επισημάνουμε ότι το Αρκαδικό Ιδεώδες, ο ιερός κώδικας των αξιών των Αρκάδων, ήταν σεβαστό στον αρχαίο κόσμο εμπνέοντας την ανθρωπότητα σε καθοριστικές φάσεις της ιστορία της, δημιουργώντας το πνευματικό κίνημα του Αρκαδισμού, το οποίο αναζητούσε, κυρίως σε εποχές κοινωνικού και ηθικού αδιεξόδου, την αρμονία ανάμεσα στον άνθρωπο και στη φύση και την πίστη στις γνήσιες πανανθρώπινες αξίες των Αρκάδων (Βλασσοπούλου-Καρύδη, 2011: 191).

Παράλληλα η Αρκαδία, ως πολιτιστική αξία με την ευρύτερη σημασία της λέξης, εξακολουθεί να είναι ένα όνομα για να αναφερθεί κανείς στο μέτρο, τη φρόνηση, την επιστροφή στο ουσιώδες, την ισορροπία (Olalla, 2005:391).

2.4 Εξέταση των Λιγότερο Ευνοημένων Περιοχών

Από τη διεθνή βιβλιογραφία έχει τεκμηριωθεί η υψηλή συσχέτιση των λιγότερο ευνοημένων περιοχών, τόσο με γεωργικές δομές μικρών οικογενειακών εκμεταλλεύσεων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της περιθωριοποίησης, όσο και με γεωργικά συστήματα υψηλής φυσικής αξίας και προστατευόμενες περιοχές (Brouwer and Lowe, 2000). Από την άλλη πλευρά όμως, υποστηρίζεται ότι η χορήγηση εξισωτικών αποζημιώσεων έχει οδηγήσει και σε εντατικοποίηση της παραγωγής στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές, ιδιαίτερα στην εκτροφή βοοειδών και προβάτων,

αφού η ενίσχυση δίνεται με βάση (και) το κατεχόμενο ζωικό κεφάλαιο (Fennel, 1999).

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών αυτών συνεπάγονται μειωμένη παραγωγικότητα των πόρων τους. Οι περιορισμένοι σε ποικιλία και ποιότητα φυσικοί πόροι και γενικότερα η ύπαρξη των φυσικών μειονεκτημάτων, σε συνδυασμό με τη σχετική απομόνωση, τη δυσκολία προσπελασιμότητας και τη μικρή αγορά τους, φέρνουν τις λιγότερο ευνοημένες περιοχές σε σαφώς δυσμενέστερη θέση ως προς τις δυναμικές περιοχές, καθώς το κυρίαρχο πρότυπο ανάπτυξης ευνοεί την ομοιόμορφη μαζική παραγωγή προϊόντων χαμηλού κόστους (Sorghoulis and Spilanis, 1993).

Η μέχρι σήμερα οριοθέτηση των μειονεκτικών περιοχών βασίζεται σε διάφορους συνδυασμούς φυσικών και κοινωνικοοικονομικών κριτηρίων, όμως το σύστημα αυτό στις μέρες μας είναι ασύμβατο με τους πρόσφατα αναθεωρημένους στόχους του καθεστώτος ενισχύσεων των λιγότερο ευνοημένων περιοχών, το οποίο επικεντρώνεται περισσότερο στη βιώσιμη διαχείριση των γαιών και λιγότερο σε κοινωνικοοικονομικούς στόχους (ΕΕ, 2009).

Στη συνέχεια κι αφού έχουμε εξετάσει την Περιφέρεια Πελοποννήσου και περιληπτικά την Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας θα υπεισέλθουμε στην εξέταση ενός από τους Δήμους του Νομού Αρκαδίας που κατά τη γνώμη μου ανήκει στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές, καθώς πρόκειται για έναν ορεινό³² Δήμο.

Η μελέτη της περιοχής, οι δημογραφικές εξελίξεις, η ανάδειξη των ιδιομορφιών της περιοχής και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων είναι εκείνες που θα μπορέσουν να συμβάλλουν στην άρση της απομόνωσής της, στη

---

³² Στις Ορεινές περιοχές εντάσσονται οι Δήμοι, Κοινότητες και Οικισμοί που βρίσκονται:

α) Σε υψόμετρο πάνω από 800 μέτρα

β) Σε υψόμετρο μεταξύ 600-800 μέτρων και κλίσεις του εδάφους τουλάχιστον 16% και

γ) Σε υψόμετρο κάτω από 600 μέτρα με κλίσεις εδάφους τουλάχιστον 20%.

Πηγή: Διάκριση των περιοχών με βάση το Άρθρο 3 της οδηγίας 75/268/ΕΟΚ.

διακοπή της σταδιακής εγκατάλειψης των χωριών του Δήμου και στην ανάπτυξη της περιοχή.

Η μείωση όλων των υπόλοιπων καλλιεργειών, πλην της ελαιοκαλλιέργειας, δείχνει την κατάρρευση του παραδοσιακού γεωργοκτηνοτροφικού συστήματος και την αυξανόμενη σημασία του κλάδου της κτηνοτροφίας και ειδικότερα της αιγοπροβατοτροφίας στην περιοχή μελέτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3. Ο ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

3.1 Γεωγραφική Θέση

Ο Δήμος Γορτυνίας είναι ένας από τους φτωχότερους Δήμους της Αρκαδίας αλλά και της Ελλάδας με έκταση ορεινή και άγονη στο μεγαλύτερο ποσοστό της. Αναλυτικότερα ανήκει στη ζώνη της δυτικής Πελοποννήσου κατέχοντας το βορειοδυτικό τμήμα του Νομού Αρκαδίας. Συνορεύει βόρεια με το Δήμο Καλαβρύτων, νότια με το Δήμο Μεγαλόπολης, ανατολικά με το Δήμο Τρίπολης και δυτικά με το Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας της ΠΕ Αχαΐας. Η έκτασή του Δήμου ανέρχεται σε 1.054,34 τετρ.χλμ. αποτελώντας το 23,8% της έκτασης της ΠΕ Αρκαδίας, το 6,78% της ΠΠ και το 0,8% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας.

Εκτείνεται σ' ένα συνεχόμενο ορεινό συγκρότημα και δέχεται κατά τη διάρκεια του χειμώνα τις περισσότερες βροχές, πλουτίζοντας τη στάθμη των νερών των ποταμών Λάδωνα, Ερύμανθου, Αλφειού, Λούσιου και Τουθόα. Ανάμεσα στους όγκους των βουνών που περικλείονται από δάση είναι σπαρμένα πολλά χωριά, τα οποία μαζί με τους οικισμούς φτάνουν σε αριθμό τα 131, κάποιοι οικισμοί εκ των οποίων με την πάροδο των χρόνων έχουν διατηρήσει την παραδοσιακή αρχιτεκτονική τους (Σαραντάκης, 2010:142-146).

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι ορεινές περιοχές χαρακτηρίζονται, σε σχέση με τις πεδινές περιοχές, από την πολιτική και οικονομική περιθωριοποίησή τους. Οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών δεν εξασκούν, σε γενικές γραμμές, αξιόλογη επιρροή στις εθνικές υποθέσεις ακόμη και σε θέματα που αφορούν άμεσα τους πόρους και τις κοινότητές τους. Αλλά και η σχέση τους με τις αγορές γίνεται διαμέσου άνισων και μη ευνοϊκών όρων, ενώ το γεγονός ότι συχνά πρόκειται για διανομαρχιακές-διαπεριφερειακές-διασυνοριακές περιοχές, συχνά συνεπάγεται περίπλοκες πολιτικές ή

οικονομικές καταστάσεις. Συχνά λοιπόν, οι ορεινές κοινότητες που έχουν ζήσει σε σχετική απομόνωση είναι ευπαθείς στην εκμετάλλευσή τους από συμφέροντα που εκπηγάζουν εκτός της περιοχής τους (Κουτσούρης: 132).

3.2 Διάρθρωση

Ο Δήμος Γορτυνίας συστάθηκε το 2010³³ από την συνένωση των προϋπαρχόντων Δήμων της βορειοδυτικής Αρκαδίας που αντιστοιχεί στην παλαιά επαρχία της Γορτυνίας. Ο νέος Καλλικρατικός Δήμος έχει έδρα τη Δημητσάνα και αποτελείται από 8 Δημοτικές Ενότητες (ΔΕ) και 70 Τοπικές Κοινότητες (ΤΚ)³⁴ που παρουσιάζονται παρακάτω:

➤ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΥΤΙΝΑΣ

- ✓ Τοπική Κοινότητα Βυτίνας, με τον οικισμό Μονή Παναγιάς Κερνίσης
- ✓ Τοπική Κοινότητα Ελάτης
- ✓ Τοπική Κοινότητα Καμενίτσας, με τον οικισμό Καρβούνη
- ✓ Τοπική Κοινότητα Λάστας, με τον οικισμό Αγριδάκι
- ✓ Τοπική Κοινότητα Μαγουλιάνων, με τον οικισμό Παν
- ✓ Τοπική Κοινότητα Νυμφασίας
- ✓ Τοπική Κοινότητα Πυργακίου, με τους οικισμούς Μεθύδριο και Μονή Αγίων Θεοδώρων

➤ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ

- ✓ Τοπική Κοινότητα Δημητσάνας, με τους οικισμούς Καρκαλού, Παλαιοχώρι και Μονή Αιμυαλών ή Φιλοσόφου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Ζάτουνας, με τους οικισμούς Βλόγγο και Μάρκου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Ζιγοβιστίου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Μελισσόπετρας

---

³³ μετά από την εφαρμογή του Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87/τ.Α'/07-7-2010), η οποία αφορά στη « Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης». Οι Δήμοι αποτελούνται από τις Δημοτικές Ενότητες (βασικές εδαφικές υποδιαιρέσεις), οι οποίες με τη σειρά τους υποδιαιρούνται σε Τοπικές Κοινότητες.

³⁴ που περιλαμβάνουν 131 συνολικά χωριά και οικισμούς.

- ✓ Τοπική Κοινότητα Παναγιάς
- ✓ Τοπική Κοινότητα Ράδου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Ριζοσπηλιάς, με τον οικισμό Κάτω Ριζοσπηλιά

➤ **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΡΑΙΑΣ**

- ✓ Τοπική Κοινότητα Αγίου Ιωάννου Αρχαίας Ηραίας
- ✓ Τοπική Κοινότητα Αράχοβας
- ✓ Τοπική Κοινότητα Κακουραϊκών
- ✓ Τοπική Κοινότητα Κοκκινόρραχης
- ✓ Τοπική Κοινότητα Κοκκορά, με τον οικισμό Μπαρδάκι
- ✓ Τοπική Κοινότητα Λιοδώρας
- ✓ Τοπική Κοινότητα Λουτρών Ηραίας, με τους οικισμούς Αγιονέρι, Λώτη, Λιθαρός, Παρνασσός και Ιαματικές Πηγές
- ✓ Τοπική Κοινότητα Λυκούρεση
- ✓ Τοπική Κοινότητα Λυσσαρέας
- ✓ Τοπική Κοινότητα Όχθιων
- ✓ Τοπική Κοινότητα Παλούμπας, με τους οικισμούς Σαρλαίικα και Παπαδά
- ✓ Τοπική Κοινότητα Πυρρή
- ✓ Τοπική Κοινότητα Ράφτη, με τον οικισμό Αγάλω
- ✓ Τοπική Κοινότητα Σαρακινίου Ηραίας
- ✓ Τοπική Κοινότητα Σέρβου, με τον οικισμό Αράπηδες
- ✓ Τοπική Κοινότητα Χρυσοχωρίου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Ψαρίου

➤ **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ**

- ✓ Τοπική Κοινότητα Αγριδίου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Βαλτεσινίκου, με τους οικισμούς Ολομάδες και Κουρουβέλι
- ✓ Τοπική Κοινότητα Δρακοβουνίου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Θεοκτίστου

- ✓ Τοπική Κοινότητα Κερπινής, με τους οικισμούς Άνω Καλύβια και Κάτω Καλύβια
- ✓ Τοπική Κοινότητα Μυγδαλιάς ή Αμυγδαλιάς με τον οικισμό Παλαιόπυργο
- ✓ Τοπική Κοινότητα Ξηροκαρίταινας
- ✓ Τοπική Κοινότητα Πουρναριάς, με τον οικισμό Μουριά
- ✓ Τοπική Κοινότητα Πρασίνου, με τον οικισμό Καλύβια Καρνέση
- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ**
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Βάχλιας, με τον οικισμό Πέρα Βάχλια
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Βελημαχίου, με τους οικισμούς Σούδελη και Απόσκια
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Βυδιακίου
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Βούτση
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Δήμητρας, με τον οικισμό Σταυρί
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Καρδαρισίου
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Κοντοβάζαινας
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Μοναστηρακίου, με τους οικισμούς Αρσιναιά και Πελέκι
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Παραλογγών, με τους οικισμούς Άγιο Νικόλαο και Πέτα
- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ**
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Λαγκαδίων, με τους οικισμούς Καλονέρι, Φτεριά, Άγιος Αθανάσιος, Άγιος Νικόλαος και Ξεροβούνι
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Λευκοχωρίου, με τους οικισμούς Τουθόα και Φούσκαρη
- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ**
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Ελληνικού
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Παλαμαρίου, με τον οικισμό Ψάρι
  - ✓ Τοπική Κοινότητα Παύλιας

- ✓ Τοπική Κοινότητα Στεμνίτσας, με τον οικισμό Μονής Αγίου Ιωάννη Προδρόμου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Σύρνας, με τον οικισμό Άνω Καλύβια

➤ **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΑΙΩΝ**

- ✓ Τοπική Κοινότητα Αετορράχη
- ✓ Τοπική Κοινότητα Βυζικίου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Δόξας
- ✓ Τοπική Κοινότητα Καλλιανίου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Καστρακίου, με τον οικισμό Φαναράκι
- ✓ Τοπική Κοινότητα Λιβαδακίου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Νεοχωρίου, με τους οικισμούς Νέα Δάφνη, Μπερτσιά και Τρανή Λάκκα
- ✓ Τοπική Κοινότητα Περδικονερίου, με τους οικισμούς Γαλατά, Μπουλιάρη και Συριαμάκο
- ✓ Τοπική Κοινότητα Ραχών, με τον οικισμό Τουμπίτσι
- ✓ Τοπική Κοινότητα Σπάθαρη, με τον οικισμό Κάτω Σπάθαρη
- ✓ Τοπική Κοινότητα Σταυροδρομίου
- ✓ Τοπική Κοινότητα Τριποταμιάς, με τους οικισμούς Καπελλίτσα και Χάνια
- ✓ Τοπική Κοινότητα Τροπαίων, με τον οικισμό Μελιδόνι
- ✓ Τοπική Κοινότητα Χώρας, με τους οικισμούς Ελαία και Δωδεκάμετρο

Χάρτης 5: Ο Δήμος Γορτυνίας
 Πηγή: e-gortynia.gr

3.3 Όργανα Διοίκησης

Ο Δήμος διοικείται από το Δημοτικό Συμβούλιο³⁵ (που απαρτίζεται από 33 Δημοτικούς Συμβούλους), την Οικονομική Επιτροπή (9 τακτικά μέλη και 5 αναπληρωματικά), την Επιτροπή Ποιότητας Ζωής (9 τακτικά μέλη και 5 αναπληρωματικά), 2 Εντεταλμένους Δημοτικούς Συμβούλους (με κατά τόπον αρμοδιότητες στις ΔΕ Κοντοβάζαινας και ΔΕ Τρικολώνων), την Εκτελεστική Επιτροπή και το Δήμαρχο.

³⁵ όπως προέκυψε μετά την εκλογές του Μαΐου 2014
 Πηγή: <http://m-diamantopoulou.blogspot.gr/>

Όργανα διοίκησης του Δήμου είναι το Συμβούλιο και ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Δημοτικής Ενότητας ή της Τοπικής Κοινότητας. Οι αρμοδιότητες των οργάνων αυτών ορίζονται από τις κείμενες διατάξεις.

Το Δήμαρχο επικουρούν οι Αντιδήμαρχοι που ορίζει ο ίδιος ο Δήμαρχος (6 Αντιδήμαρχοι³⁶). Σ' αυτούς μεταβιβάζει την άσκηση αρμοδιοτήτων καθ' ύλην, δηλαδή την άσκηση εποπτείας συγκεκριμένων δημοτικών υπηρεσιών και κατά τόπο, δηλαδή την εποπτεία αποκεντρωμένων υπηρεσιών και ζητημάτων που αφορούν συγκεκριμένες Δημοτικές Ενότητες, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται με αποδοτικό τρόπο η αποτελεσματικότητα στην επίτευξη των περιοδικών στόχων και προγραμμάτων που αποφασίζονται από τα πολιτικά όργανα του Δήμου.

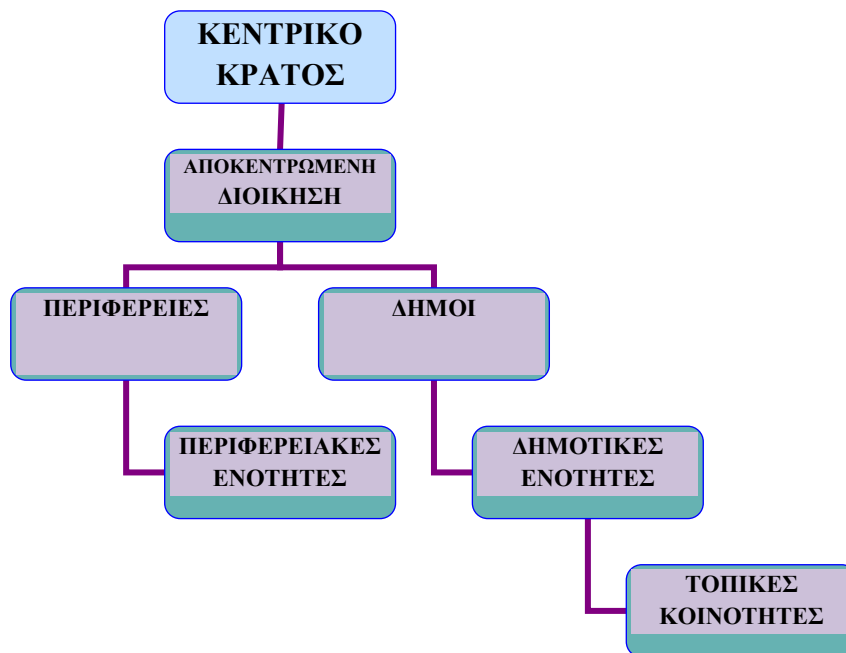
Επίσης υπάρχει η Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση Δήμου Γορτυνίας (ΔΗΚΕΓ με 9 τακτικά μέλη και 9 αναπληρωματικά), οι Σχολικές Επιτροπές Δήμου Γορτυνίας αποτελούμενη από την Πρωτοβάθμια Σχολική Επιτροπή (15 μέλη) και τη Δευτεροβάθμια Σχολική Επιτροπή (13 μέλη), και αντιπρόσωποι στην ΠΕΔ Πελοποννήσου (ο Δήμαρχος και 2 μέλη), στον Φορέα Διαχείρισης Στερεών Απόβλητων (ΦΟΔΣΑ με 2 μέλη) και στον Σύνδεσμο Μεθυδρίου (2 μέλη).

Οι υπηρεσίες του Δήμου στελεχώνονται από 59 άτομα μόνιμο προσωπικό, εκ των οποίων 10 είναι απόφοιτοι Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, 8

---

³⁶ Με αρμοδιότητες: Στην **ΔΕ Δημητσάνας** και καθ' ύλην στους τομείς Πολιτισμού, Αθλητισμού, Τουρισμού. Στην **ΔΕ Βυτίνας** και καθ' ύλην για τον Προγραμματισμό, Ανάπτυξη, Συγχρηματοδοτούμενες δράσεις ΕΣΠΑ, γραφείο κίνησης και Διαχείριση οχημάτων, Περιβάλλον, Κοιμητήρια. Στην **ΔΕ Ηραίας** και καθ' ύλην στους τομείς Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης, Νεολαίας και Επιχειρηματικότητας, Ιαματικών Πηγών Ηραίας. Στην **ΔΕ Κλείτορος** και καθ' ύλην για την Αγροτική Ανάπτυξη, Υποδομές Αγροτικής Παραγωγής, Πιστοποίηση Αγροτικών προϊόντων, Ύδρευση, Αποχέτευση, Ηλεκτροφωτισμό για τις ΔΕ Δημητσάνας, Βυτίνας, Κλείτορος, Τρικολώνων και Λαγκαδίων. Στην **ΔΕ Λαγκαδίων** και καθ' ύλην για θέματα που αφορούν Πρωτόκολλο, Διεκπεραίωση, Αρχείο, Δημοτολόγιο, Μητρώο Αρρένων, Ληξιαρχείο, Δικαστικές Υποθέσεις. Στην **ΔΕ Τροπαίων** και καθ' ύλην για την Αγροτική Ανάπτυξη, Υποδομές Αγροτικής Παραγωγής, Πιστοποίηση Αγροτικών Προϊόντων, Ύδρευση, Αποχέτευση, Ηλεκτροφωτισμό για τις ΔΕ Ηραίας, Κοντοβάζαινας και Τροπαίων και αναπληρωτής Δημάρχου. Πηγή: <http://m-diamantopoulou.blogspot.gr/>.

Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, 31 Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και 10 Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης³⁷.

Διάγραμμα 1: Απεικόνιση Διοικητικού Διαχωρισμού του Κράτους

³⁷ Πηγή: Δήμος Γορτυνίας, Ιανουάριος 2014.

A. Φυσικό Περιβάλλον

A.1 Ανάγλυφο της Περιοχής

Το ανάγλυφο στην περιοχή του Δήμου Γορτυνίας χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη κυρίως ορεινών λόφων, κάνοντας αισθητή την παρουσία του σε μεγάλο μέρος του Δήμου το όρος Μαίναλο, που στο μεγαλύτερο ποσοστό του καλύπτεται από δασικές εκτάσεις. Η περιοχή εντάσσεται στο δίκτυο Natura 2000 «Όρος Μαίναλο», για την οποία έχει εγκριθεί Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη³⁸.

Το φυσικό περιβάλλον του Δήμου Γορτυνίας είναι γενικά σε καλή κατάσταση, ενώ στην περιοχή δεν ασκούνται δραστηριότητες, οι οποίες συμβάλλουν σε εκπομπές αερίων ρύπων. Στο Δήμο συναντάμε τον ποταμό Λούσιο και το φαράγγι του, τον ποταμό Τουθόα που πηγάζει από τα Λαγκάδια και καταλήγει στον ποταμό Λάδωνα και το φαράγγι του, το φαράγγι της Γκούρας, το φαράγγι Ρεντεζέλα που ξεκινάει από το Βαλτεσινίκο και καταλήγει στο Θεόκτιστο, το φαράγγι της Αρσιναίας κοντά στο Βούτση και το φαράγγι του Λάδωνα. Αυτά προσφέρονται για πεζοπορία και ανακάλυψη των φυσικών ομορφιών του περιβάλλοντος και της άγριας φύσης, εικόνες τις οποίες δεν μπορεί κάποιος να δει και να θαυμάσει οδικώς. Επίσης υπάρχουν αμέτρητες πηγές, μοναδικές πέτρινες βρύσες και πάρα πολλοί νερόμυλοι.

Όσον αφορά στα εδαφολογικά χαρακτηριστικά, η περιοχή ανήκει γεωλογικά στη ζώνη Πίνδου-Ωλονού³⁹ και αποτελείται κυρίως από φλύσχη⁴⁰, ενώ χαρακτηρίζεται από χαμηλής ποιότητας εδάφη⁴¹ τα οποία

---

³⁸ Θα πρέπει να ακολουθήσει η σύσταση Φορέα Διαχείρισης της περιοχής, όπως προβλέπονται στις διατάξεις του Ν. 1650/86 για τις περιοχές αυτές.

³⁹ Πηγή: Τμήμα Γεωλογίας Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (<http://www.geo.auth.gr>).

⁴⁰ Πηγή: Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη Όρους Μαϊνάλου.

⁴¹ Η παραγωγικότητα των εδαφών εξαρτάται από το βάθος του εδάφους, την περιεκτικότητα σε σκελετικό υλικό και την υφή των εδαφών. Απομάκρυνση της προστατευτικής βλάστησης και καταστροφή του δασικού τάπητα, είναι δύο διαδικασίες που οδηγούν στην μη καλή ποιότητα του εδάφους, στην αύξηση του κινδύνου υποβάθμισης και τελικά στην καταστροφή των εδαφών αυτών (ΕΠΜ Μαϊνάλου).

είναι ικανά να αποτελέσουν υποδοχείς για αειφόρες εδαφοπονικές χρήσεις⁴², ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμισή τους.

Αρνητικές επιπτώσεις έχει στο φυσικό περιβάλλον η εκτεταμένη εκτός σχεδίου δόμηση (έδαφος, συγκράτηση νερού, μικροκλίμα, διαχείριση υδροφόρου ορίζοντα), η οποία όμως πραγματοποιείται με νομιμότητα μέσα από τις διατάξεις του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου για τη διαχείριση των δασικών και γεωργικών εκτάσεων και την πολεοδομική νομοθεσία.

A.2 Φυσική Βλάστηση

Σχετικά με τα χλωριδικά χαρακτηριστικά, η δασική βλάστηση που καλύπτει τις εκτάσεις του Δήμου Γορτυνίας, καθώς και τμήματα των παλιών αγρών που έχουν εγκαταλειφθεί, συντίθεται κύρια από τα ακόλουθα είδη: πεύκα, ψευδοκαστανιές, έλατα, πουρνάρια, διάφορα είδη βελανιδιών, σφενδάμοι, ασφάκες, αγριόκεδρους, αγριοκουμαριές, κυπαρίσσια, καρυδιές, αγριελιές, αμυγδαλιές, κερασιές, μηλιές, αχλαδιές-γκορτσιές, ιτιές, λεύκες, αμπέλια, ακακίες, κουτσουπιές, τριανταφυλλιές, λίγες καστανιές, καλλιεργούμενες ελιές, αρκετά αρωματικά φυτά (ρίγανη, τσάι, φασκόμηλο κλπ.), μανιτάρια, ψυχανθή και μεγάλη ποικιλία άλλων λουλουδιών και φυτών.

Υπάρχει επίσης πλήθος πλατάνων κατά μήκος των ποταμών και των παραποτάμων τους που διασχίζουν όλο το Δήμο, ενώ παράλληλα τεράστιοι πλάτανοι στολίζουν κεντρικές πλατείες ή προαύλια εκκλησιών σε πολλά χωριά, εκ των οποίων κάποια έχουν χαρακτηριστεί μνημεία της φύσης⁴³.

Γενικά η φυγή του πληθυσμού κατά τις προηγούμενες δεκαετίες από τις περιοχές του Δήμου Γορτυνίας προς χώρες του εξωτερικού και προς τα αστικά κέντρα της χώρας, για εξεύρεση εργασίας και εξασφάλισης μιας καλύτερης ζωής, στέρησε τα εργατικά χέρια από τη γη και συντέλεσε στην

---

⁴² Ως «εδαφοπονικές χρήσεις» εννοούνται οι χρήσεις που σχετίζονται με την «καλλιέργεια» του εδαφικού μίγματος (καλλιέργειες, ανάπτυξη χλωρίδας και πανίδας, δάσος, βοσκότοποι), σε αντίθεση με τις μη εδαφοπονικές οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν ισχυρή ανθρώπινη δραστηριότητα όπως κατασκευές, υποδομές κλπ.

⁴³ Όπως ο πλάτανος στο Παλαιοχώρι, που κατά την παράδοση, πραγματοποιούνταν κάτω από αυτόν οι συναντήσεις των Κολοκοτρωναίων για να πάρουν σημαντικές αποφάσεις.

ανάπτυξη μιας ανεξέλεγκτης και παρασιτικής βλάστησης. Έτσι πολλές εκτάσεις που ήταν κάποτε καλλιεργήσιμες, σήμερα είναι εγκαταλελειμμένες με πυκνή θαμνώδης βλάστηση.

Σχετικά με τις γεωργικές δραστηριότητες, δυστυχώς αυτές δεν είναι εντατικές, όπως αποτυπώνεται γενικότερα και στην άσκηση της δραστηριότητας στον πρωτογενή τομέα. Υπάρχουν βέβαια κάποιες εκτάσεις με δενδρώδεις καλλιέργειες ελιών και καρυδιών, κυρίως όμως για αυτοκατανάλωση των παραγόμενων προϊόντων.

A.3 Πανίδα

Σχετικά με την πανίδα, κάποια είδη που πιθανά να διαβιώνουν στην περιοχή είναι:

- ✓ Σαρκοφάγα: αλεπού, αγριογούρουνο, τσακάλι, ασβός, κουνάβι, νυφίτσα, ενυδρίδα.
- ✓ Εντομοφάγα: σκαντζόχοιρος, τυφλοπόντικας.
- ✓ Τρωκτικά: λαγός, κουνέλι, σκίουρος, ποντίκι και αρουραίος.
- ✓ Χειρόπτερα: νυχτερίδα.
- ✓ Αρτιοδάκτυλα μη μηρυκαστικά: αγριόχοιρος.
- ✓ Περιστεροειδή: φάσσα, αγριοπερίστερο, τρυγόνι.
- ✓ Αναρριχητικά: δρυοκολάπτης, κούκος, πετροχελίδονο, τσαλαπετεινός.
- ✓ Ξηροβατικά: αηδόνη, σπουργίτι, χελιδόνι, πετροχελίδονο, τσίχλα, κίτσα, καρδερίνα, κοράκι, κοτσύφι, κορυδαλλός, φλώρος, σπίνος, κρασοπούλι, σουσουράδα, συκοφάγος.
- ✓ Ερπετά: δενδρογαλιά, οχιά, σπιτόφιδο, σαπίτης.
- ✓ Σαύρες: σαμιαμίδι, γραικόσαυρα, γουστέρα, πρασινογουστέρα.
- ✓ Βάτραχοι: φρύνος, πρασινόφρυνος, γραικοβάτραχος, δενδροβάτραχος.
- ✓ Χελώνες καθώς και πολλά είδη εντόμων (Λεγάκης-Τζαννετάτου-Γκιώκας-Σωτηρόπουλος, 2010: 218).

Δυστυχώς δεν υπάρχουν μελέτες για την πανίδα της περιοχής, παρά μόνο η συγκροτημένη προσπάθεια μελέτης που εντάσσεται στο πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος Natura 2000. Κατά συνέπεια δεν υπάρχει εκτίμηση της κατάστασης των πληθυσμών των ζωικών οργανισμών, παρόλο που η περιοχή, λόγω του όρους Μαινάλου, δημιουργεί τις απαραίτητες οικολογικές συνθήκες διαβίωσης για την αύξηση της πανίδας.

Παράλληλα η αυξανόμενη πίεση που ασκείται στην περιοχή, η απουσία σαφούς νομοθετικού πλαισίου προστασίας, καθώς και η αύξηση του αριθμού αδειών θήρας, συμβάλλουν στον εντεινόμενο κατακερματισμό και στην μείωση του πληθυσμού των ζώων, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη προστασίας τους (Χανδρινός-Δημητρόπουλος, 1982).

A.4 Κλιματολογικά Χαρακτηριστικά

Το κλίμα του Δήμου Γορτυνίας έχει κοινά χαρακτηριστικά με το ηπειρωτικό, δηλαδή είναι ξηρό από τον Μάιο έως και τον Σεπτέμβριο, ενώ κατά τους χειμερινούς μήνες γίνεται πολλές φορές υπέρυγρο. Οι θερμοκρασίες που επικρατούν στην περιοχή κατά τους χειμερινούς μήνες είναι γενικά χαμηλές και κατά τους θερινούς μήνες υψηλές. Παρατηρείται το φαινόμενο ο Ιανουάριος να είναι από τους ψυχρότερους μήνες του έτους με μέση θερμοκρασία τους 1,9°C και ο Ιούλιος από τους θερμότερους μήνες του έτους με μέση θερμοκρασία τους 21,5°C.

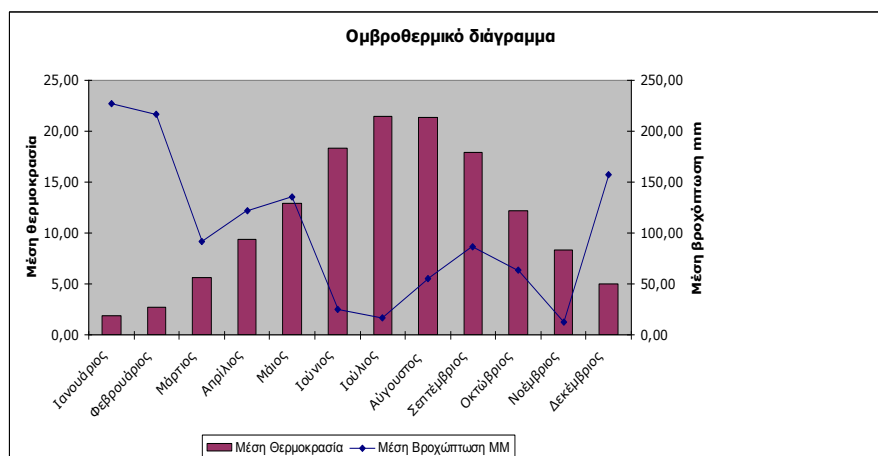

ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΕΛΑΤΗΣ ΚΑΙ ΣΤΕΜΝΙΤΣΑΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2010-2012						
	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος
Μέση Βροχόπτωση MM	227,3	216,3	91,7	122,0	135,3	24,7
Μέση Μέγιστη Θερμοκρασία	12,7	14,2	18,7	21,3	24,0	30,1
Μέση Ελάχιστη Θερμοκρασία	-8,0	-7,9	-5,3	0,1	3,2	7,7
Επικρατούσα Δ/ση Ανέμου	W	W	W	W	WSW	W
Μέση Ένταση Ανέμου	3,1	3,5	3,0	3,3	2,1	1,5
	Ιούλιος	Αύγουστος	Σεπτέμβριος	Οκτώβριος	Νοέμβριος	Δεκέμβριος
Μέση Θερμοκρασία	21,5	21,4	18,0	12,2	8,4	5,0
Μέση Βροχόπτωση MM	17,1	54,9	86,1	63,8	12,1	157,0
Μέση Μέγιστη Θερμοκρασία	33,1	32,7	28,9	24,5	21,3	16,3
Μέση Ελάχιστη Θερμοκρασία	11,2	12,2	8,3	2,8	0,0	-7,2
Επικρατούσα Δ/ση Ανέμου	W	EW	SW	SW	SW	SW
Μέση Ένταση Ανέμου	1,4	1,3	1,1	1,3	2,9	3,9

Πίνακας 3: Αναλυτικά στοιχεία κλιματολογικών χαρακτηριστικών των μετεωρολογικών σταθμών Ελάτης και Στεμνίτσας περιόδου 2010-2012

Πηγή: www.meteo.gr

Από τα στοιχεία θερμοκρασίας και βροχόπτωσης του παραπάνω πίνακα, διαμορφώνεται το ομβροθερμικό διάγραμμα της περιοχής.

Διάγραμμα 2: Ομβροθερμικό της περιοχής

B. Δημογραφικές Εξελίξεις

B.1 Εξέλιξη Πληθυσμού Δήμου Γορτυνίας

Ο νόμιμος πληθυσμός του Δήμου ανέρχεται σε 20.598 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, μειωμένος κατά 5.059 συγκριτικά με την απογραφή του 2001 και ο μόνιμος πληθυσμός ανέρχεται σε 10.109 κατοίκους μειωμένος κατά 19% σε σύγκριση με το 2001. Η πυκνότητα του μόνιμου πληθυσμού είναι 9,62 κάτοικοι ανά τετρ.χλμ.

Ο πληθυσμός της Γορτυνίας, βάση των πρώτων απογραφών πληθυσμού από την ίδρυση του ελληνικού κράτους, ήταν αυξανόμενος. Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα έως και τις μέρες μας η πορεία του πληθυσμού ακολουθεί μια φθίνουσα πορεία⁴⁴. Υπήρξε έντονο μεταναστευτικό ρεύμα κατόπιν της μεταπολεμικής περιόδου προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας και σε χώρες του εξωτερικού, γιατί οι άνθρωποι δεν είχαν τα μέσα και τις δυνατότητες που θα τους εξασφάλιζαν εργασία και μία αξιοπρεπή και ποιοτική διαβίωση για να παραμείνουν στον τόπο τους, με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του πληθυσμού. Τα χωριά που επί αιώνες υπήρξαν πυρήνας οικονομικής και αγροτικής δραστηριότητας, κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης, καθώς και πολιτισμικής έκφρασης, οδηγήθηκαν στην υποταγή των αστικών κέντρων.

Τα τελευταία χρόνια το γεγονός της μείωσης του πληθυσμού οφείλεται στη γήρανση, στην υπογεννητικότητα (αρνητικό φυσικό ισοζύγιο, γεννήσεις μείον θανάτους), στην κατανομή του στο χώρο, στη διαρκή και έντονη μετανάστευση και ειδικότερα των νέων ανθρώπων, στο βιοτικό επίπεδο και στις οικονομικές δραστηριότητες του πληθυσμού (χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και υψηλή ανεργία).

Αξίζει να επισημάνουμε ότι οι νέοι των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών είναι η ελπίδα για υιοθέτηση καινοτομιών και προώθηση ποικιλόμορφων δραστηριοτήτων, καθώς οι ευκαιρίες απασχόλησης σ' αυτές τις περιοχές

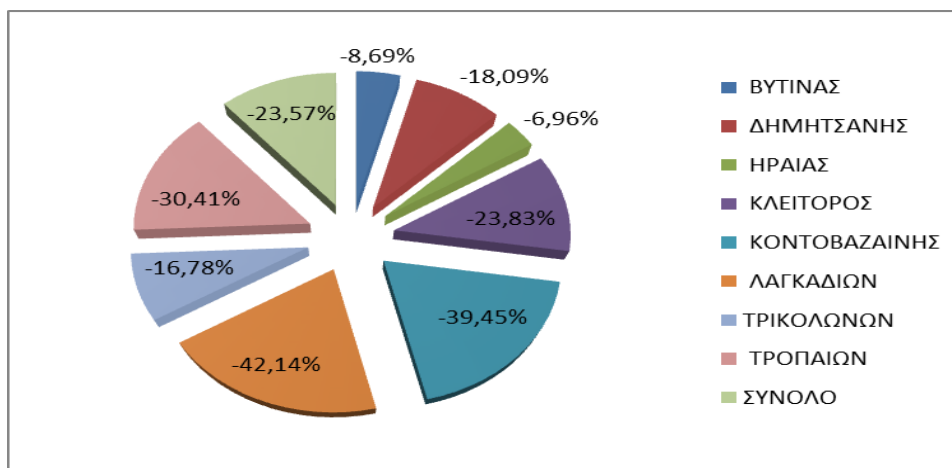
⁴⁴ Βλέπε πίνακες 37 και 38 στο Παράρτημα.

είναι περιορισμένες. Όταν οι νέοι εγκαταλείπουν την ύπαιθρο τότε αναπόφευκτα αυτή οδηγείται σε οικονομικό μαρασμό.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ						
	Μόνιμος ⁴⁵ πληθυσμός		Πραγματικός ⁴⁶ πληθυσμός		Νόμιμος ⁴⁷ πληθυσμός	
	2011	2001	2011	2001	2011	2001
Δήμος Γορτυνίας	10.109	12.492	12.362	18.327	20.598	25.657

Πίνακας 4: Ο πληθυσμός του Δήμου Γορτυνίας βάση της απογραφής έτους 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3: Ποσοστιαία μεταβολή μόνιμου πληθυσμού ανά ΔΕ στο Δήμο Γορτυνίας για τα έτη 2001-2011

Αναλυτικότερα τα πληθυσμιακά χαρακτηριστικά του Δήμου Γορτυνίας ανά Δημοτική Ενότητα έχουν ως εξής:

ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ					
Δημοτική Ενότητα	Μόνιμος πληθυσμός				
	2011	2001	1991	2011-2001	2001-1991
ΒΥΤΙΝΑΣ	1.116	1.213	1.510	-8,69%	-24%
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	763	901	1.262	-18,09%	-40%
ΗΡΑΙΑΣ	1.552	1.660	2.045	-6,96%	-23%
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	1.406	1.741	2.006	-23,83%	-15%

⁴⁵ Μόνιμος πληθυσμός ορίζεται ο συνολικός πληθυσμός που δήλωσε ως μόνιμη κατοικία του, κατά την απογραφή, τον συγκεκριμένο τόπο, ανεξάρτητα από το που βρέθηκε και απογράφηκε στην επικράτεια της χώρας.

⁴⁶ Πραγματικός πληθυσμός ορίζεται το σύνολο των, για οποιαδήποτε αιτία, παρόντων προσώπων κατά την ημέρα της απογραφής, είτε αυτά διαμένουν μόνιμως στην Περιφέρεια αυτή, είτε βρέθηκαν να διαμένουν προσωρινώς ή τυχαίως.

⁴⁷ Νόμιμος πληθυσμός ορίζεται ο αριθμός των δημοτών, δηλαδή από το σύνολο των ατόμων κάθε ηλικίας και φύλου, που είναι καταχωρημένα στα αντίστοιχα δημοτολόγια και εφόσον κατά τη ημέρα της απογραφής, βρίσκονταν στη χώρα και απογράφηκαν ως παρόντες ή απουσίαζαν προσωρινά στο εξωτερικό.

ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	1.171	1.633	2.072	-39,45%	-27%
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	636	904	1.194	-42,14%	-32%
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	578	675	951	-16,78%	-41%
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	2.887	3.765	4.725	-30,41%	-25%
ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΥ	10.109	12.492	15.765	-23,57%	-24%

Πίνακας 5: Μόνιμος πληθυσμός ανά ΔΕ στο Δήμο Γορτυνίας για τα έτη 2011, 2001 και 1991

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία)

Η ΔΕ Τροπαίων συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού του Δήμου Γορτυνίας, ενώ το μικρότερο ποσοστό συγκεντρώνεται στη ΔΕ Τρικολώνων. Οι μεγαλύτερες ποσοστιαίες μεταβολές (στον πραγματικό πληθυσμό) για το έτος 2011 σημειώθηκαν στις ΤΚ Αετορράχης (+81,48%) και Πυργακίου (-84,38%), ενώ οριακές μεταβολές παρατηρήθηκαν στις ΤΚ Καμενίτσης, Λάσσης και Νυμφασίας⁴⁸. Η εξέλιξη του πληθυσμού των οικισμών συνδυάζεται γενικότερα με τη γεωγραφική τους θέση, δηλαδή με την προσπελασιμότητα, το ανάγλυφο και το υψόμετρο τους.

Ακολουθεί η διάρθρωση του πληθυσμού ανά ηλικίες:

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ			
Ομάδες ηλικιών	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Σύνολο	18.327	9.800	8.527
0-4 ετών	603	299	304
5-9 ετών	750	399	351
10-14 ετών	824	479	345
15-19 ετών	759	405	354
20-24 ετών	789	436	353
25-29 ετών	996	550	446
30-34 ετών	1029	571	458
35-39 ετών	1055	611	444
40-44 ετών	1121	664	457
45-49 ετών	1113	646	467
50-54 ετών	1103	578	525
55-59 ετών	1039	527	512
60-64 ετών	1545	771	774

⁴⁸ Στον πίνακα 39 που παρατίθεται στο Παράρτημα παρουσιάζεται αναλυτικά ο πληθυσμός όλων των οικισμών του Δήμου Γορτυνίας βάση της απογραφής 2011.

65-69 ετών	1670	873	797
70-74 ετών	1612	820	792
75-79 ετών	1075	520	555
80-84 ετών	682	344	338
85 ετών και άνω	575	307	267

Πίνακας 6: Πληθυσμός Δήμου Γορτυνίας κατά ηλικιακή κατανομή, απογραφή έτους 2001

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Παρατηρούμε ότι το 30,5% του συνολικού πληθυσμού ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία άνω των 65 ετών, ενώ το 16% του συνολικού πληθυσμού ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία 0-19 ετών. Αξίζει η αναφορά στους δημογραφικούς δείκτες του Δήμου Γορτυνίας, όπου το 2001 ο δείκτης γήρανσης ανήλθε σε 39%, ο δείκτης νεανικότητας σε 4,5% και ο δείκτης γονιμότητας σε 34%.

Μελετώντας τη σημερινή ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού της ΕΛΣΤΑΤ⁴⁹ το 2011 διαπιστώνεται ότι ο Δήμος Γορτυνίας είναι ένας από τους 10 Δήμους στην Ελλάδα καταλαμβάνοντας την τρίτη θέση με τη μεγαλύτερη μέση ηλικία (54,8), συμπεραίνοντας ότι η συμμετοχή των παραγωγικών ηλικιών στον συνολικό πληθυσμό είναι μικρή.

B.2 Εργατικό Δυναμικό

Εξετάζοντας την απασχόληση του ενεργού πληθυσμού παρατηρούμε ότι το 32% ασχολείται με δραστηριότητες γεωργίας, κτηνοτροφίας, θήρας και δασοκομίας, το 12,4% ασχολείται με τον κλάδο των κατασκευών, το 8,2% εργάζεται στον κλάδο δημόσιας διοίκησης και άμυνας, ένα μικρό ποσοστό απασχολείται στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο (7%), στο κλάδο των μεταφορών, αποθήκευσης και επικοινωνίας (5%), ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών (1,6%) και διαχείρισης ακίνητης περιουσίας (2%).

⁴⁹ Απογραφή Πληθυσμού-Κατοικιών 2011 Δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του Μόνιμου Πληθυσμού της Χώρας σύμφωνα με την αναθεώρηση των αποτελεσμάτων της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών 2011 στις 20/3/2014, σελ. 4 Πηγή: www.statistics.gr/

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ			
Κλάδος Δραστηριότητας	Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες
Γεωργία, κτηνοτροφία θήρα, δασοκομία	1085	680	405
Αλιεία	1	1	0
Ορυχεία και λατομεία	7	6	1
Μεταποιητικές βιομηχανίες	148	125	23
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού	115	106	9
Κατασκευές	420	418	2
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσυκλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	239	168	71
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	125	67	58
Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες	172	157	15
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	56	37	19
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες.	70	41	29
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	278	201	77
Εκπαίδευση	90	39	51
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	80	36	44
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα.	80	73	7
Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	30	3	27
Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	0	0	0
Νέοι, Μη δυνάμενοι να καταταγούν κατά κλάδο	201	136	65
Δήλωσαν ασαφώς ή δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.	191	142	49
Σύνολο Δήμου	3.388	2.436	952

Πίνακας 7: Κατανομή απασχολούμενων Δήμου Γορτυνίας κατά κλάδο δραστηριότητας έτους 2001

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία)

B.2.1 Απασχόληση Κατά Τομέα Οικονομικής Δραστηριότητας

Ο ενεργός πληθυσμός του Δήμου Γορτυνίας σύμφωνα με την απογραφή πληθυσμού (2001) ανέρχεται σε 3.388 άτομα εκ των οποίων το 71,9% είναι άνδρες και το 28,1% είναι γυναίκες. Το 30,46% απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, το 19,56% στον δευτερογενή τομέα και το 34,59% στον τριτογενή τομέα.

Αναλύοντας τα στοιχεία που αφορούν τη διαπιστωμένη ανεργία στον Δήμο Γορτυνίας προκύπτει ότι ανήλθε σε 10,06% κατά την τελευταία απογραφή πληθυσμού. Συγκεκριμένα στις ΔΕ: Βυτίνας 16,36%, Δημητσάνας 13,4%, Ηραίας 12,3%, Κλείτορος 7,8%, Κοντοβάζαινας 6,25%, Λαγκαδίων 7,8%, Τρικολώνων 10,8% και Τροπαίων 9,4%. Σε επίπεδο Νομού και Περιφέρειας η ανεργία για την ίδια περίοδο ανήλθε αντίστοιχα σε 10% και 9,2%.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ							
Δημοτική Ενότητα	Απασχολούμενοι				Ανεργοί	Οικονομικώς ενεργοί	Οικονομικώς μη ενεργοί
	Α'γενής τομέας	Β'γενής τομέας	Γ'γενής τομέας	Δε δήλωσαν κλάδο οικονομ. δραστηριότητας			
ΒΥΤΙΝΑΣ	57	98	153	9	62	379	721
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	58	51	124	6	37	276	579
ΗΡΑΙΑΣ	115	29	78	27	35	284	1.303
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	224	98	174	24	44	564	1.053
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	150	71	148	21	26	416	1.090
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	69	68	93	16	21	267	573
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	34	48	71	28	22	175	442
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	325	200	331	49	94	999	2.498
ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΥ	1.032	663	1.172	180	341	3.360	8.259

Πίνακας 8: Κατανομή στην απασχόληση του Δήμου Γορτυνίας ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας έτους 2001
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία)

Διαπιστώνουμε ότι λόγω έλλειψης βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων στο Δήμο Γορτυνίας, το ποσοστό ενασχόλησης εργατικού δυναμικού στο δευτερογενή τομέα είναι χαμηλό και ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός υπερτερεί σημαντικά έναντι του ενεργού, γεγονός που οφείλεται κυρίως στο μεγάλο αριθμό ηλικιωμένων και στην οικονομική κρίση που μαστίζει τη χώρα μας τα τελευταία χρόνια.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ					
Φύλο και Ομάδες ηλικιών	Πραγματικός πληθυσμός				
	Οικονομικώς ενεργοί				Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι		
			Σύνολο	Από αυτούς "νέοι"	
Σύνολο	3.388	3.047	341	201	8.259
Άνδρες	2.436	2.214	222	136	3.672
10-14 ετών	2	1	1	1	284
15-19 ετών	58	25	33	29	196
20-24 ετών	220	165	55	48	55
25-29 ετών	312	264	48	32	45
30-34 ετών	309	285	24	16	35
35-39 ετών	324	307	17	9	24
40-44 ετών	313	302	11	1	55
45-49 ετών	273	263	10	0	66
50-54 ετών	215	205	10	0	79
55-59 ετών	161	148	13	0	149
60-64 ετών	144	144	0	0	377
65-69 ετών	56	56	0	0	614
70-74 ετών	40	40	0	0	644
75+ ετών	9	9	0	0	1049
Γυναίκες	952	833	119	65	4.587
10-14 ετών	1	0	1	1	211
15-19 ετών	23	9	14	14	203
20-24 ετών	83	57	26	21	106
25-29 ετών	126	103	23	18	135
30-34 ετών	123	110	13	7	119
35-39 ετών	116	107	9	3	124
40-44 ετών	103	97	6	0	127
45-49 ετών	85	81	4	1	167
50-54 ετών	101	93	8	0	208
55-59 ετών	67	63	4	0	271
60-64 ετών	92	81	11	0	485
65-69 ετών	21	21	0	0	649
70-74 ετών	11	11	0	0	695
75+ ετών	0	0	0	0	1087

Πίνακας 9: Πληθυσμός Δήμου Γορτυνίας κατά κατάσταση απασχόλησης, απογραφή έτους 2001

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία)

Ο Δήμος Γορτυνίας θα πρέπει να θέσει ως στόχο την ελαχιστοποίηση του αριθμού των νοικοκυριών χωρίς κανέναν εργαζόμενο και την απασχόληση όλων των ηλικιακών κατηγοριών που επιθυμούν να συμμετέχουν στην απασχόληση, δεδομένου ότι η εργασία αποτελεί δικαίωμα και είναι μια δημιουργική διαδικασία που καθιστά το άτομο παραγωγικό και συστατικό στοιχείο της κοινωνίας.

Γ. Κοινωνικές Υποδομές

Στη συνέχεια ακολουθεί η παρουσίαση των υπάρχουσών κοινωνικών υποδομών του Δήμου Γορτυνίας που αφορούν τους τομείς της παιδείας-εκπαίδευσης, υγείας και άλλες κοινωνικές δομές.

Γ.1 Εκπαίδευση και Μορφωτικό Επίπεδο

Η πληθυσμιακή συρρίκνωση του Δήμου Γορτυνίας μαζί με την μείωση των δαπανών του Κράτους για την παιδεία αποτέλεσε μεγάλο και σοβαρό πρόβλημα και είχε ως αποτέλεσμα την κατάργηση και την συγχώνευση των σχολείων, η οποία πραγματοποιήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας το έτος 2012. Ο αριθμός τους μειώθηκε και τα σχολεία που λειτουργούν πλέον στο Δήμο Γορτυνίας είναι τα ακόλουθα:

ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ				
ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2013-2014				
ΝΗΣΙΑΓΩΓΕΙΑ Δ/ΝΣΗΣ ΠΕ ΑΡΚΑΔΙΑΣ				
A/A	ΟΤΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΝΗΣΙΑΓΩΓΕΙΟΥ	ΟΡΓΑΝΙΚΟ ΤΗΤΑ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ
1.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΒΑΛΤΕΣΙΝΙΚΟΥ	1	ΟΧΙ
2.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ	1	ΟΧΙ
3.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑΣ	1	ΟΧΙ
4.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΛΟΥΤΡΑ ΗΡΑΙΑΣ	1	ΟΧΙ
5.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ	1	ΟΧΙ
6.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΒΥΤΙΝΑΣ	1	ΝΑΙ
7.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	1	ΝΑΙ
8.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΤΡΟΠΑΙΩΝ	1	ΝΑΙ
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ Δ/ΝΣΗΣ ΠΕ ΑΡΚΑΔΙΑΣ				
A/A	ΟΤΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΟΡΓΑΝΙΚΟ ΤΗΤΑ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ
1.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΡΑΦΤΗ	1	ΟΧΙ
2.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΒΑΛΤΕΣΙΝΙΚΟΥ	2	ΝΑΙ
3.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΒΥΤΙΝΑΣ	5	ΝΑΙ
4.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	3	ΝΑΙ
5.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑΣ	3	ΝΑΙ
6.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	1	ΝΑΙ
7.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ	3	ΝΑΙ
8.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΤΡΟΠΑΙΩΝ	6	ΝΑΙ

ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Δ/ΝΣΗΣ ΠΕ ΑΡΚΑΔΙΑΣ		
A/A	ΟΤΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
1.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΒΥΤΙΝΑΣ
2.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΓΕΛ ΒΥΤΙΝΑΣ
3.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑΣ
4.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΡΟΠΑΙΩΝ
5.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΓΕΛ ΤΡΟΠΑΙΩΝ
6.	ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΕΠΑΣ ΣΤΕΜΝΙΤΣΑΣ

Πίνακας 10: Περιοχές του Δήμου Γορτυνίας που λειτουργούν σχολεία

Πηγή: Δ/νση Εκπαίδευσης ΠΕ Αρκαδίας για το έτος 2014

Οι μαθητές πηγαίνουν καθημερινά στα σχολεία τους με λεωφορεία του ΚΤΕΛ Αρκαδίας που έχουν αναλάβει τα σχολικά δρομολόγια ή με μισθωμένα ταξί⁵⁰, που παραλαμβάνουν τα παιδιά από τους τόπους κατοικίας τους κι έχουν την υποχρέωση να τα επιστρέψουν μετά τη λήξη της σχολικής ημέρας.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το επίπεδο εκπαίδευσης των δημοτών ανά κατηγορία εκπαίδευσης και φύλο.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ			
	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		
	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
	12.017	6.287	5.730
Κάτοχοι Διδακτορικού Τίτλου	9	8	1
Κάτοχοι Μάστερ	10	7	3
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	324	188	136
Πτυχιούχοι ΤΕΙ-ΚΑΤΕΕ και Ανωτέρω Σχολών	125	84	41
Πτυχιούχοι Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	69	44	25
Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης	1522	871	651
Πτυχιούχοι ΤΕΛ	93	65	28
Πτυχιούχοι ΤΕΣ	85	76	9
Απόφοιτοι 3τάξιου Γυμνασίου	1.147	692	455
Απόφοιτοι Δημοτικού	4.818	2.807	2.011
Φοιτούν στο Δημοτικό	552	297	255
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό, αλλά	1.853	840	1.013

⁵⁰ Τη δαπάνη εκμίσθωσης των λεωφορείων και των ταξί για την πραγματοποίηση των σχολικών δρομολογίων, αναλαμβάνει κάθε έτος η Περιφέρεια Πελοποννήσου

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ			
	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		
	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
	12.017	6.287	5.730
γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση			
Αγράμματοι (δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση)	1.410	308	1.102

Πίνακας 11: Πληθυσμός κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης στο Δήμο Γορτυνίας έτους 2001

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία)

Μελετώντας το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων του Δήμου Γορτυνίας διαπιστώνεται ότι ποσοστό 76,79% του πραγματικού πληθυσμού δεν έχουν ολοκληρώσει τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, η οποία θεωρείται υποχρεωτική για τα ελληνικά δεδομένα, δηλαδή το δεύτερο επίπεδο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Πιο συγκεκριμένα, το 11,7% δηλώνουν μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση, το 15,4% δεν τελείωσε το Δημοτικό αν και γνωρίζει γραφή και ανάγνωση, το 40% ολοκλήρωσε την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, το 9,5% ολοκλήρωσε τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, το 12,6% δηλώνει απόφοιτο Μέσης Εκπαίδευσης, το 12,6% δηλώνει απόφοιτο Ανώτερων Σχολών, 1% είναι πτυχιούχοι ΤΕΙ, 2,7% είναι απόφοιτοι Ανώτατων Σχολών και μόλις το 0,1% κάτοχοι Μεταπτυχιακού ή Διδακτορικού τίτλου.

Γ.2 Υγεία

Στην περιοχή μελέτης λειτουργούν τα παρακάτω Κέντρα Υγείας και Περιφερειακά Ιατρεία

ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΕΙΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	Λαγκαδίων, Ράφτη, Σέρβου, Στεμνίτσας, Βαλτεσινίκου, Δάρας, Βυτίνας
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	Βελημαχίου, Κοντοβάζαινας, Λουτρών Ηραίας, Καλλιανίου, Πρασίνου, Θεόκτιστου

Πίνακας 12: Κέντρα Υγείας και Περιφερειακά Ιατρεία Δήμου Γορτυνίας

Πηγή: Υπουργείο Υγείας, Γενική Δ/ση Υπηρεσιών Υγείας

Πρέπει να αναφέρουμε ότι από πολλούς οικισμούς δεν υπάρχει συγκοινωνία προς τα Κέντρα Υγείας με αποτέλεσμα να μην επιτρέπεται στους κατοίκους η δυνατότητα χρησιμοποίησής τους, γεγονός που αντικρούεται με το θεμελιώδες δικαίωμα κάθε πολίτη στη διασφάλιση της δημόσιας υγείας.

Για την εξυπηρέτηση των δημοτών στον τομέα της πρόνοιας λειτουργούν δομές Κοινωνικής Μέριμνας όπως το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», που λειτουργεί μέσα από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από Εθνικούς πόρους, καθώς επίσης παρέχεται βοήθεια και από τη Δημοτική Κοινοφελή Επιχείρηση Δήμου Γορτυνίας (ΔΗΚΕΓ)⁵¹, η οποία στα πλαίσια των δυνατοτήτων της, πραγματοποιεί προνοιακές δράσεις παρέχοντας είδη πρώτης ανάγκης (τρόφιμα, φρούτα⁵², βρεφικά είδη και είδη καθαρισμού) σε οικογένειες που έχουν πολλαπλά προβλήματα (πολύ μικρό ή μηδενικό εισόδημα, σοβαρά προβλήματα υγείας, ανικανότητα για εργασία κ.ά.), ρυθμίζει καθυστερημένες οφειλές στη ΔΕΗ και σε άλλες υπηρεσίες όπου μπορεί να παρέμβει, με απώτερο στόχο την κοινωνική και ψυχολογική ενδυνάμωση των πολιτών⁵³.

Επίσης υπάρχουν οι **ακόλουθες κοινωνικές υποδομές** που αφορούν την εξυπηρέτηση των πολιτών: Ταχυδρομικό γραφείο των ΕΛΤΑ λειτουργεί στις ΔΕ: Βυτίνας, Δημητσάνας, Ηραίας (Παλούμπα), Κοντοβάζαινας (Κοντοβάζαινα), Λαγκαδίων (Λαγκάδια) και Τροπαίων (Τρόπαια) και Αστυνομικός σταθμός, Ειρηνοδικείο και Υποθηκοφυλακείο λειτουργεί στις ΔΕ Βυτίνας και Δημητσάνας. Επίσης στη ΔΕ Βυτίνας λειτουργούν το Πυροσβεστικό Κλιμάκιο, το Δασαρχείο και η Δημόσια Βιβλιοθήκη.

---

⁵¹ Είναι ΝΠΙΔ και συστάθηκε από το Δήμο Γορτυνίας (ΦΕΚ 3218/30-12-2011) με κοινωφελείς σκοπούς.

⁵² Τον Δεκέμβριο 2015 διένειμε 23 τόνους πορτοκάλια και είδη πρώτης ανάγκης σε 650 οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα. Πηγή: ΔΗΚΕΓ και εφημερίδα Γορτυνία (Ιανουάριος 2015 σελ.3).

⁵³ Σύμφωνα με έγγραφο της ΔΗΚΕΓ (αρ.πρωτ.24/29-01-2015) τα μέχρι σήμερα καταγεγραμμένα νοικοκυριά που διαβιούν σε καθεστώς φτώχειας ή ακραίας φτώχειας ή κινδύνου φτώχειας, πολυμελείς οικογένειες, μονογονεϊκές κλπ. αριθμούν τα 1.570 μέλη.

Δ. Τεχνικές Υποδομές

Δ.1 Οδικό Δίκτυο

Χάρτης 6: Απόσπασμα οδικού δικτύου υποδομών πρόσβασης στο Δήμο Γορτυνίας

Πηγή: Δ/ση Τεχνικών Έργων ΠΕ Αρκαδίας

Το βασικό οδικό δίκτυο της περιοχής αποτελεί η ΕΟ Τρίπολης-Πύργου (άξονας 22, 70 στο χάρτη) και η ΕΟ Τρίπολης-Πάτρας (γνωστή και ως 111), ενώ υπάρχουν αρκετοί δευτερεύοντες άξονες του επαρχιακού οδικού δικτύου που εξυπηρετούν την περιοχή.

Στην **ΔΕ Βυτίνας** οι επαρχιακοί οδοί είναι ασφαλτοστρωμένοι, σε καλή κατάσταση, αποτελούνται από δύο λωρίδες κι έχουν ικανοποιητική σήμανση, ενώ η αγροτική και δασική οδοποιία εξασφαλίζει τη στοιχειώδη κάλυψη των αναγκών της περιοχής.

Στην **ΔΕ Δημητσάνας** το μεγαλύτερο τμήμα του επαρχιακού και του κοινοτικού οδικού δικτύου είναι ασφαλτοστρωμένο, ενώ κατά μεγάλο ποσοστό το αγροτικό οδικό δίκτυο είναι χωμάτινο.

Στην **ΔΕ Ηραίας** το οδικό δίκτυο ανέρχεται περίπου στα 275χλμ. εκ των οποίων 105χλμ. αποτελούν οι ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι, 60χλμ. οι χωμάτινοι βατοί δρόμοι και 110χλμ. οι δύσβατοι δρόμοι.

Στη **ΔΕ Κλείτορος** το οδικό δίκτυο διακρίνεται σε επαρχιακό, κοινοτικό και αγροτικό. Το συνολικό μήκος των ασφαλτοστρωμένων δρόμων που εξυπηρετούν την περιοχή ανέρχεται περίπου στα 85χλμ. ενώ στα 170χλμ. περίπου υπολογίζεται το μήκος των χωμάτινων και χαλικοστρωμένων δρόμων.

Στη **ΔΕ Κοντοβάζαινας** το οδικό δίκτυο που ανέρχεται στα 95χλμ., αποτελείται κατά βάση από ασφαλτοστρωμένους κοινοτικούς και επαρχιακούς δρόμους, ενώ στους αγροτικούς και δασικούς δρόμους εμφανίζονται χωμάτινα τμήματα, δημιουργώντας δυσκολίες και προβλήματα στις μετακινήσεις των δημοτών.

Στη **ΔΕ Λαγκαδίων** το βασικό οδικό δίκτυο της περιοχής αποτελεί η ΕΟ Τρίπολης-Πύργου, που στο σύνολό της είναι ασφαλτοστρωμένη, με δύο λωρίδες και με ικανοποιητική σήμανση, η οποία όμως λόγω της ελικοειδούς διαδρομής και του πολύ μικρού πλάτους σε αρκετά τμήματα της οδού, δυσκολεύει τη διέλευση των οχημάτων.

Το οδικό δίκτυο της **ΔΕ Τρικολώνων** διακρίνεται σε επαρχιακό και κοινοτικό, όπου το μεγαλύτερο τμήμα είναι ασφαλτοστρωμένο, ενώ το αγροτικό και δασικό δίκτυο κατά βάση είναι χωμάτινο. Το οδικό τμήμα που συνδέει τη ΔΕ με τον Εθνικό δρόμο Τρίπολης- Αρχαίας Ολυμπίας-Πύργου είναι προσφάτως ασφαλτοστρωμένο με διαγράμμιση, στο οποίο όμως έχουν σημειωθεί έντονες καθιζήσεις.

Τέλος, στη **ΔΕ Τροπαίων** το ασφαλτοστρωμένο οδικό δίκτυο ανέρχεται περίπου στα 160χλμ. και διακρίνεται επίσης σε επαρχιακό, κοινοτικό και αγροτικό. Αρκετά μεγάλο σε μήκος εκτιμάται το χωμάτινο και χαλικοστρωμένο οδικό δίκτυο της περιοχής κι ένα μεγάλο μέρος της ΕΟ Τρίπολης-Πύργου διασχίζει το εσωτερικό της περιοχής από τη μια άκρη στην άλλη.

Γενικά το οδικό δίκτυο στην περιοχή απαιτεί συχνή επίβλεψη και συντήρηση από τις αρμόδιες υπηρεσίες, λόγω των καθιζήσεων του οδοστρώματος σε πολλά σημεία και των κατολισθήσεων βράχων που προκαλούνται, εξαιτίας των συχνών και σφοδρών βροχοπτώσεων κατά τους χειμερινούς μήνες.

Δ.2 Συγκοινωνίες

Οι πολίτες του Δήμου Γορτυνίας εξυπηρετούνται για τις μετακινήσεις τους είτε με δικά τους μέσα μεταφοράς, είτε χρησιμοποιώντας λεωφορεία του ΚΤΕΛ Αρκαδίας, τα δρομολόγια των οποίων είναι καθημερινά για κάποιες περιοχές, περιορισμένα για κάποιες άλλες και ανύπαρκτα για τα δυσπρόσιτα ή με ελάχιστους κατοίκους χωριά, γεγονός που προκαλεί τη δυσχέρεια και την απογοήτευση των κατοίκων της περιοχής.

Δ.3 Δίκτυο Ύδρευσης, Αρδευσης και Αποχέτευσης

Όλες οι ΤΚ του Δήμου υδρεύονται από γεωτρήσεις και πηγές, ενώ οι οικισμοί διαθέτουν συνήθως δικό τους δίκτυο ύδρευσης που συνδέεται με υδατοδεξαμενές, στις οποίες έχουν τοποθετηθεί αυτόματοι χλωριωτές και οι οποίες συγκεντρώνουν και αναδιανέμουν το νερό. Το μεγαλύτερο τμήμα των παλιών δικτύων ύδρευσης που ήταν κατασκευασμένα από αμιαντοσωλήνες έχουν αντικατασταθεί με σωλήνες PVC⁵⁴, ενώ υπάρχουν τμήματα του δικτύου όπου απαιτείται συντήρηση, προκειμένου να εξασφαλιστεί η διαρκής παροχή και πίεση του νερού για όλους τους χρήστες και να αποφεύγονται οι συχνές βλάβες⁵⁵.

---

⁵⁴ PVC: Polyvinyl chloride- Πολυβινυλοχλωρίδιο: είναι ένα θερμοπλαστικό πολυμερές, δηλαδή μπορεί να μορφοποιηθεί ως τήγμα σε καλούπια, μπορεί να δώσει προϊόντα με μεγάλη ποικιλία μηχανικών ιδιοτήτων (από εύκαμπτα έως και σκληρά), διαθέτει χημική αντοχή και αναφλέγεται δύσκολα. Είναι το πλέον χρησιμοποιούμενο πολυμερές μετά το πολυαιθυλένιο και πολυπροπυλένιο και οι μεγαλύτερες ποσότητες PVC χρησιμοποιούνται στην οικοδομή (υδραυλικές εγκαταστάσεις, δάπεδα, παράθυρα, πόρτες κ.λπ.) Οι σωλήνες TERRALIFE PVC χρησιμοποιούνται για υπόγεια μεταφορά ομβρίων ή λυμάτων στην αποχέτευση. Πηγή: <http://www.chem.uoa.gr/> και <http://www.pipelife.gr/>

⁵⁵ Στο ΠΔΕ εντάχθηκαν 4 έργα ύδρευσης για το Δήμο Γορτυνίας συνολικής αξίας 5,4 εκατ. €. Συγκεκριμένα η αντικατάσταση εξωτερικού δικτύου ύδρευσης: α) Από ΤΔ Πυργακίου έως Βυτίνα πύ 591.415€ και β) Από πηγή Σαβαλά πύ 4.021.000 € γ) Δίκτυο ύδρευσης Τροπαίων πύ 230.761 € και δ) Αρδευτικό έργο Τριποταμιάς

Το μεγαλύτερο μήκος του δικτύου στη **ΔΕ Τρικολώνων** που είναι κατασκευασμένα από αμιαντοσωλήνες και χάλυβα χρήζει αντικατάσταση, προκειμένου να αποφευχθούν οι φθορές και οι διαρροές. Περιστασιακά υπάρχουν κάποιοι οικισμοί που παρουσιάζουν προβλήματα επάρκειας νερού, κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, όπου η τουριστική κίνηση της περιοχής είναι αυξημένη, ενώ έντονο είναι το πρόβλημα με την ποιότητα του νερού στη ΔΕ Λαγκαδίων όπου απαιτείται τακτικός έλεγχος.

Στη **ΔΕ Τροπαίων** υπάρχει ένα κεντρικό δίκτυο ύδρευσης που εξυπηρετεί περίπου οκτώ οικισμούς και πολλά μεμονωμένα δίκτυα από τα οποία εξυπηρετούνται οι υπόλοιποι οικισμοί και οι Τοπικές Κοινότητες.

Όσο αφορά τον τομέα της αποχέτευσης, στο Δήμο Γορτυνίας δεν έχουν κατασκευαστεί δίκτυα αποχέτευσης ομβρίων υδάτων και οι ανάγκες καλύπτονται από τους σηπτικούς βόθρους που εξυπηρετούν κύρια σε οικιακό επίπεδο, με συνέπεια την επιβάρυνση και την μόλυνση του περιβάλλοντος.

Στη **ΔΕ Λαγκαδίων** δίκτυο αποχέτευσης υπάρχει μόνο στον οικισμό των Λαγκαδίων, το οποίο δέχεται οικιακά λύματα και όμβρια ύδατα τα οποία καταλήγουν στο παρακείμενο Λαγκαδινό ρέμα, προκαλώντας σημαντικά προβλήματα ρύπανσης, γεγονός που οδηγεί στην άμεση ανάγκη κατασκευής βιολογικού καθαρισμού στον οικισμό.

Παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στη **ΔΕ Δημητσάνας**, όπου δίκτυο αποχέτευσης υπάρχει μόνο στο δυτικό τμήμα της περιοχής της ΤΚ Δημητσάνης και τα λύματα, μέσω αυτού του δικτύου, καταλήγουν σε πλησίον ρέμα.

Στις Τοπικές Κοινότητες της **ΔΕ Βυτίνας** τα υγρά απόβλητα διοχετεύονται σε απορροφητικούς βόθρους και μόνο στην ΤΚ Βυτίνας έχει ολοκληρωθεί και λειτουργεί εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων (Μονάδα Βιολογικού Καθαρισμού) που εξυπηρετεί το 50% των παραγόμενων υγρών αποβλήτων.

πύ500.000 €. Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και εφημερίδα Γορτυνία (Ιανουάριος 2015, σελ.1).

Η μονάδα είναι συνδεδεμένη με δίκτυο αποχέτευσης, το οποίο καλύπτει μέρος του οικισμού και προκειμένου να καλύψει το σύνολο του οικισμού, απαιτείται η ολοκλήρωση του, ενώ διαθέτει δίκτυο αποχέτευσης ομβρίων υδάτων.

Όσο αφορά την άρδευση της περιοχής δεν έχει σχεδιαστεί και δεν λειτουργεί οργανωμένο δίκτυο άρδευσης και οι ανάγκες καλύπτονται με υποτυπώδεις μεθόδους. Βασικό στοιχείο για τον προσδιορισμό του φυσικού αντικείμενου άρδευσης είναι ο προσδιορισμός των διατιθέμενων υδάτων και των απαραίτητων εκτάσεων άρδευσης, καθώς και ο τρόπος διαχείρισης των υδάτων⁵⁶.

Η ανάγκη προσδιορισμού του φυσικού αντικείμενου πραγματοποιείται με την κατάρτιση προκαταρκτικής μελέτης, ώστε να εντοπιστούν οι απαραίτητες επεμβάσεις οργάνωσης της άρδευσης με την κατάρτιση της υδρολογικής-γεωλογικής-υδρογεωλογικής προσέγγισης.

Αφού προσδιοριστούν οι παρεμβάσεις, γίνεται η κατάρτιση της οριστικής μελέτης (δηλαδή των τοπογραφικών, όπου θα υποδειχθούν οι απαραίτητες παρεμβάσεις που ολοκληρώνουν την υδραυλική μελέτη, τις μελέτες ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων και πιθανά στατικά δεξαμενών). Η ολοκλήρωση της πρότασης γίνεται με την κατάρτιση της περιβαλλοντικής μελέτης και την εξασφάλιση αδειοδοτήσεων από τις αρμόδιες υπηρεσίες αρχαιολογίας, υδάτων, περιβάλλοντος κλπ.

Σκοπός είναι να εξασφαλιστεί η προστασία και διαχείριση των υδάτινων πόρων και η βελτιστοποίηση της άρδευσης για την αύξηση της αποδοτικότητας των καλλιεργούμενων και αρδευόμενων εκτάσεων.

Δ.4 Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων

Επειδή στο Δήμο Γορτυνίας δεν αναπτύσσεται οργανωμένο σύστημα διαχείρισης στερεών αποβλήτων, η αποκομιδή των απορριμμάτων

---

⁵⁶ Τον Μάρτιο 2014 έγινε σύναψη Προγραμματικής Σύμβασης μεταξύ της Περιφέρειας, της Αναπτυξιακής Πάρωνα και του Δήμου Γορτυνίας, για την υλοποίηση της πρότασης «Αρδευτικό Τριποταμιάς» 4.000 στρεμμάτων.
Πηγή: <http://www.patrisnews.com/>

πραγματοποιείται με ίδια μέσα ή/και από ιδιώτες εργολάβους κατόπιν δημοπρασίας, τα οποία μεταφέρονται σε Χώρους Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) ή σε οργανωμένες χωματερές της επικράτειας από τους εργολάβους.

Προκειμένου να δοθεί επίλυση στο χρόνιο αυτό πρόβλημα της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων αναμένεται η εξέλιξη του περιφερειακού σχεδιασμού διαχείρισης απορριμμάτων, μέσω του οποίου θα καθοριστεί η λειτουργία οργανωμένης διάθεσης των στερεών αποβλήτων του Δήμου.

Όσο αφορά τον τομέα της ανακύκλωσης, δυστυχώς δεν εφαρμόζεται σε καμία Δημοτική Ενότητα του Δήμου Γορτυνίας.

Δ.5 Τηλεπικοινωνίες και Χρήση Νέων Τεχνολογιών

Όσο αφορά το δίκτυο παροχής ευρυζωνικότητας⁵⁷ αυτό λειτουργεί:

- ✓ Στην ευρύτερη περιοχή των Τροπαίων, το οποίο συμπεριλαμβάνει υποπεριοχές από τις ΤΚ Τροπαίων, Περδικονερίου και Σπάθαρη.
- ✓ Στην ευρύτερη περιοχή των Λαγκαδίων.
- ✓ Στον οικισμό Κερπινής Κλείτορος.

Βέβαια δεν είναι λίγες οι περιοχές στα ορεινά της Γορτυνίας, στις οποίες η πρόσβαση στο διαδίκτυο παραμένει ακόμα όνειρο, στερώντας από τα παιδιά τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των υπηρεσιών που αυτό προσφέρει.

Στις μέρες μας αρκετά χωριά έχουν ξεκινήσει να λειτουργούν την δική τους ιστοσελίδα, προκειμένου να ενημερώνουν τους, έχοντας πρόσβαση στο διαδίκτυο, πολίτες που ζουν στην Ελλάδα αλλά και όσους διαμένουν σε χώρες του εξωτερικού, τόσο για την ιστορία και τις ομορφιές του εκάστοτε χωριού-οικισμού, όσο και για τα πολιτιστικά δρώμενα.

Αξιοσημείωτο είναι ότι τα τελευταία έτη ο Δήμος Γορτυνίας διαθέτει την ιστοσελίδα <http://www.gortynia.gov.gr>. όπου ο χρήστης του διαδικτύου

---

⁵⁷ Με τον όρο «Ευρυζωνικότητα» εννοούμε ένα προηγμένο και καινοτόμο περιβάλλον, από κοινωνική και τεχνολογική άποψη, το οποίο αποτελείται από γρήγορες συνδέσεις με το διαδίκτυο και κατάλληλες δικτυακές υποδομές για την ανάπτυξη νέων ευρυζωνικών εφαρμογών και υπηρεσιών (ΠΤΥ 2009). Η αδιάλειπτη σύνδεση στο διαδίκτυο, μια σύνδεση διαρκώς ενεργή, ανεξάρτητα με το αν ο χρήστης τη χρησιμοποιεί ή όχι και χωρίς χρονοχρέωση της σύνδεσης, χαρακτηρίζει την ευρυζωνική σύνδεση.

μπορεί να βρει πληροφορίες για το Δήμο, για την περιοχή γενικότερα, ενώ έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει και υπηρεσίες e-Government⁵⁸.

Δ.6 Πηγές Ενέργειας

Στο Δήμο Γορτυνίας και συγκεκριμένα στη ΔΕ Τροπαίων είναι εγκατεστημένη η μονάδα της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού ΑΕ, η οποία λειτουργεί το υδροηλεκτρικό εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας με τη χρήση ύδατος από τα νερά του ποταμού Λάδωνα⁵⁹.

Ο Δήμος Γορτυνίας δεν περιλαμβάνεται στις Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας. Αναλυτικότερα και σχετικά με τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)⁶⁰, ως Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας (ΠΑΚ) χαρακτηρίζονται όλοι οι πρωτοβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) της ηπειρωτικής χώρας που δεν περιλαμβάνονται στις Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας, των οποίων περιοχές ή και μεμονωμένες θέσεις κρίνονται από την Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας⁶¹ ως ενεργειακά αποδοτικές. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι με βάση το Σύμφωνο των Δημάρχων που είναι μία ευρωπαϊκή πρωτοβουλία, στην οποία συμμετέχουν Δημοτικές και Περιφερειακές Τοπικές Αρχές, οι υπογράφοντες δεσμεύονται εθελοντικά να βελτιώσουν την ενεργειακή αποδοτικότητα και να μειώσουν κατά 20% τουλάχιστον τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου εντός των ορίων τους μέχρι το 2020, με την ενσωμάτωση τεχνολογιών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΕΞΕΝ).

---

⁵⁸ Στις αρχές Φεβρουαρίου 2015 θα γίνει μια προσπάθεια από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση» σε 8 Περιφέρειες (ανάμεσά τους και η ΠΠ), προκειμένου κάποιοι δικαιούχοι να αποκτήσουν επίδοτηση στη συνδρομή ευρωζωνικής σύνδεσης, ηλεκτρονικό υπολογιστή τύπου tablet ή φορητό υπολογιστή τύπου netbook ή laptop, υπηρεσίες υποστήριξης-κατάρτισης σε τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών κατ' οίκον, όπως πρόσβαση σε email, internet, e-gov υπηρεσίες κλπ. (Πηγή: Εφημερίδα Καθημερινά Νέα, 14-1-2015, σελ.7).

⁵⁹ Η τεχνητή λίμνη του Λάδωνα, σε απόσταση 10χλμ από το χωριό Τρόπαια, δημιουργήθηκε από την κατασκευή φράγματος, μεταξύ 1950-1955 από τους Ιταλούς, στο πλαίσιο των αποζημιώσεων προς την Ελλάδα για τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Τα νερά του εξυπηρετούν τις ανάγκες του υδροηλεκτρικού εργοστασίου της ΔΕΗ.

⁶⁰ Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 49828/2008 έγκριση του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Λειψόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού (Οκτώβριος 2008) του ΥΠΕΧΩΔΕ.

⁶¹ Κατά το άρθρο 3 παρ. 1.δ του Ν. 3468/06.

Ο Δήμος Γορτυνίας θα πρέπει να υποβάλει ένα εγκεκριμένο από το Δημοτικό Συμβούλιο Σχέδιο Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια (ΣΔΑΕ), το οποίο θα περιλαμβάνει την απογραφή των εκπομπών του Δήμου, καθώς και τις δράσεις με τις οποίες σκοπεύει να πετύχει τον προηγούμενο στόχο. Συνεπώς θα πρέπει να υλοποιήσει μία σειρά από εφαρμόσιμες και ρεαλιστικές δράσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας και τη μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας και της προώθησης των ΑΠΕ.

E. Πολιτισμός

E.1 Ιστορία

Η Γορτυνία έλαβε το όνομά της από την αρχαία αρκαδική πόλη Γόρτυνα ή Γόρτυς, η οποία σύμφωνα με τη μυθολογία πήρε το όνομά της από τον ομώνυμο οικιστή της, γιο του Στυμφύλου και δισέγγονου του βασιλιά Αρκάδα και θεωρείται το ορεινότερο κομμάτι της Αρκαδίας.

Η ζωή στην αρχαιότητα στηριζόταν κυρίως στις πεδινές περιοχές, γι' αυτό η άγονη και απομονωμένη Γορτυνία δεν παρουσίασε μεγάλα οικιστικά κέντρα εκείνης της εποχής. Η Ηραία με τη Θέλπουσα ήταν οι σπουδαιότερες πόλεις, διότι είχαν κτιστεί κοντά στις όχθες των ποταμών Λάδωνα και Αλφειού, τόποι εύφοροι, ώστε να θρέψουν τους κατοίκους τους.

Με τα βουνά της Γορτυνίας τράφηκε η μυθολογία του Αρκάδα θεού Πάνα ενώ παράλληλα και οι αρχαίες πόλεις της Τεύθις ή Γόρτυνα, δεν πέρασαν απαρατήρητες στον περιηγητή Πausανία. Ανάμεσα σ' αυτά τα γορτυνιακά βουνά άνθησαν κατά την αρχαιότητα και άλλοι οικισμοί όπως: το Μεθύδριον (ανάμεσα στο σημερινό Μεθύδριο και στο Πυργάκι), η Καούς (στο Βούτση), οι Θαλειάδες (στη Βάχλια), το Ελευσίνιον (στη Δήμητρα), η Τεύθις (στη Δημητσάνα), το Τορθύνειον (στη Λάστα), η Γόρτυς (στις δύο όχθες του Λουσίου), η Ύψους (στη Στεμνίτσα), το Όγκειον (κοντά στο Καλλιάνι), η Θεισόα (ανάμεσα στην Καρκαλού και στο Ράδου), η Ζοιτία (στη Ζώνη), οι Μελαινεαί (στα Κακουρέικα), η Βρένθη (στην Καρύταινα), η Παρωρία, οι Τρικολώνοι και το Θηραϊόν (κοντά στο Παλιομοίρι). Οι περισσότεροι από τους οικισμούς που είχαν δημιουργηθεί ερήμωσαν, όταν οι κάτοικοι μετοίκησαν υποχρεωτικά στη Μεγάλη Πόλη, προκαλώντας την εξουθένωση του τόπου. Το τέλος του αρχαίου κόσμου παρέσυρε την περιοχή της Γορτυνίας στην παρακμή (Κωστάρας, 1987-1988).

Στη συνέχεια εγκαταστάθηκαν στην περιοχή Σλάβοι νομάδες, καθώς η ορεινή φύση και η πυκνή βλάστηση παρείχαν ιδανικές συνθήκες για τον

ποιμενικό τους βίο. Πολλές είναι οι περιοχές εκείνες που διατηρούν ακόμα και σήμερα σλαβικά τοπωνύμια όπως η Δημητσάνα, η Γλόβοβα, η Στεμνίτσα και άλλα.

Το 1320μ.Χ η Γορτυνία κυριαρχείται από τους Βυζαντινούς, το 1460μ.Χ καταλαμβάνεται από τους Τούρκους και 225 χρόνια αργότερα θα περιέλθει στην κυριαρχία των Ενετών, όπου παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού, λόγω της μετοίκησης Ρουμελιωτών, Κρητών και Αθηναίων στην περιοχή της Γορτυνίας και ευρύτερα στην Πελοπόννησο. Κατά την περίοδο της δεύτερης Τουρκοκρατίας η Γορτυνία θα υπαχθεί στο βιλαέτι της Καρύταινας περιλαμβάνοντας 129 κωμοπόλεις και χωριά. Ταυτόχρονα χωρίστηκε στα τμήματα της Λιοδώρας, του κάμπου, της Άκοβας, των Βουνών και της Πέρα Μεριάς.

Η άτυχη επανάσταση που ξέσπασε στην Πελοπόννησο το 1770μ.Χ., γνωστή ως «Ορλωφικά», αποτέλεσε την αφετηρία για τη διάρρηξη της σταθερότητας και την εισαγωγή της αβεβαιότητας στην οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου (Λιαργκόβας, 2010: 232). Τα γεγονότα αυτά σε συνδυασμό με τις επιδρομές του Ιμπραήμ μετά το 1825, συντέλεσαν στο να δεχθεί η περιοχή της Γορτυνίας μεγάλες καταστροφές και ανεξέλεγκτες λεηλασίες. Κατά την περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης πολλοί ήταν οι αγωνιστές που κατάγονταν από τη Γορτυνία και οι οποίοι δεν δίστασαν να πολεμήσουν και να θυσιαστούν δίνοντας την ίδια τους τη ζωή για την ελευθερία, εκ των οποίων οι γνωστότεροι ήταν οι ιερωμένοι Παλαιών Πατρών Γερμανός και ο Γρηγόριος Ε΄, οι Δεληγιανναίοι, ο Στάικος Σταϊκόπουλος, η οικογένεια Πλαπούτα και πολλοί άλλοι (Κανδηλώρος, 2010).

E.2 Ιστορικά Αξιοθέατα

Στο Δήμο Γορτυνίας σώζονται αρκετά ιστορικά αξιοθέατα που μπορεί κάποιος να επισκεφτεί, τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Ερείπια της αρχαίας πόλης Θεισόας, κοντά στο χωριό Ράδου στη θέση Παλαιοκάτουνα.
- ✓ Στον Άγιο Πέτρο Κοντοβάζαινας υπάρχουν ερείπια από πέτρινους κίονες και αρχαία τείχη του Ιερού Ναού της Αφροδίτης.
- ✓ Στη Μυγδαλιά βρίσκονται τα Κυκλώπεια τείχη που περιστοιχίζουν τον Ιερό Ναό της Αρτέμιδος.
- ✓ Στη Βάχλια υπάρχουν ερείπια από ιερό και τείχη της αρχαίας πόλης Θαλιάδες.
- ✓ Στη Δήμητρα σώζονται λιγοστά ερείπια του αρχαίου ιερού της Δήμητρας της Ελευσίνας.
- ✓ Στην Παλαιόπολη σώζονται θεμέλια αρχαίου οικοδομήματος.
- ✓ Τμήμα Μυκηναϊκού τείχους Στρατού (12^{ος} αι. π.Χ) που περιστοιχίζει την Ακρόπολη της Ομηρικής πόλης Στρατίης στο Βυδιάκι.
- ✓ Στην περιοχή της Βάναινας, κοντά στο Τουμπίτσι, υπήρχε η αρχαία πόλη Θέλπουσα, ονομασία προερχόμενη από την μυθική ομώνυμη νύμφη, κόρη του ποταμού Λάδωνα (14^{ος} αι. π.Χ).
- ✓ Ερείπια των τριών μισογκρεμισμένων πύργων του Φράγκικου Κάστρου της Άκοβας (13^{ος} αι.) κοντά στο Βυζίκι.
- ✓ Ερείπια της αρχαίας πόλης Γόρτυνος, που λόγω της γεωγραφικής της θέσης γνώρισε μεγάλη ακμή τον 14^ο αιώνα.
- ✓ Στην Παλούμπα βρίσκεται ο μισοερειπωμένος Πύργος των Πλαπουταίων απ' όπου κατάγονταν, η προτομή του στρατηγού Δημητρίου Πλαπούτα, η αναπαλαιωμένη οικία του οπλαρχηγού Λιάκου Λιακόπουλου και μνημεία των αγωνιστών του 1821.
- ✓ Στο Μοναστηράκι σώζονται λιγοστά εναπομείναντα τείχη του Πύργου του Αλή Φαρμάκη που πρόσφερε πολλά στον απελευθερωτικό αγώνα, καθώς επίσης υπάρχει και προτομή του αείμνηστου και ανεπανάληπτου αγωνιστή Θεόδωρου Κολοκοτρώνη.
- ✓ Στο χωριό Σέρβου βρίσκεται η οικία του οπλαρχηγού Φωτίου Δάρα, ο «Σωρός της Γριάς» με τον αρχαίο τύμβο, σημείο στο οποίο δόθηκε

- μάχη κατά των ανδρών του Ιμπραήμ από κατοίκους του χωριού υπό την καθοδήγηση του Πλαπούτα και του Φωτίου Δάρα και το «Λιθάρι του Παπά» παράπλευρα στον Ιερό Ναό Αγίας Παρασκευής.
- ✓ Στο Αγιονέρι, στην τοποθεσία «Αλώνι του Καλλιντέρι» κήρυξαν την Επανάσταση στις 20 Μαρτίου 1821 αγωνιστές με οπλαρχηγούς τον Γεώργιο και Δημήτριο Πλαπούτα.
  - ✓ Στην Καμενίτσα, στη θέση Σακοβούνι έχουν βρεθεί τάφοι και ευρήματα που σχετίζονται με την ομηρική πόλη Ενίσπη, τα οποία φυλάσσονται στο μουσείο της Τρίπολης, στις θέσεις Αγιάνης και Κάστρο βρέθηκαν προϊστορικά οικιστικά λείψανα και στη θέση Παναγιά υπάρχει νεολιθικό σπήλαιο, μη επισκέψιμο. Ο αρχαιολογικός χώρος της Καμενίτσας περιλαμβάνει επίσης, μεσαιωνικά λείψανα (θέση «Αβύσαινα»), μεσαιωνικό φρούριο (θέση «Κάστρο») και οικισμό των ελληνοβυζαντινών χρόνων στη θέση «Αγία-Σωτήρα» (πιθανόν η αρχαία κώμη Τορθύνιον)⁶².
  - ✓ Στα Λαγκάδια υπάρχουν οι προτομές των ηρώων Κωνσταντίνου και Θεόδωρου Δεληγιάννη και του Ι. Θεοφιλόπουλου που συνέβαλλαν σημαντικά στην απελευθέρωση της Ελλάδας.
  - ✓ Στη Δημητσάνα μπορεί ο επισκέπτης να θαυμάσει τα αρχοντικά σπίτια των Παλαιών Πατρών Γερμανού, των Σπηλιωτοπουλαίων και των Αντωνοπουλαίων, τους ανδριάντες του Παλαιού Πατρών Γερμανού και του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε΄, καθώς επίσης προτομές και γλυπτά που βρίσκονται διάσπαρτα στο χωριό.
  - ✓ Στο Σπάθαρη υπάρχει η σπηλιά Πατραλιά-καταφύγιο αγωνιστών την περίοδο της Τουρκοκρατίας, καθώς και δύο σπηλιές-καταφύγια, τα επονομαζόμενα «Μαγαζιά», όπου σ' αυτές έκρυβαν κατά τη διάρκεια του αγώνα προμήθειες και πολεμοφόδια.

---

⁶² Πηγή: <http://odysseus.culture.gr/>

- ✓ Στον Άγιο Ιωάννη υπάρχει μνημείο αφιερωμένο στον αρχαίο Ολυμπιονίκη Δημάρατο.
- ✓ Στην Κοντοβάζαινα υπάρχει εν λειτουργία παραδοσιακός νερόμυλος.
- ✓ Στην Στεμνίτσα υπάρχει η φημισμένη Σχολή Αργυροχρυσοχοΐας.

Στα περισσότερα χωριά της Γορτυνίας υπάρχουν όμορφες πετρόκτιστες βρύσες. Από αυτές ξεχωρίζουν η πέτρινη βρύση Χλιάβρυση στην Κοντοβάζαινα που κατασκευάστηκε το 1895, η πετρόκτιστη βρύση στο Αγριδάκι, η παραδοσιακή πέτρινη βρύση Πατρινού στη Ριζοσπηλιά, η πολύ παλαιά βρύση του Μουσταφά στη Δημητσάνα, καθώς επίσης περίτεχνα καμπαναριά και μνημεία πεσόντων⁶³.

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε και στην ύπαρξη πολλών πετρόκτιστων γεφυριών στο Δήμο Γορτυνίας, εκ των οποίων ξεχωρίζουν το παραδοσιακό πέτρινο γεφύρι του ποταμού Ερύμανθου στους Παραλογγούς με άνοιγμα 18 μέτρων, τα δύο πετρόκτιστα τοξωτά γεφύρια στα Μαγούλιανα, το δίτοξο πέτρινο γεφύρι που συνδέει τα Τρόπαια με τη Δήμητρα και τα γειτονικά χωριά και χτίστηκε το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, το επίσημα χαρακτηρισμένο ως διατηρητέο μνημείο γεφύρι Δομοκού στο Βυδιάκι, το μονότοξο πέτρινο γεφύρι του ποταμού Τράγου στο Πράσινο, το γεφύρι της Κυράς στη Λίμνη Λάδωνα και αρκετά άλλα.

Σημαντικά είναι και τα βυζαντινά μνημεία της περιοχής, οι Βυζαντινές εκκλησίες ιδίως στη χαράδρα του Λούσιου, με την Παλιά και Νέα Μονή Φιλοσόφου ή τη Μονή Προδρόμου που κρέμεται πάνω από τα ορμητικά νερά του χειμάρρου.

Η Δημητσάνα αποτελεί ιστορικό χωριό του τόπου, καθώς κατά τη διάρκεια της επανάστασης είχε πολλές μπαρουταποθήκες που προμήθευαν τους πολεμιστές κατά τη διάρκεια του αγώνα του 1821.

---

⁶³ Πηγή: Δήμος Γορτυνίας

E.3 Μουσεία

Τα λαογραφικά μουσεία που υπάρχουν στην περιοχή μελέτης δεν είναι πάρα πολλά. Παρόλο των δυσκολιών που υπήρχαν όλα τα προηγούμενα χρόνια στην εξεύρεση οικονομικών πόρων για την κατασκευή τους, έγιναν πολύ σημαντικές προσπάθειες από κάποιους μεμονωμένους ανθρώπους και δημιουργήθηκαν μερικά. Μέσω της επισκεψιμότητας αυτών, μπορεί κάποιος να κατανοήσει εν μέρει τον τρόπο ζωής των προγενέστερων κατοίκων της περιοχής, καθώς και των εθίμων τους. Στα πλούσια εκθέματα συγκαταλέγονται παραδοσιακές φορεσιές, κεντήματα, νομίσματα, εργαλεία, όπλα και πολλά άλλα. Αναλυτικότερα παρατίθενται παρακάτω:

- ✓ Λαογραφικό Μουσείο Στεμνίτσας με πλούσια συλλογή εκθεμάτων.
- ✓ Λαογραφικό Μουσείο Σπαθαρίου, Σταυροδρομίου, Δόξας, Βυζικίου, Βυτίνας, Βαλτεσινίκου και Ράφτη. Τα περισσότερα εξ αυτών στεγάζονται σε κτίρια δημοτικών σχολείων που δεν λειτουργούν πια, ενώ της Παναγιάς βρίσκεται σε κτίριο παλιού κοινοτικού πλυσταριού.
- ✓ Λαογραφικό Μουσείο Φτεριάς με ιδιωτική συλλογή της οικογένειας Δεληγιάννη.
- ✓ Μουσείο-καφέ στη Λάστα.
- ✓ Υπαίθριο Μουσείο Υδροκίνησης στο Κεφαλάρι του Αη-Γιάννη στη Δημητσάνα που προβάλλει τη σημασία της υδροκίνησης στην παραδοσιακή κοινωνία. Εστιάζοντας στις βασικές προβιομηχανικές τεχνικές που αξιοποιούν την κινητήρια δύναμη του νερού για την παραγωγή ποικίλων προϊόντων, τις συνδέει με την ιστορία και την καθημερινότητα της τοπικής κοινωνίας στο πέρασμα του χρόνου
- ✓ Εκκλησιαστικό Μουσείο στη Δημητσάνα και στο Ελληνικό με παλαιά είδη εκκλησιαστικού βίου (εικόνες, άμφια, ιερά σκεύη και άλλα εκθέματα).
- ✓ Δημόσια Βιβλιοθήκη και Μουσείο της Ελληνικής Σχολής Δημητσάνας-Τοπικό Ιστορικό Αρχείο της Γορτυνίας. Σ' αυτό

εκθέτονται παλαιά ενθύμια του απελευθερωτικού αγώνα, καθώς και σπάνιες εκδόσεις που διασώθηκαν κατά την Επανάσταση και παράλληλα φυλάσσονται και τα οστά του Παλαιών Πατρών Γερμανού.

- ✓ Διεθνές Μουσείο Μίκη Θεοδωράκη στη Ζάτουνα.
- ✓ Μουσείο Δημοτικής Εκπαίδευσης στο Ψάρι.
- ✓ Αρχοντικό των Δεληγιανναίων στα Λαγκάδια, με πολλά κειμήλια και σπάνια αντικείμενα της οικογενείας, που πρωτοστάτησε στην προετοιμασία της διεξαγωγής της Ελληνικής Επανάστασης.
- ✓ Διασυνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο στη Δημητσάνα που διακρίνεται για την παραδοσιακή αρχιτεκτονική του και χρησιμοποιείται για πολλαπλές χρήσεις.
- ✓ Βιβλιοθήκη Βυτίνας που χτίστηκε το 1800 και διαθέτει πλούσια συλλογή βιβλίων, αξιόλογο ιστορικό υλικό και σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό.

E.4 Ιερές Μονές

Στα χωριά του Δήμου Γορτυνίας υπάρχουν αμέτρητες εκκλησίες, εξωκλήσια και αρκετά διάσπαρτα ερείπια παλιών βυζαντινών εκκλησιών. Επίσης υπάρχουν και αρκετές ιστορικές Ιερές Μονές, εκ των οποίων κάποιες βρίσκονται κυριολεκτικά κρεμασμένες πάνω σε βράχους, συνθέτοντας μια θρησκευτική κληρονομιά αιώνων.

Ο θρησκευτικός τουρισμός που στηρίζεται κατά κανόνα στην αξιοποίηση διαφορετικών πόρων από το κυρίαρχο μοντέλο τουρισμού με ήπιο τρόπο, αποτελεί πλέον ένα υπολογίσιμο τμήμα της τουριστικής αγοράς, καθώς η τουριστική ζήτηση για μετάβαση σε αυτούς τους προορισμούς αυξάνεται (Τσάρτας, Π.-Στογιαννίδου, Μ.- Σταυρινούδης, Θ., 2004: 295-306). Έτσι και ο θρησκευτικός τουρισμός επηρεάζει την ανάπτυξη και την οικονομία των περιοχών επίσκεψης ή τουριστικών περιοχών (Πολύζος, 2002: 87-108).

Στη συνέχεια ακολουθεί παρουσίαση των Μοναστηριών που λειτουργούν και είναι επισκέψιμα στο Δήμο Γορτυνίας.

1. **Η Ι. Μονή Φιλοσόφου:** αποτελείται από δύο συγκροτήματα, την Παλαιά Μονή⁶⁴ που ιδρύθηκε σύμφωνα με την παράδοση το 963 μ.Χ και την Νέα Μονή⁶⁵ που ιδρύθηκε το 1691 από τους πατέρες της παλαιάς Μονής. Βρίσκεται κοντά στη Δημητσάνα, πάνω στο φράγμα του ποταμού Λούσιου και είναι από τα πιο σημαντικά μοναστήρια της χώρας με πλούσια ιστορία, καθώς σύμφωνα με την παράδοση, εκτός από ασκητήριο, λειτουργούσε παράλληλα ως σχολείο στα χρόνια της Τουρκοκρατίας (γνωστή και ως «Κρυφό Σχολείο»), όπου καλλιεργείτο η ελληνική και χριστιανική παιδεία. Στη συνέχεια η Νέα Μονή εξελίχθηκε στην ονομαστή Σχολή Δημητσάνας, που υπήρξε η μοναδική Ελληνική Σχολή σε όλη την Πελοπόννησο, διαπαιδαγωγώντας πλήθος κληρικών και δασκάλων και η οποία το 1764 μεταφέρθηκε στη Δημητσάνα. Εορτάζει στις 23 Αυγούστου (Ν.Α Αρκαδίας, 2008: 98-99).

2. **Η Ι. Μονή Προδρόμου:** βρίσκεται κοντά στη Στεμνίτσα, κρεμασμένη πάνω σε ένα απότομο βράχο, στην αριστερή πλευρά της χαράδρας του Λούσιου ποταμού. Η Μονή αυτή ως κοινόβιο Μοναστήρι δημιουργήθηκε περίπου τον 16^ο αιώνα από την συνένωση των ασκηταριών, τα οποία ήκμασαν κατά το 12^ο αιώνα στην περιοχή. Γνώρισε μεγάλη ακμή στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, καθώς αποτέλεσε σημαντικό καταφύγιο των κατοίκων, λειτούργησε ως κέντρο ανεφοδιασμού, νοσοκομείο, αλλά και ορμητήριο πολλών οπλαρχηγών (όπως του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη).

Από τη Μονή μπορεί ο επισκέπτης να διακρίνει τη Μονή Φιλοσόφου και το Κρυφό Σχολείο, καθώς επίσης ασκηταριά και κρυψώνες πάνω σε

---

⁶⁴ Η **Παλαιά Μονή** είναι ένα από τα παλαιότερα μοναστήρια όλης της Πελοποννήσου και βρίσκεται σφηνωμένη πάνω στη ρίζα ενός κατακόρυφου βράχου, όπου σχηματίζεται μια στενή κοιλότητα, σε ύψος 200μ. από την κοίτη του ποταμού Λούσιου. Στις μέρες μας σώζεται μόνο το καθολικό και ερείπια κελιών της.

⁶⁵ Η **Νέα Μονή Φιλοσόφου**, βρίσκεται 500μ. βορειότερα από την Παλαιά και είναι κρεμασμένη πάνω σε ένα πανύψηλο και απότομο βράχο. Αποτελεί Μετόχι της Ι. Μ. Προδρόμου και είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου.

απόκρημνους βράχους, ενώ η θέα προς τη χαράδρα είναι μαγευτική. Παράλληλα υπάρχει και μονοπάτι που οδηγεί στην κοίτη του Λουσίου Ποταμού. Η Ι. Μονή εορτάζει στις 29 Αυγούστου και στις 17 Μαΐου (εορτή του Αγίου Αθανασίου Χριστιανουπόλεως, Προστάτη των Γορτυνίων, το Ιερό Λείψανο του οποίου φυλάσσεται στον ομώνυμο Ναό) (Ν.Α Αρκαδίας, 2008: 94-95).

3. Η Ι. Μονή Αιμυαλών: Χτίστηκε περίπου το 1.600μ.Χ πάνω στη βάση ενός βράχου σε υψόμετρο 900μ. και βρίσκεται λίγα χιλιόμετρα ανατολικά της Δημητσάνας.

Η σημερινή μορφή της είναι αποτέλεσμα διαδοχικών προσθηκών. Ήκμασε τον 17ο και 18ο αιώνα και λειτούργησε έως το 1925. Μεγάλη ήταν και η συμβολή της κατά τη διάρκεια της Επανάστασης, όπου βοηθούσε τους αγωνιστές είτε με τρόφιμα, είτε φιλοξενώντας τους. Μετά διαλύθηκε και αποτέλεσε μετόχι της Ι. Μονής Προδρόμου. Το 1964 ανακαινίσθηκε και επαναλειτούργησε ως γυναικεία μονή για 31 χρόνια έως το 1995. Τα τελευταία χρόνια λειτουργεί ως αυτόνομη με λίγους μοναχούς.

Το Καθολικό της Μονής είναι χτισμένο σχεδόν ολόκληρο μέσα σε μια φυσική σπηλιά και είναι αφιερωμένο στη Γέννηση της Θεοτόκου, ενώ οι εικόνες της και τα διάφορα κειμήλιά της έχουν ξεχωριστή αξία. Η Μονή τοιχογραφήθηκε το 1608⁶⁶ και το 1632 κατασκευάστηκε το περίτεχνο ξυλόγλυπτο τέμπλο της. Η Ι. Μονή εορτάζει στις 8 Σεπτεμβρίου (Ν.Α Αρκαδίας, 2008: 58-59).

4. Η Ι. Μονή Καλαμίου⁶⁷: αποτελείται από την Παλαιά και τη Νέα Μονή και βρίσκεται 4χλμ. ανατολικά του χωριού Ατσίχωλου, πάνω από το Λούσιο ποταμό. Η Παλαιά Μονή είναι σφηνωμένη κυριολεκτικά μέσα σε ένα βράχο μήκους 50μ. Το Καθολικό της είναι αγιογραφημένο το 1705⁶⁸. Η Νέα Μονή βρίσκεται σε απόσταση 200μ. από την παλαιά και είναι χτισμένη

---

⁶⁶ από τους Ναυπλιώτες αδελφούς Δημήτριο και Γεώργιο Μόσχο.

⁶⁷ Εικάζεται ότι το όνομα πιθανόν να προήλθε από την ύπαρξη πολλών καλαμιών στην περιοχή.

⁶⁸ σύμφωνα με επιγραφή.

σε πιο ομαλό έδαφος αποτελούμενη από δύο κτίρια, το Καθολικό της Μονής και ένα διώροφο όπου στεγάζονται τα κελιά και εορτάζει στις 15 Αυγούστου (N.A Αρκαδίας, 2008: 74-75).

5. **Η Ι. Μονή Κερνίτσης**⁶⁹: βρίσκεται κοντά στο χωριό Νυμφασία και χτίστηκε τον 12ο αιώνα, σύμφωνα με την παράδοση, σε μια καταπράσινη τοποθεσία σαν κάστρο πάνω σε ένα βράχο και δίπλα σε απότομη χαράδρα. Στο πέρασμα των αιώνων γνώρισε πολλές περιπέτειες. Το 1764 πυρπολήθηκε από τους Αλβανούς, ενώ στα χρόνια της Τουρκοκρατίας διαδραμάτισε σημαντικό κέντρο δεχόμενη πολλές επιδρομές του Ιμπραήμ. Εορτάζει στις 15 Αυγούστου. (N.A Αρκαδίας, 2008: 78-79)

6. **Η Ι. Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου**: βρίσκεται 1 χλμ έξω από το χωριό Βαλτεσινικό και πρόκειται για ένα μικρό εκκλησάκι της Παναγίας, που ανήκει στο ομώνυμο παλαιό μοναστήρι, με θαυμάσιο ξύλινο τέμπλο και μεγάλης αγιογραφικής αξίας τοιχογραφίες. Εορτάζει στις 15 Αυγούστου (N.A Αρκαδίας, 2008: 70-71).

7. **Η Ι. Μονή Παναγίας Κλειβωκάς**: βρίσκεται 4 χλμ. έξω από το χωριό Κοντοβάζαινα, και χτίστηκε το 1887⁷⁰ στη μέση ενός πανύψηλου βράχου ύψους 200μ (γνωστή και ως «Μετέωρο» της Γορτυνίας). Η χρονολογία της ίδρυσης και διάλυσης της παλαιάς Μονής αγνοείται. Εορτάζει την Παρασκευή της Διακαινησίμου μετά το Πάσχα, εορτή της Ζωοδόχου Πηγής και στις 23 Αυγούστου, εορτή της Αποδόσεως της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (N.A Αρκαδίας, 2008: 82-83).

8. **Η Ι. Μονή Αγίας Παρασκευής**: βρίσκεται πάνω από το χωριό Βάγλια και η ίδρυση της χρονολογείται στα μέσα του 16ου αιώνα. Την περίοδο της Επανάστασεως αποτέλεσε κρησφύγετο των αγωνιστών. Το κτιριακό συγκρότημα έχει χαρακτηριστεί από την Αρχαιολογική Υπηρεσία ως αξιόλογο ιστορικό μνημείο της Βορειοδυτικής Γορτυνίας. Εορτάζει στις 26 Ιουλίου (N.A Αρκαδίας, 2008: 66-67).

---

⁶⁹ Το όνομά της προήλθε από την ομώνυμη παλαιά μεσαιωνική πόλη της Κερνίτσας.

⁷⁰ σύμφωνα με κτητορική επιγραφή του Καθολικού.

9. Ι. Μονή Νικοδήμου: βρίσκεται κοντά στο χωριό Ελληνικό, ιδρύθηκε το 1975 και εορτάζει στις 27 Ιουλίου, σύμφωνα με το Παλαιό Ημερολόγιο.

E.5 Πολιτιστικοί Πόροι

Το πολιτιστικό κεφάλαιο αποτελεί υποσύνολο του πολιτισμικού κεφαλαίου και διαμορφώνεται από τους πολιτιστικούς πόρους, δηλαδή τις πολιτιστικές υποδομές και τις διάφορες δομές διαχείρισης, δικτύωσης και προώθησης (Bourdieu and Paacceron, 1990). Οι πολιτιστικοί πόροι παρουσιάζουν ποικιλότητα που οφείλεται τόσο στη γεωγραφία, όσο και στην ιστορία ενός τόπου.

Η πολιτιστική κληρονομιά του Δήμου Γορτυνίας είναι πλούσια και πολυποίκιλη, καθώς πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις λαμβάνουν χώρα καθόλη τη διάρκεια του έτους, τους καλοκαιρινούς μήνες όμως είναι περισσότερες. Στην πραγματοποίηση αυτών συμβάλλουν κυρίως οι Τοπικοί Συλλόγοι και οι Αδελφότητες της περιοχής, καθώς επίσης ο Δήμος Γορτυνίας, η ΠΕ Αρκαδίας και διάφοροι χορηγοί. Εκτός από τους Τοπικούς Συλλόγους σημαντική είναι και η συνεισφορά Συλλόγων και Αδελφοτήτων⁷¹ των οποίων οι έδρες είναι στα αστικά κέντρα (Τρίπολη και Αθήνα), ενώ αξίζει να τονίσουμε ότι πολλές είναι εκείνες οι φορές που απλοί πολίτες συνεισφέρουν οικονομικά για την πραγματοποίησή αυτών ή συμβάλλουν αφιλοκερδώς, προσφέροντας υλικά αγαθά και προσωπική εργασία.

Επίσης πραγματοποιούνται εκδηλώσεις με την μορφή πανηγυριού σε αρκετά χωριά της περιοχής, με σκοπό το αντάμωμα των Γορτυνίων και ειδικά εκείνων που ζουν εκτός των ορίων του Δήμου, αποσκοπώντας στην προσέλκυση ξένων επισκεπτών και στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς με παράλληλη την διάδοση ηθών και εθίμων, προκειμένου να

---

⁷¹ Οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι της Γορτυνίας φτάνουν περίπου τους 180.

μεταδοθούν στις νέες γενιές και να μην εξαφανιστούν με την πάροδο των ετών.

Σημαντική είναι και η συμβολή των εφημερίδων που εκδίδονται (π.χ. Γορτυνία, Τα Μαγούλιανα κ.ά), καθώς και η δημιουργία ιστοσελίδων από αρκετές τοπικές κοινότητες, ούτως ώστε να δίνεται η ευκαιρία μέσω του διαδικτύου, τόσο στους κατοίκους του Δήμου, όσο και σ' αυτούς που ζουν σε άλλες πόλεις τις Ελλάδας ή σε χώρες του εξωτερικού να ενημερώνονται και να μπορούν να μαθαίνουν άμεσα τα νέα του τόπου καταγωγής τους.

E.5.1 Πολιτιστικές Εκδηλώσεις

Στην ενότητα αυτή μπορούμε να δούμε αναλυτικά τις κυριότερες εκδηλώσεις (πολιτιστικές, αθλητικές, θρησκευτικές, ιστορικές, ανταμώματα) που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του έτους και οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- ✓ **Ο Πανελλήνιος διαγωνισμός δημοτικού τραγουδιού και μουσικής** διοργανώνεται κάθε χρόνο επί 41 χρόνια στα Λαγκάδια, έχοντας ως στόχο τη διάδοση της μουσικής παράδοσης. Σ' αυτόν συμμετέχουν πολίτες που δεν ασχολούνται επαγγελματικά με το δημοτικό παραδοσιακό τραγούδι, καθώς και μουσικοί παραδοσιακών μουσικών οργάνων. Η κριτική επιτροπή αποτελούμενη από προσωπικότητες του χώρου των τεχνών, των γραμμάτων και της μουσικής βραβεύουν τους καλύτερους, προσπαθώντας πάντα να ανακαλύψουν μέσω της διαγωνιστικής διαδικασίας ταλαντούχους ανθρώπους που θα τους βοηθήσουν να ασχοληθούν με αυτό το είδος μουσικής, συνεχίζοντας την μακροχρόνια παράδοσή του τόπου.
- ✓ **Η γιορτή του τσοπάνη** πραγματοποιείται σε αρκετά χωριά (Ράδου, Μάραθα, Βλαχοράφτη) προς τιμή αυτών που ασχολούνται με την δύσκολη δουλειά της κτηνοτροφίας.

- ✓ **Η γιορτή της προβατίνας** πραγματοποιείται στα Καλυβάκια Καρύταινας και στον Άγιο Ιωάννη της Ηραίας, στην οποία οι διοργανωτές προσφέρουν στους παρευρισκομένους βραστή και ψητή προβατίνα γκιούλμπασι σε συνδυασμό με παραδοσιακό γλέντι.
- ✓ **Η γιορτή της κουράς των προβάτων** επιδεικνύει στους επισκέπτες το παραδοσιακό κούρεμα των προβάτων και πραγματοποιείται στην Μυγαλιά.
- ✓ **Η αναπαράσταση του παραδοσιακού αλωνίσματος** λαμβάνει χώρα στο Βαλτεσινίτικο εδώ και 17 χρόνια δίνοντας την ευκαιρία στους επισκέπτες να παρακολουθήσουν τον παραδοσιακό τρόπο που οι πρόγονοί μας αλώνιζαν το σιτάρι, προτού αρχίσουν να χρησιμοποιούν τις αλωνιστικές μηχανές και άλλα σύγχρονα μέσα. Την ώρα που τα άλογα κάνουν τον κύκλο γύρω από το αλώνι, μπορεί όποιος επιθυμεί να συμμετέχει σ' αυτή τη διαδικασία ανασηκώνοντας τα θερισμένα στάχυα.
- ✓ **Η γιορτή της σαρδέλας** και ο πρωτότυπος **διαγωνισμός μουστακιού** στο Βελημάχι.
- ✓ **Η γιορτή του τσίπουρου** στο Παλαιοχώρι και στην Καμενίτσα, όπου γίνεται αναπαράσταση της απόσταξης του τσίπουρου με τον παραδοσιακό τρόπο.
- ✓ **Η γιορτή του κρασιού** στο Σταυροδρόμι.
- ✓ **Η γιορτή του καλαμποκιού** στο Καλονέρι.
- ✓ **Η γιορτή της ελιάς** στη Δόξα, όπου πραγματοποιείται διαγωνισμός για την καλύτερη ποιότητα ελιάς και λαδιού.
- ✓ **Η γιορτή των γερόντων** στο Λευκοχώρι είναι μια γιορτή αφιερωμένη στους υπερήλικες που διαμένουν στο χωριό και θεωρούνται οι φύλακες του, τους οποίους τιμούν κατά τη διάρκεια του παραδοσιακού γλεντιού.

- ✓ **Η γιορτή της ρίγανης** στου Κοκκορά, η οποία με την πάροδο των χρόνων εξελίχθηκε σε έκθεση αγροτικών προϊόντων. Σ' αυτή συμμετέχουν πολλοί παραγωγοί του Δήμου εκθέτοντας αρωματικά φυτά, μέλι, ζυμαρικά, τσίπουρο, κρασί, λάδι και άλλα προϊόντα.
- ✓ **Το Φεστιβάλ μελιού** διοργανώνεται στη Βυτίνα από το 2003 σημειώνοντας μεγάλη επιτυχία και προσελκύοντας κάθε χρόνο όλο και περισσότερους επισκέπτες. Σκοπός της γιορτής είναι η ανάδειξη του μοναδικού αυτού προϊόντος και των ευεργετικών του ιδιοτήτων. Επίσης στη Βυτίνα διοργανώνεται από το 2011 το **Έθνικ Φεστιβάλ** και **εκδήλωση προς τιμή του Ματθαίου Ποτάγα** από την νεολαία.
- ✓ **Το Φεστιβάλ αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής** στη λίμνη του Λάδωνα, κοντά στο χωριό Μουριά.
- ✓ **Το Φεστιβάλ Λίμνια** πραγματοποιείται στη θέση Λάκκα, στην τεχνητή λίμνη του Λάδωνα και περιλαμβάνει μουσική και χορό με διάφορα μουσικά συγκροτήματα.
- ✓ **Το Φεστιβάλ μουσικής «Μάνα Γη»** που διοργανώνεται από το 2010 στη συμβολή του φαραγγιού Γκούρας με τον ποταμό Τουθόα.
- ✓ **Το Φεστιβάλ Άκοβας** το οποίο περιλαμβάνει θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις φωτογραφίας, διαγωνισμό ζωγραφικής και παιχνίδια κρυμμένου θησαυρού.
- ✓ **Το River party** που διοργανώνεται στο Κεφαλάρι Δημητσάνας.
- ✓ Σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων πραγματοποιούνται στη Ζάτουνα και συγκεκριμένα στο **Διεθνές Κέντρο Μίκης Θεοδωράκης «Το Μουσείον»**, λαμβάνοντας πάντα ως σημείο αναφοράς τη ζωή του μεγάλου μουσικοσυνθέτη και αναδεικνύοντας όλες τις μορφές τέχνης και πολιτισμού.

Παράλληλα λειτουργούν πολιτιστικά κέντρα στα χωριά Σέρβου, Λυσσαρέα και Κοκκινόραχη, ενώ δεν είναι λίγα τα χωριά που έχουν μετατρέψει τα πρώην δημοτικά σχολεία σε πνευματικά κέντρα, όπου πραγματοποιούνται παραστάσεις Καραγκιόζη, αποκριάτικες και άλλες ποικίλες εκδηλώσεις.

E.5.2 Αθλητικές Εκδηλώσεις

Στον τομέα του **αθλητισμού** λειτουργούν οργανωμένες αθλητικές εγκαταστάσεις στις ΔΕ Βυτίνας, Δημητσάνης, Κοντοβαζαίνης και Λαγκαδίων, ενώ στους χώρους των σχολικών συγκροτημάτων των ΔΕ υπάρχουν γήπεδα ποδοσφαίρου και καλαθοσφαίρισης.

Οι Σύλλογοι προσπαθούν εκτός από τις πολιτιστικές εκδηλώσεις να προσελκύσουν κόσμο μέσω κάποιων αθλητικών δρώμενων, όπως:

- ✓ Ο **Άθλος Μαινάλου** που διοργανώνεται στην περιοχή της Βυτίνας από το 2009 με μεγάλη επιτυχία και περιλαμβάνει τα αγωνίσματα ορεινού τρεξίματος και ορεινής ποδηλασίας σε σηματοδοτημένες περιοχές, με διαδρομές ξεχωριστής ομορφιάς ανάμεσα στα ελατοδάση του Μαινάλου⁷².
- ✓ Από το 2010 καθιερώθηκε ο λαϊκός αγώνας δρόμου **«Θεοδωράκια»** με σημείο εκκίνησης τη Ζάτουνα και τερματισμό το Βαλτεσινικό, προς τιμή του μεγάλου μουσικοσυνθέτη Μίκη Θεοδωράκη, έχοντας ως σύνθημα «Ανατρέχω στην Αρκαδία» και αποβλέποντας στην επιστροφή στις αξίες της ζωής μέσω των καθημερινών αγώνων που δίνουν όλοι οι πολίτες της Αρκαδίας.
- ✓ Ο **Ολύμπιος Δρόμος**, ο οποίος είναι αγώνας υπεραποστάσεων από την Αρχαία Νεμέα έως την Αρχαία Ολυμπία μέσω της ευρύτερης περιοχής της Γορτυνίας.
- ✓ Από το 2008 ξεκίνησε στο Βαλτεσινικό και ο **Λαϊκός Αγώνας Δρόμου στα μονοπάτια των Αρκάδων ποιμένων**, στη βόρεια πλευρά του όρους Μαινάλου. Ο αγώνας έχει ως σύνθημα «Ανατρέχω στην Αρκαδία» αποβλέποντας στην επιστροφή της απλότητας και του ανθρωπισμού, όπως αναδείχτηκαν στην αναγέννηση και παραμένουν ως Αρκαδικό κεκτημένο. Οι

---

⁷² Πηγή: <http://www.mountain-sports.gr> και www.arcadiaportal.gr

συμμετέχοντες στον αγώνα ξεκινούν και τερματίζουν στο Βαλτεσινίκο, ακολουθώντας μια κυκλική πορεία μέσα στην καρδιά του πανέμορφου ελατοδάσους.

- ✓ Τα **Πύρρια** πραγματοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή της Ηραίας και περιλαμβάνουν διάφορους αγώνες, όπως για παράδειγμα τον αγώνα ανώμαλου δρόμου Λιοδώρα-Πυρρί, καθώς και εκθέσεις ζωγραφικής και βιβλίου.
- ✓ Τα **Παπαμουτζούρεια** στο Βούτση περιλαμβάνουν τη διεξαγωγή αγώνων δρόμου προς τιμή του ιερέα Μουτζούρη Κωνσταντίνου, ο οποίος είχε παίξει σημαντικό ρόλο στη διάνοιξη του επαρχιακού δρόμου Βουτσίου-Λάδωνα.
- ✓ Το **Τουρνουά Μπάσκετ** στην Κοντοβάζαινα και στο Βελημάχι.
- ✓ Το «**Ράλλυ Αντίκα**» είναι αγώνας αυτοκινήτων που ακολουθούν τις διαδρομές: α) Καμενίτσα-Αγρίδι-Δρακοβούνι-Θεόκτιστο-Κερπινή και β) Λαγκάδια-Σταυροδρόμι-Βυζίκι-Τρόπαια-Λάδωνας.
- ✓ Τα «**Θελπούσια**» στο Δωδεκάμετρο Χώρας που περιλαμβάνουν διαφόρων ειδών αθλητικούς αγώνες, όπως άλμα επί κοντώ, άρση βαρών, ποδηλατοδρομίες, σκυταλοδρομίες, αυγοδρομίες, τσουβαλοδρομίες, καθώς και έκθεση λαϊκής χειροτεχνίας.
- ✓ Το **Φεστιβάλ Άκοβας** περιλαμβάνει αθλητικούς αγώνες στίβου, μπάσκετ, ποδοσφαίρου και γυμναστικές επιδείξεις.
- ✓ Το **Ορεινό Τρίαθλο** στη λίμνη Λάδωνα που περιλαμβάνει αγώνες κολύμβησης, ποδηλάτου και ορεινού τρεξίματος.
- ✓ **Τελετή βράβευσης αθλητών** στο Ψάρι Ηραίας.
- ✓ **Διοργάνωση εξορμήσεων και πεζοποριών** στο φαράγγι Γκούρα από τον ομώνυμο Φυσιολατρικό Όμιλο, ο οποίος στοχεύει στην ανάδειξη και διάδοση της ορειβασίας και στην προάσπιση της ορεινής φύσης.

Επίσης διοργανώνονται από μερικά γραφεία τουρισμού ποικίλες δραστηριότητες όπως ποδηλασία, ορειβασία, τοξοβολία, rafting και canoe-kayak στους ποταμούς Λάδωνα και Αλφειό⁷³.

E.5.3 Ιστορικές Εκδηλώσεις

Στη Γορτυνία λαμβάνουν χώρα ιστορικές εκδηλώσεις, μερικές εκ των οποίων είναι οι ακόλουθες:

- ✓ Επέτειος της Α΄ Πελοποννησιακής Γερουσίας στη Στεμνίτσα.
- ✓ Εκδήλωση στο Μνημείο Αθανάτων Ζυγοβιστινών, που είναι αφιερωμένο στους 200 Αθάνατους σωματοφύλακες του εθνικού ήρωα Θεόδωρου Κολοκοτρώνη.
- ✓ Επετειακή εκδήλωση μνήμης στους Γορτύνιους Αγωνιστές στην ΤΚ Παλούμπα και στον οικισμό Αγιονέρι που κήρυξαν την Επανάσταση στην Ηραία.
- ✓ Εκδήλωση μνήμης στο Ματθαίο Ποτάγα στη Βυτίνα.
- ✓ Εκδήλωση μνήμης των εκτελεσθέντων από τους Γερμανούς Χωραϊτών στη Χώρα.
- ✓ Επέτειοι των μαχών: Αγίου Νικολάου στο Βαλτεσινίκο, Γλόβοβας στο Δρακοβούνι, Αγιοθανάση στην Καρύταινα.
- ✓ **Εορτασμός ιστορικής Επετείου (23-8-1943) στην ΤΚ της ΔΕ Τροπαίων.**

---

⁷³ Πηγή: Δήμος Γορτυνίας-Πρόγραμμα εκδηλώσεων

Z. Ο Πρωτογενής Τομέας

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται μία διεξοδική προσέγγιση του αγροτικού χώρου του Δήμου Γορτυνίας, καταγράφοντας τις τάσεις και τις προοπτικές της πρωτογενούς παραγωγής, καθώς και τα διαθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επιμέρους τομείς στην περιοχή. Το επίπεδο της ανάλυσης υπόκειται στον περιορισμό της ορθότητας και επάρκειας των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων και πληροφοριών⁷⁴.

Το ανθρώπινο αγροτικό δυναμικό που ασχολείται με τον κλάδο της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της μελισσοκομίας, έχει υποστεί τις τελευταίες δεκαετίες σοβαρές ποιοτικές και ποσοτικές αλλοιώσεις, που επέδρασαν αρνητικά και αποδυναμώνουν τους κλάδους αυτούς, ενισχύοντας τόσο τη διαρροή του εργατικού δυναμικού, όσο και το κύμα μετανάστευσης.

Z.1 Κατανομή Εκτάσεων Γης

Η γεωργική δραστηριότητα στο Δήμο Γορτυνίας είναι μικρής δυναμικότητας και χαρακτηρίζεται από την περιορισμένη διαθεσιμότητα του βασικού πόρου για την ανάπτυξη της, δηλαδή του εδάφους, λόγω της γεωμορφολογίας του, περιορίζοντας σημαντικά τη γεωργική δραστηριότητα τόσο εκτατικά, όσο και στα καλλιεργούμενα είδη.

Θα ήταν σκόπιμο, λόγω ολοκληρωμένων συγκεντρωτικών στοιχείων να προβούμε στην εξέταση της κατάστασης που επικρατούσε πριν 15 χρόνια. Έτσι την περίοδο εκείνη αναλύοντας τις χρήσεις γης σε σχέση με την αξιοποίηση εκτάσεων σε αγροτικές δραστηριότητες, προκύπτει ότι στη συνολική διαθέσιμη έκταση του Δήμου Γορτυνίας η οποία ανέρχεται σε 1.049,90 χιλιάδες στρέμματα, το 32% αυτών αποτελούν καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις⁷⁵ έναντι του Νομού Αρκαδίας όπου οι εκτάσεις

---

⁷⁴ Πηγή πληροφοριών του παρόντος κεφαλαίου: Γραφείο Γεωργικής Ανάπτυξης του Δήμου τα στοιχεία του οποίου θεωρούνται τα πλέον αξιόπιστα.

⁷⁵ Πηγή: Δήμος Γορτυνίας

αυτές αποτελούν το 29,9%, ενώ σε σύνολο χώρας οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις αποτελούν το 38,4%⁷⁶.

Ειδικότερα προκύπτει ότι στις ΔΕ Ηραίας και Τροπαίων (κυρίως στις πεδινές κοινότητες στα σύνορα τους με την ΠΕ Ηλείας) παρατηρείται η μεγαλύτερη συγκέντρωση καλλιεργούμενων εκτάσεων και αγραναπαύσεων, καθώς αποτελούν το 41,4% και 51,4% αντίστοιχα της συνολικής έκτασης.

Καλλιεργητική δραστηριότητα εντοπίζεται επίσης στη ΔΕ Κλείτορος (στις κοινότητες όπου υπάρχουν πεδινές καλλιεργήσιμες εκτάσεις, όπως η κοινότητα Πρασίνου), στη ΔΕ Ηραίας που είναι μια πεδινή παραποτάμια κοινότητα και στη ΔΕ Κοντοβάζαινας.

Όσο αφορά στην εδαφική κάλυψη των υφιστάμενων βοσκοτόπων παρατηρείται ότι σε επίπεδο Δήμου ανέρχονται σε 5,4%, σε επίπεδο Νομού ανέρχονται σε 8,3% και σε επίπεδο χώρας σε 10,9%. Εξετάζοντας το ποσοστό κάλυψης των βοσκοτόπων προκύπτει ότι οι ΔΕ Βυτίνας, Λαγκαδίων και Κοντοβάζαινας συγκεντρώνουν 8,4%, 12,9% και 7% αντίστοιχα, δηλαδή καλύπτουν το μεγαλύτερο ποσοστό βοσκοτόπων συγκριτικά με τις άλλες ΔΕ του Δήμου Γορτυνίας.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΓΗΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΧΡΗΣΕΩΣ							
	Σύνολο εκτάσεων (στρεμ.)	Καλλιεργούμενες εκτάσεις/αγραναπαύσεις	Βοσκοτόποι	Δάση	Εκτάσεις καλυπτόμενες από νερά	Εκτάσεις οικισμών (κτίρια, δρόμοι, κ.λπ.)	Άλλες εκτάσεις
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	131.982,20	50.684,60	14.451,60	57.968,00	1.790,10	2.307,50	4.779,60
Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	4.418,40	1.321,80	370,90	2.525,50	10,60	38,90	150,70
Δ. ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	1.049,90	336,30	57,20	630,50	4,20	7,00	14,70
ΔΕ Βυτίνας	139,10	27,00	11,70	97,70	0,00	0,80	1,90
ΔΕ Δημητσάνας	111,30	26,70	0,30	79,90	0,00	0,60	3,80
ΔΕ Ηραίας	147,00	60,90	7,00	76,30	0,80	1,00	1,00
ΔΕ Κλείτορος	151,00	49,80	6,20	91,20	1,70	1,00	1,10
ΔΕ Κοντοβάζαινας	137,20	41,90	9,70	80,20	0,70	0,90	3,80
ΔΕ Λαγκαδίων	79,80	9,80	10,30	57,20	0,20	0,50	1,80
ΔΕ Τρικολώνων	101,10	25,90	4,90	69,00	0,00	0,50	0,80

⁷⁶ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

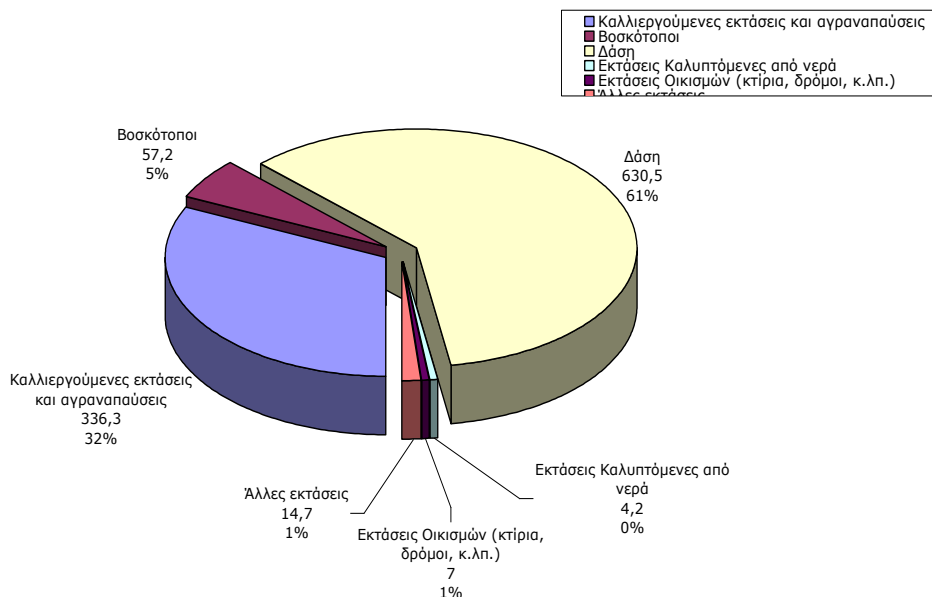

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΓΗΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΧΡΗΣΕΩΣ							
	Σύνολο εκτάσεων	Καλλιεργού- μενες εκτάσεις/	Βοσκότοποι	Δάση	Εκτάσεις καλυπτό-	Εκτάσεις οικισμών	Άλλες εκτάσεις
ΔΕ Τροπαίων	183,40	94,30	7,10	79,00	0,80	1,70	0,50

Πίνακας 13: Ποσοστιαία κατανομή εκτάσεως γης της Ελλάδας, του Ν. Αρκαδίας και του Δήμου Γορτυνίας κατά κατηγορία χρήσεως (1999-2000)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία)

Κατανομή Χρήσεων Γης Δήμου Γορτυνίας (Έκταση σε χιλ. στρέμματα)

Διάγραμμα 4: Κατανομή χρήσεων γης στο Δήμο Γορτυνίας

Σε ειδικότερη ανάλυση των εκμεταλλεύσεων και των καλλιεργούμενων εκτάσεων στο Δήμο Γορτυνίας, σύμφωνα με στοιχεία της απογραφής της ΕΛΣΤΑΤ Γεωργία-Κτηνοτροφία 1999/2000 προκύπτει ότι οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις ανέρχονται σε 3.663, αποτελούμενες από 23.464 αγροτεμάχια, ενώ η γεωργική έκταση που χρησιμοποιείται ανέρχεται σε 185.975,5 στρέμματα (μέση έκταση ανά εκμετάλλευση 59,93 στρέμματα). Οι δενδρώδεις καλλιέργειες καλύπτουν το 27% της συνολικής έκτασης, το 12,5% καταλαμβάνουν οι ετήσιες καλλιέργειες, το 0,8% τα αμπέλια, το 50,4% αποτελούν τα μόνιμα λιβάδια και οι βοσκότοποι, το 0,6% οι οικογενειακοί λαχανόκηποι και το 8,7% της συνολικής χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης βρίσκεται σε αγροναύαυση.

Στις μέρες μας η γεωργική δραστηριότητα της περιοχής είναι ισχνή κι έχει συμπληρωματικό χαρακτήρα, καλύπτει κυρίως οικογενειακές και τοπικές ανάγκες και δεν αποτελεί τη βασική οικονομική δραστηριότητα του πρωτογενούς τομέα της περιοχής. Σε μικρότερα επίπεδα χωρικής ανάλυσης, δηλαδή σε επίπεδο Δημοτικής Ενότητας και Τοπικής Κοινότητας διαφοροποιείται σημαντικά ανάλογα με τις κλιματολογικές συνθήκες, τη διαθεσιμότητα της γεωργικής γης και την πληθυσμιακή πυκνότητα.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η γεωργική δραστηριότητα του Δήμου Γορτυνίας για το έτος 2011, η οποία παραμένει σταθερή τα τελευταία χρόνια σύμφωνα με πιο πρόσφατα στοιχεία που παρασχέθηκαν από το Δήμο⁷⁷.

Η συνολική καλλιεργούμενη έκταση, συμπεριλαμβανομένων και των βοσκοτόπων ανέρχεται σε 192.912 στρέμματα (192,9 τετρ.χλμ.) και αντιστοιχεί στο 18,3% της συνολικής έκτασης του Δήμου (1.051 τετρ.χλμ.), ενώ το μεγαλύτερο τμήμα της γεωργικής έκτασης καταλαμβάνουν οι βοσκότοποι με ποσοστό 66,84%⁷⁸.

Η ελαιοκαλλιέργεια αποτελεί την κυρίαρχη γεωργική δραστηριότητα της γεωγραφικής περιοχής του Δήμου, η οποία κατανέμεται σε όλες σχεδόν τις τοπικές κοινότητες και πιο συστηματικά εντοπίζεται στις νότιες και νοτιοδυτικές περιοχές του Δήμου και συγκεκριμένα στη ΔΕ Τροπαίων, στη ΔΕ Ηραίας και στα πεδινά τμήματα προς την ΠΕ Ηλείας. Στις άλλες περιοχές η ελαιοκαλλιέργεια ασκείται σε μικρές εκτάσεις, ενώ στις ΤΚ Βυτίνα, Ελάτη, Λάστα, Λυκούρεση και Ψάρι δεν υφίσταται η συγκεκριμένη καλλιέργεια.

Από τις υπόλοιπες καλλιέργειες που πραγματοποιούνται στο Δήμο, παρουσιάζουν κάποιο ενδιαφέρον οι ζωοτροφές και τα λοιπά σιτηρά με

---

⁷⁷ Σημειώνεται ότι δεν χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία της Ετήσιας Γεωργικής Έρευνας της ΕΛΣΤΑΤ, επειδή σύμφωνα με τον αρμόδιο γεωπόνο του Δήμου αποκλίνουν σημαντικά από την πραγματικότητα και δίνουν λανθασμένη εικόνα για τον πρωτογενή τομέα του Δήμου Γορτυνίας.

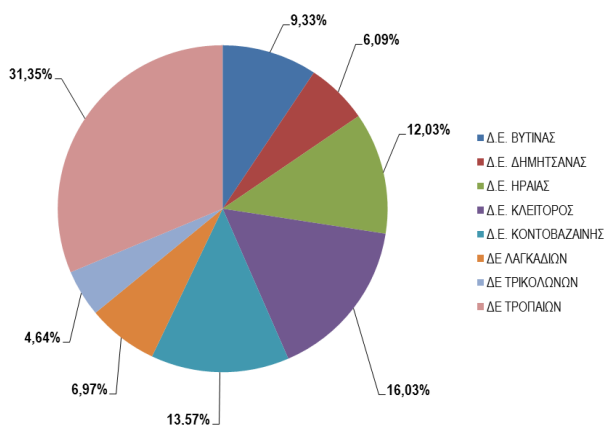
⁷⁸ Παρατηρείται αύξηση της τάξης 16,80% σε σχέση με τα στοιχεία του έτους 2000.

ποσοστά 2,25% και 2,17% αντίστοιχα της γεωργικής έκτασης και οι οποίες συνδέονται με την κτηνοτροφική δραστηριότητα της περιοχής.

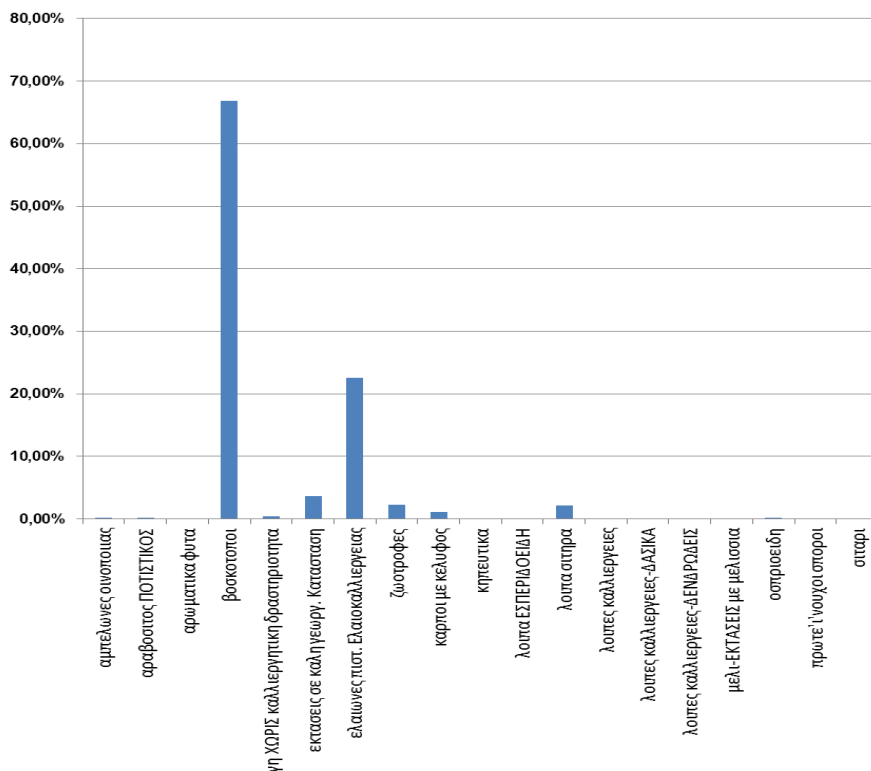
ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ		
Είδος Καλλιέργειας	Εκτάσεις (σε στρέμματα)	%
Αμπελώνες οινοποιίας	436,00	0,23%
Αραβόσιτος ποτιστικός	281,00	0,15%
Αρωματικά φυτά	8,50	0,00%
Βοσκότοποι	128.937,90	66,84%
Γη χωρίς καλλιεργητική δραστηριότητα	744,30	0,39%
Εκτάσεις σε καλή γεωργική κατάσταση	7.055,00	3,66%
Ελαιώνες πιστοποιημένης ελαιοκαλλιέργειας	43.604,90	22,60%
Ζωοτροφές	4.348,70	2,25%
Καρποί με κέλυφος	2.049,90	1,06%
Κηπευτικά	155,60	0,08%
Λοιπά εσπεριδοειδή	6,50	0,00%
Λοιπά σιτηρά	4.188,70	2,17%
Λοιπές καλλιέργειες	54,50	0,03%
Λοιπές καλλιέργειες-δασικά	37,10	0,02%
Λοιπές καλλιέργειες-δενδρώδεις	254,10	0,13%
Μέλι-εκτάσεις με μελίσσια	15,90	0,01%
Οσπριοειδή	334,20	0,17%
Πρωτεϊνούχοι σπόροι	191,40	0,10%
Σιτάρι	215,00	0,11%
ΣΥΝΟΛΟ	192.919,20	100,00%

Πίνακας 14: Καλλιεργούμενες εκτάσεις ανά είδος καλλιέργειας στο Δήμο Γορτυνίας έτους 2011

Πηγή : Δήμος Γορτυνίας

Διάγραμμα 5: Κατανομή της γεωργικής δραστηριότητας στο Δήμο Γορτυνίας
Πηγή: Στοιχεία Δήμου 2011

Διάγραμμα 6: Γεωργική δραστηριότητα στο Δήμο Γορτυνίας έτους 2011

Γενικά η γεωργική δραστηριότητα του Δήμου Γορτυνίας χαρακτηρίζεται από τα μειονεκτήματα των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών⁷⁹ και λόγω της μικρής τάσης αύξησης των αρδευόμενων εκτάσεων, η γεωργική γη της περιοχής μειώνεται διαχρονικά.

Η γεωγραφική περιοχή του Δήμου Γορτυνίας χαρακτηρίζεται⁸⁰ ως ορεινή και μειονεκτική περιοχή και εντάσσεται σε προγράμματα στήριξης της γεωργικής παραγωγής (εξισωτική αποζημίωση κλπ), καθώς και σε αναπτυξιακά προγράμματα των περιοχών αυτών, όπως είναι τα προγράμματα ΟΠΑΑΧ και LEADER.

⁷⁹ όπως αυτές προσδιορίζονται στην οδηγία 75/268/ΕΟΚ (άρθρο 3, παρ. 4).

⁸⁰ σύμφωνα με την οδηγία 81/645/ΕΟΚ και τις μετέπειτα τροποποιήσεις της.

Z.2 Κτηνοτροφικοί Κλάδοι

Γενικά ο κλάδος της κτηνοτροφίας συμβάλει καθοριστικά στην Περιφερειακή αγροτική ανάπτυξη και στη διατήρηση του κοινωνικού ιστού στην ύπαιθρο, αποτελώντας παραδοσιακά έναν από τους δυναμικότερους κλάδους στη χώρα μας, συμβάλλοντας περίπου 18% στο συνολικό αγροτικό εισόδημα⁸¹. Η παραγωγική αυτή κατεύθυνση στηρίχθηκε στους άφθονους φυσικούς πόρους και προσαρμόστηκε στις ιδιαίτερες κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες της πατρίδας μας.

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στους κλάδους της κτηνοτροφίας όπως αυτοί διαμορφώνονται και αναπτύσσονται στους ορεινούς όγκους της περιοχής του Δήμου Γορτυνίας.

Z.2.1 Αιγοπροβατοτροφία

Από την κτηνοτροφική παραγωγή, η αιγοπροβατοτροφία σε απόλυτα μεγέθη είναι ο σημαντικότερος κλάδος της ελληνικής κτηνοτροφίας αφού η αξία των προϊόντων της αποτελεί το 8% της συνολικής ακαθάριστης αξίας της γεωργικής παραγωγής και το 33% της συνολικής ακαθάριστης αξίας της ζωικής παραγωγής⁸².

Η κτηνοτροφία αποτελεί τη βάση της παραγωγικής δραστηριότητας του πρωτογενή τομέα και είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνικοοικονομική εξέλιξη της περιοχής. Η αιγοπροβατοτροφία αποτελεί την κυρίαρχη δραστηριότητα διαδραματίζοντας τον σημαντικότερο ρόλο στο Δήμο Γορτυνίας, στηριζόμενη στην ποιμενική εκμετάλλευση της, λόγω της γεωμορφολογίας της περιοχής, ενώ η μελισσοκομία αποτελεί επίσης

---

⁸¹ Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

⁸² Πηγή: ΥΠΑΑΤ και εφημερίδα ΕΠΙ ΓΗΣ, Τεύχος 2°, Σεπτέμβριος 2014, σελ.18.

σημαντική οικονομική δραστηριότητα, λόγω της ανακήρυξης του μελιού ελάτης Μαινάλου-Βανίλια ως ΠΟΠ⁸³.

Οι κυριότερες πηγές του αγροτικού εισοδήματος των κατοίκων των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών προέρχονται από το κρέας και το γάλα που παράγουν.

Σε πολύ μεγάλο ποσοστό στο Δήμο Γορτυνίας, οι αιγοπροβατοκτηνοτρόφοι εφαρμόζουν το σύστημα ποιμενικής-εκτατικής εκτροφής, ένα σύστημα που στηρίζεται στη μετακίνηση των ζώων για την εξεύρεση τροφής, δηλαδή βόσκουν τα ζώα τους και στη συνέχεια τα αρμέγουν.

Η αιγοπροβατοτροφία αποτελεί παράδοση αιώνων για την περιοχή του Δήμου Γορτυνίας, η οποία ήταν και εξακολουθεί να είναι η βασική οικονομική δραστηριότητα της περιοχής στον πρωτογενή τομέα, έχοντας όμως υποστεί συρρίκνωση και ακολουθώντας φθίνουσα πορεία⁸⁴ τις τελευταίες δεκαετίες.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατάσταση της αιγοπροβατοτροφίας για το έτος 2011. Αξίζει να αναφέρουμε ότι οι απασχολούμενοι με τον κλάδο αυτό, έχουν προχωρήσει σε πολύ σημαντικές ατομικές επενδύσεις συγκριτικά με άλλους κλάδους της οικονομίας και δεν βασίζουν τη βιωσιμότητά τους στις άμεσες επιδοτήσεις της ΕΕ. Απώτερος στόχος τους είναι να δημιουργήσουν κτηνοτροφική παράδοση για τα διάδοχα μέλη της οικογενείας τους.

---

⁸³ Προστατευόμενης Ονομασία Προέλευσης, γεγονός που οφείλεται στην ιδιαιτερότητα του (οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, διαδικασία παραγωγής κλπ).

⁸⁴ Σύμφωνα με τον αρμόδιο γεωπόνο του Δήμου Γορτυνίας.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ									
ΕΙΔΟΣ ΖΩΟΥ	ΔΕ ΒΥΤΙΝΑΣ	ΔΕ ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΔΕ ΗΡΑΙΑΣ	ΔΕ ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΔΕ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΔΕ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΔΕ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΔΕ ΤΡΟΠΑΙΩΝ	Σύνολο
ΑΙΓΕΣ, < 1 ΕΤΟΥΣ, ΛΟΙΠΕΣ	410	259	185	869	712	686	421	1.127	4.669
ΑΙΓΕΣ, < 1 ΕΤΟΥΣ, ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΕΣ	0	16	0	0	0	0	0	0	16
ΑΙΓΕΣ, > 1 ΕΤΟΥΣ, ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΕΣ	0	20	0	0	0	405	210	30	665
ΑΙΓΕΣ, > 1 ΕΤΟΥΣ, ΛΟΙΠΕΣ	2.478	1.764	701	4.801	2.962	2.862	1.152	4.226	20.946
Σύνολο Αιγών	2.888	2.059	886	5.670	3.674	3.953	1.783	5.383	26.296
Σύνολο Αιγών (παραγωγικές)	2.478	1.784	701	4.801	2.962	3.267	1.362	4.256	21.611
ΤΡΑΓΟΙ, < 1 ΕΤΟΥΣ, ΛΟΙΠΟΙ	57	66	20	54	0	9	10	0	216
ΤΡΑΓΟΙ, > 1 ΕΤΟΥΣ, ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΟΙ	0	2	0	0	0	27	18	2	49
ΤΡΑΓΟΙ, > 1 ΕΤΟΥΣ, ΛΟΙΠΟΙ	178	83	60	407	308	291	60	284	1.671
Σύνολο Τράγων	235	151	80	461	308	327	88	286	1.936
Σύνολο Αιγών + Τράγων	3.123	2.210	966	6.131	3.982	4.280	1.871	5.669	28.232
ΠΡΟΒΑΤΙΝΕΣ < 1 ΕΤΟΥΣ, ΛΟΙΠΕΣ	573	469	852	1.518	1.557	408	373	2.596	8.346
ΠΡΟΒΑΤΙΝΕΣ < 1 ΕΤΟΥΣ, ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΕΣ	30	25	0	72	0	0	65	19	211
ΠΡΟΒΑΤΙΝΕΣ > 1 ΕΤΟΥΣ, ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΕΣ	109	100	0	546	20	527	227	240	1.769
ΠΡΟΒΑΤΙΝΕΣ, > 1 ΕΤΟΥΣ, ΛΟΙΠΕΣ	3.801	2.461	3.559	6.279	6.436	1.617	924	10.649	35.726
Σύνολο Προβατινών	4.513	3.055	4.411	8.415	8.013	2.552	1.589	13.504	46.052
Σύνολο Προβατινών (παραγωγικές)	3.910	2.561	3.559	6.825	6.456	2.144	1.151	10.889	37.495
ΚΡΙΟΙ, < 1 ΕΤΟΥΣ, ΛΟΙΠΟΙ	119	124	4	73	7	82	2	7	418
ΚΡΙΟΙ, < 1 ΕΤΟΥΣ, ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΟΙ	0	0	6	0	0	0	0	2	8
ΚΡΙΟΙ, > 1 ΕΤΟΥΣ, ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΟΙ	0	2	2	11	0	29	15	8	67
ΚΡΙΟΙ, > 1 ΕΤΟΥΣ, ΛΟΙΠΟΙ	209	95	169	312	245	73	52	446	1.601
Σύνολο Κριών	328	221	181	396	252	184	69	463	2.094
Σύνολο Προβάτων	4.841	3.276	4.592	8.811	8.265	2.736	1.658	13.967	48.146
Σύνολο Αιγοπροβάτων	7.964	5.486	5.558	14.942	12.247	7.016	3.529	19.636	76.378
% στο σύνολο	10,4%	7,2%	7,3%	19,6%	16,0%	9,2%	4,6%	25,7%	100%
% Αίγες	39,2%	40,3%	17,4%	41%	32,5%	61%	53%	28,9%	37%
% Πρόβατα	60,8%	59,7%	82,6%	59%	67,5%	39%	47%	71,1%	63%

Πίνακας 15: Αριθμός Αιγοπροβάτων στο Δήμο Γορτυνίας βάση στοιχείων έτους 2011

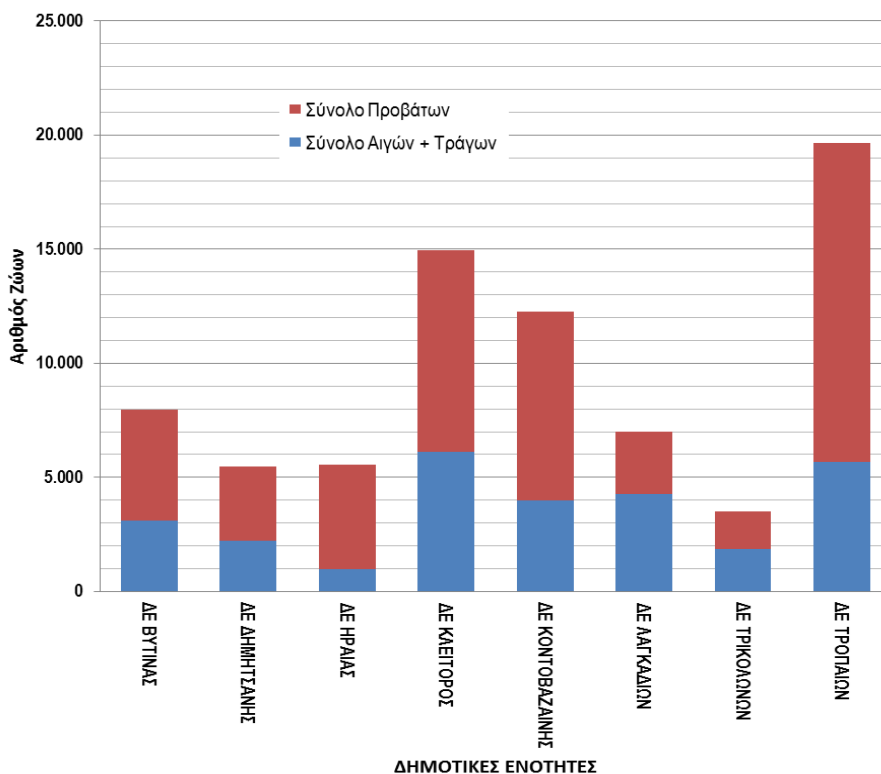
Πηγή: Δήμος Γορτυνίας

Στον ακόλουθο πίνακα, τα στοιχεία που παρουσιάζονται αφορούν τον αριθμό των αιγοπροβατοτρόφων που δραστηριοποιούνται στις ΔΕ Βυτίνας, Δημητσάνας, Ηραίας, Κοντοβάζαινας, Λαγκαδίων και Τροπαίων, ενώ για τις ΔΕ Κλείτορος και Τρικολώνων δεν υπάρχουν στοιχεία.

ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΟΙ ΑΝΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ							
ΕΤΗ	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ΒΥΤΙΝΑ	10	11	11	10	11	11	10
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ	12	12	13	12	13	14	16
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑ	35	38	27	23	25	21	22
ΛΑΓΚΑΔΙΑ	20	22	19	17	17	16	16
ΛΟΥΤΡΑ ΗΡΑΙΑΣ	0	0	0	0	0	1	1
ΤΡΟΠΑΙΑ	41	41	39	41	41	42	39
ΣΥΝΟΛΟ	118	124	109	103	107	105	104

Πίνακας 16: Αιγοπροβατοτρόφοι ανά Δημοτική Ενότητα του Δήμου Γορτυνίας

Πηγή: Γενική Δ/ση Διασφάλισης Ποιότητας Αγροτικών Προϊόντων-Τμήμα Διαχείρισης Ελέγχου Παραγωγής Πρόβειου & Γίδινου Γάλακτος-ΥΠΑΑΤ-Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «ΔΗΜΗΤΡΑ»

Διάγραμμα 7: Αιγοπροβατοτροφική δραστηριότητα στο Δήμο Γορτυνίας

Πηγή: Στοιχεία Δήμου Γορτυνίας 2011

Συνολικά στο Δήμο εκτρέφονται 76.378 αιγοπρόβατα εκ των οποίων 28.232 είναι αίγες (37%) σε 1.019 εκμεταλλεύσεις και 48.146 πρόβατα (63%) σε 1.331 εκμεταλλεύσεις.

Στις ΔΕ Λαγκαδίων και Τρικολώνων επικρατεί η αιγοτροφία, ενώ στις υπόλοιπες ΔΕ επικρατεί η προβατοτροφία.

Αναλυτικότερα στη ΔΕ Τροπαίων παρουσιάζεται η μεγαλύτερη κτηνοτροφική δραστηριότητα, όπου εκτρέφεται το 25,7% του συνολικού αριθμού αιγοπροβάτων του Δήμου. Ακολουθούν οι ΔΕ Κλείτορος με 19% των εκτρεφόμενων ζώων, Κοντοβάζαινας με 16% και Βυτίνας με 10,4%. Οι υπόλοιπες ΔΕ παρουσιάζουν χαμηλή δραστηριότητα με ποσοστά μικρότερα του 10% του αριθμού των εκτρεφόμενων ζώων, ενώ τη μικρότερη δραστηριότητα παρουσιάζει η ΔΕ Τρικολώνων με ποσοστό μόλις 4,6%.

Εσωτερικά του Δήμου Γορτυνίας και προχωρώντας σε επίπεδα μικρότερης χωρικής ανάλυσης, η αιγοπροβατοτροφική δραστηριότητα διαφοροποιείται σημαντικά και συσχετίζεται κυρίως με ιστορικές καταβολές ή παραδοσιακές δραστηριότητες, με την καταλληλότητα του χώρου για την άσκηση της συγκριμένης δραστηριότητας, καθώς και με κοινωνικούς και οικονομικούς μετασχηματισμούς που έχουν συντελεστεί τις τελευταίες δεκαετίες στην περιοχή.

Η κτηνοτροφική δραστηριότητα διαφοροποιείται σημαντικά σε επίπεδο κοινοτήτων αποτελώντας τον πυρήνα του κλάδου οι ΤΚ Βαλτετσινίκου, Βυζικίου, Δημητσάνης, Καμενίτσης, Λαγκαδίων, Τροπαίων, Σπάθαρη και Κοντοβάζαινας, ενώ με μικρότερη συμμετοχή ακολουθούν οι κοινότητες Νεοχωρίου, Παραλογγών, Περδικονερίου και Τριποταμιάς.

Στις ανωτέρω περιοχές εντοπίζονται κατά κύριο λόγο οι οργανωμένες κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις επιχειρηματικής μορφής, ενώ ένα ποσοστό της κτηνοτροφικής δραστηριότητας που είναι διασκορπισμένη σε όλες τις κοινότητες είναι οικόσιτης μορφής και ασκείται για την κάλυψη οικογενειακών και τοπικών αναγκών. Επίσης είναι χαρακτηριστικό ότι δεν ασκείται καθόλου η κτηνοτροφική δραστηριότητα⁸⁵ στις τοπικές

---

⁸⁵ Καταγράφηκε μηδενικός αριθμός ζώων.

κοινότητες Ελάτης και Λάστης (ΔΕ Βυτίνας), Αραχόβης και Λυκούρεση (ΔΕ Ηραίας), Παλαμαρίου (ΔΕ Τρικολώνων) και Αετοράχης (ΔΕ Τροπαίων).

Σύμφωνα με πιο πρόσφατα στοιχεία⁸⁶, ο ζωικός πληθυσμός αιγοπροβάτων του Δήμου Γορτυνίας (ανά πρώην Δήμο) είναι ο ακόλουθος:

ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ		
ΠΡΩΗΝ ΔΗΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	60	6.789
ΗΡΑΙΑΣ	160	7.133
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	151	16.354
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑΣ	201	14.685
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	80	7.070
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	410	29.377
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	32	4.913
ΒΥΤΙΝΑΣ	60	4.859
ΣΥΝΟΛΟ	1.154	91.180

Πίνακας 17: Ο ζωικός πληθυσμός αιγοπροβάτων του Δήμου Γορτυνίας έτους 2013
 Πηγή: Τμήμα Κτηνιατρικής ΠΕ Αρκαδίας

Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός αιγοπροβάτων της ΠΕ Αρκαδίας σύμφωνα με τις καταχωρήσεις απογραφών των 4 τελευταίων ετών παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα.

ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ ΠΕ ΑΡΚΑΔΙΑΣ				
ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΜ/ΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΖΩΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΒΑΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΙΓΩΝ
2010	3.467	305.920	172.250	133.670
2011	3.265	302.079	173.152	128.927
2012	2.921	287.201	163.169	124.032
2013	2.682	293.407	169.253	124.154

Πίνακας 18: Ο ζωικός πληθυσμός αιγοπροβάτων της ΠΕ Αρκαδίας
 Πηγή: Τμήμα Κτηνιατρικής ΠΕ Αρκαδίας

⁸⁶ καταχώρηση απογραφών του 2013.

Παρατηρούμε ότι με βάση τις απογραφές που διενήργησε το τμήμα Κτηνιατρικής της ΠΕ Αρκαδίας κατά τα 4 τελευταία έτη, καταγράφεται μια φθίνουσα πορεία του συνόλου των εκμεταλλεύσεων και του συνόλου του ζωικού πληθυσμού στην ΠΕ Αρκαδίας. Το 2013 συγκριτικά με το προηγούμενο έτος υπάρχει μια μικρή αύξηση στο σύνολο των προβάτων και πολύ μικρότερη αύξηση στο σύνολο των αιγών, γεγονός που θα πρέπει να ληφθεί πολύ σοβαρά υπόψη. Θα πρέπει να εστιαστούν οι αιτίες που προκαλούν αυτή τη μείωση και να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπισή της και την αλλαγή της πορείας της από φθίνουσα σε αύξουσα.

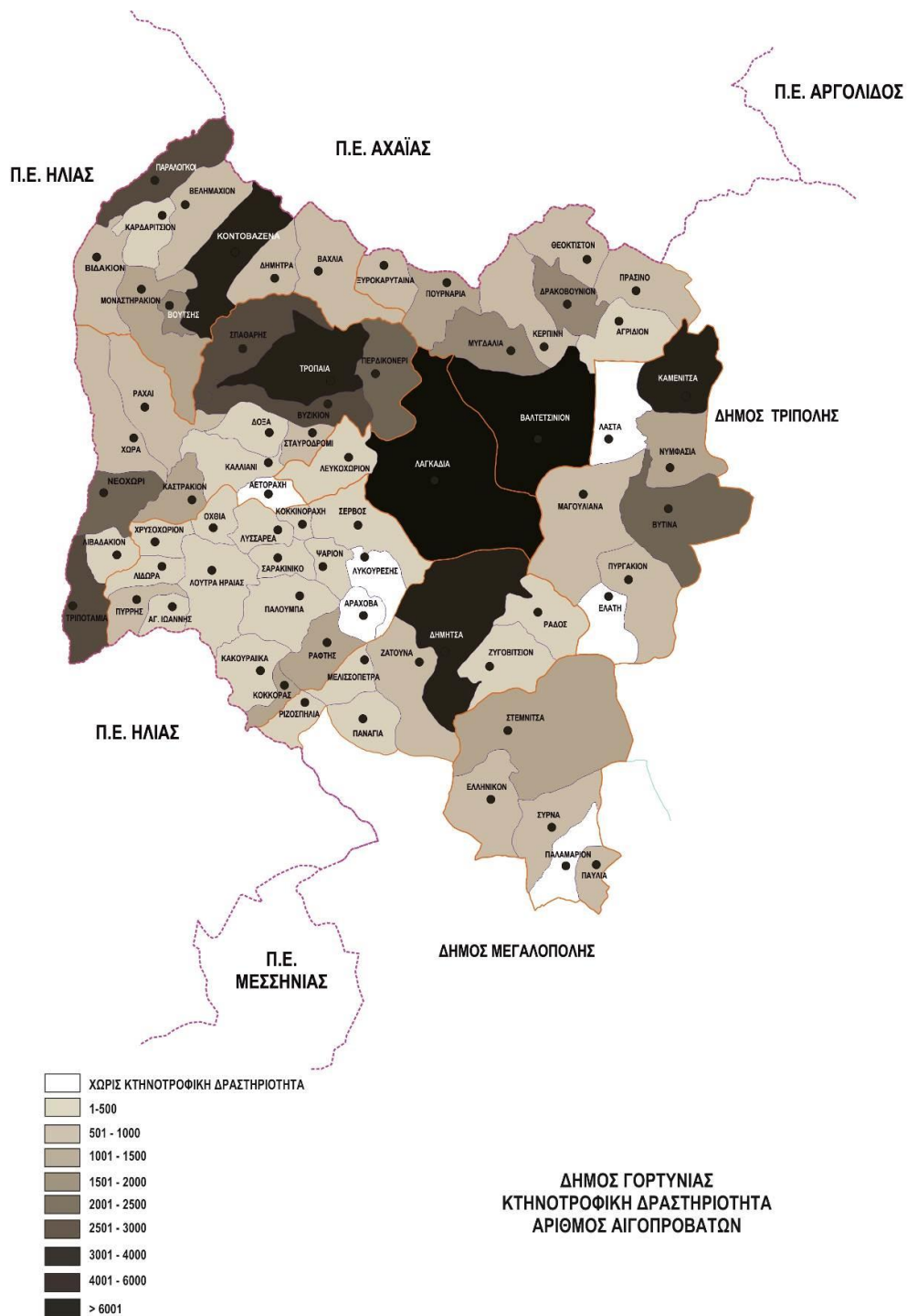
Αξίζει να επισημάνουμε ότι τα τελευταία χρόνια το μέγεθος των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων σε επίπεδο χώρας παρουσιάζει μια αυξητική τάση. Αρχικά, μεταξύ της δεκαετίας 1995 και 2005 υπήρξε μείωση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων κατά 25% κατοχής 1-9 ζώα, κατά 8,2% αυτών που κατείχαν 10-50 ζώα, κατά 6,1% με μέγεθος 51-100 ζώα, κατά 3,6% με μέγεθος 101-200 ζώα και αύξηση κατά 8,6% με μέγεθος από 201 ζώα και άνω. Βάση της απογραφής του ζωικού κεφαλαίου το 2013 αριθμούν 81.092 εκμεταλλεύσεις με 13.173.309 αιγοπρόβατα⁸⁷.

Συμπερασματικά, η αιγοπροβατοτροφία χρειάζεται τη θέσπιση και την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων και κινήτρων από την πολιτεία που θα αφορούν τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών, την παροχή συμβουλευτικού έργου, την οργάνωση και τον έλεγχο της παραγωγής και της εμπορίας των προϊόντων, των αναπαραγωγών ζώων και των πρώτων υλών. Παράλληλα οι παραγωγοί πρέπει να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της εποχής που απαιτούν συνεχή ενημέρωση, αποτελεσματική διαχείριση του ποιμνίου και βελτίωση των μέσων παραγωγής, ώστε να μπορέσουν να επιβιώσουν στον ανταγωνιστικό χώρο της σημερινής οικονομίας⁸⁸.

---

⁸⁷ Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

⁸⁸ Πηγή: Άρθρο του Μπιζέλη Ιωσήφ, καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Ζωικής Παραγωγής και Υδατοκαλλιεργειών (εφημερίδα ΕΠΙΓΗΣ, Τεύχος 2^ο, Σεπτέμβριος 2014, σελ.19).

Χάρτης 7: Ένταση της κτηνοτροφικής δραστηριότητας στο Δήμο Γορτυνίας
 Πηγή: Δήμος Γορτυνίας

Z.2.2 Βοοτροφία

Η βοοτροφία στην περιοχή της Γορτυνίας δεν ασκείται συστηματικά, είναι μικρού μεγέθους και κρεατοπαραγωγικής κατεύθυνσης, καλύπτει κυρίως τοπικές ανάγκες προσφέροντας συμπληρωματικό εισόδημα στα νοικοκυριά.

Η εκτροφή βοοειδών ασκείται στις ΤΚ Θεόκτιστου (ΔΕ Κλείτορος), Λευκοχωρίου (ΔΕ Λαγκαδίων) και Σύρνας (ΔΕ Τρικολώνων). Στις ΔΕ Δημητσάνας και Τροπαίων εκτρέφονται 1 και 8 ζώα αντίστοιχα, ενώ στις ΔΕ Βυτίνας, Ηραίας και Κοντοβάζαινας δεν υφίσταται καν ως δραστηριότητα. Συνολικά ο αριθμός τους φτάνει μόλις τα 131 βοοειδή.

ΕΚΤΡΟΦΗ ΒΟΟΕΙΔΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ										
α/α	Είδος Ζώου	Αριθμός Ζώων	ΔΕ ΒΥΤΙΝΑΣ	ΔΕ ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	ΔΕ ΗΡΑΙΑΣ	ΔΕ ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΔΕ ΚΟΝΤΟΒΑΖΕΝΗΣ	ΔΕ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΔΕ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΔΕ ΤΡΟΠΑΙΩΝ
1	Βοοειδή, αρσενικά <2 μηνών, κρεατοπαραγωγής, λοιπά <400	7	0	0	0	4	0	2	1	0
2	Βοοειδή, Θηλυκά 2-6 ετών	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	κρεατοπαραγωγής, λοιπά >400	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Βοοειδή, αρσενικά 2-6 μηνών, κρεατοπαραγωγής, λοιπά <400	10	0	0	0	7	0	3	0	0
5	Βοοειδή, αρσενικά 6-24 μηνών, κρεατοπαραγωγής, λοιπά <400	20	0	0	0	4	0	4	4	8
6	Βοοειδή, αρσενικά 2-6 ετών, κρεατοπαραγωγής, λοιπά <400	11	0	0	0	4	0	6	1	0
7	Βοοειδή, Θηλυκά <2 μηνών, κρεατοπαραγωγής, λοιπά <400	2	0	0	0	0	0	0	2	0
8	Βοοειδή, Θηλυκά 2-6 μηνών, κρεατοπαραγωγής, λοιπά <400	9	0	0	0	6	0	2	1	0
9	Βοοειδή, Θηλυκά 6-24 μηνών, κρεατοπαραγωγής, λοιπά <400	16	0	0	0	7	0	5	4	0
10	Βοοειδή, Θηλυκά 2-6 ετών, κρεατοπαραγωγής, λοιπά <400	24	0	1	0	15	0	6	2	0
11	Βοοειδή, Θηλυκά > 6 ετών, κρεατοπαραγωγής, λοιπά <400	32	0	0	0	19	0	6	7	0
	ΣΥΝΟΛΟ	131	0	1	0	66	0	34	22	8

Πίνακας 19: Εκτροφή βοοειδών στο Δήμο Γορτυνίας έτους 2011

Πηγή : Δήμος Γορτυνίας

Σύμφωνα με πιο πρόσφατες καταχωρήσεις μεταβολών του 2013, ο ζωικός πληθυσμός βοοειδών του Δήμου Γορτυνίας (ανά πρώην Δήμο) έχει διαμορφωθεί ως εξής:

ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΒΟΟΕΙΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ		
ΠΡΩΗΝ ΔΗΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΒΟΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΒΟΟΕΙΔΩΝ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	0	0
ΗΡΑΙΑΣ	1	3
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	4	60
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑΣ	2	24
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	1	27
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	3	4
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	3	39
ΒΥΤΙΝΑΣ	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	14	157

Πίνακας 20: Ο ζωικός πληθυσμός βοοειδών Δήμου Γορτυνίας έτους 2013

Πηγή: Τμήμα Κτηνιατρικής ΠΕ Αρκαδίας

ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΒΟΟΕΙΔΩΝ ΠΕ ΑΡΚΑΔΙΑΣ			
ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΒΟΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΒΟΟΕΙΔΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΓΕΛΑΔΩΝ (Θηλυκά > 24 μηνών)
2010	177	2.604	1.754
2011	167	2.694	1.817
2012	185	2.545	1.763
2013	150	2.384	1.281

Πίνακας 21: Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός βοοειδών ΠΕ Αρκαδίας των 4 τελευταίων ετών

Πηγή: Τμήμα Κτηνιατρικής ΠΕ Αρκαδίας

Παρατηρείται ότι με βάση τις απογραφές που διενήργησε το τμήμα Κτηνιατρικής της ΠΕ Αρκαδίας κατά τα 4 τελευταία έτη, καταγράφεται μια φθίνουσα πορεία του συνόλου των εκμεταλλεύσεων και του συνόλου του πληθυσμού των βοοειδών στην ΠΕ Αρκαδίας.

Z.2.3 Πτηνοτροφία

Στη χώρα μας η πτηνοτροφία υπερτερεί συγκριτικά με τους άλλους κλάδους της ζωικής παραγωγής, λόγω της επίτευξης ταχείας αναπαραγωγής, της ικανότητας προσαρμογής σε τεχνικές συνθήκες εκτροφής, καθώς και της

άμεσης υιοθέτησης των αποτελεσμάτων της επιστήμης και της τεχνολογίας στους τομείς της διατροφής, υγιεινής και γενετικής.

Η πτηνοτροφία αποτελεί τον πλέον δυναμικό κλάδο της ελληνικής κτηνοτροφίας για την εθνική οικονομία με την μεγαλύτερη καθετοποίηση καλύπτοντας στο μεγαλύτερο μέρος τις ανάγκες της κατανάλωσης. Η παραγωγή ανέρχεται περίπου στους 120.000 τον. αυγών και 165.000 τον. κρέατος το χρόνο⁸⁹.

Δυστυχώς όμως στο Δήμο Γορτυνίας δεν υπάρχει καμία συστηματική εκμετάλλευση πτηνών. Οι κάτοικοι των περισσότερων περιοχών ασχολούνται ερασιτεχνικά με την πτηνοτροφία για την κάλυψη των οικογενειακών τους αναγκών, αντλώντας μέσω της παραγωγής και της πώλησης αυγών ένα συμπληρωματικό εισόδημα, τα οποία όπως είναι γνωστό προτιμώνται ιδιαίτερα από τους καταναλωτές.

Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός πτηνών (ορνίθων) της ΠΕ Αρκαδίας παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΤΗΝΩΝ (ΟΡΝΙΘΩΝ) ΠΕ ΑΡΚΑΔΙΑΣ				
ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΤΗΝΩΝ ΑΝΑ ΕΚΤΡΟΦΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΑΥΓΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΤΗΝΩΝ
2010	6	440.000	6	46.364
2011	6	228.150	6	73.846
2012	5	254.600	6	77.800
2013	6	326.200	6	110.148

Πίνακας 22: Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός πτηνών (ορνίθων) ΠΕ Αρκαδίας των 4 τελευταίων ετών

Πηγή: Τμήμα Κτηνιατρικής ΠΕ Αρκαδίας

Παρατηρείται ότι με βάση τις απογραφές που διενήργησε το τμήμα Κτηνιατρικής της ΠΕ Αρκαδίας κατά τα 4 τελευταία έτη, καταγράφεται μια σημαντική αύξηση του συνόλου του αριθμού των πτηνών και του αριθμού του συνόλου των πτηνών ανά εκτροφή στην ΠΕ Αρκαδίας.

⁸⁹ Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Z.2.4 Χοιροτροφία

Γενικά η κατανάλωση χοιρινού κρέατος είναι διαρκώς αυξανόμενη και σε συνδυασμό με τις υψηλές απαιτήσεις των καταναλωτών διαμορφώνουν νέες συνθήκες ανταγωνισμού. Στην Ελλάδα καλύπτει το 25% της εγχώριας παραγωγής κρέατος με ποσοστό αυτάρκειας περίπου 35%, ενώ ο τομέας της χοιροτροφίας παρέχει απασχόληση σε εκατοντάδες οικογένειες στη χώρα μας. Το 2009 η παραγωγή χοιρείου κρέατος ανήλθε σε 115.000 τόνους προερχόμενη από παραγωγικό υλικό 100.000 χοιρομητέρων εκ των οποίων το 80% ήταν εντατικής εκτροφής⁹⁰.

Η χοιροτροφία στο Δήμο Γορτυνίας δυστυχώς δεν γίνεται επαγγελματικά, παρά το γεγονός ότι θεωρείται από τους δυναμικότερους κλάδους της κτηνοτροφίας και της αγροτικής οικονομίας, κάτι που συμπεραίνεται από τις μόλις 2 εκμεταλλεύσεις όπου απογράφηκαν 404 χοίροι.

Ο ζωικός πληθυσμός χοίρων του Δήμου Γορτυνίας σύμφωνα με τις καταχωρήσεις μεταβολών του 2013 ανά πρώην Δήμο είναι ο ακόλουθος:

ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΧΟΙΡΩΝ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ					
ΠΡΩΗΝ ΔΗΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜ/ΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΟΙΡΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΟΙΡΟΜΗΤΕΡΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΠΡΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΧΥΝΟΜΕΝΩΝ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	0	0			
ΗΡΑΙΑΣ	0	0			
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	0	0			
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑΣ	0	0			
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	0	0			
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	2	404	100	4	300
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	0	0			
ΒΥΤΙΝΑΣ	0	0			
ΣΥΝΟΛΟ	0	0	100	4	300

Πίνακας 23: Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός χοίρων Δήμου Γορτυνίας
Πηγή: Τμήμα Κτηνιατρικής ΠΕ Αρκαδίας

⁹⁰ Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός χοίρων της ΠΕ Αρκαδίας παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΧΟΙΡΩΝ ΠΕ ΑΡΚΑΔΙΑΣ					
ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜ/ΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΟΙΡΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΟΙΡΟΜΗΤΕΡΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙΡΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΧΥΝΟΜΕΝΩΝ
2010	26	26.245	3.200	45	23.000
2011	26	26.245	3.000	45	23.000
2012	15	15.497	1.419	34	14.067
2013	13	3.603	502	23	3.078

Πίνακας 24: Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός χοίρων ΠΕ Αρκαδίας των 4 τελευταίων ετών

Πηγή: Τμήμα Κτηνιατρικής ΠΕ Αρκαδίας

Παρατηρείται ότι με βάση τις απογραφές που διενήργησε το τμήμα Κτηνιατρικής της ΠΕ Αρκαδίας κατά τα 4 τελευταία έτη, καταγράφεται μείωση του αριθμού των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων και πολύ μεγάλη μείωση του συνολικού αριθμού των χοίρων στην ΠΕ Αρκαδίας.

Z.2.5 Μελισσοκομία

Η μελισσοκομία αποτελεί έναν κλάδο με σημαντική συμβολή στην εθνική οικονομία και στο αγροτικό οικογενειακό εισόδημα, καθώς η αξία του μελιού είναι επιβεβαιωμένη από επιστημονικές έρευνες, γεγονός που καθιστά το αγνό και πλούσιο σε συστατικά αυτό προϊόν απαραίτητο στην καθημερινή διατροφή. Συγκεκριμένα το μέλι έχει ξεχωριστή θέση στην μεσογειακή διατροφή και αποτελεί στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς όλης της χώρας⁹¹.

Για το Δήμο Γορτυνίας η μελισσοκομία αποτελεί έναν σημαντικό κλάδο με ιδιαίτερη σημασία για την περιοχή, διότι λόγω της παραγωγής του μελιού με την ονομασία «Βανίλια» από την μαύρη ελάτη στην ευρύτερη περιοχή

⁹¹ Η χώρα μας βρίσκεται στην 2η θέση μετά την Ισπανία, ως προς τον αριθμό των κατεχόμενων μελισσοσμηνών, με περίπου 1,5 εκατομμύριο μελισσοσμήνη, ενώ ο αριθμός των μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων είναι περίπου 20.000. Η ετήσια παραγωγή μελιού ανέρχεται περίπου στους 15.000 τόνους, καλύπτοντας το 90% των εγχώριων αναγκών. Πηγή: ΥΠΙΑΑΤ

του όρουσ Μαινάλου, αποτελεί το μοναδικό μέλι στη χώρα μας το οποίο έχει χαρακτηριστεί ως ΠΟΠ προϊόν⁹².

Πολλοί άνθρωποι θέλοντας να αυξήσουν το αγροτικό οικογενειακό τους εισόδημα, προσανατολίζονται στην μελισσοκομία ασκώντας την ως κύρια ή ως δευτερεύουσα απασχόληση, παράγοντας διάφορα είδη μελιού (ελάτης, βανίλια, ανθόμελο, κωνοφόρο κλπ.) και άλλα παράγωγα προϊόντα.

Η εξέλιξη της μελισσοκομικής δραστηριότητας στα γεωγραφικά όρια του Δήμου Γορτυνίας παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΥΨΕΛΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ					
Δημοτική Ενότητα	ΚΥΨΕΛΕΣ		ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΟΙ		Μέσος Αριθμός κυψελών ανά εκμετάλλευση
	Αριθμός	%	Αριθμός	%	
ΒΥΤΙΝΑΣ	7.216	32,6%	38	32,2%	190
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	1.734	7,8%	10	8,5%	173
ΗΡΑΙΑΣ	1.796	8,1%	10	8,5%	180
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	6.527	29,5%	32	27,1%	204
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑΣ	1.047	4,7%	7	5,9%	150
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	2.447	11,1%	8	6,8%	306
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	82	0,4%	3	2,5%	27
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	1.276	5,8%	10	8,5%	128
ΣΥΝΟΛΟ	22.125	100,0%	118	100,0%	188

Πίνακας 25: Αριθμός κυψελών και μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων στο Δήμο Γορτυνίας έτους 2013
 Πηγή: ΔΑΟΚ Αρκαδίας

Συνολικά στο Δήμο Γορτυνίας η μελισσοκομική δραστηριότητα ασκείται σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες συγκεντρώνοντας το 37% με 38% των μελισσοκόμων τις ΠΕ Αρκαδίας. Το έτος 2013 δραστηριοποιούνταν 118 μελισσοκόμοι με 22.125 κυψέλες, ο τύπος των οποίων στη μεγαλύτερη πλειοψηφία τους είναι ευρωπαϊκές.

Τη μεγαλύτερη μελισσοκομική δραστηριότητα παρουσιάζει η ΔΕ Βυτίνας⁹³ συγκεντρώνοντας το 32,6% των κυψελών και το 32,2% των

⁹² Λόγω των ιδιαίτερων οργανοληπτικών χαρακτηριστικών, της διαδικασίας παραγωγής και της μοναδικής εντοπιότητας, το μέλι αποτελεί τοπικό προϊόν της περιοχής που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με αυτή.

μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων και ακολουθούν οι ΔΕ Λαγκαδίων και Κλείτορος, τμήματα των οποίων ευρίσκονται εντός της θεσμοθετημένης περιοχής παράγωγης μελιού Βανίλια-ΠΟΠ. Το 2014 στο Δήμο Γορτυνίας ο αριθμός των μελισσοκόμων αυξήθηκε λίγο φτάνοντας τους 120 και ο αριθμός των μελισσοσμηνών αγγίζει τις 22.000, ενώ στον Νομό Αρκαδίας οι αριθμοί είναι 639 και 69.000⁹⁴ αντίστοιχα.

Η διαχρονική εξέλιξη της μελισσοκομικής δραστηριότητας στη χώρα μας, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου και στην ΠΕ Αρκαδίας δείχνει μια τάση συρρίκνωσης, ενώ το 2014 στο Νομό Αρκαδίας σημείωσε αύξηση.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΩΝ						
ΠΕΡΙΟΧΗ	1995	1999	2004	2009	2013	2014
ΕΛΛΑΔΑ	24814	22906	20111	15371	*	*
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	2992	2721	2355	1963	*	*
ΑΡΚΑΔΙΑ	760	400	400	314	*	639
ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	*	*	*	*	118	120

Πίνακας 26: Εξέλιξη αριθμού μελισσοκόμων

Πηγή : ΥΠΑΑΤ , ΔΑΟΚ Αρκαδίας , *μη διαθέσιμα στοιχεία

Όσον αφορά τους υπόλοιπους τομείς της κτηνοτροφίας στους οποίους δεν θα γίνει εκτενή αναφορά, υπήρχαν⁹⁵ 934 εκμεταλλεύσεις με 1.297 ιπποειδή και όνους και 125 εκμεταλλεύσεις με 3.004 κουνέλια.

Z.3 Τα Προβλήματα του Πρωτογενή Τομέα

Τα προβλήματα του Πρωτογενή τομέα και ειδικότερα του κτηνοτροφικού κλάδου της Περιφέρειας Πελοποννήσου χαρακτηρίζουν το υπόβαθρό του και διαμορφώνουν τις συνθήκες άσκησης της κτηνοτροφίας, επηρεάζοντας την ανταγωνιστικότητα του τομέα, το περιβάλλον και την προσαρμογή του στις συνθήκες της αγοράς που κατά συνέπεια επηρεάζουν και τα εισοδήματα.

⁹³ Αποτελεί τον πυρήνα της θεσμοθετημένης περιοχής παραγωγής μελιού Ελάτης-Βανίλια (ΠΟΠ).

⁹⁴ Πηγή: Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής ΠΕ Αρκαδίας 2014

⁹⁵ Σύμφωνα με παλαιότερα στοιχεία της απογραφής της ΕΛΣΤΑΤ Γεωργία- Κτηνοτροφία 1999/2000.

Η κτηνοτροφία στην περιοχή του Δήμου Γορτυνίας παρουσιάζει σημαντικά διαθρωτικά προβλήματα και συγκεκριμένα προβλήματα που συνδέονται με:

- ✓ Ανεπαρκή οργάνωση και διαχείριση των εκμεταλλεύσεων.
- ✓ Ακατάλληλες κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις⁹⁶, δυσμενείς συνθήκες σταβλισμού με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής.
- ✓ Ανεπαρκή κατάλληλων εκσυγχρονιστικών μέσων.
- ✓ Απουσία προσπάθειας βελτίωσης και ανάπτυξης.
- ✓ Πολύ βραδείς ρυθμούς τεχνολογικής διείσδυσης στον κλάδο.
- ✓ Σημαντικές απώλειες ζωικού κεφαλαίου⁹⁷.
- ✓ Ανάγκη χρησιμοποίησης ζώων φυλών υψηλής γενετικής αξίας και μεγάλων απαιτήσεων σε συνθήκες υγιεινής και διαχείρισης.
- ✓ Υψηλό κόστος παραγωγής (αποδόσεις, διατροφή, κλπ.).
- ✓ Μεγάλες πάγιες επενδύσεις με υψηλό κόστος απόσβεσης.
- ✓ Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο κτηνοτρόφων και έλλειψη τεχνογνωσίας.
- ✓ Διασπορά μονάδων μικρής δυναμικότητας.
- ✓ Ιδιοκτησιακό καθεστώς και διαχείριση βοσκοτόπων.
- ✓ Ανεπάρκεια διαθέσιμων βοσκοτόπων.
- ✓ Δυσχέρεια στην αξιοποίηση της βοσκήσιμης ύλης των βοσκοτόπων και μεγάλη εξάρτηση από τις αγοραζόμενες ζωοτροφές, τόσο χονδροειδείς (χλωρή νομή, ενσιρώματα⁹⁸, σανούς, άχυρο, κλπ.), όσο και καρπούς δημητριακών (καλαμπόκι, κριθάρι, σιτάρι κλπ.) που επιβαρύνει το κόστος παραγωγής⁹⁹.

---

⁹⁶ Διαπιστώθηκε ότι ένας σημαντικός αριθμός δεν πληροί τις προϋποθέσεις του Ν.4056/2012 σχετικά με την πολεοδομική τους τακτοποίηση, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η ηλεκτροδότησή τους.

⁹⁷ Λόγω απειρίας, κλοπών, αντιμετώπισης ασθενειών (π.χ. καταρροϊκός ή μελιταίος πυρετός) και άλλων λόγων στην περίπτωση των αιγοπροβάτων και ασθενειών ή κλοπής μελισσιών στην περίπτωση του κλάδου μελισσοκομίας.

⁹⁸ Ενσίρωση της χλωρής νομής είναι η τεχνική της διατήρησης της χλωρής βλαστικής μάζας των κτηνοτροφικών φυτών, που μόλις έχει αρχίσει να μαραίνεται, κάτω από αναερόβιες συνθήκες, μέσα σε ειδικές για το σκοπό αυτό κατασκευές, τους σιρούς. Πηγή: <http://www.diakonima.gr/> Κτηνοτροφικά φυτά: Οι κυριότεροι τύποι ζωοτροφών (Δημοσίευμα 13 Φεβρουαρίου 2014).

⁹⁹ το οποίο στον παρόντα χρόνο εξισορροπείται από τη στήριξη που λαμβάνουν οι κτηνοτρόφοι, λόγω του ορεινού και μειονεκτικού χαρακτήρα της περιοχής.

- ✓ Η μεγάλη διασπορά των αιγο-προβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- ✓ Η συρρίκνωση και η γήρανση του αγροτικού πληθυσμού.
- ✓ Μη ύπαρξη διάδοχης κατάστασης, επηρεάζοντας αρνητικά την εξέλιξη της κτηνοτροφικής δραστηριότητας μακροχρόνια.
- ✓ Υπάρχουσες υποδομές οδοποιίας, οι οποίες σε πολλά σημεία της αγροτικής οδοποιίας η κατάσταση είναι άσχημη και υφίσταται επιπλέον ζημιές κατά τη χειμερινή περίοδο, γεγονός που δυσχεραίνει την πρόσβαση των κτηνοτρόφων στις κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις τους.
- ✓ Μη τήρηση των ισχυουσών προδιαγραφών που σχετίζονται με τα σύγχρονα ζωοτεχνικά δεδομένα και την εθνική-κοινοτική νομοθεσία για την υγιεινή και ασφάλεια τόσο των ζώων, όσο και των εργαζόμενων σε αυτές.
- ✓ Ο χαμηλός βαθμός συνεταιριστικής παρέμβασης στη παραγωγή, στην μεταποίηση και στην εμπορία των κτηνοτροφικών προϊόντων.
- ✓ Η έλλειψη ρευστότητας και υπερχρέωση των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

H. Ο Δευτερογενής Τομέας

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται στοιχεία παραγωγής των βασικών προϊόντων της πρωτογενούς παραγωγής της περιοχής του Δήμου Γορτυνίας, καθώς και το επίπεδο μεταποίησης για κάθε προϊόν.

H.1 Παραγωγή και Μεταποίηση Κτηνοτροφικών-Γεωργικών Προϊόντων **H.1.1 Γάλα**

Για το αίγαιο και πρόβειο γάλα δεν υπάρχουν περιορισμοί, όπως υπάρχουν όρια ποσόστωσης στο αγελαδινό γάλα τα οποία επιβάλλονται από την ΕΕ, δίνοντας έτσι το περιθώριο ελευθερίας στους κτηνοτρόφους να διαμορφώσουν την παραγωγή τους ανάλογα με την πορεία της ζήτησης, η οποία διαμορφώνει και τις τιμές. Το παραγόμενο πρόβειο και αίγαιο γάλα κατευθύνεται σε διάφορες χρήσεις με κύρια την παραγωγή τυριών (Παπαθεοδώρου, 2005).

Το γάλα αποτελεί το βασικό προϊόν της κτηνοτροφικής δραστηριότητας του Δήμου Γορτυνίας, την πρώτη ύλη για την παραγωγή τυροκομικών προϊόντων και την κύρια πηγή εσόδων για τους ενασχολούντες με τον κλάδο της κτηνοτροφίας στην περιοχή.

Η παραγωγή γάλακτος εκτιμάται, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των παραγωγικών ζώων (μεγαλύτερα του ενός έτους) και τη μέση ετήσια απόδοση ανά παραγωγικό ζώο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2011, ο αριθμός των παραγωγικών αιγών είναι 21.611 και των παραγωγικών προβάτων (προβατίνες) είναι 37.495. Η μέση απόδοση σε γάλα για τις αίγες προσδιορίζεται σε 120 kg/έτος και ζώο και για τις προβατίνες σε 90 kg/έτος και ζώο¹⁰⁰. Η δυναμική παραγωγή γάλακτος ανέρχεται σε :

Αίγαιο: $21.611 \text{ ζώα} \times 120 \text{ kg} / \text{ζώο-έτος} = 2.593.320 \text{ kg}$

---

¹⁰⁰ Σημειώνεται ότι η απόδοση σε γάλα ανά ζώο παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις ανάλογα με τη φυλή (ράτσα), εάν τα ζώα είναι βελτιωμένα ή όχι, τη διατροφή και τους ζωοτεχνικούς χειρισμούς που εφαρμόζονται στο στάβλο. Στο παρόν χρησιμοποιούνται οι δείκτες των σχεδίων βελτίωσης της Περιφέρειας Πελοποννήσου για το έτος 2005 (τα τελευταία διαθέσιμα).

Πρόβειο: 37.495 ζώα x 90 kg / ζώο-έτος = 3.374.550 kg

Συνολική παραγωγή: Περίπου 5.968 τόνους γάλακτος ετησίως.

Η παραπάνω εκτίμηση της παραγωγής γάλακτος της περιοχής έχει σκοπό να δείξει τις δυνατότητες της περιοχής και πιθανά να διαφοροποιείται από την πραγματική παραγωγή της περιοχής.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι ποσότητες παράδοσης γάλακτος της περιοχής, καθώς και ο αριθμός των αιγοπροβατοτρόφων, τα οποία προκύπτουν από δηλώσεις των επιχειρήσεων (εμπορίας ή/και μεταποίησης γάλακτος) που δραστηριοποιούνται στην περιοχή¹⁰¹.

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ				
ΕΤΟΣ	ΠΡΟΒΕΙΟ	ΓΙΔΙΝΟ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΟΙ
2006	740.242	706.575	1.446.816	118
2007	840.509	802.516	1.643.025	124
2008	801.435	727.561	1.528.996	109
2009	801.239	697.485	1.498.724	103
2010	859.018	687.428	1.546.446	107
2011	757.666	773.237	1.530.903	105
2012	720.051	708.259	1.428.309	104

Πίνακας 27: Παραδόσεις γάλακτος αιγοπροβάτων και αριθμός κτηνοτρόφων στο Δήμο Γορτυνίας
Πηγή: ΕΛΟΓΑΚ

Σύμφωνα με τις παραδόσεις γάλακτος, η παραγόμενη ποσότητα κυμαίνεται για την περίοδο 2006-2012 από 1.400 έως 1.600 τόνους και προέρχεται κατά 50% περίπου από πρόβειο γάλα και κατά 50% από γίδινο, με μικρές διακυμάνσεις από έτος σε έτος και αντιστοιχεί σε 104 έως 124 κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις¹⁰².

Γενικά διαπιστώνεται αδυναμία των κτηνοτρόφων να εκμεταλλευτούν την προστιθέμενη αξία των τελικών προϊόντων που προέρχονται από την πρώτη ύλη που παράγουν, δηλαδή το γάλα. Η καθήλωση των τιμών του γάλακτος προκαλεί συμπίεση των εισοδημάτων τους και κατά συνέπεια, είτε την

¹⁰¹ Σύμφωνα με τον ΕΛΟΓΑΚ από τον οποίο προήλθαν τα στοιχεία του πίνακα, δεν υπάρχουν στοιχεία για τις ΔΕ Κλείτορος και Τρικόλωνων.

¹⁰² Επισημάνεται ότι οι ποσότητες που αποτυπώνονται στον πίνακα σε καμία περίπτωση δεν αντιπροσωπεύουν την πραγματική παραγωγή γάλακτος της περιοχής και αποτελούν ένα τμήμα αυτής.

εγκατάλειψη της κτηνοτροφίας, είτε την εντατικοποίηση της για να αυξηθεί το εισόδημα.

H.1.2 Τυρί

Η παγκόσμια ζήτηση λευκών τυριών τύπου φέτας ανέρχεται σε 600.000 τόνους με ανοδικές τάσεις, ενώ οι ελληνικές εξαγωγές μόνο της φέτας ΠΟΠ ανήλθαν το 2013 στους 39.000 τόνους¹⁰³.

Η δυνητική παραγωγή τυριού του Δήμου Γορτυνίας εκτιμάται με βάση την ποσότητα που παραγόμενου γάλακτος. Λαμβάνοντας υπόψη ως παραγόμενη ποσότητα γάλακτος 5.968 τόνους, τότε μπορούμε να υπολογίσουμε περίπου την παραγωγή τυριών, αν υποθέσουμε ότι η απόδοση για την παραγωγή φέτας κυμαίνεται μεταξύ 20% ~ 25% και για την παραγωγή κεφαλοτυριού 14% ~ 16%.

Συνεπώς η περιοχή του Δήμου Γορτυνίας μπορεί να παράγει από 1.194 έως 1.492 τόνους τυρί φέτα και από 836 έως 955 τόνους κεφαλοτύρι, βασιζόμενη στην παρακάτω ανάλυση που δείχνει τις παραγωγικές δυνατότητες της περιοχής σε τυροκομικά προϊόντα:

Φέτα: $5.968 \text{ τόνους} \times 20\% = 1.194$ έως $5.968 \text{ τόνους} \times 25\% = 1.492$ τόνους

Κεφαλοτύρι: $5.968 \text{ τόνους} \times 14\% = 836$ τόνους έως $5.996 \text{ τόνους} \times 16\% = 955$ τόνους.

Η αξία των δυο προϊόντων με βάση τις ποσότητες και τις μέσες σταθμισμένες τιμές παραγωγού εκτιμώνται σε :

Γάλα: $5.968.000 \text{ kg} \times 0,56 \text{ € /kg} = 3.342.080\text{€}$

Τυρί: $1.492.000 \text{ kg} \times 5 \text{ € /kg} = 7.460.000 \text{ €}$

Προκύπτει μια σημαντική οικονομική διαφορά της τάξης των 4.118.000 € περίπου, που αποτελεί ουσιαστικά την προστιθέμενη αξία του πρωτογενούς προϊόντος, δηλαδή του γάλακτος, την οποία αποκτά μέσω της μεταποίησης και την οποία δεν καρπώνεται η περιοχή, διότι η μεγαλύτερη ποσότητα του

---

¹⁰³ Πηγή: εφημερίδα ΕΠΙ ΓΗΣ, Τεύχος 2°, Σεπτέμβριος 2014, σελ.19.

παραγόμενου γάλακτος διοχετεύεται εκτός του Δήμου Γορτυνίας, στα τυροκομεία της ευρύτερης περιοχής.

Τα τυροκομεία που απορροφούν την παραγωγή γάλακτος του Δήμου¹⁰⁴ βρίσκονται εκτός των γεωγραφικών ορίων του Δήμου Γορτυνίας και είναι τα ακόλουθα:

- ✓ ΕΑΣ Καλαβρύτων στα Καλάβρυτα, που απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό του παραγόμενου γάλακτος και παράλληλα έχει πιστοποίηση (AGROCERT)¹⁰⁵ για παραγωγή φέτας ΠΟΠ.
- ✓ Γαλακτοκομική Τριπόλεως Παπαδόπουλος ΑΒΕΕ στο 12^ο χλμ. ΕΟ Τρίπολης-Πύργου, που επίσης έχει πιστοποίηση (AGROCERT) για την παραγωγή φέτας ΠΟΠ.
- ✓ Κουρουνιώτης Βασίλειος στο Ελληνικό Μεγαλόπολης, που έχει πιστοποίηση (AGROCERT) για παραγωγή φέτας ΠΟΠ. Το συγκεκριμένο τυροκομείο, παράγει εκτός από τη φέτα και άλλα τυριά από αιγοπρόβειο γάλα. Ένα ιδιαίτερο τυρί που παράγει είναι το «Μεγαδένδρι». Πρόκειται για καπνιστό τυρί με 70% πρόβειο γάλα, το οποίο πωλείται σε ειδικά καταστήματα στην Αθήνα (π.χ. Παντοπωλείο της Μεσογειακής Διατροφής, Σοφοκλέους 1¹⁰⁶).
- ✓ Νικόλαος Τσατσουλής και Υιοί ΟΕ στην Παναγίτσα.

Εκτός από τις ποσότητες γάλακτος που απορροφώνται από τις τυροκομικές μονάδες της ευρύτερης περιοχής, μία ποσότητα μεταποιείται εντός του Δήμου για να καλύψει τις οικογενειακές ανάγκες. Η μεταποίηση αυτή πραγματοποιείται με οικιακή τυροκόμηση κατά τον παραδοσιακό τρόπο ή σε κάποια μικρά παραδοσιακά τυροκομεία που δεν έχουν καταγραφεί. Αξίζει να επισημάνουμε ότι η διατήρηση των παραδοσιακών μεθόδων

---

¹⁰⁴ Σύμφωνα με τον κατάλογο των πιστοποιημένων επιχειρήσεων του AGROCERT

¹⁰⁵ Στην Ελλάδα ο AGROCERT το 1999 προχώρησε στην πρώτη έκδοση των προτύπων πιστοποίησης AGRO 2.1/2.2, στα οποία καθορίστηκαν όλες οι απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να πληροί μία γεωργική εκμετάλλευση κάθε είδους και δυναμικότητας (ατομικά ή ομαδικά) ώστε να είναι σε θέση να αναπτύσσει, να πιστοποιεί αλλά και να λαμβάνει σήμα για τα προϊόντα ολοκληρωμένης διαχείρισης τα οποία παράγει. Πηγή: εφημερίδα ΕΠΙ ΓΗΣ-Agrobusiness, Τεύχος 2^ο, Σεπτέμβριος 2014, σελ.7.

¹⁰⁶ Πηγή: www.athinorama.gr

παραγωγής σε συνδυασμό με την αγνότητα της πρώτης ύλης, που προέρχεται από πρόβατα της περιοχής, συμβάλλουν στη μοναδικότητα της γεύσης όλων των γαλακτοκομικών προϊόντων (όπως φέτα, μυζήθρα και γιαούρτι).

Δυστυχώς, παρόλο που η κτηνοτροφία αποτελεί τη βασική οικονομική δραστηριότητα του πρωτογενή τομέα της περιοχής, ο Δήμος Γορτυνίας δεν διαθέτει τις κατάλληλες μεταποιητικές υποδομές-τυροκομεία, ώστε να απορροφούν την παραγωγή γάλακτος της περιοχής. Κατά συνέπεια η μεγαλύτερη ποσότητα του παραγόμενου γάλακτος διοχετεύεται στα προαναφερόμενα τυροκομεία εκτός του Δήμου ή σε όμορους Δήμους.

H.1.3 Κρέας

Ο Δήμος Γορτυνίας είναι κατ' εξοχήν κτηνοτροφική περιοχή παράγοντας σημαντικές ποσότητες κρέατος, κυρίως αιγοπροβάτων και ελάχιστες ποσότητες βοδινού κρέατος. Η παραγωγή του κρέατος περιορίζεται στην παραγωγή ζώντων ζώων, εκ των οποίων ο μεγαλύτερος αριθμός οδηγείται για σφαγή στο αδειοδοτημένο σφαγείο του Μπουζαλά ΟΕ¹⁰⁷ στη ΒΙΠΕ Τρίπολης, διότι στην περιοχή του Δήμου υπάρχει έλλειψη υποδομών σφαγιοτεχνικής κι επίσης προωθούνται στην περιφερειακή αγορά (κυρίως της Αθήνας) μέσω εμπορών. Ένα ποσοστό της τάξης 5 έως 10% διατίθεται από τους ίδιους τους παραγωγούς στους καταναλωτές της περιοχής, ενώ ένα ποσοστό γύρω στο 5%, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Δήμου, προορίζεται για ιδιοκατανάλωση.

Στο παρελθόν και συγκεκριμένα το 2005 είχε γίνει μια προσπάθεια να δημιουργηθεί σφαγείο στην περιοχή, όμως απέτυχε λόγω της απροθυμίας που έδειξαν οι κτηνοτρόφοι στο να υποσχεθούν ότι θα στηρίξουν τη συγκεκριμένη προσπάθεια, δηλώνοντας απλά ότι θα φέρνουν τα ζώα τους το σφαγείο, ώστε να επιτευχθεί η βιωσιμότητα της σχεδιαζόμενης μονάδας.

---

¹⁰⁷ Έγκριση συμμετοχής στο καθεστώς του άρθρου 69 (καν. 1782/2003).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της κτηνοτροφικής δραστηριότητας της περιοχής σχετικά με τον αριθμό των ζώων και τη μέση απόδοση κρέατος ανά είδος ζώου σε επίπεδο χώρας¹⁰⁸ η εκτιμώμενη παραγωγή κρέατος (σφάγιο) είναι η εξής:

Πρόβιο Κρέας: $9.000 \text{ ζώα} \times 10,6 \text{ kg/ζώο} = 95.400 \text{ kg}$

Αίγιο Κρέας: $4.900 \text{ ζώα} \times 9,5 \text{ kg/ζώο} = 46.550 \text{ kg}$

Βόειο Κρέας: $50 \text{ ζώα} \times 200 \text{ kg/ζώο} = 10.000 \text{ kg}$

Συνολικά η δυνατότητα της περιοχής σε παραγωγή κρέατος (σφάγιο) είναι περίπου 152 τόνους.

Γενικά η αιγοπροβατοτροφία της περιοχής, με εξαίρεση τη βοοτροφία, είναι γαλακτοπαραγωγικής κατεύθυνσης και η παραγωγή κρέατος είναι σημαντική αλλά συμπληρωματικό προϊόν της δραστηριότητας.

H.1.4 Ελαιόλαδο

Η κυριότερη δραστηριότητα του κλάδου της φυτικής παραγωγής στο Δήμο Γορτυνίας, σύμφωνα με τις καλλιεργούμενους εκτάσεις, είναι η ελαιοκαλλιέργεια. Σε πολλά χωριά κυρίως της Κάτω Γορτυνίας, τα οποία ευνοούνται από τις κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες, παράγονται μεγάλες ποσότητες λαδιού.

Η έκθλιψη του ελαιόκαρπου πραγματοποιείται σε ελαιοτριβεία της περιοχής του Δήμου, των οποίων η χωροταξική κατανομή ακολουθεί την ένταση της καλλιέργειας. Το σύνολο των ελαιοτριβείων εντοπίζεται στις νοτιοδυτικές κοινότητες, όπου η ελαιοκαλλιέργεια ασκείται με συστηματικό τρόπο. Συνολικά υπάρχουν 9 μονάδες έκθλιψης ελαιόκαρπου, εκ των οποίων 8 είναι εντός των ορίων του Δήμου και η μία βρίσκεται στην Καρύταινα του Δήμου Μεγαλόπολης, οι οποίες παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

---

¹⁰⁸ Στατιστικά στοιχεία του ΥΠΑΑΤ για το βόειο και αιγοπρόβειο κρέας από το 1962 έως το 2011.

ΜΟΝΑΔΕΣ ΕΚΘΛΙΨΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΡΠΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ			
α/α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	Δημοτική Ενότητα	Οικισμός
1	ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ	Ριζοσπηλιά
2	ΝΤΑΒΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	ΗΡΑΙΑ	Ράφτη
3	ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΤΡΟΠΑΙΑ	Δάφνη
4	ΑΛΒΕΝΙΩΤΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΗΡΑΙΑ	Αγ. Ιωάννης
5	ΕΛΑΙΟΜΟΤΟΔΥΝΑΜΙΚΗ	ΤΡΟΠΑΙΑ	Τριποταμιά
6	ΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΤΡΟΠΑΙΑ	Δάφνη
7	ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ ΠΟΛΥΞΕΝΗ	ΤΡΟΠΑΙΑ	Τουμπίτσι
8	ΚΕΤΣΟΣ ΘΕΟΔΟΣΗΣ	ΤΡΟΠΑΙΑ	Καλλιάνι
9	ΤΟΜΠΡΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΓΟΡΤΥΝΟΣ-ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	Καρύταινα

Πίνακας 28: Μονάδες έκθλιψης ελαιοκάρπου στο Δήμο Γορτυνίας

Πηγή: Δήμος Γορτυνίας

Από τα παραπάνω ελαιοτριβεία λειτουργούν μόνο τα πρώτα τέσσερα, ενώ των υπολοίπων ελαιοτριβείων έχει ανασταλεί η λειτουργία τους, λόγω αδυναμίας εκπλήρωσης των απαιτούμενων περιβαλλοντικών όρων και μη εντατικών προσπαθειών εκσυγχρονισμού.

Η επίσημα καταγεγραμμένη συνολική παραγωγή ελαιολάδου, σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου Γορτυνίας, ανήλθε από τον Οκτώβριο 2011 έως τον Μάρτιο 2012 σε 495.000 κιλά και από τον Οκτώβριο 2012 έως τον Μάρτιο 2013 σε 489.991 κιλά. Ένα ποσοστό της τάξεως του 18-19% από την παραγόμενη ποσότητα παράγεται στο ελαιοτριβείο της Καρύταινας.

Η ποσότητα του παραγόμενου ελαιολάδου διακινείται κυρίως εντός του Δήμου Γορτυνίας προοριζόμενη για αυτοκατανάλωση και μικρότερη ποσότητα προορίζεται για την κάλυψη των αναγκών της τοπικής αγοράς. Η διακίνηση γίνεται συνήθως με τον παραδοσιακό τρόπο, δηλαδή τοποθετείται το προϊόν μέσα σε λευκοσιδηρά δοχεία-τενεκέδες των 16-18 κιλών. Στην περιοχή δεν έχει καταγραφεί κάποια δραστηριότητα τυποποίησης του παραγόμενου ελαιολάδου¹⁰⁹.

¹⁰⁹ Σύμφωνα με τον Καν. 1019/2002 σχετικά με την εμπορία και διακίνηση του ελαιολάδου.

H.1.5 Μέλι

Η περιοχή του Δήμου Γορτυνίας χαρακτηρίζεται από την παραγωγή μελιού. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερο και μοναδικό προϊόν, το οποίο συλλέγεται από τις μέλισσες από ένα μελίτωμα (ρητίνη) που παράγει ένα έντομο¹¹⁰ στον κορμό του μαύρου ελάτου και στη συνέχεια εκκρίνουν το γνωστό ελατόμελο.

Το γνωστό Μέλι Ελάτης Μαινάλου-Βανίλια έχει χαρακτηριστεί ως προϊόν ΠΟΠ, προερχόμενο από την περιοχή συμπλέγματος του όρους Μαινάλου κι έχει λάβει πολλές διακρίσεις σε διεθνούς διαγωνισμούς.

Παράγεται από ντόπιους μελισσοκόμους σε οριοθετημένη περιοχή του Μαινάλου, γύρω από τη Βυτίνα. Η σύσταση του, βάση υπουργικής απόφασης¹¹¹, πρέπει να περιλαμβάνει 80% μέλι ελάτου και το πολύ 20% ανθόμελο από τα άνθη της περιοχής. Στην ίδια υπουργική απόφαση προσδιορίζεται το όνομα του προϊόντος, καθορίζεται ο οργανοληπτικός και ο χημικός έλεγχος, η μέθοδος παραγωγής-εξαγωγής του μελιού, καθώς επίσης ορίζεται ρητώς ότι η τυποποίηση θα γίνεται υποχρεωτικά στη ζώνη παραγωγής, χωρίς καμία άλλη επεξεργασία που μπορεί να αλλοιώσει τα οργανοληπτικά, χημικά και φυσικά χαρακτηριστικά του προϊόντος.

Ανάμεσα στα χαρακτηριστικά που καθιστούν το μέλι «Βανίλια» ξεχωριστό είναι η ιδιαίτερη και απαλή του γεύση, το πλούσιο άρωμά του, το κεχριμπαρένιο χρώμα του (με ανταύγειες), η καθαρότητα στη σύνθεσή του και το γεγονός ότι δεν κρυσταλλώνει ποτέ, καθώς έχει πολύ μικρή περιεκτικότητα σε σάκχαρα.

Επιπρόσθετα στην ίδια απόφαση οριοθετείται και η περιοχή παραγωγής του μελιού, την οποία συγκροτούν 24 Δήμοι και Κοινότητες (προ Καποδίστρια) στην ευρύτερη περιοχή του Μαινάλου και οι οποίες είναι:

---

¹¹⁰ Physokermes hemicryphus.

¹¹¹ με αριθμ. 3613049 Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 16/Β/1994) και σύμφωνα με τον καν. ΕΟΚ 2081/92.

- ✓ Η πρώην επαρχία Γορτυνίας αποτελούμενη από τις ΔΕ Δημητσάνας και Λαγκαδίων και τις ΤΚ Βαλτεσινίκου, Βυτίνας, Ελάτης, Ζυγοβιστίου, Καμενίτσας, Λάστας, Μαγουλιανών, Μυγδαλιάς, Νυμφασίας, Πυργακίου, Ράδου, Στεμνίτσας και Σύρνας.
- ✓ Η πρώην επαρχία Μαντινείας αποτελούμενη από τις ΤΚ Αλωνίσταινας, Βλαχέρνας, Καρδαρά, Κάψια, Λυκοχίων, Πιάνας, Ροεινού, Τσελεπάκου και Χρυσοβιτσίου.

Η συμβολή των Αδελφών Μαραγκού ήταν πολύ σημαντική¹¹², προκειμένου να αναγνωριστεί το μέλι ελάτης Μαινάλου-Βανίλια ως ΠΟΠ. Η τοπική παραγωγή μελιού μεταποιείται, συσκευάζεται και προωθείται στις αγορές από τις ακόλουθες εταιρείες¹¹³ που δραστηριοποιούνται στη ζώνη παραγωγής και έχουν πιστοποιηθεί από τον AGROCERT για την παραγωγή, συσκευασία, εμπορία μελιού ελάτης Μαινάλου-Βανίλια, προϊόν ΠΟΠ:

1. ΑΡΚΑΣ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΗ Χ. Βασιλόπουλος-Κ. Σταματόπουλος ΟΕ, 14ο χλμ ΕΟ Τρίπολης-Πύργου, Κάψια Μαντινείας
2. Ζωγόγιαννης Κωνσταντίνος, Τσελεπάκου Αρκαδίας.
3. Κόλλια-Μαραγκού Δέσποινα, Νυμφασία, Βυτίνα.

Εκτός από τις παραπάνω μονάδες που βρίσκονται εντός της θεσμοθετημένης περιοχής παραγωγής του συγκεκριμένου μελιού, υπάρχουν και εταιρείες που βρίσκονται εκτός της ζώνης παραγωγής μελιού ΠΟΠ και οι οποίες έχουν πάρει άδεια μόνο για την εμπορία του μελιού ελάτης Μαινάλου-Βανίλια. Από το μητρώο των εγκεκριμένων επιχειρήσεων εντοπίζονται οι ακόλουθες επιχειρήσεις οι οποίες έχουν πιστοποιηθεί από τον AGROCERT για εμπορία μελιού ελάτης Μαινάλου-Βανίλια, προϊόν ΠΟΠ:

¹¹²Υπέβαλαν το σχετικό αίτημα στο πρώην Υπουργείο Γεωργίας- Βλέπε Έκδοση ΟΠΕ 2000 (Ελληνικός Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου) « Ελληνικά Επώνυμα Τοπικά Προϊόντα»

¹¹³ Πηγή : Μητρώο εγκεκριμένων επιχειρήσεων και δικαιούχων χρήσης των ενδείξεων ΠΟΠ /ΠΓΕ Φυτικών Προϊόντων.

1. Κριτσιδήμα Βασιλική & ΣΙΑ ΟΕ, Πούλιθρα, Λεωνίδιο, Ν. Αρκαδίας.
2. ΑΦΟΙ ΒΕΡΟΠΟΥΛΟΙ ΑΕΒΕ, 11ο χλμ. ΕΟ Αθηνών-Λαμίας, ΤΚ 14451, Μεταμόρφωση, Ν. Αττικής.
3. ΕΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΑΕ, Μεταξά 6 Κηφισιά Ν. Αττικής.
4. Θεοδοροπούλου Γ. & ΣΙΑ ΟΕ με δυνατότητα "GREEPP", Αργολίδα, Ερμιόνη Ερμιονίδας, Ν. Αργολίδας.
5. Συμφωνία παραγωγής & εμπορίας αγροτικών προϊόντων ΕΠΕ, Πραξιτέλους 131, ΤΚ 18532 Πειραιάς, Ν. Αττικής.

Στην περιοχή παράγεται επίσης και κοινό μέλι, κυρίως ανθόμελο, όμως το μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής παραγωγής του Δήμου Γορτυνίας προέρχεται από το μέλι ελάτης Μαινάλου-Βανίλια, το οποίο έχει αποκτήσει πανελλήνια και διεθνή αναγνώριση, αποτελώντας¹¹⁴ το όχημα προβολής της περιοχής.

Η παραγωγή μελιού στο Δήμο παρουσιάζει σημαντικές μεταβολές από χρόνια σε χρονιά. Συνήθως μία χρονιά καλής παραγωγής ακολουθείται από δύο χρονιές μικρής ή μηδενικής παραγωγής, χωρίς αυτό να είναι κανόνας, γεγονός που οφείλεται στη συμπεριφορά της μαύρης ελάτης Μαίναλου, η οποία επηρεάζεται από τον ετήσιο κλιματολογικό κύκλο της περιοχής του Μαινάλου¹¹⁵.

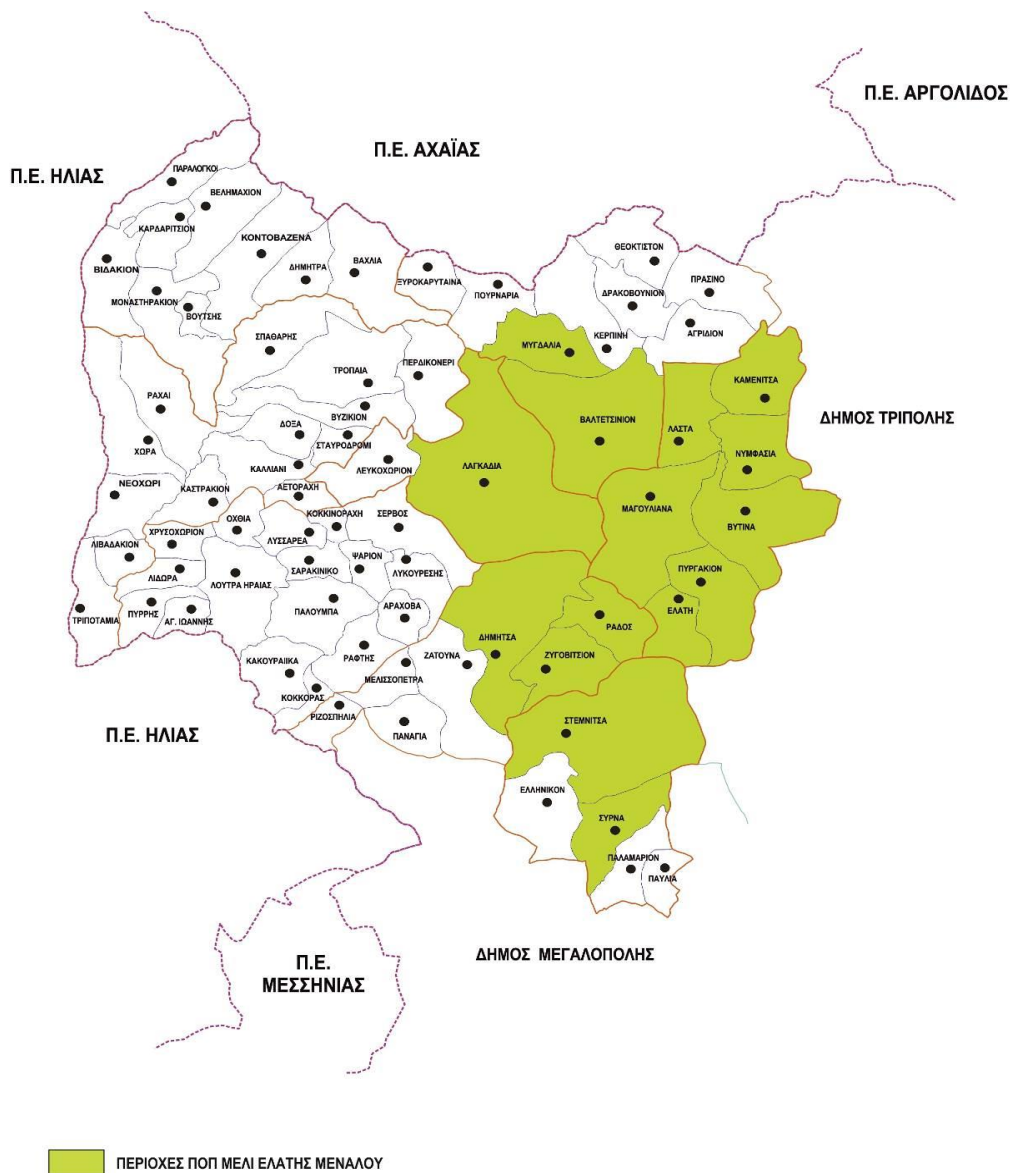
Με βάση τα στοιχεία που παρείχε η ΔΑΟΚ Τρίπολης για τον αριθμό των κυψελών και λαμβάνοντας υπόψη ότι η ετήσια παραγωγή ενός μελισσοσμίνους-κυψέλης παράγει 15 έως 20 kg μέλι ετησίως, ανάλογα τη χρονιά, η εκτιμώμενη δυνητική παραγωγή μελιού στο Δήμο Γορτυνίας είναι:

Αριθμός Κυψελών 22.125 x 15kg / κυψέλη-έτος = 331.875 kg / έτος

Αριθμός Κυψελών 22.125 x 20kg / κυψέλη-έτος = 442.500 kg / έτος

¹¹⁴ λόγω της κατοχύρωσης της προέλευσης-τόπου παραγωγής του προϊόντος (ΠΟΠ)

¹¹⁵ Πηγή: <http://www.melissokomia.com/directory/peloponese.html>

ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ
 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
 ΠΟΠ ΜΕΛΙΟΥ ΕΛΑΤΗΣ ΜΑΙΝΑΛΟΥ - ΒΑΝΙΛΙΑ
 (Υ.Α. 313049, ΦΕΚ 16/Β/14/01/1994)

Χάρτης 8: Θεσμοθετημένες περιοχές ΠΟΠ Μελιού Ελάτης Μαινάλου-Βανίλια στο Δήμο Γορτυνίας
 Πηγή: Δήμος Γορτυνίας

Η.1.6 Τοπικά και Παραδοσιακά Προϊόντα

Εκτός από τα προϊόντα που αναφέραμε, η περιοχή της Γορτυνίας είναι πλούσια και σε άλλα τοπικά προϊόντα¹¹⁶, εκ των οποίων κάποια είναι βιολογικής καλλιέργειας, αποκτώντας μια ιδιαίτερη θέση στην αγροτική παραγωγή της περιοχής. Τα κυριότερα από αυτά είναι:

Τα παραδοσιακά ζυμαρικά είναι από τα πιο γνωστά και δημοφιλή προϊόντα της περιοχής. Υπάρχουν πολλά διαφορετικά είδη ζυμαρικών, τα πιο δημοφιλή όμως είναι οι χυλοπίτες και ο τραχανάς.

Τα ζυμαρικά ξεχωρίζουν για την ποιότητα και τη γεύση τους, γιατί παρασκευάζονται από τα πιο αγνά υλικά (σιτάρι ή σιμιγδάλι, αλεύρι, φρέσκα αυγά και γάλα), που προέρχονται από ντόπιους καλλιεργητές και παραγωγούς, ενώ παράλληλα φτιάχνονται με πολύ μεράκι και με μεθόδους που συνδυάζουν την παράδοση και την τεχνολογία. Υπάρχουν επίσης μερικά παραδοσιακά εργαστήρια, όπου μπορεί ο ενδιαφερόμενος να πάει τα δικά του πρωτογενή υλικά, προκειμένου να του φτιάξουν τα ζυμαρικά που επιθυμεί.

Τα αρωματικά φυτά είναι εξαιρετικής ποιότητας βότανα που διακρίνονται για τη γεύση τους και το πλούσιο άρωμά τους, ενώ τα συναντάει κανείς σε αφθονία στο παρθένο φυσικό τοπίο της Γορτυνίας. Η μορφολογία του εδάφους σε συνδυασμό με τις ιδανικές κλιματολογικές συνθήκες τα κάνουν μοναδικά. Πωλούνται συσκευασμένα ή μη σε πολλά σημεία του Δήμου, κυρίως στις πιο τουριστικές περιοχές. Μερικά απ' αυτά είναι το τσάι του βουνού, το χαμομήλι και η μέντα και παράλληλα υπάρχουν πολλά καρυκεύματα που χρησιμοποιούνται στην μαγειρική, όπως η ρίγανη, το δενδρολίβανο, ο δυόσμος, το θυμάρι, ο βασιλικός, ο μάραθος και άλλα.

Τα τοπικά ποτά που υπάρχουν στην περιοχή προέρχονται κυρίως από την μικρή αμπελοκαλλιέργεια και είναι το κρασί, που παρασκευάζεται από την ζύμωση του χυμού των σταφυλιών και το τσίπουρο που προέρχεται από

---

¹¹⁶ που παράγονται κυρίως από επιχειρήσεις μικρού μεγέθους, συνήθως οικογενειακού χαρακτήρα, που βρίσκονται διάσπαρτες σε όλο τον ορεινό χώρο της περιοχής.

την απόσταξη του μούστου. Οι Γορτύνιοι βάζουν όλη την τέχνη τους και το μεράκι τους, προκειμένου να φτιάξουν καλής ποιότητας κρασί και τσίπουρο. Η εξέλιξη της τεχνολογίας τείνει να εκλείψει την παραδοσιακή παραγωγή, όμως αρκετοί είναι εκείνοι που ακόμα και στις μέρες μας τιμούν και συνεχίζουν την παράδοση στη Γορτυνία, παράγοντας το δικό τους κρασί και τσίπουρο, ώστε να τους συνοδεύει στις ευχάριστες και στις δυσάρεστες στιγμές.

Τα παραδοσιακά γλυκά του κουταλιού που διατίθενται στην περιοχή της Γορτυνίας, προετοιμάζονται την κατάλληλη εποχή του χρόνου κατά την οποία ωριμάζει το κάθε φρούτο. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία γλυκών που κατασκευάζονται από κυδώνια, σύκα, σταφύλια, δαμάσκηνα, βερίκοκα, καρύδια, φιστίκια κλπ. και σε πολλά από αυτά χρησιμοποιείται και το ξεχωριστό μέλι Μαινάλου-Βανίλια. Επίσης φτιάχνονται από κάποιες διαλεκτές ύλες υπέροχες μαρμελάδες.

Οι γυναίκες της Γορτυνίας φημίζονται για την τέχνη τους στα **παραδοσιακά edésματα** και γλυκά φτιαγμένα από αγνά υλικά, με την παραδοσιακή συνταγή. Ιδιαίτερα ξακουστά στην περιοχή είναι οι κουραμπιέδες, οι δίπλες τα παραδοσιακά κουλούρια, τα μουστοκούλουρα και ο μπακλαβάς.

Επίσης στη Γορτυνία μπορεί κάποιος να βρει όμορφες **ξύλινες δημιουργίες**, καθώς και πολυποίκιλα **υφαντά λαϊκής τέχνης**.

H.1.7 Ζωοτροφές

Η παραγωγή των ζωοτροφών αποτελεί έναν σημαντικό τομέα της αγροτικής οικονομίας και χωρίζεται σε πρωτογενή παραγωγή ζωοτροφών που είναι το άμεσο αποτέλεσμα της γεωργικής δραστηριότητας (δημητριακοί καρποί, κλπ.) και στην μετά από μεταποίηση παραγωγή ζωοτροφών (πρώτες ύλες, υποπροϊόντα γεωργικών βιομηχανιών και βιομηχανιών τροφίμων (π.χ. πίτυρα, βαμβακόπιτα, σύνθετες ζωοτροφές κλπ.). Στην περιοχή της Γορτυνίας δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με αυτόν τον τομέα.

Η.2 Τα Προβλήματα του Δευτερογενή Τομέα

Ο δευτερογενής τομέας της περιοχής χαρακτηρίζεται από:

- ✓ Έλλειψη βιομηχανικής δραστηριότητας.
- ✓ Περιορισμένη βιοτεχνική και μεταποιητική δραστηριότητα.
- ✓ Σημαντικές ελλείψεις στις αντίστοιχες υποδομές.
- ✓ Έλλειψη ανθρωπίνων πόρων για την παραγωγή, τυποποίηση και διάθεση προϊόντων τοπικής παραγωγής.

Η μεταποιητική δραστηριότητα επικεντρώνεται στην εκμετάλλευση, επεξεργασία και αξιοποίηση των παραγόμενων προϊόντων του πρωτογενούς τομέα και εστιάζεται κυρίως στη μεταποίηση γάλακτος προς παραγωγή τυριού και γιαουρτιού. Όπως προαναφέρθηκε όμως η μεγαλύτερη ποσότητα του παραγόμενου γάλακτος διοχετεύεται εκτός των γεωγραφικών ορίων του Δήμου Γορτυνίας, στα τυροκομεία της ευρύτερης περιοχής.

Από την φυτική παραγωγή η μεταποιητική δραστηριότητα εστιάζεται μόνον στην παραγωγή ελαιοκάρπου και ελαιολάδου, δεδομένου ότι η ελαιοκαλλιέργεια αποτελεί τη βασική καλλιεργητική δραστηριότητα της περιοχής.

Επίσης υπάρχουν λίγες, μικρού μεγέθους επιχειρήσεις μεταποιητικού τομέα που ασχολούνται με τη βιοτεχνία ειδών διατροφής (ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού, τοπικά ποτά, κρασί, σιτηρά, αρωματικά φυτά κλπ.), οι ποσότητες των οποίων είναι περιορισμένες και προορίζονται κυρίως για την κάλυψη οικογενειακών και τοπικών αναγκών.

Η παγκοσμιοποίηση όμως της οικονομίας δημιουργεί ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον και επιβάλλει την ανταγωνιστική λειτουργία των επιχειρήσεων, όχι μόνο σε τοπικό και σε εθνικό επίπεδο, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο και κατά συνέπεια τον εκσυγχρονισμό τους (Μπαμπανάσης, 1998: 589).

Θ. Ο Τριτογενής Τομέας

Θ.1 Τουρισμός και Επιχειρηματικότητα

Στην περιοχή μελέτης ένα σχετικά μικρό ποσοστό του πληθυσμού ασχολείται με τις υπηρεσίες. Μολαταύτα παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης ως προς τον τριτογενή τομέα και ειδικότερα τον τουρισμό, λόγω της ορεινής της γεωγραφικής θέσης και του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος.

Στον κλάδο των τουριστικών υπηρεσιών λειτουργούν καφεενεία, καφετέριες, ταβέρνες, ψησταριές, ενώ ξενοδοχειακά-τουριστικά καταλύματα συναντώνται κυρίως στη Βυτίνα, στη Δημητσάνα, στη Στεμνίτσα και στα Λαγκαδία, ενώ υπάρχουν ελάχιστα στα χωριά Βαλτεσινικό, Βούτσι, Δήμητρα, Ελάτη, Ελληνικό, Ζάτουνα, Καλλιάνι, Καρκαλού, Λουτρά Ηραίας, Μαγούλιανα, Νυμφασία, Ράφτη, και Σταυροδρόμι¹¹⁷.

Ο κλάδος των υπηρεσιών που αφορά στην εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών της περιοχής είναι αρκετά περιορισμένος, έχοντας ως αποτέλεσμα τη μετάβαση των κατοίκων στο πλησιέστερο αστικό κέντρο της Τρίπολης, το οποίο συγκεντρώνει και προσφέρει ένα πλήθος δημόσιων υπηρεσιών και υποδομών που απουσιάζουν από την ορεινή περιοχή της Γορτυνίας.

Αναλυτικότερα όσον αφορά στην επιχειρηματικότητα του δευτερογενή και του τριτογενή τομέα στο Δήμο Γορτυνίας, προκύπτουν τα ακόλουθα:

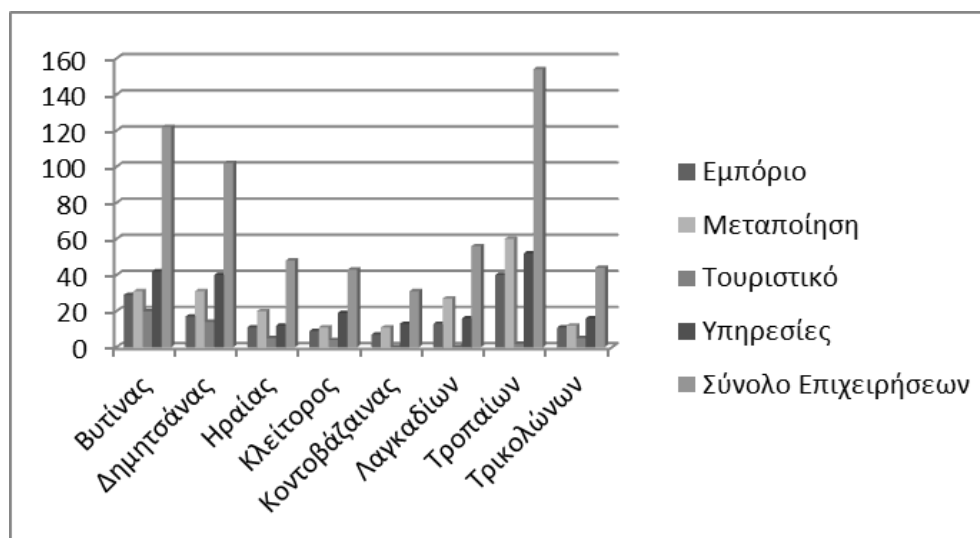
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ						
Δημοτική Ενότητα	Εμπόριο	Μεταποίηση	Τουριστικό	Υπηρεσίες	Σύνολο 2015	Σύνολο 2001
Βυτίνας	29	31	20	42	122	135
Δημητσάνας	17	31	14	40	102	104
Ηραίας	11	20	5	12	48	51
Κλείτορος	9	11	4	19	43	43
Κοντοβάζαινας	7	11	0	13	31	31
Λαγκαδίων	13	27	0	16	56	64
Τροπαίων	40	60	2	52	154	153

¹¹⁷ Πηγή: Επίσημος κατάλογος αγροτουριστικών καταλυμάτων του ΥΠΑΑΤ, www.discovergortynia.gr και www.greekhotels.gr

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ						
Δημοτική Ενότητα	Εμπόριο	Μεταποίηση	Τουριστικό	Υπηρεσίες	Σύνολο 2015	Σύνολο 2001
Τρικολώνων	11	12	5	16	44	45
ΣΥΝΟΛΟ	137	203	50	210	600	626

Πίνακας 29: Αριθμός επιχειρήσεων Δήμου Γορτυνίας

Πηγή: Επιμελητήριο Αρκαδίας, Ιανουάριος 2015 (επεξεργασία)

Διάγραμμα 8: Επιχειρηματικότητα ανά Δημοτική Ενότητα στο Δήμο Γορτυνίας

Ο μεγαλύτερος αριθμός επιχειρήσεων συγκεντρώνεται στην ΔΕ Τροπαίων και ακολουθούν κατά σειρά οι ΔΕ Βυτίνας, Δημητσάνας, Λαγκαδίων, Ηραίας, Τρικολώνων, Κλείτορος και Κοντοβάζαινας.

Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων εστιάζεται στον κλάδο των υπηρεσιών (υπηρεσίες καφενείων, εστιατορίων, χωματουργικές, οικοδομικές, αυτοκινητιστών, κουρείων, κομμωτηρίων και φροντιστηρίων).

Ακολουθεί ο τομέας της μεταποίησης (αφορά κυρίως κατασκευαστικές και οικοδομικές εργασίες) και σε μικρότερη έκταση η παραγωγή γαλακτοκομικών, ζυμαρικών, ελαιολάδου, μελιού και ηλεκτρικού ρεύματος, ενώ στον κλάδο του εμπορίου η πλειοψηφία ασχολείται με τα είδη

παντοπωλείου, την πώληση τροφίμων, ποτών και καπνού και η μειοψηφία με το εμπόριο κρέατος, ψωμιού και αρτοσκευασμάτων και πρατηρίων βενζίνης.

Με τον τουρισμό ασχολείται περίπου το 9% και τα βασικά τουριστικά κέντρα αποτελούν κυρίως οι περιοχές της Βυτίνας και της Δημητσάνας, διαθέτοντας αρκετά ενοικιαζόμενα καταλύματα, ενώ λιγότερα συναντώνται στις γύρω περιοχές.

ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
Άγνωστη Δραστηριότητα	64
Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	18
Δασοκομία και υλοτομία	2
Λοιπά ορυχεία και λατομεία	1
Βιομηχανία τροφίμων	25
Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	1
Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	6
Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	2
Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	1
Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	9
Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	1
Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	3
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	1
Κατασκευές κτιρίων	50
Έργα πολιτικού μηχανικού	13
Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	85
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	2
Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	16
Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	129
Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	21
Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	1

ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
Καταλύματα	19
Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	102
Εκδοτικές δραστηριότητες	2
Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	2
Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	1
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	5
Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων και παροχής συμβουλών διαχείρισης	6
Δραστηριότητες αρχιτεκτονικές και δραστηριότητες μηχανικών, τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	5
Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	1
Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	2
Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	1
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	2
Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακής υποστήριξης και παροχής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις	1
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική και κοινωνική ασφάλιση	1
Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	6
Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	1
Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	1
Δραστηριότητες αθλητικές, διασκέδασης και ψυχαγωγίας	2
Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	1
Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	7
ΣΥΝΟΛΟ	619

Πίνακας 30: Επιχειρηματικότητα Δήμου Γορτυνίας κατά κλάδο έτους 2005

Πηγή: www.geodata.gov.gr, επεξεργασία

Θ.2 Τα Προβλήματα του Τριτογενή Τομέα

Όσο αφορά τα προβλήματα του τριτογενούς τομέα εντοπίζονται κυρίως στην:

- ✓ Έλλειψη οργανωμένου τουριστικού προγράμματος προβολής της περιοχής.
- ✓ Περιορισμός τουριστικών υπηρεσιών τοπικής εμβέλειας.
- ✓ Εποχικότητα της άσκησης της τουριστικής δραστηριότητας.
- ✓ Μικρή ανάπτυξη τουριστικού προϊόντος.
- ✓ Μικρή διάρκεια απασχόλησης στον τομέα του τουρισμού.
- ✓ Έλλειψη ανάδειξης φυσικών πόρων.
- ✓ Έλλειψη ανθρωπίνων πόρων για την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.
- ✓ Μειωμένη δυνατότητα εύρεσης εργασίας και απασχόλησης.
- ✓ Έλλειψη υποδομών και δομών για διαμονή των νέων.
- ✓ Διαρκή και έντονη μετανάστευση.
- ✓ Συρρίκνωση και γήρανση του πληθυσμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

4.1 PESTEL ανάλυση

Το μοντέλο PESTEL¹¹⁸ παρέχει έναν συγκεντρωτικό κατάλογο των παραμέτρων που καθορίζουν την πιθανή επιτυχία ή αποτυχία συγκεκριμένων στρατηγικών. Ακολουθεί η επισήμανση των παραγόντων, στους οποίους θα πρέπει ο Δήμος Γορτυνίας να εστιάσει την προσοχή του και να δώσει άμεση προτεραιότητα στο χειρισμό αυτών (Johnson, G.-Scholes, K.-Whittington, R., 2011: 67-73).

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ (P)

- ✓ Κυβερνητική υποστήριξη υλοποίησης των έργων
- ✓ Πολιτική είσπραξης των τελών
- ✓ Προστασία των πολιτών
- ✓ Υποστήριξη από την ΠΕ Αρκαδίας
- ✓ Νομοθεσία εργασίας

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ (E)

- ✓ Τοπικοί ρυθμοί ανάπτυξης
- ✓ Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- ✓ Τιμολόγηση κοινωνικών αγαθών & υπηρεσιών
- ✓ Συμβολή υλοποίησης έργων μέσω ΕΣΠΑ & άλλων παρόμοιων προγραμμάτων

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ (S)

- ✓ Βελτίωση ποιότητας ζωής των κατοίκων
- ✓ Αλλαγή νοοτροπίας
- ✓ Ενίσχυση ομάδων και ατόμων που χρήζουν πρόνοια

---

¹¹⁸ Το PESTEL αποτελεί ακρωνύμιο των αγγλικών όρων **P**olitical (Πολιτικό), **E**conomic (Οικονομικό), **S**ocial (Κοινωνικό), **T**echnological (Τεχνολογικό), **E**nvironmental (Περιβαλλοντικό) και **L**egal (Νομικό).

- ✓ Λειτουργία Κοινωνικού Ιατρείου, Οδοντιατρείου, Φαρμακείου, Παντοπωλείου, Ιματιοθήκης και Φροντιστηρίου
- ✓ Ενίσχυση του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι»
- ✓ Δημιουργία υπηρεσίας «Κατ'οίκον φροντίδας»
- ✓ Δημιουργία Γηροκομείου
- ✓ Δημιουργία Πολυδύναμου Ιατρείου
- ✓ Δημιουργία Αθλητικού Κέντρου
- ✓ Δημιουργία Συμβουλευτικού Κέντρου (κακοποιημένων γυναικών, παιδιών με επιθετική συμπεριφορά κλπ)
- ✓ Ευαισθητοποίηση των κατοίκων σχετικά με την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
- ✓ Πολιτιστική και πολιτισμική δράση
- ✓ Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης
- ✓ Γήρανση του πληθυσμού
- ✓ Παραμονή των νέων στον τόπο και επιστροφή/επανεγκατάσταση όσων έφυγαν

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΙ (Τ)

- ✓ Λειτουργία περισσότερων ΚΕΠ
- ✓ Δημιουργία γραμμής πολίτη
- ✓ Επέκταση δικτύου παροχής ευρυζωνικότητας
- ✓ Διαδικτυακή ενημέρωση
- ✓ Εκσυγχρονισμός των υπαρχουσών κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων

ΠΕΡΙΒΑΝΤΟΛΟΓΙΚΟΙ (Ε)

- ✓ Προστασία οικισμών και διατήρηση αρχιτεκτονικής κληρονομιάς
- ✓ Προστασία και ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος και υδάτινων πόρων
- ✓ Λειτουργία του Εθνικού Πάρκου Μαινάλου
- ✓ Δημιουργία μονοπατιών στο όρος Μαίναλο
- ✓ Ανάδειξη της Λίμνης Λάδωνα ως χώρου προσέλκυσης τουριστών
- ✓ Οργάνωση χρήσεων γης
- ✓ Διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων

- ✓ Πράσινη ανάπτυξη
- ✓ Προωθητικές ενέργειες για ευαισθητοποίηση των πολιτών στον τομέα της Ανακύκλωσης
- ✓ Περιβαλλοντική εκπαίδευση

NΟΜΙΚΟΙ (L)

- ✓ Κανόνες ευθύνης των Δημοτικών Συμβούλων και των εργαζομένων
- ✓ Νομοθεσία υπηρεσιών, παροχών και εργασιακών θεμάτων.

4.2 SWOT ανάλυση

Το περιεχόμενο του συγκεκριμένου κεφαλαίου αφορά την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου Γορτυνίας. Το βασικό εργαλείο που θα χρησιμοποιηθεί θα είναι η ανάλυση **SWOT**¹¹⁹, με το οποίο θα προσδιορισθούν, θα ταξινομηθούν και θα ιεραρχηθούν όλες οι υπάρχουσες πληροφορίες για την περιοχή του Δήμου.

Από την αξιολόγηση του εσωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου θα προκύψουν τα δυνατά σημεία, ώστε να αξιοποιηθούν και να συνδυαστούν οι δυνάμεις και οι ευκαιρίες του εξωτερικού περιβάλλοντος και οι αδυναμίες τις οποίες θα πρέπει να ελαχιστοποιήσουμε.

Από την ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος, θα προκύψουν οι ευκαιρίες τις οποίες θα πρέπει να εντοπίσουμε και να προσαρμόσουμε, όπου κάτι τέτοιο είναι εφικτό, καθώς επίσης θα παρουσιαστούν και οι απειλές, τις οποίες θα πρέπει να προσπαθήσουμε να ελαχιστοποιήσουμε ή ακόμη και να εξαλείψουμε (Johnson, G. - Scholes, K. - Whittington, R., 2011: 148-153).

Εσωτερικό Περιβάλλον	Εξωτερικό Περιβάλλον
Δυνατά Σημεία	Ευκαιρίες
Αδύνατα Σημεία	Απειλές

¹¹⁹ Η SWOT αποτελεί ακρωνύμιο των αγγλικών όρων Strengths (πλεονεκτήματα), Weaknesses (αδυναμίες), Opportunities (ευκαιρίες) και Threats (απειλές). Η μήτρα SWOT περιέχει τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά στοιχεία.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημάνουμε και τον πολύ σοβαρό κίνδυνο που θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε και που απειλεί τόσο εμάς ως χώρα, όσο και τις χώρες όλου του κόσμου, αυτόν της επισιτιστικής κρίσης, ένα πρόβλημα που αναμένεται να αυξηθεί μέσα στα επόμενα χρόνια¹²⁰.

Δυστυχώς ζούμε σε μια χώρα που η παραγωγή των αγαθών δεν επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών μας κι αναγκαζόμαστε να εισάγουμε πολλά προϊόντα από χώρες του εξωτερικού για την καθημερινή μας διαβίωση. Συγκεκριμένα η αυτάρκεια σε ζωικά προϊόντα είναι πολύ χαμηλή, με αποτέλεσμα να δαπανούμε περίπου 2 δισ. ευρώ ετησίως, προκειμένου να εισάγουμε τις απαιτούμενες ποσότητες για την κάλυψη της ζήτησης.

Θα πρέπει λοιπόν να διασφαλίσουμε τη διατροφική μας επάρκεια. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να καταβάλλουμε προσπάθειες, ώστε να αναπτυχθεί η εγχώρια κτηνοτροφία με απώτερο σκοπό να γίνει ένας δυναμικός κλάδος που ίσως τελικά βοηθήσει και την αύξηση των εξαγωγών, κλάδος που κατά την άποψή μου θα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή και έμφαση ο Δήμος Γορτυνίας.

Έχοντας λοιπόν αναλύσει το εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον του Δήμου Γορτυνίας κι έχοντας επισημάνει τόσο την δυναμική και τις προοπτικές, όσο και τις απειλές και τις ελλείψεις, προχωρούμε σε μια συγκεντρωτική αποτίμηση των παραπάνω στοιχείων, έτσι ώστε να υπάρχει εύκολη κατηγοριοποίηση και πρόσβαση στα σημεία αυτά.

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT	
Strengths-Δυνατότητες	Weaknesses-Αδυναμίες
<p><u>Σπουδαία πολιτιστική κληρονομιά</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Πλήθος ιστορικών αξιοθέατων, μουσείων και Ιερών Μονών. ✓ Πλούσια παράδοση σε πολιτιστικές-αθλητικές εκδηλώσεις, τοπικά πανηγύρια και θρησκευτικές γιορτές. ✓ Γειτνίαση με τον σπουδαίο αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Ολυμπίας. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Χαμηλός βαθμός υποστήριξης κτηνοτροφικής δραστηριότητας, ανάδειξης και διάθεσης των ποιοτικών, κτηνοτροφικών και μελισσοκομικών προϊόντων. ✓ Χαμηλός βαθμός μεταποιητικών τομέων και μικρό μέγεθος υπαρχουσών βιοτεχνιών. ✓ Ατέλειες στους μηχανισμούς εμπορίας τοπικών προϊόντων και έλλειψη ενιαίας προβολής τους.

¹²⁰ Βάση του ερευνητικού προγράμματος NOSHAN της ΕΕ αναμένεται η ζήτηση για τρόφιμα να αυξηθεί κατά 70% μέχρι το 2050 (άρθρο σε εφημερίδα «Καθημερινά Νέα» 18-19/10/2014).

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ανάδειξη αρχιτεκτονικής αξιόλογων οικισμών <u>Σημαντική αξία της περιοχής</u> ✓ Φυσικό περιβάλλον με αξιόλογα δασικά οικοσυστήματα και αξιόλογους ορεινούς όγκους (Μαϊνάλο και Ερύμανθος). ✓ Υψηλό επίπεδο ωρίμανσης για τη λειτουργία του Εθνικού Πάρκου Μαινάλου-Λίμνης Λάδωνα. ✓ Τουριστικός προορισμός ετήσιας διάρκειας. ✓ Έντονη διάθεση φιλοξενίας του ντόπιου πληθυσμού. <u>Υποδομές</u> ✓ Ο οδικός άξονας Τρίπολης- Αρχαίας Ολυμπίας να γίνει ο κεντρικός οδικός άξονας του Δήμου Γορτυνίας. ✓ Εγγύτητα με τοπικά αστικά κέντρα (Τρίπολη, Αθήνα). ✓ Δημιουργία μουσείων σε οικισμούς του Δήμου. ✓ Αξιοποίηση υποδομών (κτίρια, κληροδοτήματα κλπ), και ανάδειξη γεγονότων σε όλη την έκταση του Δήμου. ✓ Σταδιακή βελτίωση και ολοκλήρωση της υλικοτεχνικής υποδομής και των περιβαλλοντικών υποδομών (ύδρευση-άρδευση-αποχέτευση), μέσω συγχρηματοδοτούμενων έργων. ✓ Λειτουργία μεγάλου αριθμού τουριστικών καταλυμάτων και άλλων τουριστικών υποδομών (χώροι εστίασης-ψυχαγωγίας-αναψυχής). <u>Ευνοϊκές κλιματικές συνθήκες</u> <u>Παραγωγή ποιοτικών προϊόντων</u> ✓ Μέλι, κτηνοτροφικά, ζυμαρικά και άλλων και αξιοποίηση του μαλλιού των προβάτων. <u>Δημιουργία Προγραμμάτων</u> ✓ Προγράμματα-Ημερίδες κατάρτισης-επιμόρφωσης σε θέματα γεωργικής, κτηνοτροφικής και μελισσοκομικής οργάνωσης. ✓ Συμμετοχή σε προγράμματα και πρωτοβουλίες της ΕΕ και ενίσχυση της πολιτικής ανάπτυξης ανθρωπίνων πόρων διαμέσου του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2014-2020». ✓ Αξιοποίηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων για την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών και για την ανάπτυξη συνεργασιών με Δήμους τόσο του Ελλαδικού όσο και του Ευρωπαϊκού χώρου. ✓ Δυνατότητα αξιοποίησης των δράσεων του ΕΣΠΑ 2014-2020. ✓ Αξιοποίηση δεικτών αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας για τη βελτίωση της διοίκησης των υπηρεσιών του Δήμου. ✓ Ενεργή συμμετοχή των πολιτών στα κοινά του Δήμου. ✓ Άμεση πρόσβαση, ενημέρωση και πληροφόρηση των πολιτών για τις αποφάσεις των Συμβουλίων και των Επιτροπών. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Χαμηλό πληθυσμιακό μέγεθος με συνεχόμενη μείωση του πληθυσμού του Δήμου Γορτυνίας. ✓ Υψηλός δείκτης γήρανσης του πληθυσμού. ✓ Ανισότητες μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού. ✓ Προβλήματα ανεργίας. ✓ Υποτονικός Πρωτογενής Τομέας με προβληματική ηλικιακή σύνθεση των απασχολούμενων σε αυτόν. ✓ Περιορισμένη επιχειρηματικότητα στις γυναίκες και τους νέους. ✓ Απουσία γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών. ✓ Οικογενειακός χαρακτήρας των υφιστάμενων επιχειρήσεων με συνεπαγόμενη απουσία σύγχρονων μεθόδων διοίκησης. ✓ Χαμηλός βαθμός ενσωμάτωσης νέων πρακτικών προβολής της αξίας της περιοχής. ✓ Απουσία συντονισμένων ενεργειών προώθησης του τουρισμού. ✓ Ανεπαρκής αξιοποίηση αρχαιολογικών και πολιτιστικών πόρων. ✓ Βασικές ελλείψεις κοινωνικών υποδομών και ανυπαρξία υποδομών ΑΜΕΑ. ✓ Ανυπαρξία Γηροκομείου. ✓ Μη ικανοποιητικές υποδομές εκπαίδευσης. ✓ Μη συχνή συντήρηση του οδικού δικτύου. ✓ Ανάγκη συντήρησης και επέκτασης του δικτύου ύδρευσης. ✓ Απουσία αξιόλογων εγγειοβελτιωτικών έργων. ✓ Ανεπαρκές υφιστάμενο δίκτυο ηλεκτροφωτισμού και έλλειψη αρδευτικού δικτύου. ✓ Μη ανεπτυγμένος μηχανισμός ανακύκλωσης. ✓ Ανυπαρξία περισσότερων ΚΕΠ. ✓ Ανεκμετάλλετα κληροδοτήματα του Δήμου. ✓ Ελλιπής πολεοδομικός και οικιστικός σχεδιασμός. ✓ Δυσλειτουργίες στην διεκπεραίωση των διαδικασιών που καθιστούν την αναδιοργάνωση επιτακτική ανάγκη. ✓ Έλλειψη προσωπικού και εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού. . ✓ Ανάγκη ανάπτυξης νέων υπηρεσιών για θέματα απασχόλησης. ✓ Περικοπές υφιστάμενων επιχορηγήσεων από κεντρικούς φορείς ή καθυστερήσεις στη ροή των επιχορηγήσεων. ✓ Μη επαρκής αξιοποίηση των εθνικών και ευρωπαϊκών κονδυλίων. ✓ Έλλειψη υποχρεωτικού προγράμματος εκπαίδευσης των χρηστών ΤΠΕ και ανάγκη περαιτέρω αξιοποίησης τους για τη βελτίωση της παραγωγικότητας. ✓ Ανεπαρκής στελέχωση των Υπηρεσιών του Δήμου και υπολειτουργούντα τμήματα. ✓ Ανάγκη επιμόρφωσης του ανθρώπινου δυναμικού σε θέματα Διοίκησης, νέας νομοθεσίας, νέων
--	--

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Δυνατότητα αξιοποίησης δεικτών αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας για τη βελτίωση της διοίκησης των υπηρεσιών του Δήμου. ✓ Αναζωογόνηση της υπαίθρου με την εγκατάσταση νέων κτηνοτρόφων-γεωργών μέσω της παροχής κινήτρων (προκειμένου να διευκολυνθεί η αρχική τους εγκατάσταση και η διαρθρωτική προσαρμογή των εκμεταλλεύσεων τους). 	<p>κανονισμών και τεχνολογιών, καθώς και ευαισθητοποίησης στα σύγχρονα προβλήματα.</p>
<p>Opportunities-Ευκαιρίες</p>	<p>Threats-Απειλές</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης του Δήμου Γορτυνίας και ανάδειξη του ως αγροτουριστικός προορισμός. ✓ Αύξηση των δραστηριοτήτων που κινούν το ενδιαφέρον των πολιτών, ώστε να υπάρχει μεγάλη συμμετοχή τους στις δράσεις. ✓ Εφαρμογή Νέας Αγροτικής Πολιτικής. ✓ Νέες δυνατότητες και προοπτικές για κτηνοτροφική απασχόληση. ✓ Ενθάρρυνση της γυναικείας επιχειρηματικότητας μέσω Ευρωπαϊκών προγραμμάτων. ✓ Περαιτέρω ανάπτυξη του Δευτερογενούς και Τριτογενούς Τομέα. ✓ Αξιοποίηση της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 (ΕΣΠΑ-ΠΑΑ), του προγράμματος ΕΛΛΑΔΑ και των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων που απορρέουν από αυτή. ✓ Συνεργασία με τις τοπικές υπηρεσίες για τη σύνδεση της οικονομίας της Γορτυνίας με τους φυσικούς της πόρους (περιβάλλον, κτηνοτροφία, μελισσοκομία). ✓ Δραστηριότητες αναψυχής, εκπαιδευτικές, αθλητικές, περιήγησης κλπ. ✓ Συνεργασίες για την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. ✓ Θεσμοθέτηση και οργάνωση του Φορέα Διαχείρισης για το Εθνικό Πάρκο Μαινάλου, Λίμνης Λάδωνα και όρους Ερύμανθου. ✓ Δυναμικότητα Δήμου. ✓ Δυνατότητα ανάπτυξης εφαρμογής για την ηλεκτρονική υποβολή αιτημάτων-παραπόνων στην ιστοσελίδα του Δήμου Γορτυνίας. ✓ Άμεση πρόσβαση, ενημέρωση και πληροφόρηση των πολιτών για τις αποφάσεις των Συμβουλίων και των Επιτροπών. ✓ Αύξηση της ζήτησης για φυσικά-παραδοσιακά προϊόντα. ✓ Ανάπτυξη Τεχνολογιών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, ώστε να αρθεί η γεωγραφική απομόνωση της περιοχής. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Εγκατάλειψη των μικρότερων οικισμών ΔΕ του Δήμου Γορτυνίας και μετεγκατάσταση των κατοίκων σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα. ✓ Υποτονικός Πρωτογενής Τομέας με μικρές αγροτικές καλλιέργειες και μείωση των κτηνοτρόφων. ✓ Εγκατάλειψη των οικονομικών δραστηριοτήτων με μοναδική στροφή στον τουρισμό. ✓ Περαιτέρω γήρανση του τοπικού πληθυσμού. ✓ Περιβαλλοντική υποβάθμιση από την έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού και περιβαλλοντικής προστασίας. ✓ Διαχείριση υδάτινων πόρων. ✓ Χαμηλή ενσωμάτωση των αναγκών και των δυνατοτήτων των ΔΕ και ΤΚ από το Δήμο. ✓ Ανεπάρκεια προετοιμασίας για την ικανοποίηση των στρατηγικών στόχων στα πλαίσια του χωροταξικού σχεδιασμού των διατιθέμενων οικονομικών πόρων. ✓ Αλλοίωση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των χαρακτηριστικών των οικισμών. ✓ Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι από φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές, πλημμύρες κλπ). ✓ Πιθανή αύξηση της ανεργίας και του αριθμού απόρων οικογενειών. ✓ Περιορισμένη ανάπτυξη εθελοντισμού σε θέματα κοινωνικής πρόνοιας και προστασίας περιβάλλοντος. ✓ Περιορισμός των πόρων της ΕΕ που κατευθύνονται στον γεωργικό τομέα. ✓ Υποβάθμιση από διάφορα αίτια (ρύπανση, βανδαλισμοί κ.ά.) φυσικών και πολιτιστικών μνημείων. ✓ Ανταγωνισμός από άλλους εγχώριους και διεθνείς προορισμούς, λόγω ύπαρξης περισσότερων υποδομών ή/και προσφοράς ποιοτικότερων τουριστικών υπηρεσιών.

Πίνακας 31: SWOT Ανάλυση

4.3 Αναπτυξιακές Προτεραιότητες Δήμου Γορτυνίας

Στα προηγούμενα κεφάλαια ολοκληρώθηκε η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και εντοπίστηκαν τα κρίσιμα ζητήματα που αντιμετωπίζει ο Δήμος Γορτυνίας, ο οποίος θα πρέπει να διαμορφώσει κατάλληλες εσωτερικές στρατηγικές επιλογών, να επανακαθορίσει τους στόχους, καθώς και τις πολιτικές δράσης, προκειμένου να επιτύχει την προσέγγιση των γενικών στόχων τοπικής ανάπτυξης. Παράλληλα καλείται να επιλύσει ζητήματα που σχετίζονται με την εσωτερική λειτουργία του Δήμου, ώστε να θέσει τις βάσεις για την επιτυχή προσέγγιση των γενικών στόχων τοπικής ανάπτυξης.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι γενικοί στόχοι τοπικής ανάπτυξης ανά θεματικό τομέα.

Θεματικός Τομέας	Γενικοί Στόχοι Τοπικής Ανάπτυξης
Υποδομές, Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής	Βελτίωση και επέκταση εθνικού, επαρχιακού και αγροτικού οδικού δικτύου.
	Ολοκλήρωση χωροταξικού σχεδιασμού και προώθηση οικιστικών αναπλάσεων και πολεοδομικών παρεμβάσεων.
	Ορθολογική διαχείριση υδάτινων πόρων.
	Ολοκληρωμένη διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων.
	Εξασφάλιση εύκολης πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες, σε δημόσια κτίρια και κοινόχρηστους χώρους από όλους τους πολίτες.
	Προστασία φυσικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής.
Οικονομική Ανάπτυξη και Απασχόληση	Ανάπτυξη και προώθηση τουριστικού προϊόντος Δήμου Γορτυνίας.
	Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
	Ανάπτυξη υποδομών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.
	Ενίσχυση και ανάπτυξη δεξιοτήτων τοπικού παραγωγικού δυναμικού.
Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός, Αθλητισμός	Βελτίωση και επέκταση κοινωνικών υποδομών και παροχής υπηρεσιών προς τους πολίτες.
	Βελτίωση και επέκταση υποδομών και υπηρεσιών εκπαίδευσης.
	Βελτίωση και επέκταση αθλητικών υποδομών και υπηρεσιών.
	Ενίσχυση πολιτιστικών υποδομών.
	Ανάπτυξη και ενίσχυση αθλητικών δραστηριοτήτων και θεσμών τοπικής και υπερτοπικής εμβέλειας.
Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας του	Αναδιοργάνωση διαδικασιών του Δήμου Γορτυνίας.

Θεματικός Τομέας	Γενικοί Στόχοι Τοπικής Ανάπτυξης
Δήμου	Εκσυγχρονισμό της οργάνωσης των υπηρεσιών του Δήμου και αξιοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης και κατάρτισης του προσωπικού.
	Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στη λειτουργία του Δήμου και ανάπτυξη υποδομών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.

Πίνακας 32: Γενικοί Στόχοι Τοπικής Ανάπτυξης Δήμου Γορτυνίας ανά θεματικό τομέα

Σε πρώτη φάση η Εκτελεστική Επιτροπή του Δήμου Γορτυνίας εισηγείται προς το Δημοτικό Συμβούλιο την κατάρτιση του Ετησίου Προγράμματος Δράσης (ΕΠΔ)-Τεχνικού Προγράμματος στην αρχή κάθε έτους, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των σχετικών νόμων, τις οδηγίες και τις εγκυκλίους σχετικά με τον προϋπολογισμό του συγκεκριμένου έτους, τα στοιχεία των προηγούμενων ετών και τις απόψεις που παρουσιάζονται στην Επιτροπή Διαβούλευσης. Επίσης κατανέμει τη Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΣΑΤΑ)¹²¹ με βάση την απογραφή του πληθυσμού του 2011 και διαθέτει ποσά από Ιδίους Πόρους κυρίως για έργα ανταποδοτικού χαρακτήρα¹²².

4.4 Καθορισμός των Γενικών Στόχων σε Μέτρα και Άξονες

Το όραμα του Δήμου Γορτυνίας, αναλύεται σε τέσσερις Άξονες Προτεραιότητας, σε μέτρα και σε γενικούς στόχους δημιουργώντας ένα ιεραρχικό διάγραμμα (δένδρο), στο οποίο γίνεται σταδιακή εξειδίκευση της αποστολής και του οράματος του Δήμου.

Οι Άξονες αντιστοιχούν στους θεματικούς τομείς και τα Μέτρα αντιστοιχούν στα θέματα τοπικής ανάπτυξης που οριοθετήθηκαν στη φάση της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής του Δήμου.

¹²¹ Αφορά το μερίδιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

¹²² Ο Δήμος Γορτυνίας πρόκειται για το έτος 2015 να κατανείμει για την υλοποίηση έργων στις ΤΚ, το ποσό των 896.254,31€. Πηγή: Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου αρ. 348/2014.

ΑΞΟΝΕΣ	ΜΕΤΡΑ	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
Αξονας 1 Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής στην Ύπαιθρο	1.1: Βελτίωση του οικιστικού περιβάλλοντος	1.1.1: Χωροταξία-Παρεμβάσεις κινητοποίησης τοπικού πληθυσμού για αναβάθμιση οικιστικού περιβάλλοντος.
		1.1.2: Ολοκληρωμένη ανάπτυξη αγροτικών περιοχών.
		1.1.3: Υποδομές προστασίας περιβάλλοντος.
	1.2: Βελτίωση βασικών κοινωνικών υποδομών	1.2.1: Βελτίωση προσπελασιμότητας.
		1.2.2: Βελτίωση βασικών κοινωνικών υποδομών.
	1.3: Αναβάθμιση και προστασία του περιβάλλοντος	1.3.1: Υποδομές προστασίας και διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος.
1.3.2: Περιβάλλον, επικοινωνία, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση.		
Αξονας 2 Ενίσχυση της τοπικής βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας και του ρόλου του Δήμου Γορτυνίας ως αναπτυξιακού θεσμού	2.1: Ενίσχυση της ποιότητας	2.1.1: Υποστήριξη ανάπτυξης ποιοτικού τουριστικού προϊόντος.
		2.1.2: Βελτίωση ποιότητας τοπικών προϊόντων.
		2.1.3: Υποδομές οικονομικής δραστηριότητας.
	2.2 Ανάπτυξη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και προσέλκυση επενδύσεων	2.2.1: Αξιοποίηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων για την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών και δυνατότητα αξιοποίησης των δράσεων του ΕΣΠΑ 2014-2020.
		2.2.2: Κινητοποίηση του ομογενειακού παράγοντα, εσωτερικών μεταναστών και άλλων φίλων του Δήμου.
	2.3. Προώθηση της περιοχής Γορτυνίας ως προορισμό αγροτουρισμού της ΠΠ	2.3.1: Υποδομές υποστήριξης τουριστικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων.
Αξονας 3 Στήριξη της Κοινωνικής και Πολιτιστικής Ανάπτυξης του Δήμου	3.1.: Ενίσχυση των υποδομών και δράσεων κοινωνικής εξυπηρέτησης	3.1.1: Υγεία και Παιδεία
		3.1.2: Ενίσχυση δράσεων κοινωνικής εξυπηρέτησης και υποστήριξης του συνδυασμού οικογενειακού, επαγγελματικού και κοινωνικού βίου.
	3.2.: Ενίσχυση των υποδομών και δράσεων στον τομέα του πολιτισμού	3.2.1: Δράσεις πολιτιστικού χαρακτήρα.
		3.3.1: Βελτίωση και επέκταση των αθλητικών υποδομών.
	3.3: Αθλητισμός	3.3.2: Διοργάνωση αθλητικών προγραμμάτων και εκδηλώσεων.
		3.4.1: Ολοκλήρωση και ενίσχυση πολιτιστικών υποδομών
3.4: Πολιτισμός	3.4.2: Διοργάνωση Πολιτιστικών Εκδηλώσεων και δημιουργία μουσείων.	
	Αξονας 4 Οργάνωση των υπηρεσιών του Δήμου	4.1: Οργάνωση των υπηρεσιών και των Νομικών Προσώπων του Δήμου
4.2: Διατοπικές και υπερτοπικές συνεργασίες		

Πίνακας 33: Αξονες Προτεραιότητας, Μέτρα και Γενικοί Στόχοι του Οράματος του Δήμου Γορτυνίας

Κατ' αυτόν τον τρόπο επιχειρείται να διαμορφωθεί η εικόνα ενός ενιαίου προγράμματος βασισμένο σε ιεραρχημένες προτεραιότητες με βάση την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και τα κρίσιμα ζητήματα. Αποστολή του Δήμου Γορτυνίας είναι η διεύθυνση και η ρύθμιση όλων των τοπικών υποθέσεων, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος, την ανάπτυξη και

τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας.

Αξίες του είναι ο σεβασμός στον άνθρωπο, η προστασία του περιβάλλοντος, η διατήρηση και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, καθώς και η επιβεβαίωση και υποστήριξη της λειτουργίας του Δήμου σε οικονομικό, πολιτιστικό και τουριστικό κέντρο της περιοχής, με σκοπό την ευημερία των πολιτών.

Γενικά η αναπτυξιακή στρατηγική για τις αγροτικές περιοχές σε επίπεδο χώρας εστιάζεται στην ενίσχυση και των τριών πυλώνων που συνθέτουν την αειφόρο ανάπτυξη, δηλαδή την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική. Ο σχεδιασμός βασίζεται σε ένα μικτό σχήμα «εκ των άνω προς τα κάτω» με ευρεία συμμετοχή στη φάση της κατάρτισης των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων σε επίπεδο Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και «εκ κάτω προς τα άνω» στη βάση ολοκληρωμένων στρατηγικών για τις ορεινές περιοχές (μικροπεριφέρειες προγραμματισμού) που αποτελούν διακριτές γεωγραφικές ενότητες για την υλοποίηση του Άξονα 3 «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας» του ΠΑΑ και με την προσέγγιση LEADER σε επιλεγμένες, στη βάση ανταγωνιστικής διαδικασίας, περιοχές.

Αξίζει να αναφερθούμε στο γεγονός ότι ο Δήμος Γορτυνίας έχει υποβάλλει στο ΕΣΠΑ και λοιπά συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα (ΠΕΠ, ΔΕΠΠ, ΕΠΠΕΡΑΑ, ΠΑΑ, LEADER, ΕΕΤΑΑ, ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ, ΟΣΚ, ΕΑΠ) προτάσεις για 52 έργα συνολικού προϋπολογισμού (πύ) 47.395.142,99 €. Από αυτά έχουν ήδη δρομολογηθεί 19 έργα πύ 12.395.087,65 € και τα υπόλοιπα βρίσκονται σε φάση αξιολόγησης και αναμονή ένταξης¹²³.

---

¹²³ Πηγή: Παρουσίαση Επιτροπής Διαβούλευσης Δήμου Γορτυνίας (29-3-2014) στη Δημητσάνα.gortynia.gov.gr

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα κρίσιμα ζητήματα που κατά τη γνώμη μου απασχολούν το Δήμο Γορτυνίας.

Πολιτισμός-Αθλητισμός	Αγροτικός τομέας	Εναλλακτικός Τουρισμός	Ανθρώπινο Δυναμικό	Περιβάλλον-Υποδομές - Επενδυτικές δραστηριότητες	Εύκολη πρόσβαση
<p>-Ανάδειξη και αξιοποίηση των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής και ευαισθητοποίηση των κατοίκων αναφορικά με τον τομέα αυτό.</p> <p>-Πραγματοποίηση πολιτιστικών, θεατρικών, μουσικών, αθλητικών και λοιπών εκδηλώσεων.</p> <p>-Βελτίωση των πολιτιστικών και αθλητικών υποδομών.</p> <p>-Βελτίωση των δυνατοτήτων άθλησης και προώθηση του αθλητισμού.</p> <p>-Ανάδειξη της Λίμνης Λάδωνα ως χώρου προσέλκυσης τουριστών μέσω οργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων.</p> <p>-Ενίσχυση της υποστήριξης και της άσκησης εναλλακτικών δράσεων πολιτισμού στην περιοχή.</p>	<p>-Ανάπτυξη της αιγοπροβατοτροφίας και μελισσοκομίας και βελτίωση της απόδοσης του κλάδου κτηνοτροφίας.</p> <p>-Κίνητρα για νέες καλλιέργειες.</p> <p>-Βελτίωση της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με τη χρησιμοποίηση ορθών πρακτικών και ανάπτυξη αυτών.</p> <p>-Αύξηση παραγωγής ποιοτικών προϊόντων.</p> <p>-Βελτίωση της απασχόλησης και της απόδοσης των οικονομικών δραστηριοτήτων.</p> <p>-Βελτίωση της αγροτικής οικονομίας της περιοχής.</p>	<p>-Οργάνωση τουριστικού προγράμματος προβολής της περιοχής.</p> <p>-Αύξηση του αριθμού των επισκεπτών και των τουριστών αποσκοπώντας στη βέλτιστη ικανοποίησή τους.</p> <p>-Ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων της περιοχής.</p> <p>-Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του πληθυσμού σχετικά με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και τις ιδιαίτερες αξίες του.</p> <p>-Άμεση επίδραση τουριστικού προϊόντος με την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.</p> <p>-Βελτίωση της απόδοσης των ασκούμενων δραστηριοτήτων.</p> <p>-Έμμεση διαφήμιση συνολικά της περιοχής ως εναλλακτικού προορισμού.</p> <p>-Ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών για περιβαλλοντική εκπαίδευση και ενημέρωση των επισκεπτών.</p>	<p>-Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.</p> <p>-Βελτίωση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων του ενεργού πληθυσμού στην περιοχή.</p> <p>-Αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας.</p> <p>-Ενημέρωση σχετικά με δυνατότητα χρηματοδοτήσεων.</p>	<p>-Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και των υδάτινων πόρων.</p> <p>-Προστασία οικισμών.</p> <p>-Διατήρηση αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και βελτίωση της ελκυστικότητας των οικισμών.</p> <p>-Παροχή διευκολύνσεων για ανάπτυξη υποδομών οικιστικής ανάπτυξης και ίδρυση νέων κατοικιών στην περιοχή.</p> <p>-Οργάνωση και τακτοποίηση των χρήσεων γης.</p> <p>-Προώθηση υλοποίησης των αναγκαίων έργων δημοσίου χαρακτήρα.</p> <p>-Βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δράσεων.</p> <p>-Προστασία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.</p> <p>-Αξιοποίηση της περιοχής ως τουριστικού πόρου, αύξηση των τουριστών και αύξηση της οικονομίας.</p> <p>-Προστασία δημόσιας υγείας.</p> <p>-Βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής μέσω συγχρηματοδοτούμενων έργων.</p>	<p>-Επαρκές εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο για την εύκολη μετακίνηση των κατοίκων και των επισκεπτών.</p> <p>-Επαρκές αγροτικό οδικό δίκτυο για τη διευκόλυνση της μετακίνησης των αγροτών, των κτηνοτρόφων, της μεταφοράς των ζωοτροφών και των προϊόντων.</p> <p>-Βελτίωση προσβασιμότητας και την ικανοποίηση των επισκεπτών και των τουριστών.</p>

4.5 Στρατηγικό Ρολόι

Με τη βοήθεια του παρακάτω σχήματος το οποίο αναφέρεται ως «Στρατηγικό Ρολόι», θα ορίσουμε τους τομείς προτεραιότητας, που σύμφωνα με την ανάλυση της έρευνας θα πρέπει να ακολουθήσει ο Δήμος, προκειμένου να έχει άξονα προτεραιότητας στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων του.

Είναι δηλαδή το εργαλείο με το οποίο ο Δήμος θα μπορέσει να κατανοήσει τους όρους της τοπικής κοινωνίας στην οποία δραστηριοποιείται, καθώς και τις επιλογές τις οποίες πρέπει να ακολουθήσει σχετικά με την τοποθέτηση του και το στρατηγικό πλεονέκτημα.

«ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΡΟΛΟΙ»

Για να το επιτύχει αυτό ίσως επιβάλλεται η συνδυαστική επιλογή των στρατηγικών εστίασης (θέση 5), ευρείας διαφοροποίησης (θέση 4) και υβριδικής (θέση 3) (Johnson, G. - Scholes, K. - Whittington, R., 2011: 246-259).

Αρχικά θα πρέπει να ακολουθήσει τη στρατηγική διαφοροποίησης (θέση 4), προσπαθώντας να αξιοποιήσει τη γεωγραφική θέση του Δήμου¹²⁴, την ορεινή του μορφολογία και το όμορφο περιβάλλον, αποσκοπώντας να αποτελέσει **τουριστικό προορισμό** προσελκύνοντας πλήθος τουριστών καθόλη τη διάρκεια του έτους, προστατεύοντας όμως το περιβάλλον, διατηρώντας την πολιτιστική κληρονομιά και σεβόμενος πάντα τους δημότες του και όλους τους πολίτες.

Στη συνέχεια θα πρέπει να εστιάσει ιδιαίτερα στο να διαφοροποιήσει τη θέση του προσφέροντας εξατομικευμένες υπηρεσίες και κέντρα αριστείας (θέση 5). Θα πρέπει να θέσει ως στόχο τη **δημιουργία ενός πολυχώρου γνώσης και προβολής συγκριτικών και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της περιοχής**, προκειμένου να παρέχει στους επισκέπτες σωστή και πλήρη πληροφόρηση για τις περιοχές του Δήμου Γορτυνίας και τα αξιοθέατα που μπορούν να επισκεφτούν, στους δημότες σωστή ενημέρωση πάνω στους τομείς που δραστηριοποιούνται ή θέλουν να δραστηριοποιηθούν, καθώς επίσης να παρέχει πολιτιστικά δρώμενα και ψυχαγωγία του κοινού.

Επίσης η επιλογή ν' αυξήσει την αιγοπροβατοτροφία (θέση 3), αποσκοπεί στην αύξηση της παραγωγής κρέατος και γάλακτος, ενώ η **δημιουργία κτηνοτροφικού πάρκου** θα παρέχει τη δυνατότητα αύξησης των προϊόντων με μειωμένο κόστος και κατά συνέπεια μείωση των δαπανών σε σχέση με τους ανταγωνιστές, εξασφαλίζοντας επαρκή περιθώρια επανεπένδυσης, ώστε να διατηρηθούν και ν' αναπτυχθούν οι βάσεις της διαφοροποίησης.

Σε καμιά περίπτωση δεν θα πρέπει να ξεχνάει την παροχή ανώτερης ποιότητας των υπηρεσιών του Δήμου Γορτυνίας προς τους δημότες του και την επίτευξη της βέλτιστης αντιστοιχίας στη σχέση κόστους με την καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών.

---

¹²⁴ λειτουργώντας σαν οδικό σταυροδρόμι για τους όμορους Δήμους και σαν κοντινός ορεινός προορισμός για τα αστικά κέντρα π.χ. Τρίπολη, Αθήνα, Πύργος, Πάτρα κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Σκοπός Έρευνας

Οι λόγοι για τους οποίους κρίθηκε απαραίτητη η έρευνα με τη βοήθεια ερωτηματολογίων στην περιοχή της Γορτυνίας αποβλέπουν σε δύο σκοπούς:

- α) Στη δημιουργία μιας αντιπροσωπευτικής και ρεαλιστικής εικόνας της περιοχής μελέτης και
- β) Στο να διαπιστωθεί κατά πόσο ο Δήμος Γορτυνίας έχει προοπτικές για μια ολοκληρωμένη τοπική ανάπτυξη και στη δημιουργία μερικών προτάσεων προς την κατεύθυνση αυτή.

5.2 Εξασφάλιση Αξιοπιστίας της Έρευνας

Με τον όρο **αξιοπιστία** εννοούμε ότι οι ερευνητικές μας ενέργειες παράγουν τα ίδια αποτελέσματα σε επαναλαμβανόμενες μετρήσεις, με το ίδιο όργανο, τα ίδια υποκείμενα και κάτω από τις ίδιες σταθερές συνθήκες σε όλες τις περιπτώσεις (Bell, 2007:107, Φίλιας, 2007:72, Verma & συν.,2004:370, Faulkner, 1999:33, Παρασκευόπουλος, 1993:69, Μακράκης, 2005:38).

Οι ερευνητικές ενέργειες που σχεδιάστηκαν για την εξασφάλιση της αξιοπιστίας της συγκεκριμένης έρευνας είναι οι ακόλουθες:

- ✓ **Χρήση ερωτήσεων τύπου Likert.** Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου είναι διατυπωμένες με την κλίμακα Likert, ώστε οι πιθανές απαντήσεις τους να διαβαθμίζονται από το πολύ θετικό μέχρι το πολύ αρνητικό, ενισχύοντας την αξιοπιστία και την εγκυρότητα του ερευνητικού εργαλείου. Το επιτρεπόμενο εύρος των απαντήσεων σε μία πρόταση του ερωτηματολογίου τύπου Likert παρέχει πιο ακριβείς πληροφορίες για τη γνώμη του ατόμου επί του προβλήματος, όπως αυτή εκφράζεται από την απάντηση σε μία και μόνο πρόταση. Επομένως, θεωρείται ιδιαίτερα αξιόπιστη σε σχέση με άλλες κλίμακες, καθότι ο αριθμός των δυνατών εναλλακτικών απαντήσεων αυξάνεται.

- ✓ **Διατύπωση των ερωτήσεων.** Η αξιοπιστία ενισχύθηκε από τον τρόπο που διατυπώθηκαν οι ερωτήσεις. Καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια έτσι ώστε να μην αποκρύπτουν απαντήσεις και να μην τις κατευθύνουν (Παρασκευόπουλος, 1993:71).
- ✓ **Συμπλήρωση ερωτηματολογίου.** Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου έγινε από κατοίκους και υπαλλήλους του Δήμου Γορτυνίας.
- ✓ **Παροχή οδηγιών συμπλήρωσης ερωτηματολογίου.** Για να υπάρξουν πιο αξιόπιστες απαντήσεις, προηγείται μία σύντομη παρουσίαση του σκοπού και των στόχων της παρούσας έρευνας, καθώς επίσης δίνονται σαφείς οδηγίες προς τους συμμετέχοντες για την ορθή συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Αυτό βοηθάει τους συμμετέχοντες να έχουν μία ολοκληρωμένη εικόνα αυτών που θα τους ζητηθούν μέσω των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου, κάτι που επιτυγχάνεται μέσω της συνοδευτικής επιστολής που υπάρχει σε κάθε ερωτηματολόγιο, καθώς και της προσωπικής ενημέρωσης του ερευνητή.
- ✓ **Χρήση συντελεστή συσχέτισης.** Η αξιοπιστία εκφράζει κατά πόσο ένα ερωτηματολόγιο μπορεί να παράγει αποτελέσματα απαλλαγμένα από σφάλματα μέτρησης. Με την βοήθεια του συντελεστή συσχέτισης, ελέγχονται οι απαντήσεις των ερωτήσεων σε δύο σύνολα υποκειμένων, τα οποία διαφοροποιούνται συνήθως χρονικά (Ζαφειρόπουλος, 2005:122). Η στατιστική σημαντικότητα του συντελεστή συσχέτισης πρέπει να είναι από 0,05 και πάνω, στην περίπτωση που θέλουμε να διασφαλιστεί η αξιοπιστία (Cohen & συν., 2008:200).
- ✓ **Χρήση του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach Alpha.** Ο συντελεστής αυτός ελέγχει την αξιοπιστία κάθε μεταβλητής χωριστά και όλων μαζί. Δηλαδή πόσο αξιόπιστη είναι η κλίμακα μέτρησης που δημιουργείται, προκειμένου να μετρήσει τον παράγοντα που εκφράζει η ομάδα μεταβλητών από την οποία αυτός απαρτίζεται. Οι τιμές του συντελεστή Cronbach Alpha κυμαίνονται από 0,00 μέχρι 1,00.

Αξιόπιστη θεωρείται μία μέτρηση της τάξης του 0,80 (Καλτσούνη, 2006:55, Μακράκης, 2005:38).

5.3 Εξασφάλιση Εγκυρότητας της Έρευνας

Με τον όρο **εγκυρότητα** εννοούμε τον έλεγχο που γίνεται σχετικά με το κατά πόσο ένα θέμα μετρά ή περιγράφει αυτό που υποτίθεται ότι πρέπει να μετρά ή να περιγράφει, δηλαδή σε ποιο βαθμό μία άποψη παρουσιάζει με ακρίβεια τα φαινόμενα στα οποία αναφέρεται (Bell, 1997:108, Φίλιας, 2007:79, Ζαφειρόπουλος, 2005:119, Verma & συν.,2004:373. Bird & συν., 1999:56, Παρασκευόπουλος, 1993:77). Δηλαδή αναφέρεται «στο κατά πόσο τα δεδομένα που έχουν συλλεγεί από το ερευνητικό εργαλείο, καθώς και η ανάλυση και ερμηνεία τους, απαντούν¹²⁵ με επαρκή τρόπο στα ερευνητικά ερωτήματα» (Ιωσηφίδης, 2008:269). Επομένως οι δύο άξονες της εγκυρότητας είναι η αλήθεια και η αξιοπιστία (Bird & συν., 1999:58-59).

Η ανάλυση αυτή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η εγκυρότητα είναι ο σημαντικότερος παράγοντας που πρέπει να λαμβάνει υπόψη του ο ερευνητής, όταν κατασκευάζει ή επιλέγει ένα εργαλείο συλλογής δεδομένων, το οποίο θα χρησιμοποιήσει (Καραγεώργος, 2002:206).

Ο πιο πρακτικός τρόπος για να επιτευχθεί μεγαλύτερη εγκυρότητα, σύμφωνα με τους Cohen & συν. (2008:205) είναι «να ελαχιστοποιηθούν κατά το δυνατό οι πηγές μεροληψίας που μπορεί να είναι η συμπεριφορά του ερευνητή, η τάση του να επιδιώκει από τους ερωτώμενους απαντήσεις που υποστηρίζουν τις δικές του θέσεις και η ύπαρξη παρανοήσεων από την πλευρά του ερευνητή σχετικά με όσα υποστηρίζει ο ερωτώμενος».

Οι ερευνητικές ενέργειες που σχεδιάστηκαν για την εξασφάλιση της εγκυρότητας της συγκεκριμένης έρευνας είναι οι ακόλουθες:

- ✓ **Χρήση του ερωτηματολογίου σε συνδυασμό με τη χρήση κλειστών ερωτήσεων.** Η χρήση του ερωτηματολογίου ως ερευνητικού εργαλείου

---

¹²⁵ Μία μέτρηση αυτή καθαυτή δεν είναι ούτε έγκυρη ούτε μη έγκυρη. Είναι το γιατί και το πού χρησιμοποιούμε αυτή τη μέτρηση που την κάνουν έγκυρη ή μη έγκυρη. Οι ζυγαριές συνιστούν έγκυρα εργαλεία μέτρησης του βάρους αλλά όχι της υγείας (Vaus, 2008:33).

ενισχύει την εγκυρότητα της έρευνας. Οι ερωτήσεις μορφής κλειστού τύπου διευκόλυναν τους κατοίκους, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να απαντήσουν, επιλέγοντας κάθε φορά την αντιπροσωπευτικότερη απάντηση, ενώ σε κάποιες ερωτήσεις οι ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα επιλογής περισσότερων από μία απαντήσεις, με μέσο χρόνο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου τα 4 λεπτά.

- ✓ **Σχεδιασμός του ερωτηματολογίου.** Για την εξασφάλιση της εγκυρότητας της έρευνας, ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου έγινε βάσει του σκοπού, των επιμέρους στόχων, καθώς και των αντίστοιχων ερευνητικών ερωτημάτων. Επιχειρήθηκε να συνδεθούν οι στόχοι της έρευνας με τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, ώστε να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα του περιεχομένου του, ενώ κατά τη διαμόρφωση του δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην απλότητα, στη σαφήνεια και στην περιεκτικότητα των ερωτήσεων.

Αποτελείται από 32 ξεκάθαρες ερωτήσεις κλειστού τύπου που δεν αφήνουν περιθώρια για παρερμηνείες, ελαχιστοποιώντας τις πιθανότητες σφαλμάτων κατά την συμπλήρωσή του. Για τον οριστικό σχεδιασμό του ερωτηματολογίου λήφθηκαν υπόψη οι επισημάνσεις που διατυπώθηκαν κατά την διαδικασία της πιλοτικής έρευνας.

Οι ερωτήσεις που επιλέχθηκαν αποσκοπούν στην συλλογή:

- Γενικών δημογραφικών και κοινωνικών στοιχείων (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, αριθμός παιδιών, βαθμίδα μορφωτικού επιπέδου, είδος και λόγοι διαμονής στην περιοχή, σκέψεις μετακίνησης από την περιοχή).
- Οικονομικών στοιχείων (οικογενειακό εισόδημα και πηγές αυτού, επενδύσεις κλπ).
- Στοιχείων γεωργικής/ζωικής εκμετάλλευσης και απασχόλησης (είδος φυτικής παραγωγής, πληθυσμό ζωικής εκμετάλλευσης κλπ.).
- Στοιχείων που αφορούν τις υποδομές του Δήμου Γορτυνίας (εκπαίδευση, υγεία, οδική σύνδεση, ύδρευση, τουρισμού κλπ).

- Στοιχείων που αφορούν την ποιότητα ζωής.
- Στοιχείων που αφορούν την ευαισθητοποίηση του πληθυσμού σχετικά με την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου, με την επίδραση των προγραμμάτων της ΕΕ στην περιοχή και τη συμμετοχή τους σ' αυτά.
- ✓ **Διατύπωση των πιθανών απαντήσεων.** Έγινε προσπάθεια οι ερωτήσεις να συμπεριλάβουν όλες τις πιθανές απαντήσεις για τους ερωτώμενους βάση προκαθορισμένων απαντήσεων.
- ✓ **Εξασφάλιση ανωνυμίας.** Η εγκυρότητα της έρευνας ενισχύθηκε από την διασφάλιση της ανωνυμίας¹²⁶ και της γενικότερης εχεμύθειας των απαντήσεων στις ερωτήσεις κλειστού τύπου, των συμμετεχόντων στην έρευνα.
- ✓ **Διανομή του ερωτηματολογίου.** Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε έντυπη μορφή με συνοδευτική επιστολή σε αρκετούς κατοίκους προσωπικά από την ερευνήτρια, διότι η αμεσότητα στην επικοινωνία παρουσιάζει πλεονεκτήματα, όπως υψηλότερο ποσοστό ανταπόκρισης, επεξήγησης από τον ερευνητή σε περίπτωση παρανόησης κάποιας ερώτησης κ.α. (Faulkner & συν. 1999:102) και παράλληλα στάλθηκε ηλεκτρονικά μέσω της υπηρεσίας google drive.
- ✓ **Ερμηνεία αποτελεσμάτων της έρευνας.** Τα συμπεράσματα στηρίζονται στα αποτελέσματα της έρευνας και δεν ήταν αυθαίρετα (Bird & συν., 1999:79).

Η μεθοδολογία που επιχειρήθηκε στην έρευνα αυτή είναι απλή και πραγματοποιήθηκε σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή (από τις αρχές Δεκεμβρίου 2014 έως τέλος Ιανουαρίου 2015, ελπίζοντας στη διασφάλιση ενός ελάχιστου εχεγγύου εγκυρότητας και αξιοπιστίας των συμπερασμάτων που θα προκύψουν.

---

¹²⁶ Ένας που απαντά σε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο δεν έχει κανένα απολύτως αναγνωριστικό σημείο όπως ονόματα, διευθύνσεις, εργασιακές λεπτομέρειες ή κώδικα – σύμβολα, εξασφαλίζει πλήρη και απόλυτη ανωνυμία (Cohen & συν., 2008:99).

5.4 Μέγεθος Δείγματος

Για το σχεδιασμό της έρευνας και κατ' επέκταση του ερωτηματολογίου, σημαντικό στοιχείο αποτέλεσε ο προσδιορισμός του πληθυσμού στον οποίο απευθύνεται. Η έρευνα αφορά όχι μόνο τον πληθυσμό που διαμένει μόνιμα, αλλά και τον πληθυσμό εκείνο που διαμένει μόνιμα εκτός των ορίων της περιοχής του Δήμου Γορτυνίας, όμως εργάζεται καθημερινά στην εν λόγω περιοχή παρέχοντας τις υπηρεσίες του, καθώς και τον εποχικό πληθυσμό που επισκέπτεται και παραμένει στην περιοχή εποχικά, διότι διαθέτει δεσμούς με την περιοχή.

Το δείγμα αποτελείται από 101 άτομα όλων των ομάδων, οι οποίες διαμορφώνουν τον πληθυσμό της περιοχής περιλαμβάνοντας:

- ✓ Αγρότες-Κτηνοτρόφους-Μελισσοκόμους
- ✓ Εργαζόμενους σε υπηρεσίες
- ✓ Επιχειρηματίες
- ✓ Συνταξιούχους
- ✓ Μόνιμους-Προσωρινούς-Εποχικούς κατοίκους

5.5 Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίου

Μετά την συγκέντρωση των δεδομένων μέσω των ερωτηματολογίων, ακολούθησε η κωδικοποίηση των μεταβλητών, η ανάλυση και η ερμηνεία τους, δηλαδή μία γενική περιγραφική στατιστική επεξεργασία των δεδομένων.

Σκοπός της ανάλυσης είναι να «τακτοποιήσει τις παρατηρήσεις που έχουν συγκεντρωθεί με έναν τέτοιο τρόπο, ώστε να δίνουν απαντήσεις στα ερωτήματα που διατυπώθηκαν με την έρευνα» (Φίλιας, 2007:222). Η μορφή της ανάλυσης της έρευνας και η κατάλληλη τεχνική εξαρτάται από τους στόχους της έρευνας, το επιδιωκόμενο τελικό προϊόν και τον ακριβή χαρακτήρα των δεδομένων που χρησιμοποιούνται στην έρευνα (Bird & συν.,1999:112).

Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων του δείγματος της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα SPSS 22.0 (Statistical

Package for the Social Sciences), το πιο γνωστό πρόγραμμα για τη στατιστική ανάλυση στις κοινωνικές επιστήμες.

Η διαδικασία που ακολουθείται περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:

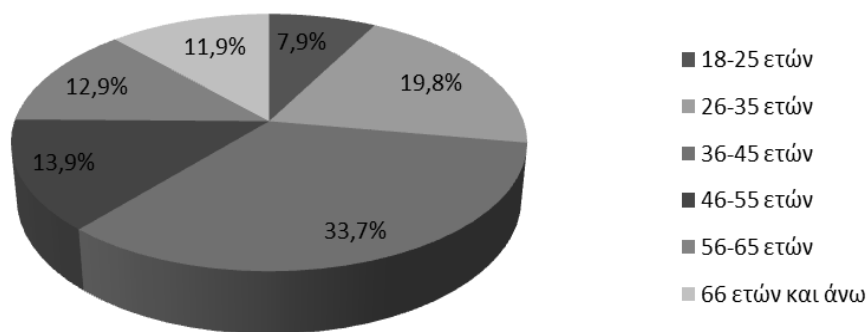
- ✓ Κωδικοποίηση¹²⁷ των δεδομένων
- ✓ Καταχώρηση των δεδομένων στον ηλεκτρονικό υπολογιστή
- ✓ Έλεγχος των δεδομένων
- ✓ Διενέργεια στατιστικών ελέγχων μέσω του SPSS
- ✓ Ανάλυση και μελέτη των αποτελεσμάτων (πίνακες συχνοτήτων)
- ✓ Παρουσίαση των αποτελεσμάτων.

5.6 Περιγραφική Στατιστική

5.6.1 Στοιχεία Δημογραφικά και Κοινωνικά

A. Παρουσίαση φύλου, ηλικίας και οικογενειακής κατάστασης των ερωτηθέντων

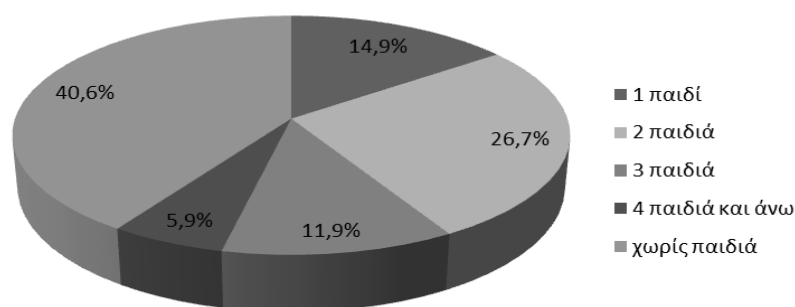
Στο σύνολο 101 ερωτηθέντων οι 44 (43,6%) είναι γυναίκες και οι 57 (56,4%) άνδρες. Το μεγαλύτερο ποσοστό της τάξης 33,7% που συμμετείχε στην έρευνα ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 36-45 ετών.

Ηλικιακές ομάδες

¹²⁷ Η κωδικοποίηση σχεδιάζεται με στόχο τη διευκόλυνση της στατιστικής ανάλυσης μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών (Vaus, 2008:3)

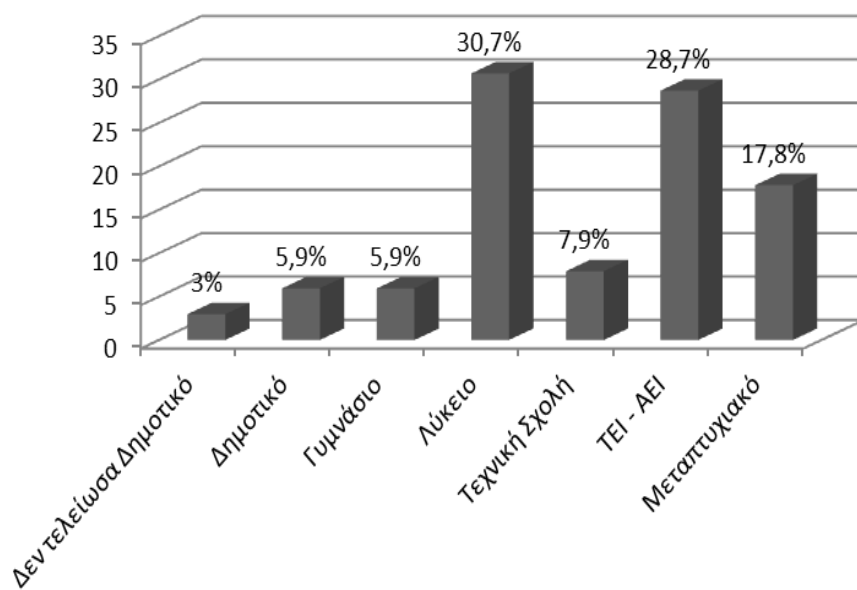
Το 53,5% δηλώνει ελεύθερο και το 36,6% παντρεμένο, ενώ μικρά είναι τα ποσοστά των διαζευγμένων και των χήρων της τάξης 6,9% και 3% αντίστοιχα. Στο ακόλουθο διάγραμμα παρατηρούμε ότι το 40,6% δεν έχει παιδιά ως επακόλουθο του μεγάλου ποσοστού άγαμου πληθυσμού του δείγματός μας κι από τους έχοντες τέκνα το 26,7% έχουν 2 παιδιά.

Αριθμός τέκνων

B. Παρουσίαση μορφωτικού επιπέδου

Από τους ερωτώμενους 31 άτομα είναι απόφοιτοι Λυκείου, 29 έχουν λάβει την Ανώτερη-Ανώτατη εκπαίδευση, 8 έχουν τελειώσει Τεχνική Σχολή, 6 το Γυμνάσιο, 6 είναι απόφοιτοι Δημοτικού και 3 αναλφάβητοι. Εντυπωσιακό είναι το ποσοστό 17,8% (18 άτομα) που υπήρξε ανάμεσα στους ερωτηθέντες και το οποίο κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο.

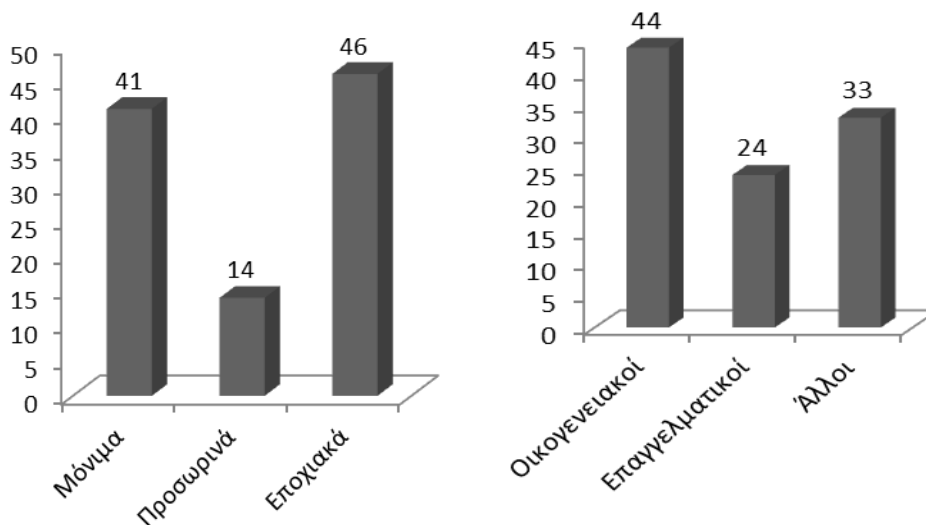

Επίπεδο εκπαίδευσης

Γ. Παρουσίαση είδους διαμονής και λόγων διαμονής

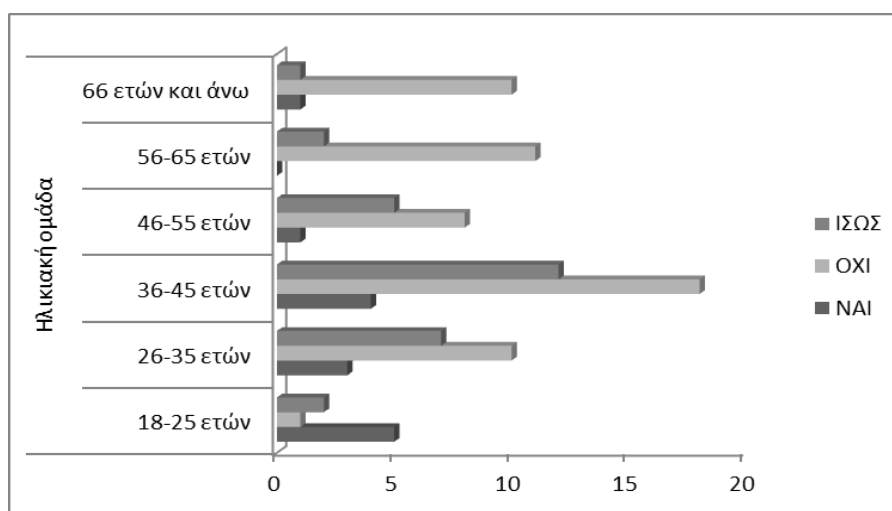
Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες είναι εποχιακοί κάτοικοι του Δήμου Γορτυνίας με ποσοστό 45,5%, ενώ το 40,6% δηλώνει μόνιμος κάτοικος και το 13,9% προσωρινός. Στους προσωρινούς συμπεριλαμβάνονται όσοι για επαγγελματικούς συνήθως λόγους βρίσκονται εκεί, ενώ στους εποχιακούς ανήκουν εκείνοι οι οποίοι διαμένουν στην περιοχή μελέτης, είτε την περίοδο των Χριστουγέννων, είτε κάποιους μήνες από το Πάσχα έως τις αρχές του χειμώνα.

Οι κύριοι λόγοι διαμονής στην περιοχή είναι οικογενειακοί με ποσοστό 43,6%, το 32,7% παραμένει για άλλους λόγους και το 23,8% δηλώνει πως παραμένει για λόγους επαγγελματικούς.

**Αριθμός ερωτηθέντων που διαμένουν στο Δήμο Γορτυνίας
(είδος και λόγοι διαμονής)**

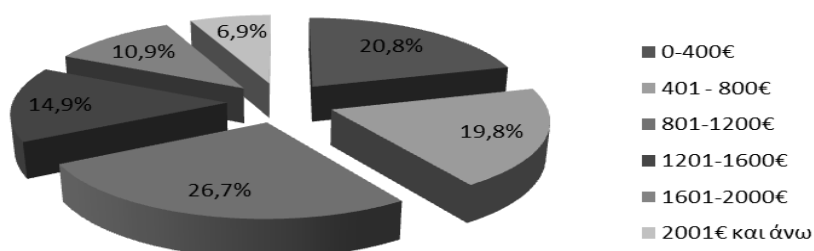
Όσο αφορά τη διαμονή του πληθυσμού, από το δείγμα μας το 57,4% του πληθυσμού είναι αποφασισμένο για την παραμονή στην περιοχή, το 28,7% αμφιταλαντεύεται μεταξύ του να παραμείνει και του να φύγει από τον τόπο κατοικίας του και το 13,9% είναι θετικό σε μια πιθανή μετακίνηση προς άλλο τόπο διαμονής. Στο ακόλουθο διάγραμμα δίνονται πληροφορίες ανά ηλικιακές ομάδες:

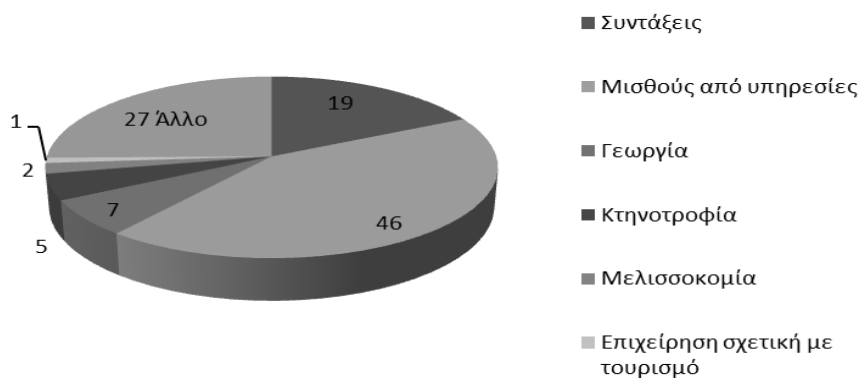
Σκέψεις μετακίνησης από τον τόπο διαμονής τους ανά ηλικιακή ομάδα

Δ. Παρουσίαση οικογενειακού εισοδήματος

Σε σχέση με το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα των ερωτηθέντων το 26,7% δήλωσε πως διαθέτει εισόδημα μεταξύ 801-1.200€, το 20,8% από 0 έως 400€ και μόλις το 6,9% άνω των 2.001€ το οποίο προέρχεται κυρίως από μισθούς από υπηρεσίες με ποσοστό 46%, ενώ τα ποσοστά από τους κλάδους της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της μελισσοκομίας είναι πολύ χαμηλά όπως φαίνεται και στα παρακάτω σχήματα.

Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα

Προέλευση μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος

5.6.2 Στοιχεία Υποδομών, Κοινωνικά και Πολιτισμικά

Α. Παρουσίαση ικανοποίησης των ερωτηθέντων από τις υφιστάμενες υποδομές του Δήμου Γορτυνίας

Στην ερώτηση «Θεωρείτε ότι υπάρχει έλλειψη υποδομών στο Δήμο Γορτυνίας;» το 94,1% θεωρεί ότι υπάρχει έλλειψη υποδομών στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου. Ακολουθεί πίνακας που παρουσιάζει όλους τους τομείς με τα αποτελέσματα της έρευνας.

Τομείς	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Εκπαίδευσης	19	43	35	4	-
Υγείας	37	40	23	1	-
Οδικής Σύνδεσης	16	40	35	9	1
Υδρευσης	8	27	28	30	7
Άρδευσης	22	39	23	16	-
Αποχέτευσης	33	31	20	16	-
Τουρισμού	10	23	32	22	13
Δημοτικών/Δημοσίων Υπηρεσιών	9	29	40	19	3

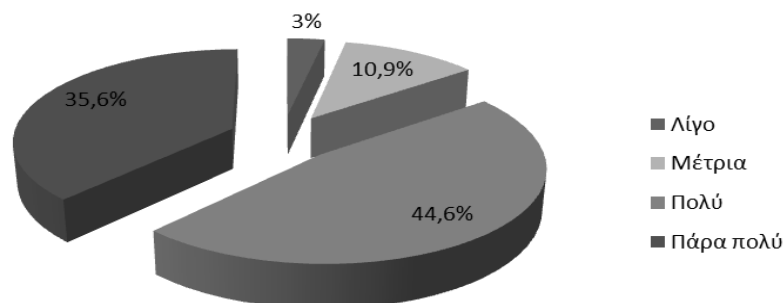
Τομείς με ελλειπής υποδομές στο Δήμο Γορτυνίας

Ηλικιακή ομάδα * Θεωρείτε έλλειψη υποδομών Crosstabulation

			Θεωρείτε έλλειψη υποδομών		Total
			ΝΑΙ	ΟΧΙ	
Ηλικιακή ομάδα	18-25 ετών	Count	6	2	8
	26-35 ετών	Count	19	1	20
	36-45 ετών	Count	32	2	34
	46-55 ετών	Count	13	1	14
	56-65 ετών	Count	13	0	13
	66 ετών και άνω	Count	12	0	12
Total	Count	95	6	101	
	% within Ηλικιακή ομάδα		94,1%	5,9%	100,0%
	% within Θεωρείτε έλλειψη υποδομών		100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		94,1%	5,9%	100,0%

Συσχέτιση ηλικιακών ομάδων με το αν πιστεύουν ότι υπάρχει έλλειψη υποδομών στο Δήμο Γορτυνίας

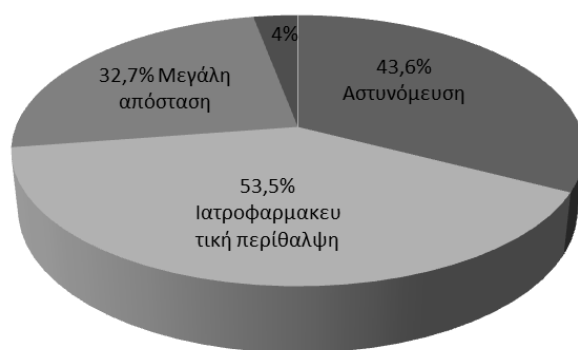
Η έλλειψη υποδομών επηρεάζει τους πολίτες πολύ έως πάρα πολύ με ποσοστό 80,2% ώστε να επιλέξουν την περιοχή ως τόπο μόνιμης κατοικίας.

Πόσο επηρεάζει η έλλειψη υποδομών τους πολίτες για να επιλέξουν το Δήμο Γορτυνίας ως τόπο μόνιμης κατοικίας

B. Παρουσίαση αισθήματος ασφάλειας

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων που αγγίζει το 65,3% νοιώθει ανασφάλεια, κυρίως λόγω της απουσίας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης που ανέρχεται σε 53,5% και εν συνεχεία λόγω της απουσίας αστυνόμευσης, της μεγάλης απόστασης από το πλησιέστερο αστικό κέντρο και άλλων λόγων.

Αιτίες πρόκλησης ανασφάλειας διαμονής στο Δήμο Γορτυνίας

	Απουσία αστυνόμευσης		Απουσία ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης		Μεγάλη απόσταση από αστικό κέντρο		Άλλοι λόγοι		Total
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	
Ηλικιακή ομάδα 18-25 ετών	3	2	4	1	4	1	0	5	5
26-35 ετών	8	4	10	2	6	6	1	11	12
36-45 ετών	11	8	16	3	6	13	1	18	19
46-55 ετών	7	2	5	4	6	3	1	8	9
56-65 ετών	7	3	9	1	6	4	1	9	10
66 ετών και άνω	8	3	10	1	5	6	0	11	11
Total	44	22	54	12	33	33	4	62	66
	66,7%	33,3%	81,8%	18,2%	50,0%	50,0%	6,1%	93,9%	100,0%

Συσχέτιση ηλικιακών ομάδων με αιτίες πρόκλησης ανασφάλειας

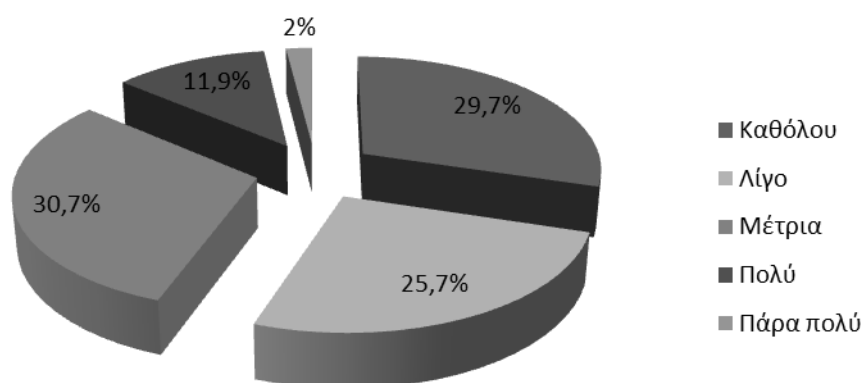
Γ. Παρουσίαση ποιότητας ζωής και αναπτυξιακών εφαρμογών

Η ποιότητα ζωής στην περιοχή του Δήμου Γορτυνίας κατά τα τελευταία 5 χρόνια δεν έχει βελτιωθεί ιδιαίτερα, αφού το 55,4% των απαντήσεων κυμάνθηκε στην επιλογή καθόλου έως λίγο, ενώ το 30,7% πιστεύει ότι έχει βελτιωθεί σε μέτριο βαθμό.

Η ποιότητα ζωής μειώνεται από την έλλειψη υποδομών (72,3%), τις μειωμένες δυνατότητες απασχόλησης (72,3%), την μεγάλη απόσταση από το πλησιέστερο αστικό κέντρο (44,6%), την έλλειψη ψυχαγωγίας (43,6%), τις μη ικανοποιητικές υπηρεσίες (40,6%) και άλλους λόγους (6,5%).

Βελτίωση ποιότητας ζωής		Έλλειψη ψυχαγωγίας		Μη ικανοποιητικές υπηρεσίες		Μειωμένες δυνατότητες απασχόλησης		Έλλειψη υποδομών		Μεγάλη απόσταση από το αστικό κέντρο		Άλλο		Total
		ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	
Καθόλου		19	11	20	10	26	4	26	4	15	15	2	28	30
		18,8%	10,9%	19,8%	9,9%	25,7%	4,0%	25,7%	4,0%	14,9%	14,9%	1,9%	27,8%	29,7%
Λίγο		8	18	7	19	15	11	21	5	7	19	3	23	26
		7,9%	17,8%	6,9%	18,8%	14,9%	10,9%	20,8%	5,0%	6,9%	18,8%	2,8%	22,9%	25,7%
Μέτρια		13	18	11	20	21	10	22	9	19	12	1	30	31
		12,9%	17,8%	10,9%	19,8%	20,8%	9,9%	21,8%	8,9%	18,8%	11,9%	0,9%	29,8%	30,7%
Πολύ		3	9	3	9	10	2	4	8	3	9	1	11	12
		3,0%	8,9%	3,0%	8,9%	9,9%	2,0%	4,0%	7,9%	3,0%	8,9%	0,9%	11,2%	11,9%
Πάρα πολύ		1	1	0	2	1	1	0	2	1	1	0	2	2
		1,0%	1,0%	0,0%	2,0%	1,0%	1,0%	0,0%	2,0%	1,0%	1,0%	0,0%	2,0%	2,0%
Total		44	57	41	60	73	28	73	28	45	56	7	94	101
		43,6%	56,4%	40,6%	59,4%	72,3%	27,7%	72,3%	27,7%	44,6%	55,4%	6,5%	93,5%	100,0%

Συσχέτιση «Αν πιστεύετε ότι έχει βελτιωθεί η ποιότητα ζωής στο Δήμο Γορτυνίας τα τελευταία 5 χρόνια» με «Τι μειώνει την ποιότητα ζωής στην περιοχή του Δήμου Γορτυνίας όπου διαμένετε»

Βελτίωση ποιότητας ζωής στο Δήμο Γορτυνίας

Στην ερώτηση «Τι πρέπει να εφαρμόσει ο Δήμος Γορτυνίας για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου;» το 82,2% θεωρεί σημαντικότερη τη βελτίωση υποδομών υγείας, παιδείας, ασφάλειας κλπ. Ακολουθεί πίνακας με τα ποσοστά των απαντήσεων που δόθηκαν (οι

ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα επιλογής περισσότερων από μία απαντήσεις), τις οποίες θα πρέπει ο Δήμος Γορτυνίας να λάβει υπόψη κατά σειρά προτεραιότητας και να προβεί σε άμεσες ενέργειες, προκειμένου να υπάρξει ανάπτυξη της περιοχής.

Βελτίωση των υπηρεσιών που αφορούν τις υποδομές της υγείας, παιδείας, ασφάλειας κλπ	82,2%
Αύξηση του μόνιμου πληθυσμού (επιστροφή νέων, συγκράτηση των ατόμων που επιθυμούν να φύγουν κλπ)	70,3%
Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στον κλάδο της κτηνοτροφίας	67,3%
Προώθηση τοπικών προϊόντων	66,3%
Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στον κλάδο της γεωργίας	62,4%
Τουριστική προβολή του τόπου	61,4%
Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στον κλάδο της μελισσοκομίας	55,4%
Δημιουργία πολυχώρου γνώσης και προβολής συγκριτικών και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της περιοχής	52,5%
Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των κατοίκων	50,5%
Ευκαιρίες για ανάπτυξη βιομηχανιών μεταποιητικού κλάδου	47,5%
Ευκολότερη πρόσβαση στα πλησιέστερα αστικά κέντρα	44,6%
Ικανοποιητική εξυπηρέτηση των επισκεπτών της περιοχής	39,6%
Δημιουργία μουσείων σε διάφορες περιοχές του Δήμου	35,6%

Εφαρμογές Δήμου Γορτυνίας για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου

Δ. Παρουσίαση πολιτιστικής ταυτότητας και είδος κατάταξης ως προορισμό

Στην ερώτηση «Προωθείται η πολιτιστική ταυτότητα του Δήμου;» το 9,9% πιστεύει ότι δεν προωθείται καθόλου, το 28,7% ότι προωθείται λίγο, το 47,5% μέτρια και το 13,9% πολύ έως πάρα πολύ.

Ακολουθεί πίνακας στον οποίο οι ερωτώμενοι έχουν απαντήσει στην ερώτηση «Τον Δήμο Γορτυνίας τον κατατάσσει ως προορισμό για:» (οι ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα επιλογής περισσότερων από μία απαντήσεις).

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Χειμερινές διακοπές	-	4	14	32	51
Καλοκαιρινές διακοπές	7	19	19	25	31
Θρησκευτικό τουρισμό	4	14	18	27	38
Αγροτουρισμό	6	15	27	24	29
Συνδυασμός όλων των παραπάνω	3	12	21	31	34

E. Παρουσίαση πλεονεκτημάτων τουρισμού και πλεονεκτημάτων που προσφέρει ο Δήμος Γορτυνίας

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων θεωρεί πως ο τουρισμός βοηθάει πολύ έως πάρα πολύ αρχικά την οικονομική ζωή του τόπου, την κοινωνική ζωή, την ανάδειξη της πολιτιστικής και θρησκευτικής ταυτότητας και τη διαφημιστική προβολή του τόπου.

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Οικονομική ζωή του τόπου	1	7	13	27	53
Κοινωνική ζωή του τόπου	1	10	14	37	39
Ανάδειξη της πολιτιστικής και θρησκευτικής ταυτότητας του τόπου	-	8	15	36	42
Διαφημιστική προβολή του τόπου	8	12	34	-	47

Στην ερώτηση «Ποια πλεονεκτήματα προσφέρει η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Γορτυνίας;» οι περισσότεροι απάντησαν πολύ έως πάρα πολύ το φυσικό περιβάλλον, την ηρεμία και τον παραδοσιακό χαρακτήρα. Ακολουθεί αναλυτικός πίνακας.

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Φυσικό περιβάλλον	1	2	3	28	67
Ηρεμία	1	2	4	37	57
Παραδοσιακό χαρακτήρα	1	3	15	51	31
Αξιοθέατα (τουριστικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος)	1	6	16	47	30
Εύκολη προσβασιμότητα	10	18	39	17	17
Χαμηλό κόστος διαβίωσης	8	19	32	27	15
Άλλοι λόγοι	6	11	43	31	10

5.6.3 Στοιχεία Γεωργικής Εκμετάλλευσης και Απασχόλησης

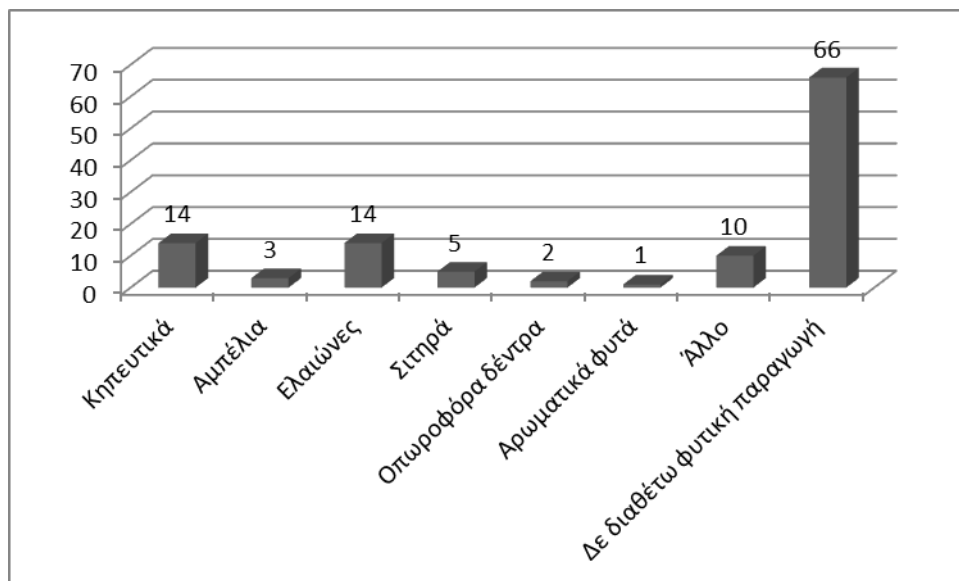
A. Παρουσίαση εκμεταλλεύσεων ανά είδος

Στην ερώτηση «Τι είδους εκμετάλλευση διαθέτετε;» 67 ερωτηθέντες δήλωσαν ότι δεν διαθέτουν εκμετάλλευση.

Γεωργική	14
Κτηνοτροφική	10
Μελισσοκομική	6
Μικτή	2
Εμπορία αγροτικών προϊόντων	1
Οικοτεχνία	1
Βιοτεχνία	-
Αγροτουριστικά καταλύματα	1
Άλλο	8
Δε διαθέτω εκμετάλλευση	67

Είδος εκμετάλλευσης

Στην ερώτηση «Ποιο είναι το είδος της φυτικής σας παραγωγής;» 66 ερωτηθέντες δήλωσαν ότι δεν διαθέτουν φυτική παραγωγή.

Είδος φυτικής παραγωγής

Στην ερώτηση « Ποια και πόσα είδη ζώων διαθέτουν στην εκμετάλλευσή τους;» παρατηρούμε ότι 78 από τους 101 ερωτηθέντες δε διαθέτουν ζωική παραγωγή. Από τους ερωτηθέντες που διαθέτουν ζωική ή φυτική παραγωγή,

συγκαταλέγονται κι αυτοί οι οποίοι εκτρέφουν ζώα ή καλλιεργούν είδη φυτών για αυτοκατανάλωση και όχι για προώθηση τους στην αγορά.

Είδος	Κανένα	1-100	101-200	201-300	301 και άνω
Πρόβατα	88	10	1	1	1
Αίγες	95	3	2	1	-
Βοοειδή	101	-	-	-	-
Χοίροι	100	1	-	-	-
Κουνέλια	98	3	-	-	-
Πουλερικά	88	13	-	-	-
Μελίσσια	94	7	-	-	-
Άλλο	100	1	-	-	-
Δε διαθέτω ζωική παραγωγή	78	-	-	-	-

Από τη δειγματοληπτική έρευνα διαφαίνεται ότι το ποσοστό των απασχολούμενων με αυτούς τους κλάδους είναι πολύ μικρό. Η διαπίστωση ότι υπάρχει εγκατάλειψη των κλάδων της γεωργίας και της κτηνοτροφίας που παραδοσιακά αποτελούσαν βασικές πηγές εισοδήματος των νοικοκυριών της περιοχής είναι γεγονός, το οποίο θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από τους ιθύνοντες για την ανάπτυξη του τόπου.

B. Παρουσίαση Επενδύσεων

Στην ερώτηση «Σε τι είδους επενδύσεις έχουν προβεί;» οι απαντήσεις που λάβαμε είναι οι ακόλουθες:

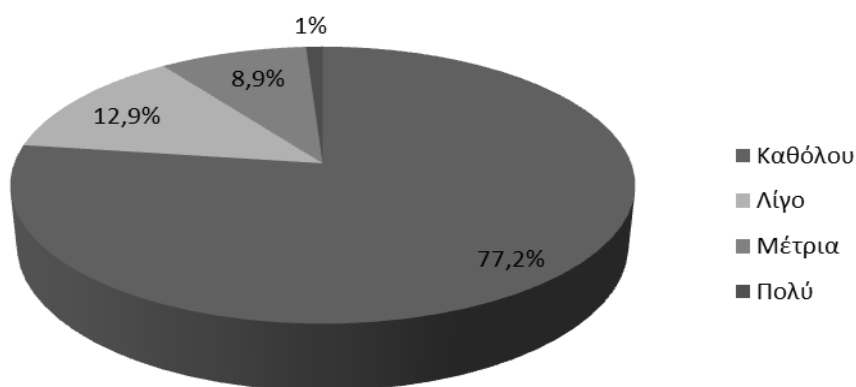
Είδος	Καμία επένδυση	Επένδυση με επιδότηση	Επένδυση χωρίς επιδότηση
Σταβλικές εγκαταστάσεις	96	1	4
Γεωργικά μηχανήματα	95	1	5
Κατασκευή αποθηκών	94	2	5
Περιφράξεις	95	-	6
Τοποθέτηση ποτιστικών	96	-	5
Τουριστικά καταλύματα	99	1	1
Άλλο	97	-	4

Γενικά δεν έχουν γίνει επενδύσεις ακόμη κι από πλευράς των ενασχολούντων με τους κλάδους της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, βάση του δείγματος της έρευνάς μας.

Γ. Παρουσίαση ικανοποίησης από το εισόδημα που προέρχεται από τις γεωργικές, κτηνοτροφικές και λοιπές εκμεταλλεύσεις, λόγοι ενασχόλησης με τους εν λόγω κλάδους και διαδοχή αυτών

Στην ερώτηση «Αν είναι ικανοποιημένοι από το εισόδημα που λαμβάνουν οι ενασχολούντες επαγγελματικά με τις γεωργικές, κτηνοτροφικές και λοιπές εκμεταλλεύσεις» διαφαίνεται απόλυτη δυσαρέσκεια ως προς το εισόδημα που κερδίζουν σε ποσοστό 77,2%.

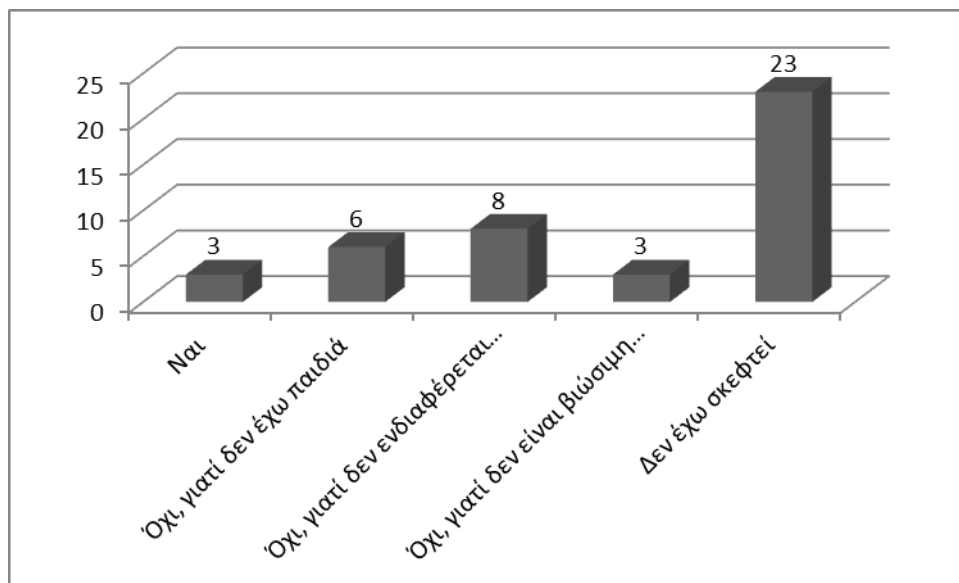

Ικανοποίηση από την ενασχόληση με γεωργικές, κτηνοτροφικές και λοιπές εκμεταλλεύσεις

Οι απαντήσεις στην ερώτηση «Γιατί ασχολήθηκατε με τους κλάδους αυτούς;» ήταν κυρίως, λόγω συνέχισης της οικογενειακής παράδοσης και επιθυμίας παραμονής στον τόπο κι όσο αφορά τη διαδοχή της εκμετάλλευσης οι περισσότεροι απάντησαν ότι δεν έχουν σκεφτεί (οι ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα επιλογής περισσότερων από μία απαντήσεις και αφορούν τους έχοντες φυτική και ζωική παραγωγή).

Λόγω έλλειψης άλλης απασχόλησης	6
Συνέχεια οικογενειακής παράδοσης	9
Οικονομικοί λόγοι	5
Εξασφάλιση ζωής κοντά στη φύση	6
Επιθυμία παραμονής στον τόπο	9
Άλλοι λόγοι	8

Λόγοι ενασχόλησης με γεωργικές, κτηνοτροφικές και λοιπές εκμεταλλεύσεις

Διαδοχή εκμετάλλευσης

Δ. Παρουσίαση επιθυμίας για μελλοντική διαφορετική ενασχόληση, εμπόδια και σχέδια για τα επόμενα 2 χρόνια

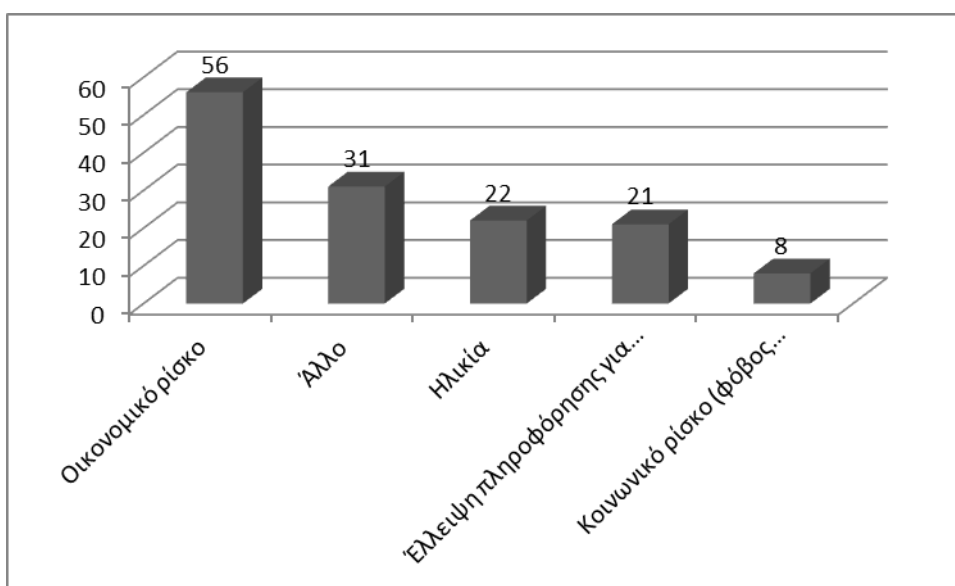
Στην ερώτηση «Θα επιθυμούσατε να ασχοληθείτε με κάτι διαφορετικό από αυτό που ασχολείστε σήμερα;» το 51,5% δηλώνει τη θετική του πρόθεση, κυρίως με άλλους κλάδους από τους προτεινόμενους με ποσοστό 62,4% και συγκεκριμένα ποσοστό 25,7% των ερωτηθέντων θα ήθελε να ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό. Ακολουθεί πίνακας με τις απαντήσεις που δόθηκαν, όπου οι ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα επιλογής περισσότερων από μία απαντήσεις.

Κλάδο γεωργίας	9
Κλάδο κτηνοτροφίας	6
Κλάδο μελισσοκομίας	11
Αγροτουρισμό (ενοικίαση δωματίων, υπηρεσίες εστίασης κλπ)	26
Λειτουργία καταστήματος	14
Λειτουργία βιοτεχνίας	10
Άλλο	63

Εκδήλωση επιθυμίας για μελλοντική διαφορετική ενασχόληση

Τα σχέδια τους για την αγροτική/ζωική/λοιπή εκμετάλλευση τους τα επόμενα 2 χρόνια είναι να μην κάνουν τίποτα και να την αφήσουν ως έχει.

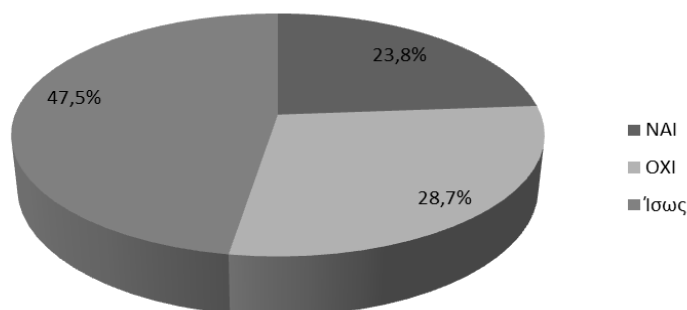
Στην ερώτηση «Τι σας εμποδίζει να ασχοληθείτε με κάτι διαφορετικό από αυτό που ασχολείστε σήμερα;» στην οποία μπορούσαν να επιλέξουν περισσότερες από μία απαντήσεις, παρατηρούμε ότι τους περισσότερους τους εμποδίζει ο φόβος του οικονομικού ρίσκου, καθώς και η ηλικία.

Λόγοι για τους οποίους δεν επιλέγουν να ασχοληθούν με κάτι διαφορετικό από αυτό που ασχολούνται σήμερα

Ε. Παρουσίαση επίδρασης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων στην περιοχή του Δήμου Γορτυνίας και συμμετοχής ερωτηθέντων σε σεμινάρια Επαγγελματικής Κατάρτισης

Στην ερώτηση «Έχετε παρακολουθήσει κατά το παρελθόν σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης;» το 68,3% απάντησε πως δεν έχει παρακολουθήσει και στο «Αν σκέφτονται να συμμετέχουν σε τέτοιου είδους προγράμματα στο μέλλον» το 23,8% των ερωτηθέντων ήταν σίγουρο ότι θα συμμετέχει.

Συμμετοχή σε μελλοντικά προγράμματα επιμόρφωσης

			Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια			Σκέφτεστε να συμμετέχετε σε τέτοιου είδους προγράμματα στο μέλλον			Total
			NAI	OXI	Total	NAI	OXI	Ίσως	
Φύλο	Γυναίκα	Count	15	29	44	12	11	21	44
		% of Total	14,9%	28,7%	43,6%	11,9%	10,9%	20,8%	43,6%
	Άνδρας	Count	17	40	57	12	18	27	57
		% of Total	16,8%	39,6%	56,4%	11,9%	17,8%	26,7%	56,4%
Total		Count	32	69	101	24	29	48	101
		% within Φύλο	31,7%	68,3%	100,0%	23,8%	28,7%	47,5%	100,0%
		% of Total	31,7%	68,3%	100,0%	23,8%	28,7%	47,5%	100,0%

Συσχέτιση «Φύλου» με «Αν έχουν παρακολουθήσει κατά το παρελθόν σεμινάρια» και με «Αν σκέφτονται να συμμετέχουν σε τέτοιου είδους προγράμματα στο μέλλον»

Στην ερώτηση «Πώς επέδρασαν τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τύπου LEADER) στους παρακάτω τομείς στην περιοχή του Δήμου Γορτυνίας;» στην οποία οι ερωτώμενοι μπορούσαν να επιλέξουν περισσότερες από μία απαντήσεις, παρατηρούμε ότι οι περισσότερες απαντήσεις δόθηκαν μεταξύ του καθόλου, λίγο και μέτρια.

Τομείς	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Τόνωση αγροτοκτηνοτροφικού κλάδου	25	28	30	18	-
Δημιουργία νέων επιχειρήσεων	28	19	32	19	3
Ενθάρρυνση του εμπορίου	24	33	26	15	1
Προσέλκυση επενδύσεων	33	24	27	16	1
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος	35	24	26	13	3
Αύξηση θέσεων εργασίας	34	33	20	10	4
Συγκράτηση του πληθυσμού στην περιοχή	37	26	26	10	2
Προσέλκυση νέων κατοίκων	45	29	18	6	3

Συμπερασματικά διαπιστώνουμε ότι η ελλιπής πληροφόρηση για τα προγράμματα και η διστακτικότητα των κατοίκων να συνεργαστούν ή/και να ενταχθούν τελικά σε κάποιο από τα προγράμματα, ήταν κυρίως οι λόγοι που δεν εφαρμόστηκε το LEADER σε μεγάλο βαθμό στην περιοχή μελέτης.

5.7 Χρήση του Συντελεστή Αξιοπιστίας Cronbach Alpha

Ο συντελεστής Cronbach Alpha, όπως προαναφέρθηκε, ελέγχει την αξιοπιστία κάθε μεταβλητής χωριστά και όλων μαζί, δηλαδή πόσο αξιόπιστη είναι η κλίμακα μέτρησης που δημιουργείται, προκειμένου να μετρήσει τον παράγοντα που εκφράζει η ομάδα μεταβλητών από την οποία αυτός απαρτίζεται. Οι τιμές του συντελεστή Cronbach Alpha κυμαίνονται από 0,00 μέχρι 1,00. Αξιόπιστη θεωρείται μία μέτρηση της τάξης του 0,80 (Καλτσούνη, 2006:55, Μακράκης, 2005:38). Στην παρούσα έρευνα ο δείκτης Cronbach

Alpha έχει τιμή **0,869**, επομένως, η κλίμακα μέτρησης που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα θεωρείται αξιόπιστη (Καλτσούνη, 2006:143).

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,869	,865	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στην παρούσα μελέτη επιχειρήθηκε να επισημανθούν οι ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα της ορεινής περιοχής της Γορτυνίας, αντικατοπτρίζοντας ουσιαστικά τα προβλήματα και άλλων αντίστοιχων ορεινών περιοχών της Ελλάδας.

Η γνωριμία με τα πανέμορφα χωριά και τους οικισμούς της περιοχής, με τους ανθρώπους που είναι δεμένοι με την ιστορία και τον τόπο τους, δίνει την ευκαιρία στον μελετητή να καταλάβει την μοναδικότητα του τόπου και το πόσο ξεχωριστός είναι.

Ενδεχομένως η συνεχόμενη μείωση του πληθυσμού και η σχετική οικονομική στασιμότητα να οδήγησε στην καθίζηση της ανάπτυξης, αλλά αυτό δεν πρέπει να στέκεται εμπόδιο και να καθιστά τους κατοίκους του τόπου σε στάση απραξίας. Πάντα πρέπει να κοιτάζουν εμπρός, αναζητώντας τις καλύτερες προοπτικές και τη δυναμική για τη θεμελίωση και τη στήριξη μιας ενδογενούς ολοκληρωμένης ανάπτυξης, υπό την προϋπόθεση να ληφθούν υπόψη οι τοπικές ανάγκες και οι δυνατότητες, καθώς και την ανασυγκρότηση των δραστηριοτήτων παραγωγής και κατοίκησης, οι οποίες παρουσιάζουν σημαντική εποχικότητα και υποχώρηση, κατά βιώσιμο, οικονομικά και περιβαλλοντικά, πρότυπο.

Ο αγροτοκτηνοτροφικός τομέας είναι εκείνος που μπορεί να αποτελέσει ισχυρό μοχλό ανάκαμψης και ανάπτυξης. Οι σημερινές συνθήκες ζωής και η αγορά απαιτεί την μετατροπή των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων σε «επιχειρήσεις», υποχρεωμένες να προσαρμοστούν σε περιβαλλοντικούς περιορισμούς και να καταστούν τεχνικοοικονομικά αποτελεσματικές, παράγοντας προϊόντα υψηλής ποιότητας, με κόστος παραγωγής συμβατό με το σύστημα τιμών της αγοράς.

Επομένως, εάν υπάρξει βελτίωση του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας του κτηνοτροφικού κλάδου, αυξηθεί ο βαθμός αποτελεσματικότητας στη τεχνική, οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική λειτουργία και η ανάπτυξη του στηριχθεί σε ολοκληρωμένο σχεδιασμό, σε περιφερειακό και κατ' επέκταση σε τοπικό επίπεδο, τότε μπορεί να συμβάλει στην τεχνολογική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου και στην ευημερία των τοπικών κοινωνιών.

6.1 Σχέδια Επίτευξης Ανάπτυξης του Δήμου Γορτυνίας

Τα βήματα που θα πρέπει να ακολουθηθούν για την επίτευξη της ανάπτυξης της περιοχής του Δήμου Γορτυνίας είναι τα ακόλουθα:

6.1.1 Ανάπτυξη του Πρωτογενή Τομέα

Η αναπτυξιακή στρατηγική για το Δήμο Γορτυνίας είναι αναγκαίο να κατευθυνθεί προς την αξιοποίηση του Πρωτογενούς Τομέα και να εστιάσει στα συγκριτικά πλεονεκτήματα. Ο τομέας αυτός συνδέεται με την παραμονή του αγροτικού πληθυσμού στον τόπο του, με τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη της εκάστοτε περιοχής και κατ' επέκταση την ανάπτυξη των Περιφερειών, ενώ παράλληλα είναι τομέας που μπορεί να συμβάλει σημαντικά στα βήματα που κάνει η χώρα μας, προκειμένου να καταφέρει να βγει από την οικονομική κρίση, από την οποία μαστίζεται τα τελευταία χρόνια.

Δίνοντας την ευκαιρία να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα του πρωτογενή τομέα μέσω της οργάνωσης του με σύγχρονα επιχειρηματικά πρότυπα και με περαιτέρω ενδυνάμωση της εξωστρέφειας του, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχει σε μια σειρά προϊόντων αλλά και μεθόδων παραγωγής, θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη του και την μείωση της ανεργίας.

Συγκεκριμένα οι κάτοικοι που ζουν στην περιοχή και οι οποίοι δεν απασχολούνται σε κάποια Δημόσια Υπηρεσία ή σε άλλους τομείς, είναι άνεργοι και σκέφτονται να εγκαταλείψουν τον τόπο τους για εξεύρεση

εργασίας, θα πρέπει να προσανατολίσουν το χαρακτήρα των δραστηριοτήτων τους και να ασχοληθούν με την κτηνοτροφία και τη ζωική παραγωγή, η οποία έχει περιθώρια περαιτέρω μεγέθυνσης και ανάπτυξης, κυρίως με τη συστηματοποίηση της δραστηριότητας, τη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων και τη διαφοροποίηση τους. Άλλωστε ο τόπος αυτός προσφέρεται γι' αυτόν τον κλάδο, λόγω των εδαφοκλιματικών συνθηκών καθώς και λόγω της παράδοσης αιώνων.

Οι παρεμβάσεις που απαιτείται να πραγματοποιηθούν στον κλάδο θα πρέπει να αποσκοπούν στην βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας και να χρησιμοποιηθούν μέθοδοι που θα επιφέρουν τη μείωση του κόστους παραγωγής.

Οι στόχοι όσων ασχοληθούν με τον κλάδο της κτηνοτροφίας θα πρέπει να είναι:

- ✓ Η εξασφάλιση κατάλληλων κτηνοτροφικών-σταβλικών-μελισσοκομικών εγκαταστάσεων.
- ✓ Ο εκσυγχρονισμός των υπάρχουσών κτηνοτροφικών (αιγοπροβατοτροφικών) μονάδων τόσο σε ζωικό κεφάλαιο, όσο και σε τεχνολογικό εξοπλισμό (αμελκτήρια, παγολεκάνες και άλλα), ώστε να γίνουν απολύτως βιώσιμες¹²⁸.
- ✓ Η σωστή εκτροφή των ζώων¹²⁹, η οποία θα πρέπει να πραγματοποιείται όσο αφορά τον τομέα της αιγοπροβατοτροφίας, παράλληλα με την ελεύθερα βοσκή και με τις κατάλληλες ζωοτροφές.
- ✓ Η λήψη των απαραίτητων και κατάλληλων μέτρων κατά τη διάρκεια της σφαγής τους και της μεταφοράς αυτών.

---

¹²⁸ Στον ορεινό Δήμο της Γορτυνίας, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, η πλειοψηφία των ποιμνιοστασιών είναι παραδοσιακές κατασκευές, κατασκευασμένες πρόχειρα με τσιμεντόλιθους και λαμαρίνες. Στις περισσότερες εξ αυτών δεν υπάρχει καν ηλεκτρικό ρεύμα και τα απαραίτητα μηχανήματα είναι ανύπαρκτα, δηλαδή τεχνολογικά είναι απαξιωμένη. Τέτοιες συνθήκες δεν βοηθούν στην υγιεινή των ζώων, του γάλακτος και των παραγόμενων γαλακτοκομικών προϊόντων και σίγουρα δεν διευκολύνουν σε καμία περίπτωση τον κτηνοτρόφο.

¹²⁹ Βάση του άρθρου 61 του Ν.4235/2014 (ΦΕΚ 3385/2014) τίθεται σε εφαρμογή ο καινοτόμος θεσμός του Κτηνιάτρου Εκτροφής για την υποστήριξη των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων της χώρας. Πηγή: ΥΠΑΑΤ και εφημερίδα «Πρωινός Μοριάς» (22-12-2014).

- ✓ Η τήρηση όλων των κανονισμών υγιεινής και όλων των απαιτούμενων προδιαγραφών κατά τη διάρκεια της διαδρομής των ζώων από την παραγωγή έως την κατανάλωση.
- ✓ Η τεχνική, επιστημονική και διοικητική στήριξη των μελισσοκόμων με την υλοποίηση δράσεων, όπως η λειτουργία Κέντρων Μελισσοκομίας ή η λειτουργία Ηλεκτρονικού Δικτύου Μελισσοκομίας.
- ✓ Αναβάθμιση του μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων.
- ✓ Δημιουργία γραφείου γεωργικής-κτηνοτροφικής ανάπτυξης και κατάρτιση του αγροτικού πληθυσμού από επιστημονικό δυναμικό, ώστε να αποκολληθούν από τους παραδοσιακούς τρόπους, ενώ η κατάλληλη ενημέρωση και εκπαίδευση των υποψηφίων κτηνοτρόφων-μελισσοκόμων πριν ασχοληθούν με τον κλάδο, να αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση αδείας ενασχόλησης με τον κλάδο.

Το Κράτος από τη δική του πλευρά θα πρέπει να απλουστεύσει τις διαδικασίες αδειοδότησης των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων, να θεσπίσει κανόνες για δικαιότερη καταβολή των αποζημιώσεων μέσω του ΕΛΓΑ, να διαχωρίσει τις ασφαλιστικές εισφορές που αφορούν την κτηνοτροφία, να εφαρμόσει προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης των κτηνοτρόφων και να προωθήσει προγράμματα διαρθρωτικών αλλαγών και εκσυγχρονισμού της παραγωγικής διαδικασίας.

Η επίτευξη της μείωσης των δαπανών και του κόστους παραγωγής μπορεί να πραγματοποιηθεί με:

- ✓ Εκσυγχρονισμό των μονάδων, ο οποίος μπορεί να υλοποιηθεί στηριζόμενος σε βασικές υποδομές υποστήριξης, με την κατασκευή σύγχρονων ποιμνιοστάσιων και με τη δημιουργία Ομαδικών Χώρων Σταβλισμού αιγοπροβάτων (ΟΧΣ).
- ✓ Βελτίωση της διάρθρωσης που αναμένεται να μειώσει το σταθερό κόστος.
- ✓ Λειτουργία των ομάδων παραγωγών και των συνεταιρισμών με την επίτευξη χρηματοοικονομικών οικονομιών μεγέθους.

- ✓ Αύξηση των αποδόσεων, μέσω εντατικοποίησης της παραγωγής ώστε να παραχθούν περισσότερα και ασφαλή ποιοτικά προϊόντα.
- ✓ Ίδρυση γραφείου γεωργίας και κτηνοτροφίας που θα στελεχώνεται από γεωπόνο και κτηνίατρο, στηρίζοντας άμεσα και αποτελεσματικά τους γεωργοκτηνοτρόφους της περιοχής και ενθαρρύνοντάς τους για τη δημιουργία βιώσιμων μονάδων εκμετάλλευσης.
- ✓ Στήριξη του εισοδήματος των επαγγελματιών μελισσοκόμων με μέτρα όπως η «Οικονομική ενίσχυση της νομαδικής μελισσοκομίας» και η «Αντικατάσταση κυψελών».
- ✓ Ένταξη των ενδιαφερομένων παραγωγών στο πρόγραμμα των «Νέων Αγροτών»¹³⁰ και σε προγράμματα που αφορούν την Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΧ) και ένταξη των κτηνοτρόφων¹³¹ σε επιδοτούμενα ευρωπαϊκά προγράμματα.
- ✓ Το εξαιρετο οργανικό λίπασμα που αποδίδεται στη γη από την κοπριά των ζώων, συνεισφέροντας με αυτόν τον τρόπο οι κτηνοτροφικές μονάδες στο περιβάλλον και στην φυτική παραγωγή.
- ✓ Καθορισμό χαμηλών τιμών για τη χρήση των βοσκοτόπων¹³².

6.1.2 Ανάπτυξη του Δευτερογενή Τομέα

Μέχρι τώρα δεν έχει γίνει σημαντική και συστηματική προσπάθεια για τη διερεύνηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής του Δήμου Γορτυνίας στην παραγωγή προϊόντων αιγοπροβατοτροφίας, ώστε να διασφαλίσει σε μακροχρόνια βάση, τις βασικές προϋποθέσεις για την αξιοποίηση του κλάδου.

Οι παρεμβάσεις που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν στο Δευτερογενή Τομέα και συγκεκριμένα στον τομέα της μεταποίησης¹³³, συσχετίζονται με τις

¹³⁰ Μέχρι το τέλος του 2014 θα έχουν πληρωθεί 11.116 δικαιούχοι την πρώτη δόση ύψους 136 εκατ. € από το σύνολο της ενίσχυσης ύψους 194,3 εκατ. € που δικαιούνται, βάση στοιχείων του ΥΠΑΑΤ.

¹³¹ Η χορήγηση ενισχύσεων από το ΥΠΑΑΤ είναι κατά 10% υψηλότερες για τους κτηνοτρόφους των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

¹³² Οι κτηνοτρόφοι συνήθως καταβάλλουν ενοίκιο ή δικαίωμα βοσκής για τους Δημοτικούς βοσκότοπους, οι οποίες τιμές διαφοροποιούνται στην περιοχή, ανάλογα με το αν οι χρήστες είναι δημότες ή ετεροδημότες και αν πρόκειται για μεγάλα ή μικρά ζώα.

προτεινόμενες αναδιαρθρώσεις στον Πρωτογενή Τομέα, οι οποίες αποβλέπουν στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων και απαιτείται να είναι σύμφωνες με τα πρότυπα παραγωγής προϊόντων ποιότητας, με απώτερο στόχο όλων των προσπαθειών την υποστήριξη του τομέα μεταποίησης και εμπορίας αγροτικών προϊόντων που θα συμβάλλει σημαντικά στην αναπτυξιακή προοπτική της Εθνικής Οικονομίας.

Αναλυτικότερα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί:

- ✓ Εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων υποδομών μεταποίησης και διάδοση της χρήσης ΤΠΕ¹³⁴ στις επιχειρήσεις.
- ✓ Στήριξη δημιουργίας μικρών μονάδων μεταποίησης τοπικών προϊόντων.
- ✓ Στήριξη συνεργασίας μεταξύ των μονάδων μεταποίησης (π.χ. συνεργασία μεταξύ μικρών κτηνοτροφικών μονάδων με μεταποιητικές μονάδες).
- ✓ Παραγωγή ποιοτικών προϊόντων, τα οποία θα ξεχωρίζουν για την ποιότητά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (εμφάνιση, γεύση, κατάλληλη σύσταση κλπ.) και τα οποία θα αποτελέσουν κύριο παράγοντα για την επιτυχία και την ενίσχυση των εθνικών εξαγωγών.
- ✓ Διαφοροποίηση της γκάμας των παραγόμενων προϊόντων με τα όμοιά τους από άλλες περιοχές¹³⁵, με την καθιέρωση ενιαίας εμπορικής επωνυμίας (brand name) «ΓΟΡΤΥΝΙΑ», ώστε να αποκτήσουν ταυτότητα και ταύτιση με τον τόπο προέλευσή τους¹³⁶.
- ✓ Εντατικοποίηση των προσπαθειών για την προώθηση των τοπικών προϊόντων.

---

¹³³ Στις 16-1-2014 υπογράφηκε απόφαση χρηματοδότησης ύψους 44 εκατ. € για το πρόγραμμα «Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου, Υπηρεσιών (ΠΕΠ) από τον Υφυπουργό Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας κ. Κωνσταντίνου Οδυσσέα.

¹³⁴ Με βάση το νέο ΕΣΠΑ έχουν οριστεί 49 εμπροσθοβαρείς δράσεις στον τομέα ΤΠΕ, προϋπολογισμού 42 εκατ. €. Πηγή: ΥΠΑΑΤ και εφημερίδα «Καθημερινά Νέα» (27-10-2014 και 20-12-2014 σελ.3).

¹³⁵ διότι αρκετά από αυτά παράγονται και σε άλλες περιοχές της χώρας μας (τυροκομικά, ζυμαρικά, γλυκά κουταλιού, τσίπουρο, κρασί κλπ).

¹³⁶ Επικέντρωση στα στοιχεία που τα κάνουν μοναδικά όπως η πρώτη ύλη, η διαδικασία παραγωγής, η εντοπιότητα των προϊόντων κλπ.

- ✓ Ύπαρξη εγγυημένης αναγνωρίσιμης σήμανσης ή ετικέτας για το κάθε προϊόν, πιστοποίηση και συνεχόμενοι έλεγχοι.
- ✓ Απόκτηση πιστοποιητικών ποιότητας από αρμόδιους οργανισμούς (ISO, HACCP κλπ.) και ύπαρξη κατηγορίας βιολογικών προϊόντων, ΠΟΠ, ΠΓΕ κλπ.
- ✓ Σταθερότητα των χαρακτηριστικών ποιότητας των προϊόντων και διαρκής προσπάθεια καλύτερευσης τους, ώστε να παραμένει σταθερή η ικανοποίηση των απαιτήσεων των καταναλωτών και παράλληλα να αυξάνεται το αγοραστικό κοινό σε όλη τη χώρα.
- ✓ Ενημέρωση του τοπικού δυναμικού και ιδιαίτερα των νέων, ώστε να ενταχθούν σε επιδοτούμενα προγράμματα στον τομέα της μεταποίησης.
- ✓ Αύξηση παραγωγής του μελιού ελάτης Μαινάλου-Βανίλια που έχει χαρακτηριστεί ως προϊόν ΠΟΠ με πανελλήνια και διεθνή αναγνώριση.
- ✓ Ποσοτική αύξηση και ποιοτική βελτίωση των κτηνοτροφικών προϊόντων¹³⁷.
- ✓ Μετατροπή των γεωργικών αποβλήτων και των απορριμμάτων τροφίμων σε ζωοτροφές δημιουργώντας νέες πράσινες θέσεις εργασίας στους κλάδους συλλογής αποβλήτων, μονάδων επεξεργασίας και παρασκευής ζωοτροφών.

6.1.3 Ανάπτυξη του Τριτογενή Τομέα

Όσο αφορά την ανάπτυξη του Τριτογενούς Τομέα και λόγω της σημασίας που ενέχει η τουριστική ανάπτυξη για την αναπτυξιακή προοπτική του Δήμου Γορτυνίας και κατ' επέκταση του Νομού Αρκαδίας, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί:

Αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής μέσω:

- ✓ Ίδρυσης Γραφείου Τουρισμού σε συνεργασία με τους συναρμόδιους εμπλεκόμενους φορείς και εκπροσώπους των επαγγελματιών για την

¹³⁷ Επειδή η νομοθεσία για την ποιότητα των τροφίμων είναι πλέον πολύ αυστηρή, θα πρέπει να ακολουθηθεί ο εντατικός τύπος αγοπροβατοτροφικών εκτροφών που σήμερα καλύπτει μικρό ποσοστό του δυναμικού κλάδου.

ανάδειξη όλων των περιοχών του Δήμου Γορτυνίας, ως ενιαίου τουριστικού προορισμού.

- ✓ Δημιουργίας οργανωμένου τουριστικού προγράμματος προβολής της περιοχής¹³⁸ και του περιβάλλοντος που διαθέτει, καθώς και των ιστορικών και θρησκευτικών αξιοθέατων.
- ✓ Άρση της εποχικότητας της άσκησης της τουριστικής δραστηριότητας και προσέλκυση τουριστών για διακοπές καθόλη τη διάρκεια του έτους¹³⁹.
- ✓ Προσπάθεια επιλογής του τόπου για πρώτη ή δεύτερη κατοικία.

Επέκταση των τουριστικών υποδομών μέσω:

- ✓ Δημιουργίας νέων καταλυμάτων και αναπαλαίωση παραδοσιακών ξενώνων, μέσω επιδοτούμενων προγραμμάτων της ΕΕ και του νέου ΕΣΠΑ (π.χ. τα προγράμματα «Επιχειρηματική Ευκαιρία», «Επιχειρούμε Δυναμικά» κλπ.).
- ✓ Αναπαλαίωσης και δημιουργίας νέων χώρων εστίασης (ταβέρνες, καφενεία, παραδοσιακά τσιπουράδικα κλπ.).
- ✓ Δημιουργίας τουριστικών υπηρεσιών τοπικής εμβέλειας για την ικανοποιητική εξυπηρέτηση των επισκεπτών της περιοχής.

Ανάπτυξη του ορεινού και θρησκευτικού τουρισμού μέσω:

- ✓ Ήπιας εκμετάλλευσης του δάσους Μαινάλου και του περιβάλλοντος χώρου.
- ✓ Δημιουργίας διαδρομών πεζοπορίας και ορεινής ποδηλασίας.
- ✓ Αξιοποίησης, ανάδειξης, διάνοιξης και σηματοδότησης των μονοπατιών.
- ✓ Αξιοποίησης και ανάδειξης παλιών νερόμυλων, περίτεχνων γεφυριών, παραδοσιακών εκκλησιών και βρυσών κλπ.
- ✓ Ανάδειξης των Ιερών Μονών¹⁴⁰ της περιοχής.

---

¹³⁸ Ήδη ο Υφυπουργός Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας κ.Κωνσταντίνου Οδυσσέας, υπέγραψε την απόφαση για την ένταξη στο ΠΔΕ 2014 του νέου έργου «Έργα προσέλκυσης επισκεπτών στη Λίμνη Λάδωνα του Δήμου Γορτυνίας» προϋπολογισμού 1.289.618 € - Πηγή: Εφημερίδα «Η ζωή στην Αρκαδία» (28-11-2014 σελ.8).

¹³⁹ Η τουριστική κίνηση θα συμβάλλει στη διαφοροποίηση της οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή.

- ✓ Δημιουργίας αθλητικών εγκαταστάσεων.
- ✓ Δημιουργίας πίστας αγώνων αυτοκινήτου (λόγω του οδικού δικτύου με πολλές στροφές).

Βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών στον πολίτη και ειδικότερα:

- ✓ Ανάπτυξη και βελτίωση των υποδομών που αφορούν τους τομείς:
  - α) Εκπαίδευσης με εξασφάλιση κατάλληλων υλικοτεχνικών υποδομών, εργαστηρίων, υπολογιστών, βιβλιοθηκών κλπ.
  - β) Οδικής Σύνδεσης με συντήρηση και βελτίωση όλου του επαρχιακού οδικού δικτύου και νέα χάραξη του οδικού άξονα Βυτίνας-Αρχαίας Ολυμπίας που αποτελεί κλειδί για την ανάπτυξη της περιοχής.
  - γ) Ενδοδημοτικής Συγκοινωνίας με τη δημιουργία δικτύου διασύνδεσης των ΔΕ και των χωριών, αξιοποιώντας τα δημοτικά λεωφορεία και αποκτώντας νέα.
  - δ) Ύδρευσης, Άρδευσης και Αποχέτευσης. Θα πρέπει να γίνει σχεδιασμένη και αποτελεσματική διαχείριση των υδάτινων πόρων για να αποφευχθεί η σπατάλη και η αλόγιστη χρήση, αντικατάσταση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης όπου απαιτείται και επέκταση του δικτύου άρδευσης.
  - ζ) Ασφάλειας, με την επαναδημιουργία και στελέχωση αστυνομικών τμημάτων.
  - ε) Ηλεκτροδότησης, ούτως ώστε όλοι οι οικισμοί μέχρι το πιο απομακρυσμένο μαντρί να έχουν παροχή ηλεκτρικού ρεύματος.
  - στ) Διαχείρισης απορριμμάτων με αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας (ανακύκλωση, κομποστοποίηση, βιομάζα, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας).
  - ζ) Υγείας και συγκεκριμένα:

---

¹⁴⁰ Ο θρησκευτικός τουρισμός επηρεάζει την ανάπτυξη και την οικονομία των περιοχών επίσκεψης, καθώς ο επισκέπτης μετά την εκπλήρωση των θρησκευτικών καθηκόντων του συμπεριφέρεται ως τυπικός καταναλωτής-τουρίστας, υπό την έννοια ότι έχει ανάγκη για κατάλυμα, γεύματα, αγορά τοπικών ενθυμίων ή άλλων προϊόντων κλπ. (Vukonic 1996).

- Δημιουργία περισσότερων Περιφερειακών Ιατρείων και ενός Πολυδύναμου Ιατρείου.
- Εφαρμογή προγράμματος δωρεάν ετησίου προληπτικού ελέγχου για όλους τους κατοίκους με κινητές μονάδες υγείας.
- Επέκταση του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι» παρέχοντας υπηρεσίες σε άτομα άπορα και τρίτης ηλικίας που χρήζουν ιδιαίτερης ιατρικής, νοσηλευτικής και κοινωνικής φροντίδας και δημιουργία υπηρεσίας «Κατ'οίκον φροντίδας».
- Ανάπτυξη νέων τεχνολογικών εφαρμογών βασισμένη στη ψηφιακή εποχή και τη χρήση ψηφιακών εργαλείων πληροφορικής στην υγειονομική περίθαλψη με στόχο την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης που απαντάται στα Περιφερειακά Ιατρεία, με σκοπό την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού και της πρόσβασης σε ειδικές υπηρεσίες υγείας μέσα από τη χρήση της τηλεϊατρικής και τηλεδιάγνωσης, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η αδυναμία πρόσβασης λόγω κόστους ή γεωγραφικής τοποθεσίας.
- Ουσιαστική βοήθεια των οικονομικά ασθενών κατοίκων μέσω δημιουργίας κοινωνικού οδοντιατρείου, φαρμακείου, παντοπωλείου, φροντιστηρίου και ιματιοθήκης.
- ✓ Δημιουργία Γηροκομείου για τη φροντίδα των υπερήλικων που στη δύσκολη αυτή περίοδο της ζωής τους μένουν μόνοι και δεν έχουν συγγενείς να τους φροντίζουν.
- ✓ Στελέχωση των Δημοτικών και Δημοσίων Υπηρεσιών.
- ✓ Δημιουργία της «Γραμμής του Πολίτη», η οποία χωρίς χρέωση τηλεφωνική γραμμή θα λειτουργεί συνεχώς, προκειμένου ο πολίτης να μπορεί να εξυπηρετηθεί οποιαδήποτε στιγμή και για οποιοδήποτε πρόβλημα (ερωτήσεις, πληροφορίες, διαδικασίες διεκπεραίωσης υποθέσεων κλπ.) και επέκταση της χρήσης διαδικτύου.
- ✓ Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των κατοίκων για τα προβλήματα της περιοχής.

- ✓ Δημιουργία Ανοιχτού Σχολείου για ενήλικες, εφήβους και παιδιά, μέσω του επιχορηγούμενου προγράμματος από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων που εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθηση¹⁴¹, με στόχο την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των δημοτών και την ενεργή συμμετοχή τους σε προγράμματα επιμόρφωσης, άθλησης και ψυχαγωγίας.
- ✓ Αύξηση του μόνιμου πληθυσμού (επιστροφή και επανεγκατάσταση των νέων, συγκράτηση των ατόμων που επιθυμούν να φύγουν κλπ.).

6.2 Αναπτυξιακές Προτάσεις

Ειδικότερα, κατά την γνώμη μου, λόγω της ανάγκης υποστήριξης των φορέων παραγωγής κτηνοτροφικών προϊόντων που αναφέρονται στον πρωτογενή και στο δευτερογενή τομέα της οικονομίας, καθώς και στην ανάπτυξη του τριτογενή τομέα, **θα πρέπει ο Δήμος Γορτυνίας να προχωρήσει στην υλοποίηση των παρακάτω:**

α) Δημιουργία κτηνοτροφικών πάρκων¹⁴² σε διάφορες περιοχές της Γορτυνίας, τα οποία θα περιλαμβάνουν κτίρια, εξοπλισμό και ζωικό κεφάλαιο (δυναμικότητας 1.000-2.000 περίπου προβάτων ή αιγών) το καθένα. Απαραίτητες προϋποθέσεις είναι:

- ✓ Η κατάλληλη εδαφική έκταση για τις αναγκαίες κτιριακές εγκαταστάσεις και τα έργα υποδομής.
- ✓ Η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου (περίφραξη, σηπτική δεξαμενή, απορροφητικός βόθρος).
- ✓ Ο εξοπλισμός του ποιμνιοστασίου (ποτίστρες, ταΐστρες, καρότσια μεταφοράς ζωοτροφών κλπ.).
- ✓ Η εγκατάσταση μηχανολογικού εξοπλισμού π.χ. η ψύξη του γάλακτος προϋποθέτει αγορά μηχανήματος ανάλογης χωρητικότητας βάση της

¹⁴¹ Το εν λόγω έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ελληνικό Δημόσιο.

¹⁴² Ως Κτηνοτροφικό Πάρκο ορίζεται μια περιοχή για την οποία έχει γίνει χωροταξική μελέτη οργάνωσής της, που προβλέπει τη δημιουργία της απαραίτητης υποδομής και την οριοθέτηση ορισμένης έκτασης για την εγκατάσταση και λειτουργία του κτηνοτροφικού πάρκου.

παραγωγικής δύναμης, μηχανές γαλουχίας αμνοεριφίων, αμελκτικές μηχανές κλπ.

- ✓ Η αγορά αμνοεριφίων.
- ✓ Η αγορά παρασκευαστηρίου ζωοτροφών.

Για την υλοποίηση τέτοιων πάρκων θα πρέπει να επιλεγθούν υφιστάμενοι κτηνοτρόφοι ή νέοι ενδιαφερόμενοι, να εκπαιδευτούν για την ορθή λειτουργία των μονάδων, να ενημερωθούν για τους στόχους που θα πρέπει να επιτύχουν, καθώς και για την μεθοδολογία χρηματοδότησης και υλοποίησης αυτών.

Η δημιουργία κτηνοτροφικών πάρκων θα αυξήσει το εισόδημα των κτηνοτρόφων, θα αναβαθμίσει την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων, θα εξασφαλίσει καλύτερες συνθήκες διαβίωσης των ζώων και των εργαζομένων, θα υπάρξει καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού των βοσκοτόπων, θα προστατευθεί το περιβάλλον κλπ.

Υπάρχει διαπιστωμένο ενδιαφέρον της Τράπεζας Πειραιώς για την υποστήριξη ενός τέτοιου αναπτυξιακού προγράμματος με τη συγχρηματοδότηση δράσεων υποστήριξης της βελτίωσης της παραγωγής, λόγω της ζήτησης προϊόντων γάλακτος από εταιρείες παραγωγής γαλακτοκομικών και τυροκομικών προϊόντων σε χώρες της ΕΕ.

Για μια τέτοιου είδους δράση σημαντική θα είναι η συμβολή από διάφορους φορείς υποστήριξης της κτηνοτροφικής δραστηριότητας και γενικότερα της αγροτικής οικονομίας όπως είναι οι Αναπτυξιακές Εταιρείες που συνεργάζονται επί μακρόν με τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, προκειμένου να υλοποιήσουν ολοκληρωμένα προγράμματα ανάπτυξης του αγροτικού χώρου, μέσω συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων από την ΕΕ¹⁴³ και του νέου ΕΣΠΑ.

Επίσης δημιουργεί σημαντικές ευκαιρίες η αναθεωρημένη Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) με ευρύτατες αλλαγές και μετασχηματισμούς στις αγροτικές περιοχές, ενώ παράλληλα σημαντική είναι και η συμβολή του νέου

---

¹⁴³ Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) αποτελεί μια οικονομική πηγή της ΕΕ που χρησιμοποιείται από τα Κράτη Μέλη για την επίτευξη ποικίλων στόχων της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ και κατανέμονται στα Κράτη Μέλη μέσω των Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ).

προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης όπου οι Εθνικοί και Κοινοτικοί πόροι ανέρχονται στα 20 δις € για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Από αυτά τα 14 δις € αφορούν στις άμεσες ενισχύσεις (πρώτος πυλώνας της ΚΑΠ), ενώ θα διατεθούν 6 δις € στο πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (δεύτερος πυλώνας της ΚΑΠ)¹⁴⁴.

β) Δημιουργία εταιρείας προώθησης των κτηνοτροφικών προϊόντων με τη βοήθεια και του ηλεκτρονικού επιχειρείν

Ο δρόμος της βιώσιμης ανάπτυξης μπορεί να χαρακτηί στη βάση της ίδρυσης και λειτουργίας μιας επιχείρησης συλλογικής-μετοχικής συμμετοχής μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που θα αναλάβει τη διαχείριση, προώθηση και πώληση των κτηνοτροφικών προϊόντων της Γορτυνιακής γης. Σ' αυτή την πρωτοβουλία σημαντικός θα είναι ο ρόλος του Δήμου, τόσο για την προετοιμασία (οικονομοτεχνική μελέτη, καταστατικό, νομικές απαιτήσεις, business plan κλπ), όσο και για το τελικό στάδιο της ίδρυσης και λειτουργίας μιας τέτοιου είδους εταιρείας, επιλέγοντας τον κατάλληλο και αξιόπιστο συντονιστή του εγχειρήματος.

Στην επιχειρηματική αυτή προσπάθεια σημαντική θα είναι και η συμβολή του ηλεκτρονικού επιχειρείν μέσω τεχνολογιών επικοινωνιών και πληροφορικής, το οποίο θα περιλαμβάνει ηλεκτρονικό εμπόριο, πώληση αγαθών, αγορά προμηθειών, έλεγχο των αποθεμάτων, διαχείριση της παραγωγής, υποστήριξη των πελατών κλπ.

Τα ιδιαίτερα διατροφικής αξίας παραγόμενα τοπικά προϊόντα θα προσελκύουν ιδιαίτερα τους Έλληνες καταναλωτές. Χωρίς πρόσβαση στο διαδίκτυο και χωρίς τη χρήση του ηλεκτρονικού επιχειρείν, οι επιχειρήσεις του Δήμου Γορτυνίας, λόγω του μικρού μεγέθους τους δεν έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις στον τομέα τους, ούτε να απευθυνθούν σε

---

¹⁴⁴ όπως επιδοτήσεις μέχρι 90% για συγκεκριμένες κατηγορίες π.χ. νέους γεωργούς, επενδύσεις που συνδέονται με γεωργοπεριβαλλοντικές δράσεις (βιολογική γεωργία, κτηνοτροφία κλπ), εκχώρηση στις Περιφέρειες στο 100% του νέου προγράμματος LEADER με ταυτόχρονη παροχή δυνατότητας παρέμβασης και σε ορεινές-μειονεκτικές περιοχές κλπ. Πηγή: ΥΠΑΑΤ.

ευρύτερες αγορές, ώστε να αυξήσουν την προστιθέμενη αξία και να διευρύνουν τον κύκλο εργασιών τους, αυξάνοντας παράλληλα και τις θέσεις απασχόλησης.

γ) Στήριξη του τομέα της μελισσοκομίας

Το μέλι ελάτης Μαινάλου-Βανίλια έχει χαρακτηριστεί, όπως προαναφέραμε, ως προϊόν ΠΟΠ με πανελλήνια και διεθνή αναγνώριση. Θα πρέπει να ληφθούν κάποια μέτρα που θα βοηθήσουν στην αύξηση της παραγωγής και πώλησης του όπως:

- ✓ Προώθηση προγράμματος βελτίωσης της παραγωγής και εμπορίας όλων των προϊόντων της μελισσοκομίας (μέλι, βασιλικός πολτός, γύρη, πρόπολη, κερι, δηλητήριο)¹⁴⁵, ταυτοποίηση και ανάδειξη αυτών.
- ✓ Ένταξη του μελιού σε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο Marketing, προκειμένου να γίνει το όχημα προβολής της περιοχής της Γορτυνίας, ούτως ώστε με την αύξηση των προωθητικών ενεργειών να αυξηθεί παράλληλα και το μέγεθος των εξαγωγών του.
- ✓ Τροποποίηση της αγορανομικής διάταξης σε ότι αφορά στο μέλι, προκειμένου να προστατευθεί το καταναλωτικό κοινό και οι Έλληνες μελισσοκόμοι από φαινόμενα νοθείας και «ελληνοποίησης» εισαγόμενων προϊόντων¹⁴⁶.
- ✓ Τεχνική, επιστημονική και διοικητική στήριξη των μελισσοκόμων με την υλοποίηση δράσεων, όπως η λειτουργία Κέντρων Μελισσοκομίας ή η λειτουργία Ηλεκτρονικού Δικτύου Μελισσοκομίας.

δ) Δημιουργία ενός πολυχώρου γνώσης και προβολής συγκριτικών και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων.

Το κτιριακό συγκρότημα που θα δημιουργηθεί θα πρέπει να περιλαμβάνει:

---

¹⁴⁵ Καν(ΕΚ)1234/07

¹⁴⁶ Ο κλάδος εντάσσεται στα οριζόντια μέτρα του Υπουργείου: 4η Προγραμματική Περίοδος-Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης Αλέξανδρος Μπαλατζής (π.χ. Πρόγραμμα Νέων Αγροτών, Σχέδια Βελτίωσης, Επενδύσεις στη μεταποίηση- εμπορία γεωργικών προϊόντων).

- ✓ Πλήρως εξοπλισμένους χώρους εκπαίδευσης (ή/και εξ' αποστάσεως διαδικασία εκπαίδευσης) για όσους ασχοληθούν με τους κλάδους της κτηνοτροφίας, της γεωργίας, της μελισσοκομίας και της μεταποίησης των παραγόμενων προϊόντων (γάλακτος, μελιού κλπ.) που θα συνδυάζεται με εξειδικεύσεις στην κατεύθυνση της βελτίωσης της ποιότητας και της υποστήριξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- ✓ Χώρους προβολής των κλάδων αυτών στους επισκέπτες, με τους παραδοσιακούς τρόπους και την εξέλιξή τους με την πάροδο των ετών (προβολή και ανάδειξη του αγροτικού πολιτισμού και του εμπορίου).
- ✓ Εκθεσιακό χώρο για την παρουσίαση των τοπικών προϊόντων.
- ✓ Κατάστημα πώλησης των τοπικών προϊόντων.
- ✓ Εστιατόριο που θα δίνει την ευκαιρία στον επισκέπτη να γευτεί τα παραδοσιακά προϊόντα και πολλά άλλα.
- ✓ Αίθουσα συνεδριάσεων για τη διοργάνωση συνεδρίων και την πραγματοποίηση ειδικών ημερίδων ενημέρωσης για την ενίσχυση της αγροτικής εξωστρέφειας, καθώς και τη φιλοξενία του κοινού σε ψυχαγωγικές και ενημερωτικές δραστηριότητες.
- ✓ Βιβλιοθήκη (ψηφιακή και φυσική) και αίθουσα υποδοχής μαθητών για τη μετάδοση των τεχνικών και των γνώσεων μέσα από παρουσιάσεις, βιβλία, επιστημονικά περιοδικά και μελέτες.

Ο πολυχώρος αυτός θα προσπαθήσει να προβάλλει και να αναδείξει την πολιτιστική κληρονομιά και την παράδοση του τόπου και θα γίνει το μέσο της τουριστικής και κατ' επέκταση της οικονομικής ανάπτυξης του τόπου, μέσα από τη δημιουργία ενός μόνιμου εργαλείου προβολής και προώθησης των τοπικών και των τουριστικών υποδομών.

ε) Δημιουργία μουσείων σε διάφορες περιοχές του Δήμου

Η δημιουργία μουσείων κρίνεται απαραίτητη, διότι παρατηρείται το φαινόμενο ελλείψεως μουσείων κλαδικού χαρακτήρα, παρότι η Ελλάδα είναι χώρα που υπήρξε πρωτοπόρος στην εκμετάλλευση και την επεξεργασία πρώτων υλών.

Γενικά υπάρχει μια τάση η τουριστική ανάπτυξη να εντείνεται σε λιγοστές, συγκεκριμένες περιοχές του Δήμου (π.χ. περιοχές με γνωστά ονόματα όπως η Βυτίνα, η Δημητσάνα και η Στεμνίτσα). Για το λόγο αυτό θα πρέπει η δημιουργία των μουσείων να γίνει διάσπαρτη σε διάφορα χωριά του Δήμου, ούτως ώστε ο επισκέπτης, κατά κάποιο τρόπο να εξαναγκάζεται να περνά μέσα από άλλα χωριά πριν τον τελικό προορισμό του, αυξάνοντας έτσι την επισκεψιμότητα στις ξεχασμένα αυτές περιοχές και δίνοντας την ευκαιρία στους επισκέπτες να ανακαλύψουν τις ομορφιές των ξεχωριστών αυτών χωριών και οικισμών. Αναλυτικότερα προτείνεται να δημιουργηθούν:

- ✓ **Μουσείο Μελισσοκομίας και Φυσικής Ιστορίας της Μέλισσας**, που θα δίνει τη δυνατότητα στο κοινό να θαυμάσει για ένα ακόμα λόγο τη φύση και να συνειδητοποιήσει την τεράστια σημασία της επικονίασης που προσφέρουν οι μέλισσες στη φύση, καθώς χωρίς αυτή δεν θα υπήρχε ζωή στη γη¹⁴⁷. Επίσης οι επισκέπτες θα μπορούν να αντλήσουν πληροφορίες και να μάθουν τις ιδιαιτερότητες αυτών των εντόμων (βιολογία και ιστορία της μέλισσας), την ευεργετικότητα που προσφέρουν τα προϊόντα τους (βασιλικός πολτός, γύρη, κερύ, πρόπολη, δηλητήριο κλπ.), τα πλεονεκτήματα του ελληνικού μελιού, τα είδη μελιού που υπάρχουν παγκοσμίως και επίσης θα έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν από κοντά τα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι μελισσοκόμοι (στολές, κυψέλες, μηχανήματα, πρέσες κλπ.).
- ✓ **Μουσείο Απελευθερωτικού Αγώνα**, όπου θα συγκεντρωθούν και θα εκθέτονται αντικείμενα και οτιδήποτε έχει σχέση με την συγκεκριμένη περίοδο (όπλα, έγγραφα, φωτογραφίες κλπ.), ενώ θα υπάρχει και αίθουσα προβολής εικονικής απεικόνισης των μαχών της περιοχής και σχετικά ντοκουμαντέρ.
- ✓ **Μουσείο Αγροτικών Εργαλείων και Μηχανημάτων**, όπου θα συγκεντρωθούν και θα εκθέτονται παλιά εργαλεία που

---

¹⁴⁷ Εάν εκλείψουν οι μέλισσες από τον πλανήτη, θα εξαφανιστούν 70% των φρούτων και των λαχανικών.
Πηγή: εφημερίδα ΕΠΙ ΓΗΣ-Agrobusiness, Τεύχος 2°, Σεπτέμβριος 2014, σελ.2.

χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στην καθημερινότητά τους, καθώς και στις αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες τους, ενώ παράλληλα θα υπάρχει και αίθουσα προβολής των παραδοσιακών και συγχρόνων μέσων για την κτηνοτροφία και τη γεωργία.

- ✓ **Μουσείο Παραδοσιακών Παλιών Επαγγελμάτων**, όπου θα συγκεντρωθούν και θα εκθέτονται παλιά εργαλεία και οτιδήποτε χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι που ασκούσαν επαγγέλματα τα οποία είτε εξαφανίστηκαν, είτε εκσυγχρονίστηκαν με την πάροδο των ετών. Επαγγέλματα που μπορούν να εκθέσουν είναι του: τσαγκάρη, λούστρου, γανωματή, αγγειοπλάστη, καστανά, παγοπώλη, γαλατά, λατερνατζή, κουρέα, καστανά, νερουλά, παγωτατζή, κουλουρά, πλανόδιου φωτογράφου, εφημεριδοπώλη, αμαξά δημιουργώντας νοσταλγικές αναμνήσεις στους γηραιότερους και την ευκαιρία στους ηλικιακά νεότερους να γνωρίσουν τους τρόπους με τους οποίους επιβίωσαν οι άνθρωποι που ζούσαν σε παλαιότερες δεκαετίες.
- ✓ **Μουσείο Εκκλησιαστικής Συλλογής**, όπου θα συγκεντρωθούν και θα εκθέτονται εκκλησιαστικά σκεύη και κειμήλια.
- ✓ Μουσεία Λαογραφικού περιεχομένου.

στ) Διάνοιξη του Νεολιθικού Σπηλαίου κοντά στην Καμενίτσα Γορτυνίας

Στο λόφο Σακοβούνι, κοντά στην είσοδο του χωριού Καμενίτσα Γορτυνίας, υπάρχει σημαντικότερος νεολιθικός οικισμός που κατοικήθηκε μέχρι τα ύστερα μυκηναϊκά χρόνια, καθώς έχει ανακαλυφθεί και νεολιθικό σπήλαιο¹⁴⁸ (θέση «Παναγία»), του οποίου τα προϊστορικά ευρήματα συνηγορούν πως κατοικήθηκε στην Νεολιθική Εποχή, αφού έχουν βρεθεί αγγεία και οστά, όμως είναι μη επισκέψιμο. Οι ανασκαφές έγιναν την δεκαετία του '80, έκτοτε όμως δεν έχουν γίνει προσπάθειες διάνοιξης του σπηλαίου.

---

¹⁴⁸ από τον Έφορο Αρχαιοτήτων Δρ. Θ. Σπυρόπουλο. Το νεολιθικό σπήλαιο αποκαλύφθηκε τυχαία από εργασίες κατασκευής υδραγωγείου. Ο νεολιθικός οικισμός στο Σακοβούνι αναφέρεται από τον Ernst Meyer στο σύγγραμμά του «Peloponnesische Wanderungen».

Η διάνοιξη του σπηλαιίου, ούτως ώστε να γίνει επισκέψιμο, υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις και την εξασφάλιση μέτρων που θα διασφαλίσουν την προστασία των πολιτών, θα αναβαθμίσει την περιοχή όντας πόλος έλξης πολλών τουριστών και εκπαιδευτικών μονάδων.

Στην επίτευξη των ανωτέρω στόχων μπορούν να συμβάλλουν από κοινού:

- ✓ Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση του Α' και Β' βαθμού Αυτοδιοίκησης και η περαιτέρω αποκέντρωση πόρων και αρμοδιοτήτων στην Περιφέρεια, όπως αποτυπώνονται στο Εθνικό Σχέδιο Μεταρρυθμίσεων.
- ✓ Οι πόροι των Διαρθρωτικών Ταμείων, του Ταμείου Συνοχής και του ΕΓΤΑΑ.
- ✓ Οι εθνικοί πόροι που θα διατεθούν από το αναμορφωμένο, σε όρους σχεδιασμού και διαχείρισης, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.
- ✓ Οι χρηματοδοτήσεις μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης.
- ✓ Σύγχρονα χρηματοδοτικά μέσα και ιδιωτικές επενδύσεις.
- ✓ Οι συγχρηματοδοτήσεις του Ελληνικού Δημοσίου (π.χ. Υπουργείου Πολιτισμού) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η υφιστάμενη κατάσταση και οι πιέσεις που ασκούνται στην ορεινή περιοχή της Γορτυνίας παραπέμπει στην ανάγκη άσκησης πολιτικής, η οποία θα περιορίσει τις επιπτώσεις από τις χωρίς μακροχρόνιο ορίζοντα οικονομικές και παραγωγικές δραστηριότητες, οι οποίες τελικά επιδρούν αρνητικά στους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, καθώς και τις πιέσεις της τουριστικής ανάπτυξης σε λιγιστές συγκεκριμένες περιοχές με γνωστά ονόματα, οι οποίες είναι ενταγμένες στο κυρίαρχο τουριστικό πρότυπο της χώρας ως τουριστικοί προορισμοί, αποκλείοντας άλλες περιοχές αξιόλογου φυσικού κάλους.

Η ανάπτυξη συνεργιών μεταξύ των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για τη δημιουργία πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος και τη μεγιστοποίηση της προστιθέμενης αξίας θα επιτευχθεί μέσω της διάκρισης «τομέων και πεδίων παρέμβασης» ανά Ταμείο και της επιμέρους στοχοθέτησης σε όρους επιχειρησιακών στόχων, αλλά με δεδομένη την ταύτιση των στρατηγικών στόχων και την ενιαία αντιμετώπιση.

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι εκείνη που θα παίζει τον κυρίαρχο ρόλο στην κατάρτιση, την εφαρμογή των σχεδίων ανάπτυξης και την ένταξή τους στον κρατικό προϋπολογισμό και σε προγράμματα της ΕΕ, σε συνεργασία πάντα με την Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας, την Περιφέρεια Πελοποννήσου και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης της χώρας για τη διαφοροποίηση, την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση της περιοχής του Δήμου Γορτυνίας.

Σπουδαίο ρόλο θα παίζει και η ενεργή συμμετοχή των τοπικών πληθυσμών, η σωστή αξιοποίηση των τοπικών πόρων, ο τοπικός προσδιορισμός των αναπτυξιακών στόχων με αποτέλεσμα οι ωφέλειες της ανάπτυξης να διαχέονται αρχικά σε τοπικό επίπεδο και κατ' επέκταση στην Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας και την ευρύτερη Περιφέρεια.

Απαραίτητη προϋπόθεση σε όλη την προσπάθεια της αναπτυξιακής διαδικασίας της περιοχής του Δήμου Γορτυνίας πρέπει να είναι η προστασία

του περιβάλλοντος¹⁴⁹, ο σεβασμός των παραδοσιακών πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων της κάθε περιοχής και το μέγιστο όφελος για τους κατοίκους με στόχο τη διατήρηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, στρέφοντας νέους ανθρώπους στην ενασχόληση με την πρωτογενή παραγωγή.

Μέσα από το πνεύμα της ενδογενούς αειφόρου ανάπτυξης θα επιτευχθεί η ανάπτυξη της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας των πολιτών και η ισορροπία της περιοχής, συνδυάζοντας παραδοσιακές με σύγχρονες επιχειρηματικές δραστηριότητες, σε συμβατά με το περιβάλλον και το τοπίο όρια, αλλά και με τους κανόνες της αγοράς.

Η ανάπτυξη του ορεινού χώρου θα πρέπει να επιδιωχθεί κατά τρόπο συνετό, ώστε να μη διακυβευτεί η ευρύτερη οικολογική και πολιτιστική του σημασία, αλλά να διασφαλιστεί η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

---

¹⁴⁹ Για τη διατήρηση και προαγωγή της ποιότητας του περιβάλλοντος, θα πρέπει κάθε παρέμβαση να συνοδεύεται με μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ώστε το κόστος γι' αυτό να είναι ελάχιστο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αποστολόπουλος, Κ. (2004). Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του Αγροτικού Χώρου. (περίπτωση ενημερωτικού φυλλαδίου Χαροκόπειου Πανεπιστημίου).
2. Βακάκης, Φ. (2007). Ο Ρόλος της Κτηνοτροφίας στην Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη. Γεωργία-Κτηνοτροφία, Τεύχος 4/2007, σελ.67-72 (περίπτωση άρθρου).
3. Βλασσοπούλου-Καρύδη, Μ. (2011) ΑΡΚΑΔΕΣ-Η καταγωγή, ο χαρακτήρας, η διασπορά τους στην αρχαιότητα και η συμβολή τους στον πολιτισμό. Ιδιωτική Έκδοση σελ. 191-195 (περίπτωση βιβλίου).
4. Δημητρόπουλος, Ε. (2004). Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.
5. Ελληνική Στατιστική Αρχή.
6. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Βυτίνας 2008–2011.
7. Εφημερίδα «Η ζωή στην Αρκαδία» 29-30/11/2014.
8. Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005). Πώς γίνεται μία επιστημονική εργασία: Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική σελ.119, 122.
9. Καλτσούνη – Νόβα, Χ. (2006). Μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας στις Κοινωνικές επιστήμες. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg σελ.55.
10. Κανδηλώρος, Τ. (2010) Ιστορία από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ' ημάς. Αθήνα: Εκδόσεις Δρόμων (περίπτωση βιβλίου).
11. Κάπος, Μ. (1996) Η Αρκαδία στο μύθο και την ιστορία-Κατά τόπο καταγραφή μύθων και γεγονότων. Εκδότης Κάπος Μ. Μιλτιάδης (περίπτωση βιβλίου).
12. Καρδάσης, Β. (2004). Αρκαδία: Γενέθλια γη. Αθήνα: Εκδόσεις Έφεσος (περίπτωση βιβλίου).
13. Κόνσολας, Ν. (1997). Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ (περίπτωση βιβλίου).

14. Κορρές, Γ.-Κότιος, Α.-Λιαργκόβας, Π. (2010). Οικονομική της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Αθήνα: Εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ ΑΕ σελ.124-132 (περίπτωση βιβλίου).
15. Κουτσούρης, Α. (2010). Καινοτομία και συμμετοχή: Κρίσιμες στιγμές της πορείας προς την αειφόρο ανάπτυξη των ορεινών περιοχών. στο Ανάπτυξη Ορεινών και Μειονεκτικών Περιοχών, επιμ.: Αραμπατζής, Γ. Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων-ΔΠΘ σελ.130-147.
16. Κουτσούρης, Αλ. (2010). Καινοτομία και Συμμετοχή: Κρίσιμες στιγμές της πορείας προς την αειφόρο ανάπτυξη των ορεινών περιοχών. Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας & Ανάπτυξης, ΓΠΑ, 2^{ος} Τόμος σελ.130-144 (περίπτωση περιοδικής έκδοσης).
17. Κωστάρας, Ν. (Αθήνα) Από την αρχαία Ηραία στην αρχαία Γόρτυνα. «Αρχαία Ηραία», 1987 Ημερολόγιο Αρκαδικών, τ. Στ', «Αρχαία Γόρτυς», Ημερολόγιο Αρκαδικών, τ. Ζ', 1988, Πηγή: <http://www.arcadians.gr/> (περίπτωση Ιστορικού Οδοιπορικού).
18. Λεγάκις, Α.-Τζαννετάτου-Πολυμένη, Μ.-Γκιώκας, Σ.-Σωτηρόπουλος, Κ. (2010) Η ΠΑΝΙΔΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ. Ζωική Ποικιλότητα, Τομέας Ζωολογίας, Θαλ. Βιολογίας Παν. Αθηνών σελ. 164-166, 172, 218 (περίπτωση μελέτης).
19. Λεγάκις, Α. (1999). Απειλούμενα προστατευόμενα είδη ζώων της πανίδας της Ελλάδας. Ζωολογικό μουσείο, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών (περίπτωση βιβλίου).
20. Λιαργκόβας, Π. (2010). Αρκαδία, οικονομική και κοινωνική ζωή (19^{ος}-20^{ος} αιώνας). Εκδόσεις ΜΙΛΗΤΟΣ σελ.229 (περίπτωση βιβλίου).
21. Λιαργκόβας, Π. «Έρευνα Τάσεων Νεανικής Επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια Πελοποννήσου». Τρίπολη: Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου σελ.12-14 (περίπτωση μελέτης).
22. Μακράκης, Β. (2005). Ανάλυση δεδομένων στην Επιστημονική έρευνα. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg σελ.38.

23. Μελέτη Τουριστικής Αξιοποίησης Λίμνης Λάδωνα
24. Μοναστήρια - Εκκλησίες, Παραδοσιακοί οικισμοί, Κορινθία - Αργολίδα - Αρκαδία - Μεσσηνία - Λακωνία. Ειδικές εκδόσεις Περιφέρειας Πελοποννήσου Μπαμπανάσης, Σ. (1998). Δημόσιες Επιχειρήσεις Οργάνωση και Διοίκηση. Αθήνα: Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ σελ.589-592 (περίπτωση βιβλίου).
26. Μπρούσαλης, Τ. (2008). Εισαγωγή στο Μύθο-Μυθική Αρκαδία και πραγματικότητα. Αθήνα: Εκδόσεις Δεδεμάδης (περίπτωση βιβλίου).
27. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αρκαδίας (2008). ΑΡΚΑΔΙΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ. σελ.58-59, 66-85, 94-99 (περίπτωση βιβλίου).
28. Νόμος 3463/2006 (ΦΕΚ-114/τΑ'/2006): Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων.
29. Νόμος 3852/2010.
30. Παπαθεοδώρου, Α.-Νικολάου, Ν.-Τσολακίδη, Α. (2006). Η Κατάσταση της Αιγοπροβατοτροφίας στην Ελλάδα και την Ε.Ε
31. Παπανικολάου, Θ.-Παπανικολάου Ν. (2007). ΑΡΚΑΔΙΑ ΠΑΤΡΙΚΗ ΧΩΡΑ Δήμοι-Κοινότητες-Οικισμοί-Γεωγραφία-Ιστορία-Πολιτισμός. Πάτρα: Εκδόσεις σελ.23-26, 34-38, 42-43, 48-245 (περίπτωση βιβλίου).
32. Παρασκευόπουλος, Ι. (1993). Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας. Τόμος Β. Αθήνα σελ.69, 71, 77.
33. Περιφέρεια Πελοποννήσου. (2011) Περιφέρεια Πελοποννήσου-Νήσος Αειφορίας. (περίπτωση 34φυλλου έντυπου υλικού-φυλλαδίου).
34. Πολύζος, Σ. (2002). Ανάλυση Παραγόντων Επιρροής και εμπειρική Διερεύνηση των Εσωτερικών Τουριστικών Ροών στην Ελλάδα. Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ, τεύχος 18-19, σελ.87-108.
35. Πολύζος, Σ. (2011). Περιφερειακή Ανάπτυξη. Αθήνα: Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ σελ.27-29 (περίπτωση βιβλίου).

36. Προεδρικό Διάταγμα 185/07 (ΦΕΚ 221/Α/2007) «Όργανα και διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού.
37. Σαραντάκης, Π. (2002). Αρκαδία-Οι τόποι και οι δρόμοι του νερού: Κεφαλόβρυσα, ποτάμια, λίμνες, γεφύρια, βρύσες, πηγάδια, νερόμυλοι. Αθήνα: Εκδόσεις ΟΙΑΤΗΣ (περίπτωση βιβλίου).
38. Σαραντάκης, Π. (2006). ΑΡΚΑΔΙΑ - ΟΙ ΑΚΡΟΠΟΛΕΙΣ - ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ & ΟΙ ΠΥΡΓΟΙ ΤΗΣ σιωπηλά ερείπια μιας δοξασμένης γης. Αθήνα: Εκδόσεις ΟΙΑΤΗΣ σελ.66-69 (περίπτωση βιβλίου).
39. Σπαθής, Π.-Τσιμπούκας, Κ.-Φουσέκης, Π. (2002) Αξιολόγηση της χρήσης των εισροών αιγοτροφικών εκμεταλλεύσεων σε ορεινές περιοχές της Ελλάδας. Επιθεώρηση Ζωοτεχνικής Επιστήμης Animal Science Review Ιούνιος 2002, Τεύχος 29, σελ.67-75 (περίπτωση περιοδικής έκδοσης).
40. Συλλογικό έργο-Σαραντάκης, Π.-Καραπαναγιώτου, Α.-Διαμαντή, Κ.-Πάντου, Ευ.-Λιακόπουλος, Π.-Λιαργκόβας, Π.-Ζιώβας, Γ.-Γρηγοράκης, Ν. (2010). ΑΡΚΑΔΙΑ Τόπος-Χρόνος-Άνθρωποι. Αθήνα: Εκδόσεις ΜΙΛΗΤΟΣ σελ.16-29 (περίπτωση βιβλίου).
41. Τσάρτας, Π.-Στογιαννίδου, Μ.- Σταυρινούδης, Θ. (2004) Οι λιγότερο ευνοημένες περιοχές ως τουριστικοί προορισμοί: Ζητήματα οργάνωσης και διαχείρισης. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg σελ. 295-306 (στο επιμ. Σπιλάνης, Ι.-Κίζος, Α.-Ιωσηφίδης, Θ. «Στρατηγικές ανάπτυξης σε λιγότερο ευνοημένες περιοχές») (περίπτωση μελέτης).
42. Υπηρεσίες Δήμου Γορτυνίας (Δημοτική Κοινοφελής Επιχείρηση Δήμου Γορτυνίας-ΔΕΥΑΓ και άλλες).
43. Υπηρεσίες Περιφερειακής Ενότητας Αρκαδίας (Δ/ση Εκπαίδευσης, ΔΑΟΚ, ΔΕΥΑΤ, ΔΕΔΔΗΕ, ΔΤΕ, ΟΠΕΚΕΠΕ, Επιμελητήριο Αρκαδίας κλπ.).

44. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, Γενική Διεύθυνση Ζωικής Παραγωγής. (2011) Ελληνική Κτηνοτροφία. (περίπτωση έντυπου υλικού της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργικών Εφαρμογών και Έρευνας).
45. Υπουργείο Υγείας, Γενική Δ/ση Υπηρεσιών Υγείας.
46. Φίλιας, Β. (2007). Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg σελ. 72, 79, 222.
47. Χανδρινός, Γ.-Δημητρόπουλος, Α. (1982). Αρπακτικά πουλιά της Ελλάδας. Αθήνα: Εκδόσεις Π.Ευσταθιάδης & Υιοί (περίπτωση βιβλίου).
48. Χασάπης, Δ. (2000). Σχεδιασμός, Οργάνωση, Εφαρμογή και Αξιολόγηση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης. Μεθοδολογικές αρχές και κριτήρια ποιότητας. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Aggelopoulos, S.-Soutsas, K.-Pavlouidi, A.-Sinapis, E.-Petkou, D. Suggestions for reformation in sheep farms based on production cost.
2. Anthopoulou, T.-Iakovidou, O.-Koutsouris, A.-Spilanis, I. (2000). Spatial and development aspects of agrotourism in Greece. In Etagro, The Restructuring of Rural Space (pp. 485-501). Athens: Stamoulis Editions.
3. Bell, J. (2007). Πώς να συντάξετε μία επιστημονική εργασία. Οδηγός ερευνητικής μεθοδολογίας. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο σελ.107-108.
4. Bird, M., Hammeresley, M., Gomm, R., Woods, P. (1999). Εκπαιδευτική έρευνα στην πράξη. Εγχειρίδιο Μεθοδολογίας. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο σελ.56, 58-59, 79, 112.
5. Bourdieu, P.-Pacceron, J.C. (1990). Reproduction, Education, Society and Culture. London, Sage Publications.
6. Brouwer, F.-Lowe, P. (2000). CAP Regimes and the European Countryside, Prospects for Integration between Agricultural, Regional and Environmental Policies, CAB International, Wallingford (eds).
7. Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2008). Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο σελ. 99, 200, 205.
8. Faulkner, D., Swann, J., Baker, S., Bird, M., Carty, J. (1999). Εξέλιξη του παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον. Εγχειρίδιο Μεθοδολογίας. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο σελ. 33, 102.
9. Fennel, R. (1999). Η Κοινή Αγροτική Πολιτική-Συνέχεια και Αλλαγή Επιμέλεια Ελληνικής Έκδοσης Μαραβέγιας, Ν. Θεμέλιο-ΓΠΑ, Αθήνα.
10. Fousekis, P.-Spathis, P.-Tsimpoukas, K. (2001). Assesing the efficiency of sheep farming in mountainous areas of Greece. A non parametric approach. Agricultural Economic Review, Volume 2, Number 2, August 2001.

11. Goodall, B.-Ashworth, G. (1988). Marketing in the tourism industry. United Kingdom: Groom Helm.
12. Johnson, G. – Scholes, K. – Whittington, R. (2011). Βασικές Αρχές Στρατηγικής των Επιχειρήσεων. Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ σελ.148-153 (περίπτωση βιβλίου).
13. Keane, M. J. (1992). Rural tourism and rural development. In H. Briassoulis and J.van der Straaten (Eds.) Tourism and the Environment: Regional, Economic and Policy Issues. (pp. 43-45). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
14. Olalla, P. (2005). ΕΥΔΑΙΜΩΝ ΑΡΚΑΔΙΑ-Η ΣΑΓΗΝΗ ΕΝΟΣ ΜΥΘΟΥ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ. Εκδόσεις ROAD ΑΕ σελ.389-397 (περίπτωση βιβλίου).
15. Rural Development Programme 2014-2020 ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΑ του ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ & ΥΠΟΔΟΜΩΝ του ΥΠ.Α.Α.Τ.
16. Sophoulis, C.-Spilanis, I. (1993). Pour une strategie de development insulaire Revue de l' Economie Regionale, Vol. 41 (3), pp.33-44.
17. Vaus, D. (2008). Ανάλυση κοινωνικών δεδομένων. 50 βασικά θέματα. Επιστημονική επιμέλεια Νότα Κυριαζή. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
18. Verma, G., Mallick, K. (2004). Εκπαιδευτική έρευνα. Θεωρητικές προσεγγίσεις και τεχνικές. Επιμέλεια: Αδ. Παπασταμάτης. Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδάνος σελ.370, 373.
19. Vukonic, B. (1996) Tourism and Religion Elsevier Science Ltd.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<http://e-gortynia.gr>
<http://el.wikipedia.org/>).
http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/country/greece/gr/greece_gr.html
<http://www.agrotikianaptixi.gr>
http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/gr/leader_gr.html
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>
<http://odysseus.culture.gr/>
<http://www.arcadians.gr/>
<http://www.arcadiapress.gr>
<http://www.chem.uoa.gr/>
<http://www.dide.ark.sch.gr>
<http://www.dipe.ark.sch.gr>
<http://www.discovergortynia.gr> και
[http://www.discovergortynia.gr/Entity/List?category=Accommodation.](http://www.discovergortynia.gr/Entity/List?category=Accommodation)
<http://www.epoli.gr>
http://www.espa.gr/el/Documents/Peloponnisos_2014
<http://www.espa.gr/el/pages/staticNewProgrammingPeriod.aspx>
<http://www.geo.auth.gr>
<http://www.geo.auth.gr>
<http://www.greekhotels.gr>
<http://www.kalimera-arkadia.gr>
<http://www.kallikratis.eu/dimos-gortynias-pe-arkadias/>
<http://www.livepedia.gr/index.php/>
<http://www.melinet.gr>
<http://www.militaryhistory.gr/articles/view/121>
<http://www.minagric.gr>
<http://www.patrisnews.com/>
<http://www.pipelife.gr/>

<http://www.statistics.gr>

<http://www.unesco-hellas.gr/>

<https://feltor.wordpress.com/2011/07/02/leuctra-371-bc/>

vatera.gr/apografi2011.doc EETAA

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Κατάλογος Περιφερειών και Πληθυσμού

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ							
No	Περιφέρεια	Έδρα	Έκταση (km ²)	Πληθυσμός (κάτοικοι)	Πυκνότητα πληθυσμού (κάτοικοι/km ²)	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (εκατομμύρια €)	Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (€)
1	Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	Κομοτηνή	14.157	606.170	42,82	9.265	15.272
2	Κεντρική Μακεδονία	Θεσσαλονίκη	18.811	1.874.590	99,66	32.285	16.559
3	Δυτική Μακεδονία	Κοζάνη	9.451	282.120	29,85	5.506	18.786
4	Ήπειρος	Ιωάννινα	9.203	336.650	36,58	5.079	14.221
5	Θεσσαλία	Λάρισα	14.037	730.730	52,06	11.608	15.772
6	Ιόνιοι Νήσοι	Κέρκυρα	2.307	206.470	89,50	4.130	17.726
7	Δυτική Ελλάδα	Πάτρα	11.350	680.190	59,93	10.659	14.332
8	Στερεά Ελλάδα	Λαμία	15.549	546.870	35,17	10.537	19.007
9	Αττική	Αθήνα	3.808	3.812.330	1001,11	110.546	26.968
10	Πελοπόννησος	Τρίπολη	15.490	581.980	37,57	9.809	16.580
11	Βόρειο Αιγαίο	Μυτιλήνη	3.836	197.810	51,57	3.330	16.638
12	Νότιο Αιγαίο	Ερμούπολη	5.286	308.610	58,38	7.646	24.828
13	Κρήτη	Ηράκλειο	8.336	621.340	74,54	11.243	18.421

Πίνακας 34: Κατάλογος Περιφερειών (Έκταση-Πληθυσμός-Πυκνότητα πληθυσμού-ΑΕΠ-Κατά κεφαλήν ΑΕΠ)

Πηγή: ΕΕΤΑΑ el.wikipedia.org/wiki/

**ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΑΝΑ ΔΗΜΟ**

Περιφερειακή Ενότητα	Όνομασία Δήμου	Πραγματικός Πληθυσμός 2001	Νόμιμος πληθυσμός 2001	Έκταση 2001	Νόμιμος Πληθυσμός 2011	Διαφορά Νόμιμου Πληθυσμού 2001-2011
Αργολίδος	Δήμος Άργους-Μυκηνών	48.188	47.732	1.002.508	44.458	-3.274
Αργολίδος	Δήμος Επιδαύρου	9.275	9.523	340.442	8.664	-859
Αργολίδος	Δήμος Ερμιονίδας	14.901	13.648	421.118	12.446	-1.202
Αργολίδος	Δήμος Ναυπλίου	33.406	30.486	390.241	29.993	-493
Αρκαδίας	Δήμος Βόρειας Κυνουρίας	12.825	14.965	576.981	12.922	-2.043
Αρκαδίας	Δήμος Γορτυνίας	18.327	25.657	1.050.882	20.593	-5.064
Αρκαδίας	Δήμος Μεγαλόπολης	13.152	14.940	722.629	13.980	-960
Αρκαδίας	Δήμος Νότιας Κυνουρίας	9.001	9.692	592.439	9.686	-6
Αρκαδίας	Δήμος Τρίπολης	48.730	50.735	1.475.805	48.267	-2.468
Κορινθίας	Δήμος Βέλου-Βόχας	18.323	17.424	164.847	17.195	-229
Κορινθίας	Δήμος Κορινθίων	60.226	53.100	611.291	55.479	2.379
Κορινθίας	Δήμος Λουτρακίου-Αγίων Θεοδώρων	22.480	16.282	294.900	18.349	2.067
Κορινθίας	Δήμος Νεμέας	7.774	8.287	204.708	7.398	-889
Κορινθίας	Δήμος Ξυλοκάστρου- Ευρωστίνης	21.155	21.009	411.667	19.427	-1.582
Κορινθίας	Δήμος Σικωνίων	24.666	25.394	602.539	22.862	-2.532
Λακωνίας	Δήμος Ανατολικής Μάνης	17.157	19.138	619.277	16.756	-2.382
Λακωνίας	Δήμος Ελαφονήσου	745	896	19.992	1.169	273
Λακωνίας	Δήμος Ευρώτα	19.803	19.828	865.734	17.755	-2.073
Λακωνίας	Δήμος Μονεμβασιάς	23.853	23.772	949.275	22.238	-1.534
Λακωνίας	Δήμος Σπάρτης	38.079	37.477	1.181.780	35.544	-1.933
Μεσσηνίας	Δήμος Δυτικής Μάνης	8.647	8.701	402.809	7.495	-1.206
Μεσσηνίας	Δήμος Καλαμάτας	67.127	66.677	440.313	66.359	-318
Μεσσηνίας	Δήμος Μεσσήνης	28.754	36.193	562.062	33.086	-3.107
Μεσσηνίας	Δήμος Οιχαλίας	14.987	19.037	415.433	15.592	-3.445
Μεσσηνίας	Δήμος Πύλου-Νέστορος	23.780	26.841	554.265	24.537	-2.304
Μεσσηνίας	Δήμος Τριφυλίας	33.581	35.400	616.019	28.518	-6.882

Πίνακας 35: Συγκριτικά στοιχεία πληθυσμού Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά Δήμο
Πηγή: vatera.gr/apografi2011.doc ΕΕΤΑΑ

2. Πληθυσμός Νομού Αρκαδίας

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ						
Δήμος	Πραγματικός πληθυσμός		Νόμιμος πληθυσμός		Μόνιμος πληθυσμός	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Γορτυνίας	18.327	12.362	25.657	20.593	12.492	10.109
Μεγαλόπολης	13.152	11.014	14.940	13.980	11.044	10.687
Βόρειας Κυνουρίας	12.825	10.665	14.965	12.922	11.589	10.341
Νότιας Κυνουρίας	9.001	9.435	9.692	9.686	7.633	8.294
Τρίπολης	48.730	47.467	50.735	48.267	48.568	47.254

Πίνακας 36: Πληθυσμός Νομού Αρκαδίας

Πηγή: Από τα απογραφικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ που έχουν ενσωματωθεί σε βάσεις δεδομένων της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης και της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας

3. Πληθυσμός Δήμου Γορτυνίας

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	
Έτος	Πληθυσμός
1839	37.480
1840	37.722
1841	38.868
1842	39.079
1844	39.790
1846	40.746
1850	41.345
1856	45.747
1907	50.759
1920	48.734
1928	48.664
1940	47.908
1951	42.354
1961	37.997

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	
Έτος	Πληθυσμός
1971	27.595
1981	22.717
1991	19.707
2001	18.327
2011	12.362

Πίνακας 37: Πραγματικός πληθυσμός στο Δήμο Γορτυνίας από 1839 έως 2011

Πηγή: Ιστοσελίδα Δήμου Γορτυνίας <http://www.e-gortynia.gr>

ΜΟΝΙΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ										
Δημοτική Ενότητα	Μόνιμος πληθυσμός			Πραγματικός πληθυσμός			Νόμιμος πληθυσμός		Μόνιμου 1991-2001	Πραγματικό 1991-2001
	2011	2001	1991	2011	2001	1991	2011	2001		
ΒΥΤΙΝΑΣ	1.116	1.213	1.510		2.012	1.993	2.297		-19,67	0,95
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	763	901	1.262		1.337	1.529	2.677		-28,61	-12,56
ΗΡΑΙΑΣ	1.552	1.660	2.045		3.063	2.947	2.719		-18,83	3,94
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	1.406	1.741	2.006		2.584	2.761	2.373		-13,21	-6,41
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	1.171	1.633	2.072		2.048	2.287	2.264		-21,19	-10,45
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	636	904	1.194		1.363	1.302	2.023		-24,29	4,69
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	578	675	951		1.260	1.255	1.080		-29,02	0,40
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	2.887	3.765	4.725		4.660	5.633	5.160		-20,32	-17,27
ΣΥΝΟΛΟ	10.109	12.492	15.765	12.362	18.327	19.707	20.593	25.657	-20,76	-7,00

Πίνακας 38: Μόνιμος και πραγματικός πληθυσμός στο Δήμο Γορτυνίας για τα έτη 2011, 2001 και 1991

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία)

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ 2011										
ΣΥΝΟΛΟ	10.109	ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΝΑ ΧΩΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΜΟ								
ΔΕ ΒΥΤΙΝΑΣ	1.116									
Τοπική Κοινότητα Βυτίνας	666	Βυτίνα	652	Μονή Παναγίας Κερνίτσης	14					
Τοπική Κοινότητα Ελάτης	27									

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ 2011

ΣΥΝΟΛΟ	10.109	ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΝΑ ΧΩΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΜΟ							
Τοπική Κοινότητα Καμενίτσας	167	Καμενίτσα	156	Καρβούνη	11				
Τοπική Κοινότητα Λάσσης	10	Λάστα	10	Αγριδάκι	0				
Τοπική Κοινότητα Μαγουλιάνων	119	Μαγούλιανα	117	Παν	2				
Τοπική Κοινότητα Νυμφασίας	114								
Τοπική Κοινότητα Πυργακίου	13	Πυργάκι	2	Μονή Αγίων Θεοδώρων	0	Μεθύδριο	11		
ΔΕ ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	763								
Τοπική Κοινότητα Δημητσάνης	447	Δημητσάνα	342	Καρκαλού	76	Μονή Αιμυαλών ή Φιλοσόφου	7	Παλαιοχώρι	22
Τοπική Κοινότητα Ζατούνης	71	Ζάτουνα	45	Βλόγγος	7	Μάρκου	19		
Τοπική Κοινότητα Ζυγοβιστίου	79								
Τοπική Κοινότητα Μελισσοπέτρας	29								
Τοπική Κοινότητα Παναγίας	39								
Τοπική Κοινότητα Ράδου	47								
Τοπική Κοινότητα Ριζοσπηλιάς	51	Ριζοσπηλιά	33	Κάτω Ριζοσπηλιά	18				
ΔΕ ΗΡΑΙΑΣ	1.552								
Τοπική Κοινότητα Αγίου Ιωάννου Αρχαίας Ηραίας	49								
Τοπική Κοινότητα Αραχόβης	208								
Τοπική Κοινότητα Κακουραϊκών	104								
Τοπική Κοινότητα Κοκκινορράχης	21								
Τοπική Κοινότητα Κοκκορά	69	Κοκκοράς	62	Μπαρδάκι	7				
Τοπική Κοινότητα Λιοδόρας	68								
Τοπική Κοινότητα Λουτρών Ηραίας	228	Αγιονέριον	52	Ιαματικά Πηγαί	80	Λιθαρός	16	Λουτρά	17
		Λώπη	44	Παρνασσός	19				
Τοπική Κοινότητα Λυκούρεση	8								
Τοπική Κοινότητα Λυσσαρέας	68								
Τοπική Κοινότητα Όχθιας	54								
Τοπική Κοινότητα Παλούμπα	120	Παλούμπα	96	Παπαδάς	11	Σαρλαίκα	13		
Τοπική Κοινότητα Πυρρή	88								
Τοπική Κοινότητα Ράφτη	107	Αγάλω	15	Ράφτης	92				
Τοπική Κοινότητα Σαρακινίου	68								
Τοπική Κοινότητα Σέρβου	108	Σέρβου	101	Αράπηδες	7				
Τοπική Κοινότητα Χρυσοχωρίου	95								
Τοπική Κοινότητα Ψαρίου	89								
ΔΕ ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	1.406								
Τοπική Κοινότητα Αγριδίου	48								
Τοπική Κοινότητα Βαλτεσινίκου	378	Βαλτεσινίκο	341	Κουρουβέλι	5	Ολομάδες	32		

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ 2011

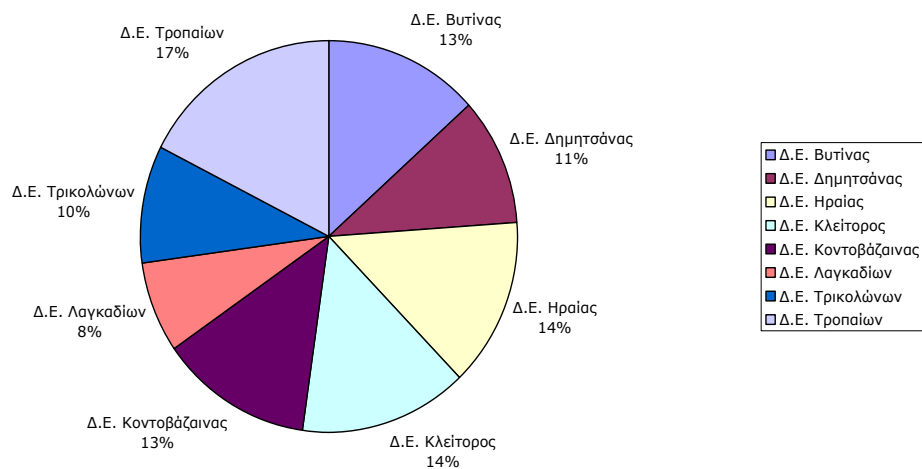
ΣΥΝΟΛΟ	10.109	ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΝΑ ΧΩΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΜΟ							
Τοπική Κοινότητα Δρακοβουνίου	66								
Τοπική Κοινότητα Θεοκτίστου	205								
Τοπική Κοινότητα Κερπινής	93	Κερπινή	85	Κάτω Καλύβια	5	Άνω Καλύβια	3		
Τοπική Κοινότητα Μυγδαλιάς	144	Μυγδαλιά	111	Παλαιόπυργος	33				
Τοπική Κοινότητα Ξηροκαρυταίνης	34								
Τοπική Κοινότητα Πουρναριάς	241	Πουρναριά	142	Μουριά	99				
Τοπική Κοινότητα Πρασίνου	197	Πράσινο	189	Καλύβια Καρνέση	8				
ΔΕ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	1.171								
Τοπική Κοινότητα Βάχλιας	96	Βάχλια	64	Πέρα Βάχλια	32				
Τοπική Κοινότητα Βελημάχου	113	Βελημάχι	65	Απόσκια	26	Σούδελη	22		
Τοπική Κοινότητα Βιδιακίου	93								
Τοπική Κοινότητα Βούτση	107								
Τοπική Κοινότητα Δήμητρας	111	Δήμητρα	103	Σταυρί	8				
Τοπική Κοινότητα Καρδαρισίου	41								
Τοπική Κοινότητα Κοντοβαζαίνης	386								
Τοπική Κοινότητα Μοναστηρακίου	135	Μοναστηράκι	103	Αρσιναία	13	Πελέκι	19		
Τοπική Κοινότητα Παραλογγών	89	Παραλογγοί	48	Άγιος Νικόλαος	38	Πέτα	3		
ΔΕ ΛΑΓΚΑΛΙΩΝ	636								
Τοπική Κοινότητα Λαγκαδίων	504	Λαγκάδια	355	Καλονέρι	73	Άγιος Νικόλαος	39	Άγιος Αθανάσιος	10
		Ξεροβούνι	10	Πτεριά	17				
Τοπική Κοινότητα Λευκοχωρίου	132	Λευκοχώρι	67	Τουθόα	45	Φούσκαρη	20		
ΔΕ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	578								
Τοπική Κοινότητα Ελληνικού	204								
Τοπική Κοινότητα Παλαμαρίου	66	Ψάρι	51						
Τοπική Κοινότητα Παύλιας	55								
Τοπική Κοινότητα Στεμνίτσης	191	Στεμνίτσα	191	Μονή Αγίου Ιωάννου Προδρόμου	0				
Τοπική Κοινότητα Σύρνας	62	Σύρνα	60	Άνω Καλύβια	2				
ΔΕ ΤΡΟΠΑΙΩΝ	2.887								
Τοπική Κοινότητα Αετορράχη	58								
Τοπική Κοινότητα Βυζικίου	232								
Τοπική Κοινότητα Δόξης	186								
Τοπική Κοινότητα Καλλιανίου	291								
Τοπική Κοινότητα Καστρακίου	77	Καστράκι	50	Φαναράκι	27				
Τοπική Κοινότητα Λιβαδακίου	68								
Τοπική Κοινότητα Νεοχωρίου	267	Νεοχώρι	161	Νέα Δάφνη	74	Μπερτσιά	8	Τρανή Λάκκα	24

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ 2011

ΣΥΝΟΛΟ	10.109	ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΝΑ ΧΩΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΜΟ							
		Περδικονέρι	237	Μπουλιάρη	50	Γαλατάς	20	Συριαμάκος	5
Τοπική Κοινότητα Περδικονερίου	312								
Τοπική Κοινότητα Ραχών	145	Ράχες	116	Τουμπίτσι	29				
Τοπική Κοινότητα Σπάθαρη	209	Σπάθαρη	199	Κάτω Σπάθαρη	10				
Τοπική Κοινότητα Σταυροδρομίου	96								
Τοπική Κοινότητα Τριποταμιάς	200	Τριποταμιά	140	Καπελλίτσα	58	Χάνια	2		
Τοπική Κοινότητα Τροπαίων	543	Τρόπαια	506	Μελιδόνι	37				
Τοπική Κοινότητα Χώρας	203	Χώρα	122	Δωδεκάμετρο	43	Ελαία	38		

Πίνακας 39: Απογραφή μόνιμου πληθυσμού Δήμου Γορτυνίας 2011 αναλυτικά ανά χωριό και οικισμό
 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (επεξεργασία)

Ποσοστιαία συμμετοχή ΔΕ στο Δήμο Γορτυνίας

Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία κατανομή Δημοτικών Ενοτήτων στο Δήμο Γορτυνίας

Χάρτης 9: Κατάταξη ορεινών και μειονεκτικών κοινοτήτων του Δήμου Γορτυνίας
 Πηγή: Στοιχεία Δήμου έτους 2011

4. Καλλιέργειες Δήμου Γορτυνίας

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ			
ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΑΓΡΑΝΑΠΙΑΥΣΗ	ΧΩΡΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	29,55
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΑΓΡΑΝΑΠΙΑΥΣΗ	ΧΩΡΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	1,19
ΗΡΑΙΑΣ	ΑΓΡΑΝΑΠΙΑΥΣΗ	ΧΩΡΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	14,92
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΑΓΡΑΝΑΠΙΑΥΣΗ	ΧΩΡΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	9,41
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΑΓΡΑΝΑΠΙΑΥΣΗ	ΧΩΡΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	12,07
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΑΓΡΑΝΑΠΙΑΥΣΗ	ΧΩΡΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	2,66
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΑΓΡΑΝΑΠΙΑΥΣΗ	ΧΩΡΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	1
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΑΓΡΑΝΑΠΙΑΥΣΗ	ΧΩΡΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	23,04
ΗΡΑΙΑΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΕΝΣΙΡΩΣΗΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,55
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΕΝΣΙΡΩΣΗΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	3,71
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΕΝΣΙΡΩΣΗΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,86
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΠΟΤΙΣΤΙΚΟΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΓΛΥΚΟΣ	0,72
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΠΟΤΙΣΤΙΚΟΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΓΛΥΚΟΣ	0,13
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΠΟΤΙΣΤΙΚΟΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,6
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΠΟΤΙΣΤΙΚΟΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,15
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΠΟΤΙΣΤΙΚΟΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	2,7
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΠΟΤΙΣΤΙΚΟΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	1,39
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΠΟΤΙΣΤΙΚΟΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	12,97
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΛΟΙΠΑ	2
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΛΟΙΠΑ	0,4
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	1402,63
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	1221,13
ΗΡΑΙΑΣ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	870,49
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	2754,95
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	1878,59
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	1128,72
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	643,06
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	3137,66
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΓΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΕ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	0,74
ΗΡΑΙΑΣ	ΓΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΕ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	9,46
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΓΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΕ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	1,75
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΓΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΕ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	2,5
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΓΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΕ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	2,36
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΓΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΕ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	24,51
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	59,54

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	16,24
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	104,87
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	107,91
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	61,44
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	49,76
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	54,57
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΜΕΤΡΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΚΤΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	125,99
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	GORDAL, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1,34
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	MISSION, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	2,2
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	RICHOLIN ή RICHOLINE, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,05
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟΛΙΑ (ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟ, ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	19,22
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟΛΙΑ (ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟ, ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	15,18
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟΛΙΑ (ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟ, ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	43,06
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟΛΙΑ (ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟ, ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	20,03
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟΛΙΑ (ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟ, ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	6,53
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟΛΙΑ (ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟ, ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	27,12
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟΛΙΑ (ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟ, ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	15,88
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟΛΙΑ (ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟ, ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	18,94

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟΛΙΑ (ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟ, ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΙ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	0,22
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟΛΙΑ (ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΟ, ΑΓΟΥΡΟΜΑΝΑΚΙ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	1,36
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΓΑΙΔΟΥΡΕΛΙΑ (ΔΑΜΑΣΚΗΝΑΤΗ, ΑΔΡΟΚΑΡΠΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,14
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΓΑΙΔΟΥΡΕΛΙΑ (ΔΑΜΑΣΚΗΝΑΤΗ, ΑΔΡΟΚΑΡΠΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1,4
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ - ΛΟΙΠΕΣ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	17,61
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ - ΛΟΙΠΕΣ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	32,95
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ - ΛΟΙΠΕΣ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	124,14
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ - ΛΟΙΠΕΣ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	12,15
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ - ΛΟΙΠΕΣ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	80,86
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ - ΛΟΙΠΕΣ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	25,3
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ - ΛΟΙΠΕΣ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	50,52
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ - ΛΟΙΠΕΣ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	326,4
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΟΙΝΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ - ΛΟΙΠΕΣ, ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	1,42
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΟΙΝΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ - ΛΟΙΠΕΣ, ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	0,22
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΘΡΟΥΜΠΑ (ΘΡΟΥΜΠΟΛΙΑ, ΘΑΣΙΤΙΚΗ, ΛΑΔΟΛΙΑ, ΘΑΣΟΥ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,69
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΘΡΟΥΜΠΑ (ΘΡΟΥΜΠΟΛΙΑ, ΘΑΣΙΤΙΚΗ, ΛΑΔΟΛΙΑ, ΘΑΣΟΥ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,47
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΘΡΟΥΜΠΑ (ΘΡΟΥΜΠΟΛΙΑ, ΘΑΣΙΤΙΚΗ, ΛΑΔΟΛΙΑ, ΘΑΣΟΥ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,96
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΘΡΟΥΜΠΑ (ΘΡΟΥΜΠΟΛΙΑ, ΘΑΣΙΤΙΚΗ, ΛΑΔΟΛΙΑ, ΘΑΣΟΥ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1,46
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΘΡΟΥΜΠΑ (ΘΡΟΥΜΠΟΛΙΑ, ΘΑΣΙΤΙΚΗ, ΛΑΔΟΛΙΑ, ΘΑΣΟΥ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	3,69
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΘΡΟΥΜΠΑ (ΘΡΟΥΜΠΟΛΙΑ, ΘΑΣΙΤΙΚΗ, ΛΑΔΟΛΙΑ, ΘΑΣΟΥ),	1,77

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
		ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΘΡΟΥΜΠΑ (ΘΡΟΥΜΠΟΛΙΑ, ΘΑΣΤΙΚΗ, ΛΑΔΟΛΙΑ, ΘΑΣΟΥ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	2,33
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΘΡΟΥΜΠΑ (ΘΡΟΥΜΠΟΛΙΑ, ΘΑΣΤΙΚΗ, ΛΑΔΟΛΙΑ, ΘΑΣΟΥ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	2,7
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΑΛΑΜΩΝ (ΚΑΛΑΜΑΤΙΑΝΗ, ΤΣΙΓΚΟΛΙ, ΑΕΤΟΝΥΧΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑΣ	0,6
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΑΛΑΜΩΝ (ΚΑΛΑΜΑΤΙΑΝΗ, ΤΣΙΓΚΟΛΙ, ΑΕΤΟΝΥΧΙ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	0,08
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΑΛΑΜΩΝ (ΚΑΛΑΜΑΤΙΑΝΗ, ΤΣΙΓΚΟΛΙ, ΑΕΤΟΝΥΧΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,04
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΑΛΑΜΩΝ (ΚΑΛΑΜΑΤΙΑΝΗ, ΤΣΙΓΚΟΛΙ, ΑΕΤΟΝΥΧΙ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	5,32
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΑΡΥΔΟΛΙΑ ΣΠΕΤΣΩΝ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,45
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΘΡΕΙΚΗ (ΜΑΝΑΚΙ, ΜΑΝΑΚΟΛΙΑ, ΓΛΥΚΟΜΑΝΑΚΟ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,91
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΘΡΕΙΚΗ (ΜΑΝΑΚΙ, ΜΑΝΑΚΟΛΙΑ, ΓΛΥΚΟΜΑΝΑΚΟ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	8,32
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΘΡΕΙΚΗ (ΜΑΝΑΚΙ, ΜΑΝΑΚΟΛΙΑ, ΓΛΥΚΟΜΑΝΑΚΟ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1,72
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΘΡΕΙΚΗ (ΜΑΝΑΚΙ, ΜΑΝΑΚΟΛΙΑ, ΓΛΥΚΟΜΑΝΑΚΟ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	3,01
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΘΡΕΙΚΗ (ΜΑΝΑΚΙ, ΜΑΝΑΚΟΛΙΑ, ΓΛΥΚΟΜΑΝΑΚΟ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	12,67
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΘΡΕΙΚΗ (ΜΑΝΑΚΙ, ΜΑΝΑΚΟΛΙΑ, ΓΛΥΚΟΜΑΝΑΚΟ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,28
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΘΡΕΙΚΗ (ΜΑΝΑΚΙ, ΜΑΝΑΚΟΛΙΑ, ΓΛΥΚΟΜΑΝΑΚΟ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	15,78
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΘΡΕΙΚΗ (ΜΑΝΑΚΙ, ΜΑΝΑΚΟΛΙΑ, ΓΛΥΚΟΜΑΝΑΚΟ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	0,45
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΘΡΕΙΚΗ (ΜΑΝΑΚΙ, ΜΑΝΑΚΟΛΙΑ, ΓΛΥΚΟΜΑΝΑΚΟ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	1,11
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΘΡΕΙΚΗ (ΜΑΝΑΚΙ, ΜΑΝΑΚΟΛΙΑ, ΓΛΥΚΟΜΑΝΑΚΟ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	0,8
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΡΩΝΕΙΚΗ (ΚΟΡΩΝΗ, ΒΑΤΣΙΚΗ, ΚΡΗΤΙΚΙΑ, ΚΟΡΩΝΙΑ ΚΡΗ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	0,1
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΡΩΝΕΙΚΗ (ΚΟΡΩΝΗ, ΒΑΤΣΙΚΗ, ΚΡΗΤΙΚΙΑ, ΚΟΡΩΝΙΑ ΚΡΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	3,13
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΡΩΝΕΙΚΗ (ΚΟΡΩΝΗ, ΒΑΤΣΙΚΗ, ΚΡΗΤΙΚΙΑ, ΚΟΡΩΝΙΑ ΚΡΗ), ΓΙΑ	4,56

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
		ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΡΩΝΕΙΚΗ (ΚΟΡΩΝΗ, ΒΑΤΣΙΚΗ, ΚΡΗΤΙΚΙΑ, ΚΟΡΩΝΙΑ ΚΡΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	206,4
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΡΩΝΕΙΚΗ (ΚΟΡΩΝΗ, ΒΑΤΣΙΚΗ, ΚΡΗΤΙΚΙΑ, ΚΟΡΩΝΙΑ ΚΡΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	3,09
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΡΩΝΕΙΚΗ (ΚΟΡΩΝΗ, ΒΑΤΣΙΚΗ, ΚΡΗΤΙΚΙΑ, ΚΟΡΩΝΙΑ ΚΡΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	245,69
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΡΩΝΕΙΚΗ (ΚΟΡΩΝΗ, ΒΑΤΣΙΚΗ, ΚΡΗΤΙΚΙΑ, ΚΟΡΩΝΙΑ ΚΡΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	6,4
ΛΕΒΙΔΙΟΥ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΡΩΝΕΙΚΗ (ΚΟΡΩΝΗ, ΒΑΤΣΙΚΗ, ΚΡΗΤΙΚΙΑ, ΚΟΡΩΝΙΑ ΚΡΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	5,5
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΡΩΝΕΙΚΗ (ΚΟΡΩΝΗ, ΒΑΤΣΙΚΗ, ΚΡΗΤΙΚΙΑ, ΚΟΡΩΝΙΑ ΚΡΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	58,69
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΡΩΝΕΙΚΗ (ΚΟΡΩΝΗ, ΒΑΤΣΙΚΗ, ΚΡΗΤΙΚΙΑ, ΚΟΡΩΝΙΑ ΚΡΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	504,6
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΟΥΤΣΟΥΡΕΛΙΑ (ΚΟΥΡΤΕΛΙΑ, ΚΟΥΡΕΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,45
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	2,01
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΑΥΡΕΛΗ (ΜΕΘΩΝΙΑ, ΜΑΥΡΟΛΙΑ, ΜΟΥΤΡΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑΣ	0,51
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΑΥΡΕΛΗ (ΜΕΘΩΝΙΑ, ΜΑΥΡΟΛΙΑ, ΜΟΥΤΡΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	94,49
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΑΥΡΕΛΗ (ΜΕΘΩΝΙΑ, ΜΑΥΡΟΛΙΑ, ΜΟΥΤΡΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	506,32
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΑΥΡΕΛΗ (ΜΕΘΩΝΙΑ, ΜΑΥΡΟΛΙΑ, ΜΟΥΤΡΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,33
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΑΥΡΕΛΗ (ΜΕΘΩΝΙΑ, ΜΑΥΡΟΛΙΑ, ΜΟΥΤΡΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	13,41
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΑΥΡΕΛΗ (ΜΕΘΩΝΙΑ, ΜΑΥΡΟΛΙΑ, ΜΟΥΤΡΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	25,74
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΑΥΡΕΛΗ (ΜΕΘΩΝΙΑ, ΜΑΥΡΟΛΙΑ, ΜΟΥΤΡΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	56,59
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΑΥΡΕΛΗ (ΜΕΘΩΝΙΑ, ΜΑΥΡΟΛΙΑ, ΜΟΥΤΡΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	759,01
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΪΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΪΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑΣ	2,75
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΪΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΪΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	0,54
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΪΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΪΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΔΙΠΛΗΣ	0,93

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
		ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΙΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΙΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	8,59
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΙΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΙΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	2,15
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΙΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΙΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	0,2
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΙΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΙΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	15,28
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΙΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΙΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1,92
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΙΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΙΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,22
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΙΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΙΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	6,11
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΙΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΙΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	5,77
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΙΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΙΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,2
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΕΓΑΡΕΙΤΙΚΗ (ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΙΚΗ, ΒΟΙΒΟΔΙΤΙΚΗ, ΒΟΒΩΔΗ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	12,57
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΥΡΤΟΛΗ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,58
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΥΡΤΟΛΗ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1,01
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΠΑΤΡΙΝΗ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1,26
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΤΣΟΥΝΑΤΗ (ΜΑΤΣΟΛΗ, ΑΘΗΝΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	0,51
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΤΣΟΥΝΑΤΗ (ΜΑΤΣΟΛΗ, ΑΘΗΝΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	1,93
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΤΣΟΥΝΑΤΗ (ΜΑΤΣΟΛΗ, ΑΘΗΝΟΛΙΑ), ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	2,21
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΤΣΟΥΝΑΤΗ (ΜΑΤΣΟΛΗ, ΑΘΗΝΟΛΙΑ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	0,85
ΗΡΑΙΑΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΤΣΟΥΝΑΤΗ (ΜΑΤΣΟΛΗ, ΑΘΗΝΟΛΙΑ), ΔΙΠΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	0,16
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΧΟΝΔΡΟΛΗ, ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	6
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	13,42
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	3,62
ΗΡΑΙΑΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	5,91
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	6,3
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	12,24

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	13,78
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	6,32
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	45,86
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΒΙΚΟΣ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	0,1
ΗΡΑΙΑΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΓΛΥΚΑ ΛΟΥΠΙΝΑ ΔΙΑΦΟΡΑ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	1
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΚΟΥΚΙΑ ΞΕΡΑ ΔΙΑΦΟΡΑ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	0,6
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,78
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	1,8
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,3
ΗΡΑΙΑΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΛΟΙΠΑ	2
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΜΠΙΖΕΛΙΑ ΞΕΡΑ (ΠΙΣΣΑ) ΔΙΑΦΟΡΑ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	0,5
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΚΡΙΘΑΡΙΟΥ, ΒΡΩΜΗΣ, ΒΙΚΟΥ, ΑΛΛΟΙ ΣΑΝΟΙ	4,44
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΚΡΙΘΑΡΙΟΥ, ΒΡΩΜΗΣ, ΒΙΚΟΥ, ΑΛΛΟΙ ΣΑΝΟΙ	0,7
ΗΡΑΙΑΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΚΡΙΘΑΡΙΟΥ, ΒΡΩΜΗΣ, ΒΙΚΟΥ, ΑΛΛΟΙ ΣΑΝΟΙ	3,35
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΚΡΙΘΑΡΙΟΥ, ΒΡΩΜΗΣ, ΒΙΚΟΥ, ΑΛΛΟΙ ΣΑΝΟΙ	29,66
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΚΡΙΘΑΡΙΟΥ, ΒΡΩΜΗΣ, ΒΙΚΟΥ, ΑΛΛΟΙ ΣΑΝΟΙ	10,18
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΚΡΙΘΑΡΙΟΥ, ΒΡΩΜΗΣ, ΒΙΚΟΥ, ΑΛΛΟΙ ΣΑΝΟΙ	1,78
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΚΡΙΘΑΡΙΟΥ, ΒΡΩΜΗΣ, ΒΙΚΟΥ, ΑΛΛΟΙ ΣΑΝΟΙ	7,33
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΚΡΙΘΑΡΙΟΥ, ΒΡΩΜΗΣ, ΒΙΚΟΥ, ΑΛΛΟΙ ΣΑΝΟΙ	137,87
ΗΡΑΙΑΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΜΗΔΙΚΗΣ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	1,8
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΜΗΔΙΚΗΣ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	0,19
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΜΗΔΙΚΗΣ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	1,77
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΑΝΟΣ ΜΗΔΙΚΗΣ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	4,95
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΣΟΡΓΟ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,4
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΤΡΙΦΥΛΛΙ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	3,3
ΗΡΑΙΑΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΤΡΙΦΥΛΛΙ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	19,29
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΤΡΙΦΥΛΛΙ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	11,34
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΤΡΙΦΥΛΛΙ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	5,9
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΤΡΙΦΥΛΛΙ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	0,89
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΤΡΙΦΥΛΛΙ-ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	33,31
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ	0,78
ΗΡΑΙΑΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ	0,8
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ	1,73
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ	0,6
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ	0,1
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ	4,59
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ	1,25
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΑ ΓΙΑ ΞΗΡΟ ΚΑΡΠΟ	7,74

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΑ ΓΙΑ ΞΗΡΟ ΚΑΡΠΟ	31,8
ΗΡΑΙΑΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΑ ΓΙΑ ΞΗΡΟ ΚΑΡΠΟ	8,75
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΑ ΓΙΑ ΞΗΡΟ ΚΑΡΠΟ	52,75
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΑ ΓΙΑ ΞΗΡΟ ΚΑΡΠΟ	12,39
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΑ ΓΙΑ ΞΗΡΟ ΚΑΡΠΟ	23,31
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΑ ΓΙΑ ΞΗΡΟ ΚΑΡΠΟ	11,67
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΑ ΓΙΑ ΞΗΡΟ ΚΑΡΠΟ	6,27
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗ	7,05
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗ	8,11
ΗΡΑΙΑΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗ	4,53
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗ	2,15
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗ	0,02
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ	ΚΑΡΥΔΙΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗ	3,01
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΑΓΓΟΥΡΙ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	0,24
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΑΝΗΘΟΣ	0,02
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΑΝΤΙΔΙ	0,05
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΓΕΩΜΗΛΑ ΘΕΡΙΝΑ	0,1
ΗΡΑΙΑΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΓΕΩΜΗΛΑ ΘΕΡΙΝΑ	0,07
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΓΕΩΜΗΛΑ ΘΕΡΙΝΑ	2,34
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΓΕΩΜΗΛΑ ΘΕΡΙΝΑ	0,37
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΓΕΩΜΗΛΑ ΘΕΡΙΝΑ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΑΡΟΤΑ ΡΙΖΕΣ	0,05
ΣΚΥΡΙΤΙΔΑΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΑΡΟΤΑ ΡΙΖΕΣ	0,15
ΗΡΑΙΑΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΑΡΠΟΥΖΙ ΥΠΑΙΘΡΙΟ	0,1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΑΡΠΟΥΖΙ ΥΠΑΙΘΡΙΟ	0,12
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΟΛΟΚΥΘΑΚΙ ΥΠΑΙΘΡΙΟ	0,56
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΟΛΟΚΥΘΑΚΙ ΥΠΑΙΘΡΙΟ	0,01
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΟΛΟΚΥΘΑΚΙ ΥΠΑΙΘΡΙΟ	0,04
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΟΥΚΙΑ ΝΩΠΑ	0,01
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ	0,04
ΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ	0,6
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΡΕΜΜΥΔΑΚΙΑ ΣΚΟΡΔΑΚΙΑ ΝΩΠΑ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΡΕΜΜΥΔΙ ΞΕΡΟ	0,39
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΡΕΜΜΥΔΙ ΞΕΡΟ	0,02
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΛΑΧΑΝΟ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΛΑΧΑΝΟ	1,3
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΑΙΝΤΑΝΟΣ	0,03
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΑΡΟΥΛΙ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΕΛΙΤΖΑΝΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ	0,22
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΠΡΟΚΟΛΟ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΠΡΟΚΟΛΟ	0,35
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΝΤΟΜΑΤΕΣ	0,01

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
ΗΡΑΙΑΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΝΤΟΜΑΤΕΣ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΝΤΟΜΑΤΕΣ	0,79
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΝΤΟΜΑΤΕΣ	0,22
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΝΤΟΜΑΤΕΣ	0,04
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΝΤΟΜΑΤΕΣ	0,4
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΝΩΠΑ ΛΑΧΑΝΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,2
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΝΩΠΑ ΛΑΧΑΝΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,1
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΑΤΑΤΕΣ	0,2
ΗΡΑΙΑΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΕΠΟΝΙ	0,1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΕΠΟΝΙ	0,1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΕΠΟΝΙ ΥΠΑΙΘΡΙΟ & ΘΡΑΚΙΩΤΙΚΟ	0,2
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΗΠΕΡΙΑ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	0,32
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΡΑΣΣΟ	0,1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΡΑΔΙΚΙΑ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΣΕΛΙΝΟ	0,1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΣΚΟΡΔΟ - ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ	0,1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΣΚΟΡΔΟ ΞΕΡΟ	0,05
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΣΚΟΡΔΟ ΞΕΡΟ	0,01
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΣΠΑΝΑΚΙ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΣΠΑΝΑΚΙ	0,05
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ	0,05
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ	0,1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ	0,16
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ	0,21
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ	0,05
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΦΑΣΟΛΙΑ	0,4
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ (ΕΠΙΣΠΟΡΗ)	ΚΟΥΚΙΑ ΝΩΠΑ	0,1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ (ΕΠΙΣΠΟΡΗ)	ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ (ΕΠΙΣΠΟΡΗ)	ΚΡΕΜΜΥΔΙ ΞΕΡΟ	0,15
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ (ΕΠΙΣΠΟΡΗ)	ΣΚΟΡΔΟ ΞΕΡΟ	0,15
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ (ΕΠΙΣΠΟΡΗ)	ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ	0,1
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΑ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ	ΛΕΜΟΝΙΕΣ	0,1
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΒΡΩΜΗ ΔΙΑΦΟΡΑ	13,17
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΒΡΩΜΗ ΔΙΑΦΟΡΑ	6,3
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΒΡΩΜΗ ΔΙΑΦΟΡΑ	48,01
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΒΡΩΜΗ ΔΙΑΦΟΡΑ	22,73
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΒΡΩΜΗ ΔΙΑΦΟΡΑ	5,41
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΒΡΩΜΗ ΔΙΑΦΟΡΑ	6,89
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΒΡΩΜΗ ΔΙΑΦΟΡΑ	97,78
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΔΙΑΦΟΡΑ	0,59
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	29,58

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	2,37
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	4,86
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	39,1
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	16,26
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	14,78
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,87
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΚΡΙΘΑΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑ	3,11
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΣΙΤΟΣ ΜΑΛΑΚΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	5,79
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΣΙΤΟΣ ΜΑΛΑΚΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	18,49
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΣΙΤΟΣ ΜΑΛΑΚΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	1,59
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΣΙΤΟΣ ΜΑΛΑΚΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,7
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΣΙΤΟΣ ΜΑΛΑΚΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	2,75
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΣΙΤΟΣ ΜΑΛΑΚΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	3,73
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΣΙΤΟΣ ΜΑΛΑΚΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑ	4,51
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	ΣΟΡΓΟ ΔΙΑΦΟΡΑ	1,62
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΛΟΙΠΑ	1
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΛΟΙΠΑ	3,68
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΑΣΙΚΑ ΔΕΝΤΡΑ	ΑΚΑΚΙΕΣ	3,71
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΑΧΛΑΔΙΕΣ Α	0,07
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΑΧΛΑΔΙΕΣ Α	0,2
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΑΧΛΑΔΙΕΣ Β	0,46
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΑΧΛΑΔΙΕΣ Β	0,06
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ ΓΙΑ ΚΑΡΠΟ	0,1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ ΓΙΑ ΚΑΡΠΟ	0,1
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ ΓΙΑ ΚΑΡΠΟ	0,29
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ ΓΙΑ ΚΑΡΠΟ	0,45
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ ΓΙΑ ΚΑΡΠΟ	4
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗ	1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗ	1,4
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗ	0,58
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΕΡΑΣΙΕΣ Β	0,07
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΕΡΑΣΙΕΣ Β	0,01
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΚΕΡΑΣΙΕΣ Γ	0,05
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΛΟΙΠΑ ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ	2,4
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΛΟΙΠΑ ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ	0,03
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΜΗΛΙΕΣ Α	2,69
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΜΗΛΙΕΣ Β	2,83
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΜΗΛΙΕΣ Β	0,04
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΜΗΛΙΕΣ Β	0,08
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΕΛΙΑΣ	0,26
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΕΛΙΑΣ	0,07
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΕΛΙΑΣ	1,32

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

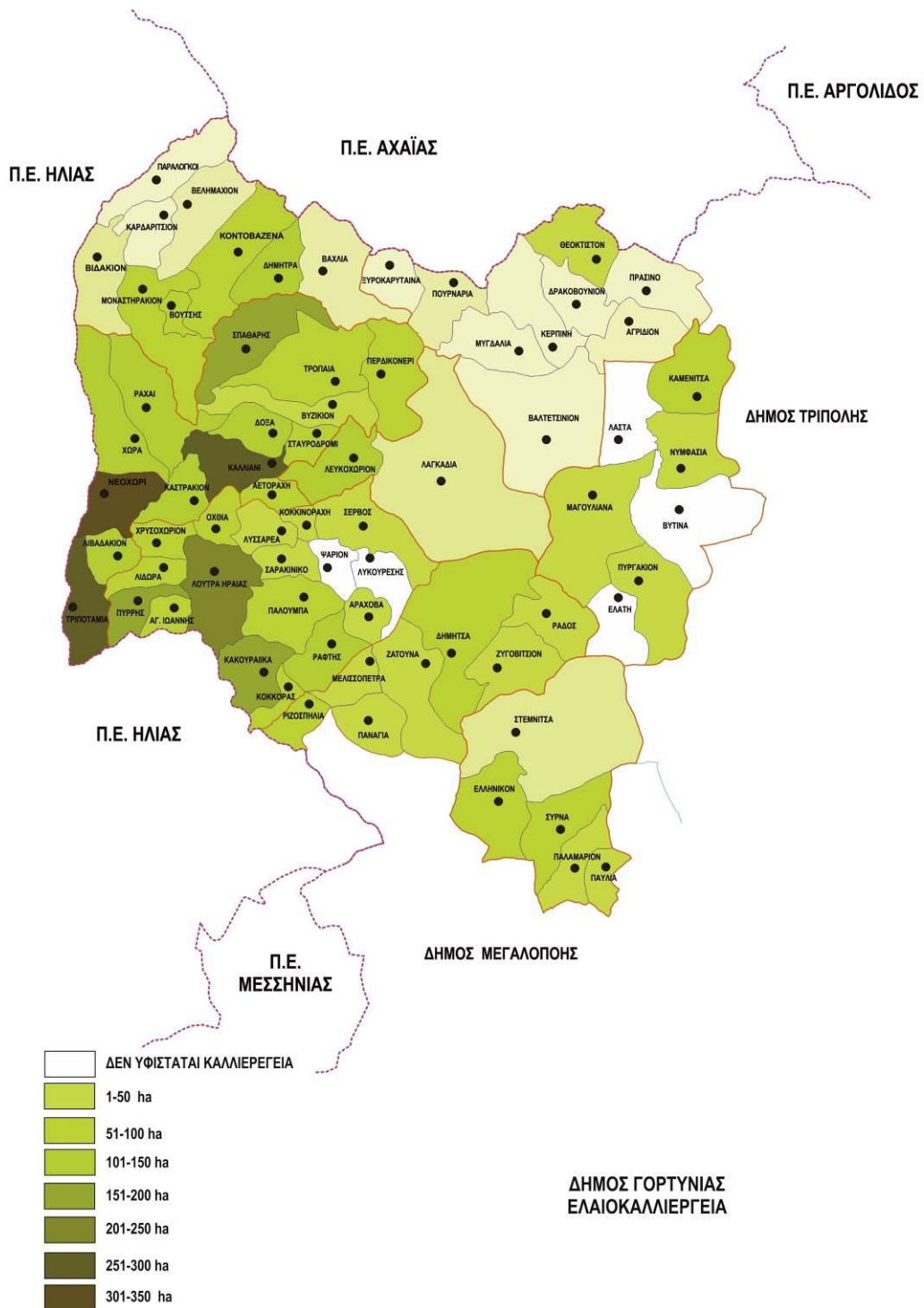
ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΕΛΙΑΣ	0,48
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΕΛΙΑΣ	0,95
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΕΛΙΑΣ	0,5
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΚΑΡΥΔΙΑΣ	0,45
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΚΑΡΥΔΙΑΣ	0,22
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΜΗΛΙΑΣ	0,38
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΑΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΡΟΔΑΚΙΝΙΑΣ	0,1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΚΤΑΡΙΝΙΕΣ Β	0,1
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΝΕΚΤΑΡΙΝΙΕΣ Β	0,03
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΙΕΣ Α	0,57
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΙΕΣ Β	0,31
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΙΕΣ Β	0,03
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΡΟΔΙΕΣ	1,33
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ - ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΣΥΚΙΕΣ ΝΩΠΕΣ Β	0,06
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΛΛΕΣ	0,22
ΓΟΡΤΥΝΟΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΛΛΕΣ	0,11
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΛΛΕΣ	2,46
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΛΛΕΣ	0,88
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΛΛΕΣ	0,36
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΛΛΕΣ	0,21
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΛΛΕΣ	0,45
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΛΛΕΣ	5,02
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ-ΛΟΙΠΕΣ	0,79
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ-ΛΟΙΠΕΣ	0,16
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ-ΛΟΙΠΕΣ	0,84
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ-ΛΟΙΠΕΣ	0,92
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ-ΛΟΙΠΕΣ	4,06
ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ-ΛΟΙΠΕΣ	0,5
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ-ΛΟΙΠΕΣ	0,91
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ-ΛΟΙΠΕΣ	8,71
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΣΠΡΟΒΕΡΤΖΑΜΟ	0,54
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΣΠΡΟΒΕΡΤΖΑΜΟ	0,71
ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΣΠΡΟΥΔΕΣ	0,66
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΣΠΡΟΥΔΕΣ	0,14
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΑΣΠΡΟΥΔΕΣ	0,1
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΚΑΜΠΕΡΝΕ ΣΩΒΙΝΙΟΝ (CABERNET SAUVIGNON)	0,1
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΚΟΛΛΙΝΙΑΤΙΚΟ	0,32
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ	1,34

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΕΚΤΑΣΗ (ΗΑ)
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΜΑΥΡΟΥΔΙ	0,08
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΜΑΥΡΟΥΔΙ	0,08
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΜΑΥΡΟΥΔΙ	0,16
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΜΟΣΧΟΦΙΛΕΡΟ	0,6
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΜΟΣΧΟΦΙΛΕΡΟ	0,1
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΜΟΣΧΟΦΙΛΕΡΟ	1
ΗΡΑΙΑΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΡΟΔΙΤΗΣ (ΑΛΕΠΟΥ)	0,15
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΡΟΔΙΤΗΣ (ΑΛΕΠΟΥ)	0,3
ΦΑΛΛΑΙΣΙΑΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΣΑΒΒΑΤΙΑΝΟ (ΔΟΥΜΠΡΑΙΝΑ ΑΣΠΡΗ, ΚΟΥΝΤΟΥΡ ΑΣΠΡΗ, ΣΑΚ)	0,05
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΣΑΝΤΑΜΕΡΙΑΝΑ, ΑΣΠΡΟΥΔΑ ΠΑΤΡΩΝ	0,15
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΣΚΥΛΟΠΝΙΚΤΗΣ Ν (ΣΚΥΛΟΚΛΙΜΑ)	0,14
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΦΙΛΕΡΙ	0,15
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΛΟΙΠΟΙ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ	ΦΙΛΕΡΙ	0,33
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	ΒΙΚΟΣ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	4,45
ΔΗ ΜΗΤΣΑΝΗΣ	ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	ΒΙΚΟΣ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	1,72
ΗΡΑΙΑΣ	ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	ΒΙΚΟΣ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	16,29
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	ΒΙΚΟΣ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	1,05
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	ΒΙΚΟΣ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	2
ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	ΒΙΚΟΣ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	6,46
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	ΚΟΥΚΙΑ ΚΑΡΠΟΣ	0,05
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	ΡΕΒΥΘΙΑ ΜΕΣΟΣΠΕΡΜΑ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	0,4
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	ΦΑΣΟΛΙΑ ΜΕΣΟΣΠΕΡΜΑ	0,14
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΟΣΠΡΙΟΕΙΔΗ	ΦΑΣΟΛΙΑ ΞΕΡΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,05
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΠΡΩΤΕΙΝΟΥΧΟΙ ΣΠΟΡΟΙ	ΓΛΥΚΑ ΛΟΥΠΙΝΑ - ΔΙΑΦΟΡΑ	10
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΠΡΩΤΕΙΝΟΥΧΟΙ ΣΠΟΡΟΙ	ΚΟΥΚΙΑ ΞΕΡΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,57
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΠΡΩΤΕΙΝΟΥΧΟΙ ΣΠΟΡΟΙ	ΚΟΥΚΙΑ ΞΕΡΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,4
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΠΡΩΤΕΙΝΟΥΧΟΙ ΣΠΟΡΟΙ	ΚΟΥΚΙΑ ΞΕΡΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	0,06
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΠΡΩΤΕΙΝΟΥΧΟΙ ΣΠΟΡΟΙ	ΜΠΙΖΕΛΙΑ ΞΕΡΑ (ΠΙΣΣΑ) ΒΕΡΜΙΟ (Μ-8772)	2
ΤΡΟΠΑΙΩΝ	ΠΡΩΤΕΙΝΟΥΧΟΙ ΣΠΟΡΟΙ	ΜΠΙΖΕΛΙΑ ΞΕΡΑ (ΠΙΣΣΑ) ΔΙΑΦΟΡΑ	0,8
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΣΙΤΑΡΙ	ΣΙΤΟΣ ΣΚΛΗΡΟΣ ΒΟΒ (ΜΠΟΜΠ)	5,48
ΗΡΑΙΑΣ	ΣΙΤΑΡΙ	ΣΙΤΟΣ ΣΚΛΗΡΟΣ GRECALE	1
ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	ΣΙΤΑΡΙ	ΣΙΤΟΣ ΣΚΛΗΡΟΣ ΝΕΟΛΑΤΙΝΟ	0,6
ΒΥΤΙΝΑΣ	ΣΙΤΑΡΙ	ΣΙΤΟΣ ΣΚΛΗΡΟΣ SIMETO	5

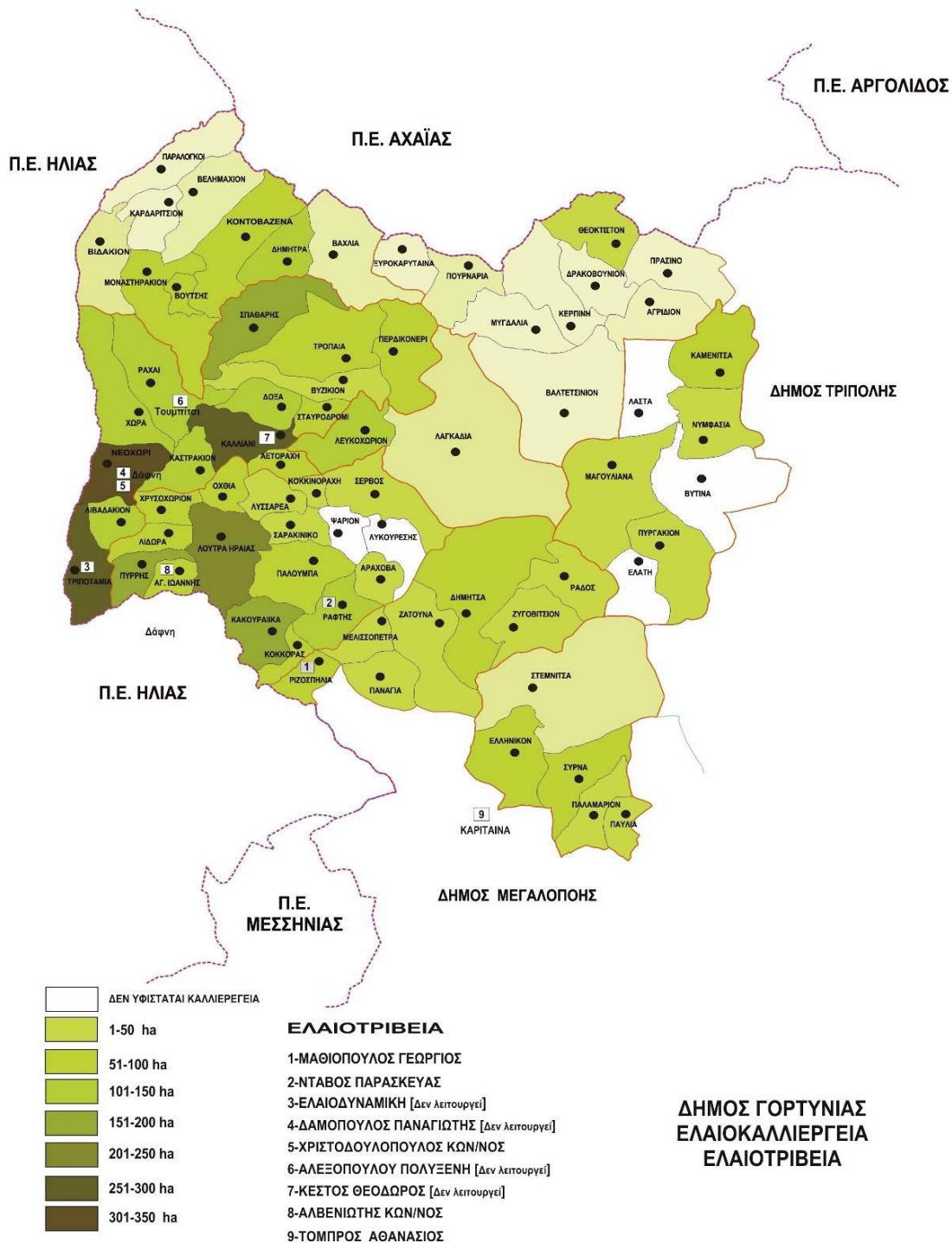
Πίνακας 40: Καλλιέργειες και ποικιλίες Δήμου Γορτυνίας

Πηγή: ΟΠΕΚΕΠΕ-ΔΑΟΚ Αρκαδίας-Στοιχεία 2012

Χάρτης 10: Διασπορά της ελαιοκαλλιέργειας στο Δήμο Γορτυνίας
 Πηγή: Στοιχεία Δήμου έτους 2011

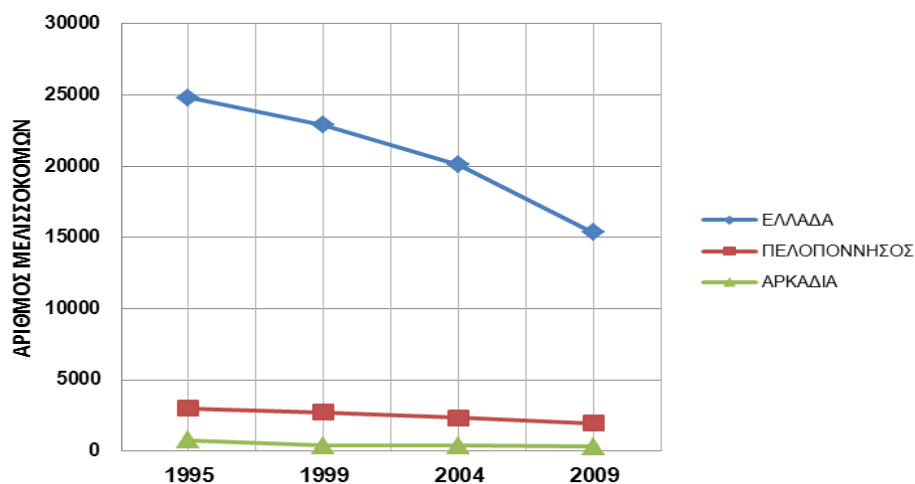
Χάρτης 11: Χωροταξική κατανομή των ελαιοτριβείων στο Δήμο Γορτυνίας
 Πηγή: Στοιχεία Δήμου έτους 2011

5. Εξέλιξη Παραγωγής Μελιού

ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΟΙ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ		
ΔΗΜΟΣ	ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΟΙ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΥΨΕΛΩΝ
Τρίπολης	310	25.000
Γορτυνίας	120	22.000
Μεγαλόπολης	87	10.000
Βόρειας Κυνουρίας	80	6.000
Νότιας Κυνουρίας	42	6.000
ΣΥΝΟΛΟ	639	69.000

Πίνακας 41: Αριθμός Μελισσοκόμων Νομού Αρκαδίας έτους 2014

Πηγή: Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής ΠΕ Αρκαδίας

Διάγραμμα 10: Εξέλιξη Μελισσοκομικών Εκμεταλλεύσεων

Επισημαίνεται ότι για την περιοχή του Δήμου Γορτυνίας η ΔΑΟΚ Αρκαδίας δεν παρείχε στοιχεία παραγωγής καθώς και διαχρονικής εξέλιξης της δραστηριότητας της περιοχής.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΕΛΙΟΥ						
ΠΕΡΙΟΧΗ	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	Αρ. Κυψελών	Αρ. Κυψελών	Αρ. Κυψελών	Αρ. Κυψελών	Αρ. Κυψελών	Αρ. Κυψελών
ΕΛΛΑΔΑ	1.460.953	1.502.540	1.530.482	1.570.733	1.602.148	1.568.521
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	192.687	197.367	202.794	208.128	212.291	215.430
ΑΡΚΑΔΙΑ	45.600	45.600	46.485	48.086	49.048	46.843
ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	*	*	*	*	*	*

ΠΕΡΙΟΧΗ	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	Παραγωγή (tn)	Παραγωγή (tn)	Παραγωγή (tn)	Παραγωγή (tn)	Παραγωγή (tn)	Παραγωγή (tn)
ΕΛΛΑΔΑ	17.826,63	18.631,50	18.671,68	21.204,90	21.629	21.331,89
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	2.350,78	2.447,35	2.474,09	2.809,74	2.865,92	2.929,85
ΑΡΚΑΔΙΑ	556,32	565,44	571,62	649,16	662,15	637,07
ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	*	*	*	*	*	*

ΠΕΡΙΟΧΗ	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	kg/κυψέλη	kg/κυψέλη	kg/κυψέλη	kg/κυψέλη	kg/κυψέλη	kg/κυψέλη
ΕΛΛΑΔΑ	12,20	12,40	12,20	13,50	13,50	13,60
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	12,20	12,40	12,20	13,50	13,50	13,60
ΑΡΚΑΔΙΑ	12,20	12,40	12,30	13,50	13,50	13,60
ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	*	*	*	*	*	*

Πίνακας 42: Εξέλιξη της παραγωγής μελιού
 Πηγή : ΥΠΑΑΤ, * μη διαθέσιμα στοιχεία

6. Αδειοδοτημένοι Στάβλοι Δήμου Γορτυνίας

ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΜΕΝΟΙ ΣΤΑΥΛΟΙ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	
ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΑΥΛΩΝ
ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗΣ	2
ΑΕΤΟΡΡΑΧΗ	1
ΒΑΛΤΕΤΣΙΝΙΚΟΥ	4
ΒΙΔΙΑΚΙ	2
ΒΟΥΤΣΙ	6
ΒΥΖΙΚΙ	7
ΒΥΤΙΝΑ	9
ΔΗΜΗΤΡΑ	1

ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΜΕΝΟΙ ΣΤΑΥΛΟΙ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	
ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΑΥΛΩΝ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ	1
ΔΡΑΚΟΒΟΥΝΙ	1
ΕΛΛΗΝΙΚΟ	4
ΖΥΓΟΒΙΣΤΙ	1
ΚΑΛΟΝΕΡΙ	1
ΚΑΜΕΝΙΤΣΑ	6
ΚΑΡΔΑΡΙΤΣΙ	1
ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑ	12
ΛΑΓΚΑΔΙΑ	2
ΜΑΓΟΥΛΙΑΝΑ	3
ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙ	1
ΝΕΟΧΩΡΙ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	4
ΝΥΜΦΑΣΙΑ	2
ΠΑΛΛΙΟΧΩΡΙ	3
ΠΑΡΑΛΟΓΓΟΙ	1
ΠΑΥΛΙΑ	2
ΠΡΑΣΙΝΟ	4
ΡΑΦΤΗ	1
ΣΑΡΑΚΙΝΙ	1
ΣΕΡΒΟΥ	1
ΣΠΑΘΑΡΙ	5
ΣΤΕΜΝΙΤΣΑ	6
ΣΥΡΝΑ	4
ΤΡΙΠΟΤΑΜΙΑ	1
ΤΡΟΠΑΙΑ	9
ΧΡΥΣΟΧΩΡΙ	2
ΧΩΡΑ	1
ΨΑΡΙ	1
ΣΥΝΟΛΟ	113

Πίνακας 43: Αδειοδοτημένοι στάβλοι Δήμου Γορτυνίας

Πηγή: Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής ΠΕ Αρκαδίας 2014 (επεξεργασία)

7. Ερωτηματολόγιο Έρευνας

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το παρόν ερωτηματολόγιο εντάσσεται στο πλαίσιο ερευνητικής εργασίας την οποία στηρίζει το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Σκοπός του ερωτηματολογίου είναι η διεξαγωγή έρευνας που αφορά τις δυνατότητες ανάπτυξης του Δήμου Γορτυνίας.

Αφού μελετήσετε τις ερωτήσεις που ακολουθούν, σας παρακαλώ να απαντήσετε σε αυτές με ακρίβεια και ειλικρίνεια. Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι πολύτιμη, ώστε να αναδειχθούν οι πραγματικές δυνατότητες ανάπτυξης του ευρύτερου Δήμου Γορτυνίας.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο, δεν αποσκοπεί στην εξέταση γνώσεων και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της έρευνας.

Θεωρώντας δεδομένη την προθυμία και την συναδελφικότητά σας, εκτιμώ ότι θα συμβάλλετε στην ολοκλήρωση της ερευνητικής μου προσπάθειας, μέσα από την συμπλήρωση του παρόντος ερωτηματολογίου.

Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία σας.

Πετροπούλου Θεοδώρα
Υπάλληλος της Περιφερειακής Ενότητας Αρκαδίας
της Περιφέρειας Πελοποννήσου
Φοιτήτρια Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Α. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. Ποιο είναι το φύλο σας;

Γυναίκα	
Άνδρας	

2. Ανήκετε στην ηλικιακή ομάδα των:

18-25	
26-35	
36-45	
46-55	
56-65	
66 και άνω	

3. Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Άγαμος/η	
Έγγαμος/η	
Διαζευγμένος/η	
Χήρος/α	

3α. Αριθμός παιδιών

1 παιδί	
2 παιδιά	
3 παιδιά	
4 παιδιά και άνω	
Χωρίς παιδιά	

4. Ποια είναι η ανώτατη βαθμίδα εκπαίδευσής σας;

Αναλφάβητος	
Δεν τελείωσα Δημοτικό	
Δημοτικό	
Γυμνάσιο	
Λύκειο	
Τεχνική Σχολή	
ΤΕΙ-ΑΕΙ	
Μεταπτυχιακό	

5. Διαμένετε στο Δήμο Γορτυνίας

Μόνιμα	
Προσωρινά	
Εποχιακά	

6. Για ποιους λόγους διαμένετε στην περιοχή του Δήμου Γορτυνίας;

Οικογενειακοί	
Επαγγελματικοί	
Άλλοι λόγοι	

7. Σκέφτεστε να φύγετε από τον τόπο διαμονής σας;

Ναι	
Όχι	
Ίσως	

8. Ποιο είναι το καθαρό μηνιαίο οικογενειακό σας εισόδημα σε ευρώ;

0-400 €	
401-800 €	
801-1.200€	
1.201-1.600 €	
1.601-2.000 €	
2.001 και άνω	

**9. Από ποιες πηγές προέρχεται το οικογενειακό σας εισόδημα;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)**

Συντάξεις	
Μισθούς από υπηρεσίες	
Γεωργία	
Κτηνοτροφία	
Μελισσοκομία	
Μικρή επιχείρηση (καφενείο, παντοπωλείο κλπ)	
Επιχείρηση σχετική με τουρισμό (ενοικίαση καταλυμάτων κλπ)	
Άλλο	

Β.ΥΠΟΔΟΜΕΣ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Θεωρείτε ότι υπάρχει έλλειψη υποδομών στο Δήμο Γορτυνίας;

Ναι	Όχι

1α. Αν ναι, πόσο θεωρείτε ότι επηρεάζει τους πολίτες για να επιλέξουν την περιοχή αυτή ως τόπο μόνιμης κατοικίας;

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ

2. Πόσο είστε ικανοποιημένος/η από τις υποδομές του Δήμου Γορτυνίας που αφορούν τομείς: (Παρακαλούμε όπως απαντήσετε για όλες τις κατηγορίες)

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Εκπαίδευσης					
Υγείας					
Οδικής Σύνδεσης					
Ύδρευσης					
Άρδευσης					
Αποχέτευσης					
Τουρισμού					
Δημοτικών/ΔημοσίωνΥπηρεσιών					

3. Νιώθετε ασφαλείς στην περιοχή του Δήμου Γορτυνίας όπου διαμένετε;

Ναι	Όχι

3α. Αν όχι, τι σας προκαλεί την ανασφάλεια αυτή;

Απουσία αστυνόμευσης	
Απουσία ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης	
Μεγάλη απόσταση από το πλησιέστερο αστικό κέντρο	
Άλλοι λόγοι	

4. Πιστεύετε ότι έχει βελτιωθεί η ποιότητα ζωής στο Δήμο Γορτυνίας τα τελευταία 5 χρόνια;

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ

5. Τι μειώνει την ποιότητα ζωής στην περιοχή του Δήμου Γορτυνίας όπου διαμένετε; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Έλλειψη ψυχαγωγίας	
Μη ικανοποιητικές υπηρεσίες	
Μειωμένες δυνατότητες απασχόλησης	
Έλλειψη υποδομών	
Μεγάλη απόσταση από το πλησιέστερο αστικό κέντρο	
Άλλο	

6. Τι πρέπει να εφαρμόσει ο Δήμος Γορτυνίας για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στον κλάδο της κτηνοτροφίας	
Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στον κλάδο της γεωργίας	
Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στον κλάδο της μελισσοκομίας	
Βελτίωση των υπηρεσιών που αφορούν τις υποδομές της υγείας, παιδείας, ασφάλειας κλπ	
Ευκαιρίες για ανάπτυξη βιομηχανιών μεταποιητικού κλάδου	
Προώθηση τοπικών προϊόντων	
Ευκολότερη πρόσβαση στα πλησιέστερα αστικά κέντρα	
Τουριστική προβολή του τόπου	
Ικανοποιητική εξυπηρέτηση των επισκεπτών της περιοχής	
Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των κατοίκων	
Αύξηση του μόνιμου πληθυσμού (επιστροφή νέων, συγκράτηση των ατόμων που επιθυμούν να φύγουν κλπ)	
Δημιουργία μουσείων σε διάφορες περιοχές του Δήμου	
Δημιουργία πολυχώρου γνώσης και προβολής συγκριτικών και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της περιοχής	

7. Πιστεύετε ότι προωθείται η πολιτιστική ταυτότητα του Δήμου;

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ

8. Τον Δήμο Γορτυνίας τον κατατάσσετε ως προορισμό για:

(Παρακαλούμε όπως απαντήσετε για όλες τις κατηγορίες)

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Χειμερινές διακοπές					
Καλοκαιρινές διακοπές					
Θρησκευτικό τουρισμό					
Αγροτουρισμό					
Συνδυασμός όλων των παραπάνω					

9. Ο τουρισμός βοηθάει στην:

(Παρακαλούμε όπως απαντήσετε για όλες τις κατηγορίες)

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Οικονομική ζωή του τόπου					
Κοινωνική ζωή του τόπου					

Διαφημιστική προβολή του τόπου					
Ανάδειξη της πολιτιστικής/ θρησκευτικής ταυτότητας του τόπου					

**10. Ποια πλεονεκτήματα προσφέρει η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Γορτυνίας;
(Παρακαλούμε όπως απαντήσετε για όλες τις κατηγορίες)**

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Φυσικό περιβάλλον					
Αξιοθέατα (τουριστικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος)					
Παραδοσιακό χαρακτήρα					
Ηρεμία					
Εύκολη προσβασιμότητα					
Χαμηλό κόστος διαβίωσης					
Άλλοι λόγοι					

Γ. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ & ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

1. Τι είδους εκμετάλλευση διαθέτετε;

(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Γεωργική	
Κτηνοτροφική	
Μελισσοκομική	
Μικτή	
Εμπορία αγροτικών προϊόντων	
Οικοτεχνία	
Βιοτεχνία	
Αγροτουριστικά καταλύματα	
Άλλο	
Δε διαθέτω εκμετάλλευση	

2. Πόση συνολική έκταση σε στρέμματα έχετε και πόσα αγροτεμάχια;

Έκταση	Στρέμματα	Τεμάχια
Ιδιόκτητη		
Ενοικιαζόμενη		

3. Ποιο είναι το είδος της φυτικής σας παραγωγής;

(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Είδος	
Κηπευτικά	
Αμπέλια	
Ελαιώνες	
Σιτηρά	
Οπωροφόρα δέντρα	
Αρωματικά φυτά	
Άλλο	
Δε διαθέτω φυτική παραγωγή	

4. Ποια και πόσα είδη ζώων διαθέτετε στην εκμετάλλευσή σας;

Είδος	Κανένα	1-100	101-200	201-300	301 και άνω
Πρόβατα					
Αίγες					
Βοοειδή					
Χοίροι					
Κουνέλια					
Πουλερικά					
Μελίσσια					
Άλλο					
Δε διαθέτω ζωική παραγωγή					

5. Τι είδους επενδύσεις έχετε κάνει;

(Παρακαλούμε όπως απαντήσετε για όλες τις κατηγορίες)

Είδος	Καμία επένδυση	Επένδυση με επιδότηση	Επένδυση χωρίς επιδότηση
Σταβλικές εγκαταστάσεις			
Γεωργικά μηχανήματα			
Κατασκευή αποθηκών			
Περιφράξεις			
Τοποθέτηση ποτιστικών			
Τουριστικά καταλύματα			
Άλλο			
Δεν έχω κάνει επενδύσεις			

6.Είστε ικανοποιημένος από το εισόδημα που κερδίζετε από την γεωργική/κτηνοτροφική και λοιπή εκμετάλλευση;

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ

7. Θα επιθυμούσατε να ασχοληθείτε με κάτι διαφορετικό από αυτό που ασχολείστε σήμερα;

Ναι	Όχι

7α. Αν ναι, με τι; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Κλάδο γεωργίας	
Κλάδο κτηνοτροφίας	
Κλάδο μελισσοκομίας	
Αγροτουρισμό (ενοικίαση δωματίων, υπηρεσίες εστίασης κλπ)	
Λειτουργία καταστήματος	
Λειτουργία βιοτεχνίας	
Άλλο	

7β. Τι σας εμποδίζει να ασχοληθείτε με κάτι διαφορετικό από αυτό που ασχολείστε σήμερα; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Οικονομικό ρίσκο	
Κοινωνικό ρίσκο (φόβος αποτυχίας)	
Έλλειψη πληροφόρησης για προγράμματα, επιδοτήσεις κλπ	
Ηλικία	
Άλλο	

**8. Τι σκοπεύετε να κάνετε τα επόμενα 2 χρόνια με την αγροτική/ζωική εκμετάλλευσή σας;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)**

Να κάνω πρόσθετες επενδύσεις (αγορά μηχανημάτων, γης, ζώων κλπ)	
Να ασχοληθώ με βιολογικά προϊόντα	
Να μην κάνω τίποτα και να την αφήσω όπως είναι	
Να την εγκαταλείψω και να ασχοληθώ με κάτι άλλο	
Δεν έχω σκεφτεί	
Δεν διαθέτω εκμετάλλευση	

**9. Γιατί ασχοληθήκατε με τον κλάδο της γεωργίας/κτηνοτροφίας/μελισσοκομίας;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)**

Λόγω έλλειψης άλλης απασχόλησης	
Συνέχεια οικογενειακής παράδοσης	
Οικονομικοί λόγοι	
Εξασφάλιση ζωής κοντά στη φύση	
Επιθυμία παραμονής στον τόπο	
Άλλοι λόγοι	
Δεν ασχολούμαι με τους κλάδους αυτούς	

**10. Θα διαδεχθεί κάποιος την εκμετάλλευσή σας;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)**

Ναι	
Όχι, γιατί δεν έχω παιδιά	
Όχι, γιατί δεν ενδιαφέρεται κάποιος από τα παιδιά μου ή κάποιος συγγενής μου	
Όχι, γιατί δεν είναι βιώσιμη εκμετάλλευση	
Δεν έχω σκεφτεί	
Δεν διαθέτω εκμετάλλευση	

11. Έχετε παρακολουθήσει κατά το παρελθόν σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης;

Ναι	Όχι

**12. Πώς επέδρασαν τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τύπου LEADER) στους παρακάτω τομείς στην περιοχή του Δήμου Γορτυνίας;
(Παρακαλούμε όπως απαντήσετε για όλες τις κατηγορίες)**

Τομείς	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Τόνωση αγροτοκτηνοτροφικού κλάδου					
Δημιουργία νέων επιχειρήσεων					
Ενθάρρυνση του εμπορίου					
Προσέλκυση επενδύσεων					
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος					
Αύξηση θέσεων εργασίας					
Συγκράτηση του πληθυσμού στην περιοχή					
Προσέλκυση νέων κατοίκων					

12α. Σκέφτεστε να συμμετέχετε σε τέτοιου είδους προγράμματα στο μέλλον;

Ναι	Όχι	Ίσως